

ISSN 1857-4440
eISSN 2587-3393

INSTITUTUL
DE RELAȚII INTERNAȚIONALE
DIN MOLDOVA

Relații Internaționale Plus

Revistă științifico-practică
Nr. 1 (17) 2020

COLEGIUL DE REDACȚIE

- Artiom MALGHIN**, doctor în științe politice, conferențiar universitar, МГИМО(У), Federația Rusă
Stanislav CERNEAVSCHII, doctor habilitat în istorie, profesor universitar,
Centrul de Cercetări Științifice, МГИМО(У), Federația Rusă
Stanislav KNIAZEV, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Universitatea Internațională MITCO, Republica Belarus
Vasilii SACOVICI, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar,
Universitatea Națională Tehnică din Belarus, Republica Belarus
Vladimir GUTUROV, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Sankt-Petersburg, Federația Rusă
Iordan Gheorghe BĂRBULESCU, doctor în științe politice, profesor universitar, SNSPA
Ioan HORGA, doctor în științe politice, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România
Ion IGNAT, doctor în științe economice, profesor universitar,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România
Vladislav GROSUL, doctor habilitat în istorie, profesor universitar,
Institutul Istoriei Rusiei al AȘR, Federația Rusă
Vladislav MACARCIUC, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Institutul de Drept și Psihologie a Universității Tehnice Naționale din Livov, Ucraina
Alexandru SÎCI, doctor habilitat în istorie, profesor universitar,
Universitatea Națională „Iurii Fedkovič” din Cernăuți, Ucraina
Chris GRANT, doctor în științe politice, Universitatea din Mercer, orașul Macon, Statul Georgia, SUA
Mincio MINCEV, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar,
Centrul Științific Bulgar Euroasiatic, Bulgaria
Ludmila LIPCOVA, doctor în istorie, Facultatea de Relații Internaționale a Universității Economice
din Bratislava, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, Republica Slovacă
Stanislav MRAZ, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Universitatea «DANUBIUS», Republica Slovacă
Akram HASSON, doctor, politician israelian druz, membru al Knessetului (2012-2019), Statul Israel
Hod LECK, șeful departamentului de securitate (2003-2019), Statul Israel
Alexandru BURIAN, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ICJPS al MECC al RM
Victor JUC, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător, ICJPS al MECC al RM
Valeriu CUȘNIR, doctor habilitat în drept, profesor universitar, ICJPS al MECC al RM
Iurii CROTENCO, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM
Mihail BÎRGĂU, doctor habilitat în drept, profesor universitar, IRIM
Vitalie CAZACU, doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM

ECHIPA REDACȚIONALĂ

- Redactor-șef:** Sergiu NAZARIA, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, IRIM
Redactor-șef adjunct: Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, IRIM
Redactor-științific: Valentin BENIUC, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, IRIM
Redactor-coordonator: Natalia Ciobanu

Fondator: Institutul de Relații Internaționale din Moldova

Înregistrată la Ministerul Justiției al RM în data de 24 noiembrie 2017

Revista a primit statut de publicație științifică de profil, categoria “B”, prin Decizia Consiliului de Conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare nr. 16 din 9 iulie 2019 cu privire la evaluarea, clasificarea și monitorizarea revistelor științifice. Revista se declară publicație științifică cu Acces Deschis, în baza Licenței Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC BY), este inclusă în baza de date naționale: Instrumentul Bibliometric Național.

© IRIM, 2020

ISSN 1857-4440
eISSN 2587-3393

INSTITUTE
OF INTERNATIONAL RELATION
OF MOLDOVA

International Relations Plus

Scientific-practical journal
No. 1 (17) 2020

EDITORIAL BOARD

- Artiom MALGHIN**, PhD in Political Science, associate professor, MGIOM (U), the Russian Federation
- Stanislav CERNEAVSCHII**, doctor habilitate in History, university professor, Center for Scientific Research, MGIMO (U), the Russian Federation
- Stanislav KNIAZEV**, doctor habilitate in Law, university professor, International University of Medicine and Pharmacy (MITSO), the Republic of Belarus
- Vasilii SACOVICI**, doctor habilitate in Political Sciences, university professor, Technical University of Belarus, the Republic of Belarus
- Vladimir GUTUROV**, doctor habilitate in Philosophy, university professor, State University of Sankt-Petersburg, the Russian Federation
- Jordan Gheorghe BĂRBULESCU**, PhD in Political Sciences, university professor, SNSPA
- Ioan HORGA**, PhD in Political Sciences, university professor, Oradea University, Romania
- Ion IGNAT**, PhD in Economic Sciences, university professor, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania
- Vladislav GROSUL**, doctor habilitate in History, university professor, Russian Academy of Sciences Institute of Russian History, Russian Federation
- Vladislav MACARCIUC**, doctor habilitate in Law, university professor, Institute of Law and Psychology of the National Technical University of Livov, Ukraine
- Alexandru SÎCI**, doctor habilitate in History, university professor, „Iurii Fedkoviçi” National University of Chernivtsi, Ukraine
- Chris GRANT**, Phd in Political Science, Mercer University, the city of Macon, Georgia, the USA
- Mincio MINCEV**, doctor habilitate in Philosophy, university professor, Bulgarian Euro-Asian Academy of Sciences, Bulgaria
- Ludmila LIPCOVA**, PhD in History, Faculty of International Relations of the University of Economics from Bratislava, doctor habilitate in Economics, university professor, the Slovak Republic
- Stanislav MRAZ**, doctor habilitate in Law, university professor, „DANUBIUS” University, the Slovak Republic
- Akram HASSON**, PhD, Israeli Druze politician, member of the Knesset (2012-2019), Israel
- Hod LECK**, Head of Safety Department (2003-2019), Israel
- Alexandru BURIAN**, doctor habilitate in Law, university professor, ICJPS of the MoECR
- Victor JUC**, doctor habilitate in Political Sciences, research professor, ICJPS of the MoECR
- Valeriu CUȘNIR**, doctor habilitate in Law, university professor, ICJPS of the MoECR
- Iurii CROTENCO**, doctor habilitate in Economic Sciences, university professor, IRIM
- Mihail BÎRGĂU**, doctor habilitate in Law, university professor, IRIM
- Vitalie CAZACU**, PhD in Economic Sciences, associate professor, IRIM

EDITORIAL TEAM

- Editor-in-Chief:** Sergiu NAZARIA, doctor habilitate in Political Sciences, university professor, IRIM
- Deputy Editor-in-Chief:** Ludmila ROȘCA, doctor habilitate in Philosophy, university professor, IRIM
- Scientific Editor:** Valentin BENIUC, doctor habilitate in Political Sciences, university professor, IRIM
- Editor Coordinator:** Natalia Ciobanu

Founder: Institute of International Relations of Moldova

Registered at the Republic of Moldova's Ministry of Justice on 24 November, 2017

The journal has been granted the status of a scientific publication of the profile, category “B”, by Decision no. 16 of July 9, 2019 of the National Agency for Quality Assurance in Education and Research regarding the evaluation, classification and monitoring of scientific journals. The journal is an Open Access scientific publication based on the Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (CC BY), and is included in the national database: National Bibliometric Instrument.

© IRIM, 2020

SUMAR

DISCURSUL POLITOLOGIC INTERNAȚIONAL

Ludmila GOLOVATAIA, *doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM*
METAMORFOZE ALE DIPLOMAȚIEI ECONOMICE INTERNAȚIONALE
ÎN PERIOADA GLOBALIZĂRII 9

Dana PAIU, *doctorandă, IRIM*
Ludmila ROȘCA, *doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, IRIM*
REPUBLICA MOLDOVA ÎN CADRUL PARTENERIATULUI PENTRU PACE:
OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE 22

Tatiana DAUD, *doctorandă, IRIM*
INTEGRAREA SOCIALĂ A MIGRANȚILOR – FACTOR AL STABILITĂȚII
ȘI SECURITĂȚII STATELOR EUROPENE 34

Yaser ABU AJAJ, *doctorand, IRIM, Statul Israel*
Simion ROȘCA, *doctor în filosofie, conferențiar universitar, IRIM*
INTEGRAREA SOCIALĂ A MINORITĂȚILOR NAȚIONALE ÎN SOCIETATEA
ISRAELIANĂ MODERNĂ: REALIZĂRI, PROBLEME, PERSPECTIVE..... 43

PROCESELE INTEGRAȚIONISTE ȘI DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ

Vasilii SACOVICI, *doctor habilitat în științe politice, profesor universitar,*
Universitatea Națională Tehnică din Belarus
Vitalie CAZACU, *doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM*
PROBLEMA ASIGURĂRII CU ALIMENTE A POPULAȚIEI ÎN DISCURSUL
ISTORIC AL POLITICII DEMOGRAFICE..... 57

Marcel OLARI, *doctorand, ASEM*
Natalia LOBANOV, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM*
PERFORMANȚA AMG. ANALIZA COMPARATIVĂ
A SUSTENABILITĂȚII DATORIEI ȘI A CADRULUI FISCAL
DIN ARMENIA, MOLDOVA ȘI GEORGIA..... 69

Alon MENIN ZVI, *doctorand, ULIM, Statul Israel*
Irina CROTENCO, *doctor în științe economice, IRIM*
CERCETAREA ECONOMICĂ CA DEZVOLTARE A DOCTRINEI
ECONOMICE..... 80

Masri BUSHRA, *doctorandă, ULIM, Statul Israel*
Iurii CROTENCO, *doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM*
ABORDAREA NEOREALISTĂ ÎN POLITICA ECONOMICĂ MODERNĂ
DE IMIGRAȚIE 91

Simuzer AȘCHEROVA, *doctorandă, IRIM, Azerbaijan*
Ludmila GOLOVATAIA, *doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM*
IMPACTUL MIGRAȚIEI FORȚEI DE MUNCĂ ASUPRA FORMĂRII
DEZVOLTĂRII SOCIO-ECONOMICE A AZERBAIJANULUI
CA ȚARĂ GAZDĂ 97

DREPTUL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL: DIMENSIUNEA PRACTICĂ

Andrei NASTAS, *doctor în drept, USEFS*
Sergiu CERNOMOREȚ, *doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM*
Olesea CEBOTARI, *master în drept, asistent judiciar la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani*
RĂSPUNDERE PENALĂ PENTRU DECLARAȚIILE CU REA-VOINȚĂ
ÎN STATELE APARTINÂND SISTEMULUI DE DREPT ANGLO-SAXON 102

Eugen GUȚANU, *doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM*
Liliana STAVER, *doctorandă, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI*
CONȚINUTUL DREPTULUI LA APĂRARE ÎN FAZA URMĂRIIRII PENALE:
ASPECTE PROCESUALE 115

Mihail BÎRGĂU, *doctor habilitat în drept, profesor universitar, IRIM*
MANAGEMENTUL CRIMINOLOGIC – FORMĂ DE CONTROL
A PROCESULUI ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII 122

Anatolie FAIGHER, *doctor în drept, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*
Sergiu CERNOMOREȚ, *doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM*
Andrei NASTAS, *doctor în drept, USEFS*
STAREA ȘI TENDINȚELE INFRAȚIONALITĂȚII VIOLENTE ÎN
REPUBLICA MOLDOVA: UNELE ABORDĂRI TEORETICO-PRACTICE..... 128

CONTENTS

INTERNATIONAL POLITICAL DISCOURSE

- Ludmila GOLOVATAIA**, *PhD in Economic Sciences, assistant professor,
Institute of International Relations of Moldova*
TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC DIPLOMACY IN
THE PERIOD OF GLOBALIZATION 139
- Dana PAIU**, *PhD student, Institute of International Relations of Moldova*
Ludmila ROȘCA, *doctor habilitate in Philosophy, university professor,
Institute of International Relations of Moldova*
THE REPUBLIC OF MOLDOVA UNDER THE PARTNERSHIP FOR PEACE:
DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND PERSPECTIVES 150
- Tatiana DAUD**, *PhD student, Institute of International Relations of Moldova*
MIGRANTS' SOCIAL INTEGRATION – A FACTOR OF THE STABILITY
AND SECURITY OF THE EUROPEAN STATES 162
- Yaser ABU AJAJ**, *PhD student, Institute of International Relations of Moldova, Israel*
Simion ROȘCA, *PhD in Philosophy, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova*
SOCIAL INTEGRATION OF NATIONAL MINORITIES IN MODERN
ISRAELIAN SCIENCE: ACHIEVEMENTS, PROBLEMS, PERSPECTIVES.... 171

INTEGRATIONAL PROCESSES AND GLOBAL ECONOMY

- Vasile SACOVICH**, *doctor habilitate in Political Sciences, university professor,
Technical University of Belarus, the Republic of Belarus*
Vitalie CAZACU, *PhD in Economic Sciences, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova*
THE PROBLEM OF FOOD SUPPLY IN THE HISTORICAL DISCOURSE OF
DEMOGRAPHIC POLICY 184
- Marcel OLARI**, *Phd student, Academy of Economic Studies of Moldova*
Natalia LOBANOV, *doctor habilitat in Economic Sciences, university professor,
Academy of Economic Studies of Moldova*
AMG PERFORMANCE. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DEBT
SUSTAINABILITY OF AND FISCAL FRAMEWORK IN ARMENIA,
MOLDOVA AND GEORGIA 194

Alon MENIN ZVI, *PhD student, Free International University of Moldova, Israel*
Irina CROTENCO, *PhD in Economic Sciences, Institute of International Relations of Moldova*
THE ECONOMIC RESEARCH AS DEVELOPMENT OF ECONOMIC
DOCTRINE 205

Masri BUSHRA, *PhD student, Free International University of Moldova, Israel*
Iurii CROTENCO, *doctor habilitate in Economic Sciences, university professor,
Institute of International Relations of Moldova*
THE NEO – REALISTIC APPROACH IN MODERN ECONOMIC
IMMIGRATION POLICY 215

Simuzer ASKEROVA, *PhD student, Institute of International Relations of Moldova, Azerbaijan*
Ludmila GOLOVATAIA, *PhD in Economic Sciences,
Institute of International Relations of Moldova*
THE IMPACT OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION
ON THE SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF AZERBAIJAN
THE HOST COUNTRY 220

NATIONAL AND INTERNATIONAL LAW: THE PRACTICAL DIMENSION

Andrei NASTAS, *PhD in Law, State University of Physical Education and Sport*
Sergiu CERNOMOREȚ, *PhD in Law, Institute of International Relations of Moldova*
Olesea CEBOTARI, *MD in Law, paralegal at the Court of Law of Chisinau, Buiucani headquarters*
CRIMINAL LIABILITY FOR THE ILL WILL STATEMENTS IN THE STATES
BELONGING TO THE ANGLO-SAXON LAW SYSTEM 224

Eugen GUȚANU, *PhD in law, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova*
Liliana STAVER, *PhD student, Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs*
CONTENT OF THE RIGHT FOR DEFENSE IN THE CRIMINAL
PROSECUTION PHASE: PROCEDURAL ASPECTS 237

Mihail BÎRGĂU, *doctor habilitat in Law, university professor,
Institute of International Relations of Moldova*
CRIMINOLOGICAL MANAGEMENT AS A FORM OF A SECURITY
PROCESS..... 244

Anatolie FAIGHER, *PhD in Law, “Alecru Russo” State University of Balti*
Sergiu CERNOMOREȚ, *PhD in Law, Institute of International Relations of Moldova*
Andrei NASTAS, *PhD in Law, State University of Physical Education and Sport*
THE STATE AND TRENDS OF DISCIPLINARY MISCONDUCT
AND VIOLENCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA:
THEORETICAL-PRACTICAL APPROACHES..... 249

DISCURSUL POLITOLOGIC INTERNAȚIONAL

METAMORFOZE ALE DIPLOMAȚIEI ECONOMICE INTERNAȚIONALE ÎN PERIOADA GLOBALIZĂRII

Ludmila GOLOVATAIA, doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM
(golovataya4@gmail.com)

Rezumat

Economia a preluat treptat rolul principalului factor de influență al politicii și acum depășește vechile diferențe naționale sau regionale. În acest articol autorul analizează schimbările fundamentale ale diplomației economice într-un moment în care diplomația interstatală tradițională este complicată de faptul că actorii nestatali, inclusiv un număr tot mai mare de ministere guvernamentale, participă tot mai mult la relațiile economice internaționale. Actorii non-statali, cum ar fi diplomații de afaceri și diplomații transnaționali de ONG-uri economice, cu numeroasele lor alianțe și grupuri de presiune transfrontaliere, au adăugat componenta „relațiilor supra-teritoriale” câmpului tradițional al diplomației economice, slăbind astfel suveranitatea statelor în desfășurarea relațiilor economice internaționale. În același timp, confrunțați cu globalizarea și concurența pentru investiții străine directe, precum și cu influența crescândă a organizațiilor internaționale pentru a stabili standarde economice (Organizația Mondială a Comerțului, OMC, Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, UIT, Organizația Internațională a Muncii, OIM etc.), multe țările s-au asigurat că diplomații specializați în activități economice și comerciale își servesc mai eficient interesele naționale în domeniile economic și de afaceri.

Cuvinte-cheie: diplomație economică, subiecți neguvernamentali, globalizare, interese naționale, securitate.

CZU: 341.7:33:316.32

JEL: F42, H11

ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИПЛОМАТИИ В ПЕРИОД ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация

Экономика постепенно взяла на себя роль главного движущего фактора политического влияния, и теперь она выходит за пределы старых национальных или региональных различий. В данной статье рассматриваются кардинальные

изменения экономической дипломатии в то время, когда традиционная межгосударственная дипломатия усложняется тем, что в международных экономических отношениях все больше участвуют негосударственные субъекты, включая все большее число правительственных министерств. Негосударственные субъекты, такие как бизнес-дипломаты и транснациональные экономические НПО-дипломаты, с их многочисленными трансграничными альянсами и группами давления добавили к традиционной области экономической дипломатии компонент “надтерриториальных отношений”, тем самым ослабив суверенитет государств в ведении международных экономических отношений. В то же время, столкнувшись с глобализацией и конкуренцией за прямые иностранные инвестиции, а также с растущим влиянием международных организаций по установлению экономических стандартов (Всемирная Торговая Организация, ВТО, Международный Союз Электросвязи, МСЭ, Международная Организация Труда, МОТ и др.), многие страны убедились в том, что дипломаты, специализирующиеся на экономической и коммерческой деятельности, более эффективно служат своим национальным интересам в экономической и деловой сферах.

Ключевые слова: экономическая дипломатия, негосударственные субъекты, глобализация, национальные интересы, безопасность.

Глобализация, приводящая к усложнению международных экономических отношений

Глобализация изменила систему международных экономических отношений во всем мире, повлияв на экономическую, социальную и политическую сферы общества и граждан. Она характеризуется сложным набором взаимосвязей и взаимозависимостей с растущим числом субъектов, соперничающих за влияние на исход этих отношений. Они конкурируют за ресурсы, рынки и легитимность своих действий и занимаются деятельностью, относящейся к сфере дипломатии. Как заметил Фридман [13] (2000): „глобализация-это не феномен. Это не просто какая-то проходящая тенденция. Сегодня это всеобъемлющая международная система, формирующая внутреннюю политику и внешние отношения практически каждой страны, и мы должны понимать ее как таковую”.

Или, как предположил Шолте [17] (Scholte, 2000), глобализация предполагает „рост” надтерриториальных отношений „между людьми”. Являясь движущей силой процессов глобализации, фирмы активно расширяют свою деятельность путем слияний и поглощений и других форм кооперативного совместного предпринимательства, одновременно активизируя усилия по оказанию влияния на внутреннюю и международную политику в свою пользу.

Транснациональные компании (ТНК) все чаще создают межтерриториальные альянсы в целях координации своих политических позиций и укрепления своих лоббистских действий в отношениях с международ-

ными регулируемыми и руководящими органами. [14] Аналогичным образом, национальные государства ведут конкурентную борьбу за экономические выгоды и в то же время стремятся к сотрудничеству с другими государствами-единомышленниками в целях формирования регулирующих институтов в свою пользу.

Страны конкурируют друг с другом за привлечение прямых иностранных инвестиций, стремятся получить доступ для своих национальных компаний на иностранные рынки, пытаются защитить свои внутренние рынки с помощью скрытых/косвенных или открытых/прямых торговых барьеров. В то же время страны углубляют свое сотрудничество в рамках нормотворческих межправительственных институтов, таких как Всемирная торговая организация (ВТО), или в рамках региональных экономических соглашений, таких как Североатлантическое соглашение о свободной торговле (НАФТА), Евразийское экономическое сообщество (ЕврАзЭС). В эти сложные схемы взаимодействия и взаимозависимости вовлекаются негосударственные субъекты, которые приобретают все большее влияние в дебатах по экономической политике. В то время как экономические цели подталкивают компании и национальные государства к совместному принятию решений, например, в контексте ВТО, неправительственные организации (НПО) гражданского общества ведут экономическую и политическую дебаты, лоббируя свои интересы за национальными границами, чтобы иметь большее влияние на формирование международной экономической политики. Достоинства, присущие НПО в системе международных отношений, неоспоримы. Перечислим некоторые из них:

- через НПО лучше оказывается помощь в тех областях, где невозможно применить рыночные механизмы. Помощь, например, стран – членов ОЭСР, оказываемая через НПО, за период с 1975 по 1999 гг. в процентном отношении выросла с 0,7 до 5,0% и составила в сумме 2,3 млрд долл. США;
- процедура оказания помощи со стороны НПО менее бюрократична, чем аналогичная процедура правительственных учреждений или межправительственных организаций, которая к тому же нередко характеризуется высокой политизированностью;
- НПО выступают в качестве нового механизма в противовес государственной власти, в демократизации общества, в деле защиты прав человека, открывая двери для широкого участия масс и способствуя плюрализму в обществе. Это привело, в частности, к созданию Всемирного союза (форума) загражданское участие (CIVICUS);

- НПО являются лучшим средством мобилизации общества, однако степень мобилизации напрямую зависит от того, насколько деятельность НПО нацелена на демократизацию данного общества.

Со второй половины XX в. проявилась четкая тенденция к увеличению численности НПО и влияния их на жизнь мирового сообщества. При этом особенностью мировой политики начала XXI в. является возрастание роли и количества международных неправительственных организаций (МНПО). Например, если в 1850 г. в мире существовало всего пять организаций, то в 1914 – 330, в 1939 – 730, в 1970 – 2300, а в 2000 г. насчитывалось уже 45 674 МНПО [14].

Такая тенденция продолжает набирать обороты, о чем свидетельствует активное участие НПО в международном сотрудничестве в целях развития, их все более активная критика капитализма, частые конфликты между группами коренного населения с ТНК в связи с эксплуатацией природных ресурсов и противостояние между гражданскими группами и национальными правительствами по различным вопросам социально-экономической политики.

Столкнувшись с растущей экономической и политической взаимозависимостью государств и рынков, предприятия и правительства одинаково должны справляться с этой постмодернистской средой, характеризующейся фрагментарными отношениями и растущими сложностями. Им необходимо найти способы эффективного взаимодействия с негосударственными «противниками», такими как группы давления НПО, и эффективно проводить операции со своими собственными избирателями, будь то клиенты или граждане, которые запрашивают более качественные, быстрые и более широкие услуги у правительств и компаний. Эти все более компетентные и хорошо объединенные группы НПО осуществляют мониторинг и оценку деятельности правительств и предприятий и требуют большей подотчетности и прозрачности своих действий. Прежде всего, НПО и другие группы гражданского общества научились стимулировать общественное мнение, чтобы успешно продвигать свои планы и эффективно требовать большей социальной и международной солидарности.

Правительства, транснациональные предприятия и транснациональные НПО одинаково нуждаются в конструктивном дипломатическом опыте, чтобы справляться со сложностями и неопределенностями современного глобализированного мира и не допускать превращения множества потенциальных политических конфликтов в насилие и хаос.

Современная дипломатия, по определению Satow [15], – это „применение интеллекта и такта к ведению официальных отношений между

правительствами независимых государств”. В заявлении Satow подразумевается, что дипломатия является исключительной сферой деятельности Министерства иностранных дел (МИД). Однако глобализация и демократизация сделали профессиональные границы дипломатии более прозрачными и поставили под вопрос диапазон вопросов и проблем, решаемых традиционными дипломатами. Альтернативные дипломатические субъекты появились как внутри государства, так и за его пределами и зачастую действуют независимо от Министерства Иностранных Дел. Дипломатия как профессия претерпела изменения с точки зрения определения, квалификации и ожидания того, что дипломат должен или не должен делать. [16]

Участие негосударственных субъектов во внешней политике и международных отношениях явление, которое более выражено в индустриально развитых странах и в меньшей степени – в развивающихся. Поэтому дипломатия развитых стран все чаще заменяется многосторонней дипломатией, внешнеэкономическими связями и связями с общественностью.

Такие перемены в дипломатической деятельности, выходящие за рамки традиционных прерогатив МИД, заслуживают большего внимания и требуют переосмысления определения дипломатии, определения роли дипломатов, а также функций и задач МИД. Дипломаты и государственные служащие Министерства Иностранных Дел сталкиваются с новыми участниками, новыми проблемами, что требует новых методов работы, они оказываются недостаточно обученными и подготовленными. Адаптация традиционной дипломатии к реалиям глобализуемого мира стала насущной необходимостью. [17]

а) *Рост „отделов иностранных дел”* в других министерствах. Министерства, отвечающие за специализированную политику, все активнее участвуют в политическом диалоге с партнерами в других странах. С ростом использования международных конференций эти Министерства непреднамеренно ставят под сомнение традиционно ведущую роль Министерства Иностранных Дел в вопросах, касающихся межгосударственных обменов или участия в международных форумах по установлению стандартов. Эти специализированные Министерства постепенно разрушили монополию Министерства Иностранных Дел на ведение внешнеэкономических дел и требуют быть ведущими ведомствами в сфере своей компетенции, например, Министерство экономики возглавляет Международный валютный фонд (МВФ) или Всемирный банк, Министерство электросвязи при Международном союзе электросвязи (МСЭ) Министерство труда – международную организацию труда (МОТ) и Министерство торговли – ВТО.

Столкнувшись с таким распространением дипломатической деятельности со стороны других министерств, многие Министерства иностранных дел либо пытаются блокировать выход других министерств на международную арену, либо постепенно соглашаются на второстепенную роль на международных совещаниях. Другим Министерством Иностранных Дел удалось успешно трансформировать свою роль из единоличного ответственного за внешнеэкономическую политику в роль главного координатора разработки межведомственной внешнеэкономической политики. Такая, более консультативная, роль позволяет специализированным министерствам участвовать в формулировании своих позиций, в то же время оставляя дипломатов МИД формально ответственными за национальные делегации на международных экономических встречах.

Вместо переговоров между государствами новые уполномоченные региональные и местные органы власти иницируют свои собственные международные связи и поддерживают отдельные механизмы для удовлетворения своих специфических местных интересов, будь то экономические, экологические или социальные.

Провинциальные правительства, такие как немецкие земли, открыли представительства в Брюсселе, чтобы влиять на принятие решений в Комиссии ЕС и связанных с ней учреждениях ЕС. Тот же процесс можно наблюдать и для стран, не входящих в ЕС, таких как Швейцария, чьи более крупные банки (провинции) также открыли представительства в Брюсселе, хотя Швейцария и не является государством-членом ЕС. Участие субнациональных субъектов в международных отношениях еще больше усложняет вопросы консолидации национальной внешнеэкономической политики и представляет собой дополнительную проблему для соответствующих Минфинов.

б) Появление дипломатических функций в транснациональных предприятиях. Глобализация, определяемая мировыми потоками прямых иностранных инвестиций, стремительно продвигается вперед, как и транснационализация. Сегодня компании все чаще ведут бизнес в странах ОЭСР, на новых развивающихся рынках (Восточная Европа, Китай) или в новых индустриальных странах (Юго-Восточная Азия, Южная Америка), и некоторые отрасли действительно стали транснациональными в удивительно большой степени (см. таблицу 1).

Таблица 1

**Средние показатели по Транснационализму и иностранным активам
в разбивке по отраслям (1999 год)**

Отрасль промышленности	Средние трансграничные активы	Иностранные активы в% к национальным (%)(млрд. Долл.)	иностранные активы (% от 100 крупнейших ТНК
Продукты питания и напитки	88.7	321	6.3
Фармацевтические препараты	67.3	239	4.7
Электроника и	59.6	647	12.7
Электротехника	70.1	693	13.6
Оборудование	41.1	677	13.3
Нефть	53.9	158	3.1
Автомобили	63.45*	2'735	53.7
Химические препараты	88.7	321	6.3
Всего	67.3	239	4.7

(Источник: ЮНКТАД / Эразмус. База данных)

Однако на протяжении уже нескольких десятилетий транснациональные компании также испытывают давление со многих сторон по целому ряду различных проблем. Ведение бизнеса в таких странах, как Россия, Китай, Япония или Ближний Восток, требует специальных знаний стран и деловой хватки. Кроме того, усиление глобализации привело к разработке множества стандартов, регулирующих поведение бизнеса. Теперь уже недостаточно знать только деловые и юридические условия страны, в которой находится штаб-квартира глобальной компании, а также условия принимающих стран, в которых ее дочерние компании могут вести свою деятельность. Корпоративная репутация зависит от общих результатов деятельности ТНК в отношении соблюдения социальных, экологических, правозащитных и этических критериев. Распространение частных схем сертификации и маркировки (например, продукции из тропической древесины или производства продукции, не связанной с детским трудом) свидетельствует о силе таких социальных и экологических требований и иллюстрирует их потенциальное влияние на конкурентные преимущества ТНК в случае несоответствия.

с) *Растущее участие транснациональных неправительственных организаций в деятельности по международному управлению и экономической дипломатии.* НПО работают на разных уровнях: от вопросов гражданского общества, таких как защита окружающей среды, до наблюдения и расследования возможных нарушений прав человека, глобальных компаний или иностранных государств. Они часто работают на национальном, региональном и транснациональном уровнях, концентрируясь на экономических, социальных и политических проблемах. Обе-

спокойные негативным воздействием развития на окружающую среду и обездоленные группы населения, НПО бросают вызов государствам по экономическим и деловым вопросам с помощью гражданских протестов, кампаний, негативных рейтинговых списков и других средств. Таким образом, НПО умудряются подавлять способность традиционных суверенных субъектов беспрепятственно действовать, будь то на межгосударственном уровне или в рамках многонациональных нормотворческих организаций. НПО также могут оказывать давление на транснациональные предприятия, с которыми они все чаще сталкиваются на внутреннем и внешнем рынках. Например, с помощью кампаний и бойкотов разоблачает опасные для жизни злоупотребления со стороны ТНК и организует массовые кампании по привлечению корпораций к ответственности перед потребителями и обществом в целом. [19]

Интернет стал одним из самых мощных и доступных инструментов для создания стратегического альянса между НПО и добровольческими группами по всему миру. Они могут оказывать давление на правительства и глобальные компании, требуя большей информации и большей прозрачности государственной политики и деловой практики. [20]

В то же время они используют его для оказания влияния вглубь организационных структур правительств и глобальных компаний. Наиболее важно то, что сообщества НПО выдвигают свои альтернативные модели развития, тем самым непосредственно бросая вызов доминирующей формуле политики, такой как так называемый Вашингтонский консенсус. [21] Виртуальные сообщества, основанные на интернете, позволяют НПО объединять ресурсы и информацию о том, что происходит на местах. Используя свой потенциал в области сбора информации и сложный потенциал анализа политики, транснациональные НПО все активнее выступают на международной политической арене и требуют от них соблюдения своих прав на экстерриториальное представительство, тем самым ставя под сомнение способность Минфина координировать национальную экономическую политику на международных форумах.

Однако, экономическую дипломатию невозможно рассматривать в отрыве от традиционной, классической дипломатии. Само слово «дипломатия» имеет греческое происхождение. Словом «diploma» назывались в Древней Греции сдвоенные дощечки с нанесёнными на них письменами, выдававшиеся посланниками на месте прибытия в качестве верительных грамот и документов, подтверждавших их полномочия. Дипломатия как явление прошла эволюционный путь развития от «примитивной» ещё до нашей эры в Индии, Китае и Египте во времена первобытно общинного строя – до дипломатии античных Греции, Рима и средневековой

Византии, оказавшей влияние на другие государства, особенно города-республики на Апеннингах (Венеция, Генуя, Милан, Рим, Флоренция) и на Савойю.

Слово «дипломатия» стали употреблять в начале XVII века. Первый случай употребления этого понятия в Англии относится к 1645 году. Заслуга в употреблении понятия «дипломатия» в том значении, которое мы придаём этому слову теперь, принадлежит французскому дипломату Франсуа де Кальеру, опубликовавшему в 1716 году свою книгу «О способах договариваться с государями, ведении переговоров, выборе послов и посланников и о качествах, необходимых для успешного осуществления этих занятий». Слово «дипломат» он тогда ещё не употреблял и предпочитал говорить о «переговорщиках», а дипломатию рассматривал как науку и искусство, основанные на теоретическом подходе и высоких моральных принципах. В одном из известных исследований по истории дипломатии утверждается, что дипломатия появилась в седой древности [1]», а вся многовековая история дипломатической службы различных стран, ее формирования и развития неразрывно связана с международными экономическими отношениями.

Организационно современной экономической дипломатии предшествовал этап торговой дипломатии, но уже начиная с XIX-XX вв. о доминантой начинает выступать вывоз капитала как вопрос большой политики. Так ряд научных исследований [2] начала XX века посвящены анализу инвестиционной политики того времени, когда факт помещения капитала за границей становился определяющей тенденцией в экономической политике крупных финансово-промышленных групп, таких как: «Зингер», «Дженерал Электрик», «Отис элевейтор» и др. Как таковая востребованность в новом качестве экономической дипломатии в период концентрации и централизации капитала, слиянии банковского и промышленного капитала и образовании финансовой олигархии нашла свое отражение в ряде работ того времени. Вот некоторые из них: «важнейшей функцией дипломатии становится теперь представительство финансового капитала [3]»; «вывоз капитала является средством для целей внешней политики, а его успехи зависят в свою очередь от внешней политики»; «...современная внешняя политика Великобритании является прежде всего борьбой за выгодные рынки для помещения капитала».

В общем виде перенос акцента с преимущественно торгового обмена повышению роли капитала, а затем и международного инвестирования создал условия в последней четверти XX столетия для кардинального изменения приоритетов мирового экономического развития, когда процессы глобализации мировой экономики обусловили необходимость

интенсивной дипломатической увязки при формировании нового облика мирового экономического пространства.

В научной литературе пока не сложилось четкой и полной формулировки понятия «экономическая дипломатия», и оно обычно трактуется как научное направление, изучающее комплекс торгово-экономических отношений и дипломатии, а также других факторов, взаимодействующих между собой и оказывающих большое влияние на внешне экономическую политику государства. В Кратком внешне экономическом словаре «экономическая дипломатия» – это «специфическая область современной дипломатической деятельности, связанная с использованием экономических проблем в качестве объекта, средства борьбы и сотрудничества в международных отношениях [3]». С учетом современных реалий глобализирующегося мира более приближенным является определение, данное И.Д. Ивановым: «Экономическая дипломатия представляет совокупность организационно-правовых инструментов и действий во внешнеэкономической сфере с опорой на национальные интересы и скоординированное взаимодействие государственных и негосударственных структур в целях обеспечения устойчивого развития страны и ее безопасности в условиях глобализации [4]». В то же время английские исследователи Н. Бейн и С. Вулкок относят экономическую дипломатию «политику, связанную с производством, движением и обменом [5]». Таким образом, экономическая дипломатия, как и дипломатия вообще, является составной органической частью внешней политики, международной деятельности государства.

И все же, в большинстве случаев, экономическая дипломатия часто понимается в узком смысле как инструмент продвижения предприятий на внешние рынки, особенно малых и средних предприятий (МСП), где потенциал для создания рабочих мест больше, чем у транснациональных корпораций. В этом смысле ее можно было бы также назвать «корпоративной дипломатией» или «коммерческой дипломатией». Большинство развивающихся стран поддержали интернационализацию предприятий в первом десятилетии этого столетия, когда рост был более многообещающим в развивающихся странах и особенно в Бразилии, Индии, России и Китае – БРИКС. Крупные страны будут использовать свои дипломатические сети и власть для развития бизнеса и инвестиций за рубежом или для привлечения иностранных инвестиций на свою территорию. Поддержка бизнеса также была приоритетом Европейской Комиссии на протяжении многих лет и остается им до сих пор. Оценив, что более 90% мирового роста ожидается за пределами ЕС, где действуют только 13% малых и средних предприятий ЕС, Комиссия сначала занялась под-

держкой МСП за рубежом. Она создала различные инструменты и сети, такие как Европейская Корпоративная Сеть в ЕС, а также многие другие за пределами Европы. Поскольку департаменты комиссии участвуют в таких взаимодополняющих мероприятиях, как переговоры о доступе на рынки или сотрудничество в области регулирования с соседними странами, Комиссия уже де-факто занимается экономической дипломатией, не замечая того в отсутствие последовательной и всеобъемлющей стратегии. В более широком понимании экономическая дипломатия может выполнять разведывательную функцию, помогая использовать «влияние», и становится скорее стратегией, чем инструментом. Эта концепция переходит от продвижения бизнеса к более широкому понятию продвижения экономических интересов. Ученые и научно-исследовательские организации в основном основывают свою работу на этом широком определении. Это понятие постепенно стало шире. Поскольку торговля в настоящее время эволюционирует от «свободной» к «устойчивой», к этому определению добавляются новые элементы, такие как распространение ценностей. Хорошим примером этой тенденции является использование торговых соглашений для пропаганды общечеловеческих и социальных ценностей. Такой же сдвиг от узкого к широкому определению экономической дипломатии наблюдается в последние годы и на уровне ЕС. Для обеспечения согласованности и координации политики были привлечены другие департаменты Комиссии, и было добавлено больше областей, таких как внешняя политика, переговоры по торговым соглашениям или сотрудничество в области регулирования.

Интересно отметить, что в рамках институтов ЕС существуют различные взгляды на то, что должно быть основной целью экономической дипломатии. Для некоторых это рассматривается как средство для экспорта ценностей ЕС посредством сближения нормативных требований и политического диалога, а также для достижения общего понимания с третьими странами. Для других это скорее инструмент обеспечения согласованности политики и предоставления ЕС возможности действовать в качестве глобального игрока. Однако все признают, что построение стратегии экономической дипломатии – это очень сложный процесс. Для этого нужны четкие цели и дипломатическая сеть. Сотрудничество с государствами-членами ЕС остается чувствительным вопросом, поскольку экономическая дипломатия поднимает вопросы суверенитета. В экономически либеральных странах, таких как Великобритания или Нидерланды, дипломатия всегда служила развитию торговли. В некоторых странах возросшая роль экономики в дипломатии оказала значительное влияние на административное управление, поскольку произошло полное

или частичное слияние министерств экономики и иностранных дел, как это было в Австралии, Канаде и Бельгии, а в последнее время – в Нидерландах, Литве и Франции. В 2015 году Совет выпустил руководящие принципы экономической политики государств-членов. В соответствии со стратегией „Европа 2020” они сосредоточены на: 1) стимулировании инвестиций; 2) усилении роста за счет осуществления государствами-членами структурных реформ; 3) устранении ключевых барьеров для устойчивого роста и создания рабочих мест на уровне союза; 4) повышении устойчивости и благоприятности роста государственных финансов. Многие люди признают, что то, что кажется очень трудным для достижения на уровне ЕС, работает гораздо лучше на местном уровне. Координация между делегациями ЕС и дипломатическими представительствами государств-членов часто считается очень хорошей и, следовательно, мощным и эффективным инструментом на местном уровне. Хотя в полной мере признается исключительная компетенция государств-членов в области поощрения предпринимательской деятельности и инвестиций, возникает новая идея, а именно более активное вовлечение государств-членов в продвижение и разъяснение существующих соглашений о свободной торговле (ССТ), с тем чтобы помочь компаниям ЕС более полно воспользоваться этими преимуществами.

Библиография

1. История дипломатии. – т.1. – М., 1959. – С. 7.
2. Mackenzie F.A. The American Invaders. – Л., 1902; Ниринг Скотти Фримэн Джозеф. Дипломатия доллара. – Л., 1926. – С. 22.
3. Гильфердинг Р. Финансовый капитал. – М.: Соцэкгиз, 1959; Шульце-Геверниц Г. Краткий внешнеэкономический словарь – справочник /Под ред. В.А. Рыбалкина. – М.: Международные отношения, 1991. – С.
4. Иванов И.Д. Хозяйственные интересы России и ее экономическая дипломатии.
5. Кашлев Ю.Б. Фундаментальный труд по экономической дипломатии //Дипломатический вестник. – 2001, №5.
6. Крупное производство, его значение для экономического и социального прогресса. – СПб., 1897; Гобсон Дж.А. Империализм. – Л.: Прибой, 1927. М, 2001. – С.4.
7. Stephen Woolcock, Nicholas Bayne The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiating in International Economic Relations (G8 & Global Governance S.). – Ashgate Publishing Ltd. – UK 2005, 314 p.
8. Жюль Камбон. Дипломат. Пер. с франц. /Под ред. и с предисловием А.А.Трояновского. – М., 1946. – С.8.
9. Васильева Н.В. Роль дипломатии в реализации экономической составляющей внешней политики Федеративной республики Германия. – Авторефе-

- реат диссертации на соискание ученой степени канд. полит. Наук. – М., 2011. – С.10.
10. Щетинин В.Д. Экономическая дипломатия: Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2001. – С. 13.
 11. Ги Каррон де ла Каррьер. Экономическая дипломатия. Дипломат и рынок./ Пер. с французского – М.: РОССПЭН, 2003. – С. 51-52.
 12. Щетинин В.Д. Экономическая дипломати: Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2001. – С. 26.
 13. Thomas Friedman, “The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalisation”, HarperCollins, pp. 7, 2000.
 14. Jan Aart Scholte, “Globalisation, Governance and Corporate Citizenship,” The Journal of Corporate Citizenship, Issue 1, pp. 15~23, 2000.
 15. Lord Gore-Booth (ed), “Satow’s Guide to Diplomatic Practice”, Longman, 1979, pp. 3.
 16. For a more detailed overview of diplomacy’s change of definition and practice see Raymond Saner (2002), “Zur Kultur eines Berufs: Was ist ein Diplomat?” in Enrico Brandt, Christian Buck (eds) “Auswärtiges Amt: Diplomatie als Beruf”, Leske & Budrich, Opladen, Germany.
 17. Rik Coolsaet (1998), “The transformation of Diplomacy at the threshold of the new millennium”, University of Ghent (Belgium), pp. 3-5.
 18. According to United Nations Conference on Trade and Development, the degree of international involvement of a firm can be measured in various ways. The index of transnationalisation used by UNCTAD is a composite of three ratios namely foreign assets/total assets, foreign sales/total sales and foreign employment/total employment. UNCTAD, 1998, World Investment Report: Trends and Determinants. Geneva, 1998, pp. 43.
 19. Lisa Jordan, Peter van Tuij (1997), “Political Responsibility in NGO Advocacy: Exploring emerging shapes of global democracy”, SIT, www.sit.edu/global_capacity.
 20. Raymond Saner (2000), “The Impact of Policy and Role of Donor Agencies on Small and Medium-sized Enterprise (SME) Assistance Projects in Russia”.
 21. Paul Trappe (Ed.), Social Strategies, pp. 331-346, Peter Lang Publ., Berne.

REPUBLICA MOLDOVA ÎN CADRUL PARTENERIATULUI PENTRU PACE: OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE

Dana PAIU, doctorandă, IRIM

(dana.paiu@mail.ru)

Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, IRIM

(roscaudmila@mail.ru)

Rezumat

În contextul realităților politice actuale, când vecinii Republicii Moldova – România este membru NATO, iar Ucraina tinde să devină membru în timpul apropiat, țara noastră se află în fața unei dileme: neutralitatea sau aderarea. Acest studiu redimensionează experiența Republicii Moldova în cadrul Programului pentru Pace care, la moment, promite a fi eficientă și necesară. Autorii justifică teza: Republica Moldova trebuie să beneficieze de programele NATO în domeniile: democratizării, cercetării, mass-media, apărării – deoarece pentru acestea sunt prevăzute fonduri, ce pot fi valorificate în interesul consolidării instituționale a țării. Cu atât mai mult că cooperarea Republicii Moldova cu NATO este o formă de consolidare a securității statului.

Cuvinte-cheie: NATO, parteneriat, securitate națională, cooperare internațională, politică externă.

CZU: 327.362(478)

Introducere. Problema extinderii Organizației Tratatului Atlanticului de Nord a devenit de maximă actualitate la începutul anilor '90 ai sec. al XX-lea, când noile realități politice au condus la apariția unor state independente și suverane în urma destrămării URSS-ului. În acea perioadă s-a produs destrămarea sistemului bipolar „Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste – Statele Unite ale Americii” și formarea unui sistem monopolar în care Alianța Nord-Atlantică a ocupat, la nivel global, poziția de prim-dirijor. Apariția sistemului monopolar a dus la intensificarea globalizării și formarea unui sistem mondial, bazat pe modelul SUA și a unor țări Vest-Europene. Remarcăm faptul că globalizarea este un proces de integrare inevitabil care se produce obiectiv prin multiplicarea și intensificarea relațiilor economice, comerciale, informaționale, financiare. În acest proces este foarte important subiectul: Cine

deține centrul de dirijare și în interesul cui se face globalizarea. Menționăm că în prezent globalizarea se face după modelul american și în acest sens rolul NATO, ca forță militară devine extrem de important. În contextul globalizării au fost schimbate unele accente. De exemplu, dacă inițial NATO se remarca ca o forță militară, ca un oponent al URSS-ului și ca o umbrelă pentru statele Vest-Europene, după 1990 rolul său a devenit altul. În acest context, prioritar devine Programul politic al NATO, ceea ce explică schimbările de scopuri, funcții, strategii și concepții. Imaginea nemilitară a NATO a devenit vizibilă și s-a impus în diverse domenii și regiuni ale globului.

După 1990, o prioritate a NATO, este problema extinderii, unele state post-sovietice au manifestat interes de aderare, contribuind în felul acesta la schimbarea strategiei și la perpetuarea organizației. În această perioadă a fost pusă în prim-plan tema securității, nouă pentru statele nou-create. Teama de politica dusă tradițional de Rusia îi determina pe politicieni să caute un scut. În abordarea integrării în NATO, statele ce recent și-au declarat independența, se deosebesc esențial: dacă republicile baltice din start se orientează spre NATO, atunci celelalte state, precum Ucraina, Bielorusia, Republica Moldova, Georgia gravitau încă în jurul Rusiei. Conflictul din Transnistria pentru Republica Moldova a fost o piatră de încercare a mult-lăudatei prietenii dintre Rusia și Republica Moldova. Clasa politică de la noi s-au convins că dincolo de cuvintele frumoase există un interes politic, unul militar, unul economic pe care Rusia îl urmărește în acest spațiu.

Pentru prima dată, la începutul anilor 90, politicienii de la Chișinău și-au pus problema colaborării cu NATO, dar această colaborare de la intenție și până la realizare a avut un drum lung și anevoios, din cauza neutralității care este înscrisă în constituția Republicii Moldova. A fost nevoie de formule diplomatice, de ajustări de programe, ca în cele din urmă să putem beneficia de suport logistic, științific și practic din partea NATO. Trebuie să ținem cont de faptul că imaginea NATO în spațiul post-sovietic nu este cea mai bună din cauza atavismului când despre NATO în URSS se scria și se vorbea doar în termeni negativi.

Metode aplicate: analiza de conținut, descrierea etapelor colaborării Republicii Moldova cu NATO, analiza comparată, generalizarea rezultatelor implementării diferitor proiecte și activități.

Rezultatele investigației. La ora actuală, în Republica Moldova încă n-a fost depășit acest stereotip și imaginea NATO continuă să fie acoperită de umbre. Se impune un program amplu de promovare a imaginii prin remarcarea faptelor concrete care au fost făcute de NATO în favoarea Republicii Moldova și a populației ei. Spre exemplu – programul de lichidare a pesticidelor, care amenințau să devină o catastrofă ecologică în Republica Moldova. Această temă nu este epuizată, ea abia acum capătă contur clar și este nevoie de a găsi

formula adecvată de conlucrare dintre Republica Moldova și NATO, formulă care nu s-ar opri când se ciocnește de principiul neutralității Republicii Moldova.

Tema în sine reprezintă o noutate științifică dacă pornim de la faptul că ea a fost pusă în circulație la începutul anilor '90 și a fost dezbătută pe larg doar în anumite momente de criză a societății europene sau mondiale. Pe de altă parte, noutatea acestei teme rezidă în faptul că între două sisteme polare opuse, cum era Europa de Vest și Statele Unite, și sistemul lagărului socialist, s-a produs o ruptură principală, în care fostele țări membre ale URSS au solicitat aderarea la NATO, făcând abstracție de bagajul politic și moral în care s-au format, și s-au consolidat ca state independente.

Aderarea Republicii Moldova la UE a fost una din prioritățile din ultimii ani, doar ca acest lucru să se producă, este necesară să fie respectate necesitățile de securitate ale UE, și respectiv, ale NATO în țara noastră. Aici, evidențiem două aspecte importante: conflictul transnistrean; securitate neconvențională (problemele legate de corupție, trafic de ființe umane, armament, droguri, spălare de bani). În acest context, UE încurajează: stabilizarea și creșterea economică; reducerea sărăciei; consolidarea democrației; reglementarea politică a diferendului transnistrean; retragerea trupelor rusești din Transnistria. În tangență cu aceste probleme vine extinderea NATO. Se știe că politicienii de la Chișinău au avut o opinie pozitivă față de această problemă. Unica problemă cu care se confruntă Chișinăul este crearea unor linii de divizare în Europa în care Republica Moldova n-ar fi încadrată. De aceea, ea trebuie să țină cont și să formuleze interesele sale de securitate în raport cu extinderea NATO și UE. Cercetătorii Doraș V., Manolache S., Teosa V. constată că: „Fiecare stat membru al NATO are o Delegație Națională la sediul din Bruxelles. Delegația are un statut similar cu cel al unei ambasade și este condusă de un ambasador sau un reprezentant permanent [7, p. 283].

Extinderea NATO este benefică pentru Republica Moldova, deoarece criteriile de aderare la NATO au caracter politic și militar. Spre exemplu, NATO optează pentru: un sistem politic democratic și funcțional, economia de piață, controlul civil asupra armatei, respectarea drepturilor minorităților, conform principiilor OSCE, rezolvarea problemelor cu vecinii pe cale pașnică ș.a. Însă, tot aici, trebuie să subliniem faptul că este posibilă și o evoluție negativă a lucrurilor, deoarece relațiile de extindere, și acceptarea acesteia sunt condiționate de evoluția situației interne, de felul cum percepe populația apropierea de UE și NATO. Dacă în interiorul țării se duce o politică anti Europa, anti NATO, este posibil ca în viitor să ne confruntăm cu o izolare externă. În cazul Republicii Moldova, aceasta este foarte real, deoarece sistemul politic este caracterizat de instabilitate, fragilitate, în care este greu de elaborat și adop-

tat strategii de dezvoltare pe termen lung. Fiind un generator de insecuritate socială, politică, militară – Republica Moldova se poate pomeni într-o izolare externă.

În același timp, Republica Moldova este o zonă de extindere a instabilității din Est, deoarece hotarele cu Ucraina sunt greu de controlat și sunt aproape transparente. Prin aceste frontiere se strecoară persoane care vin din Asia, din statele CSI și pătrund spre UE. Pe când UE își propune să reducă barierele interne și, concomitent, să fortifice hotarele externe ale Uniunii, securizându-le la maximum. Interesul Republicii Moldova rezidă în faptul că poate utiliza instrumentele regionale de gestionare a problemelor cu care se confruntă: instabilitatea politică, instabilitatea social-economică, separatism, crima organizată ș.a. În acest sens, ea poate utiliza pentru soluționarea problemelor sale, Pactul de Stabilitate. Dar trebuie să ținem cont de faptul că imaginea Republicii Moldova nu este, nici pe departe, cea mai bună. Republica Moldova nu este concepută drept un stat sud-est european, din punct de vedere politic și a fost exclusă din procesul de stabilizare și asociere. Una dintre soluțiile acestor probleme, cu referire la domeniul securității, este participarea la Masa III a Pactului de Stabilitate Sud-Est European (PSESE). În cadrul acestei reuniuni să fie expusă problema transnistreană, problema traficului de persoane, de armament ș.a. A coopera cu NATO nu este o garanție că primești pe tîpsie securitatea. Republica Moldova este un stat neutru și ca să fie aproape de NATO, trebuie să demonstreze că are instrumente tari ale puterii: diplomatice, informaționale, militare, economice, sociale și că poate gestiona riscurile și amenințările la adresa securității naționale. Aici, trebuie să subliniem faptul că prin colaborarea cu NATO, putem moderniza sistemul de securitate și aceasta va demonstra dorința Republicii Moldova de cooperare, aducându-ne la scopul final al politicii externe – asocierea cu UE.

Aderarea Republicii Moldova la Parteneriatul pentru Pace a cunoscut câteva etape distincte care s-au desfășurat într-un timp îndelungat din motive obiective. Prima etapă a început, odată cu semnarea de către Președintele Republicii Moldova, Mircea Snegur, la 16 martie 1994, a documentului-cadru a Programului Parteneriatul pentru Pace. Republica Moldova era a douăsprezecea țară semnatară a documentului și a doua țară din CSI, după Ucraina. Următoarea etapă a fost – redactarea documentului în baza căruia a fost elaborat Programul Individual de Parteneriat, care conținea următoarele domenii de colaborare: controlul asupra armamentelor și dezarmării; protecția civilă; prevenirea și soluționarea situațiilor de criză; planificarea și desfășurarea în comun a operațiilor de menținere a păcii; pregătirea cadrelor; alte diverse aspecte de activitate militară. În scopul bunei coordonări a realizării acestui proiect, Ministerul Apărării al Republicii Moldova a delegat un ofițer de legătură cu celula de

coordonare a Parteneriatului. O altă etapă a fost consolidarea coordonării activităților între NATO și Republica Moldova, iar în data de 16 decembrie 1997 a fost instituită Comisia Republicii Moldova pe lângă NATO. În același an, a fost extinsă colaborarea NATO și Republica Moldova în domeniul științific. Pe parcursul timpului au avut loc mai multe vizite de lucru la Centrele NATO și respectiv, în Republica Moldova. Cea mai importantă fiind vizita Președintelui Republicii Moldova, Vladimir Voronin la cartierul general NATO, la 28 iunie 2001, când a fost semnat Memorandumul de Înțelegere cu NATO pentru Menținere și Aprovizionare, privind colaborarea în domeniul logistic.

Cu titlu de specificare, remarcăm că odată cu venirea la guvernare a Partidului Comunist în februarie-aprilie 2001, unii lideri ai acestui partid, exprimau opinii rezervate față de apropierea de NATO și considerau că nu este bine ca NATO să ajungă la frontierele Republicii Moldova. Funcționa vechea teză, promovată de URSS, că NATO este inamic. În spațiul informațional al Republicii Moldova, preponderent în presa de limbă rusă, se vehicula ideea că extinderea NATO este periculoasă și poate afecta securitatea țării. Aici era influentă opinia ca Moldova să aibă și să promoveze o viziune proprie asupra securității europene, ținând cont de propriul interes de securitate și interesele altor state.

Cooperarea NATO – Republica Moldova s-a făcut și se face pe următoarele paliere, sau să le numim domenii-cheie: Apărare și securitate – în cadrul acestui domeniu se desfășoară Acțiuni de consolidare, capacități de apărare și securitate aferentă (CCASA); Interoperabilitatea – care oferă Republicii Moldova programe ce vizează dezvoltarea interoperabilității cu forțele NATO și consolidarea aptitudinilor necesare pentru participarea la operațiile de menținere a păcii, conduse de NATO; Programul de întărire a educației apărării (PIEA); Programul de consolidare a integrității sectorului de securitate și apărare.

Următorul domeniu este cel de susținere a autorităților publice și în cadrul lui au loc următoarele acțiuni: fondul pentru distrugerea pesticidelor; pregătirea civilă pentru reacționarea la dezastrele naturale; distrugerea minelor anti-personale. Unul dintre cele mai active domenii este Știința pentru Pace și Securitate (SPS). Prin intermediul acestui program, NATO antrenează oamenii de știință și experții din Moldova în programele sale științifice, de cercetare civilă, de inovare, consolidând astfel, știința națională și oferind posibilități de expertiză, și de fortificare a securității Europene.

Un alt domeniu este cel de susținere a societății civile și mass-media, activitate necesară pentru consolidarea democrației, pentru dezvoltarea diplomației populare, pentru pregătirea jurnaliștilor care prezintă subiecte de securitate și apărare. Toate acestea se fac prin intermediul unor vizite de lucru, seminare

și ateliere. Și tot în cadrul acestui program este promovată implementarea Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate a Națiunilor Unite, privind femeile, pacea și securitatea. Trebuie să precizăm că în cadrul Programului SPS, Republica Moldova a prezentat până în 2018, treizeci de proiecte de cercetare – dezvoltare, care au atins un volum de finanțare de 2,1 milioane de euro: „Analizând spectrul cooperării Republicii Moldova – NATO, devine relevant dezideratul extinderii pe multiple planuri a activității NATO, organizație inițial concepută cu caracter politic și militar. Impactul realizărilor obținute de comunitatea științifică în cadrul NATO SPS denotă o abordare consolidată a provocărilor și problemelor cu care se confruntă societatea și autoritățile publice din Republica Moldova, servind prin natura și însușirile sale, drept un instrument eficient de integrare în spațiul comunitar” [19, p. 16].

În baza Memorandumului de Înțelegere cu Organizația NATO pentru Menținere și Aprovizionare, privind colaborarea în domeniul logistic, în 2002, s-a format un fond special, finanțat de țările NATO pentru distrugerea unui lot de mine antipersonal și a armamentului expirat din dotarea Armatei Naționale. Datorită acestui proiect a fost eliminat un pericol ecologic major, Republica Moldova fiind una dintre primele state, care a exclus minele antipersonal din dotarea armatei, ceea ce prevedea Convenția de la Ottawa.

Un alt proiect foarte important este cel legat de distrugerea stocurilor de pesticide interzise și inutilizabile, care erau depozitate în cantități mari pe teritoriul Republicii Moldova. Acest proiect a cunoscut două faze: prima se referea la nimicirea pesticidelor depozitate și cunoscute, documentul fiind semnat la 12 mai 2006 la Bruxelles, iar faza a doua prevedea pesticidele necunoscute care urmau a fi depistate și lichidate. În acest scop a fost deschis un laborator special, în baza unui grant de 143 mii de euro, oferit de NATO. Primele două faze ale acestui Proiect au fost finalizate, iar la 22 iunie 2011 a fost semnat un nou Acord pentru faza a treia, care prevedea distrugerea pesticidelor și produselor chimice periculoase din Republica Moldova. În felul acesta s-a ajuns la lichidarea unui pericol de poluare chimică a teritoriului Republicii Moldova. Ținând cont de rezultatele pozitive ale colaborării cu NATO, la 7 iunie 2005, Președintele Republicii Moldova, Vladimir Voronin, a vizitat Cartierul General al NATO. Aici a declarat intenția de a adopta un Plan Individual de Acțiuni a Parteneriatului Republica Moldova – NATO. Acest Acord marca o nouă etapă calitativă a colaborării Republica Moldova – NATO, care a fost semnat la 24 mai 2006.

Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republicii Moldova a fost preconizat pentru o perioadă de doi ani, revizuit și adoptat în luna august 2010, cuprinzând următoarele direcții de cooperare: pregătirea documentelor strategice pentru reformare; planificarea bugetului apărării și consolidarea instruirii

și educației militare în Republica Moldova. În paralel, un alt obiectiv al colaborării cu NATO a fost dezvoltarea capacităților Batalionului 22 de Menținere a Păcii, pentru a conlucra cu forțele țărilor NATO în operațiuni de menținere a păcii. Unul din scopuri a fost și elaborarea unui nou program de pregătire a forțelor armate, și de participare sistematică la exercițiile militare a Programului PpP. În acest context, trebuie menționată participarea Republicii Moldova în perioada 2003-2008 la operațiunile de post conflict din Irak, unde a fost implicat un efectiv de 107 militari. În același context, se înscrie participarea ostașilor moldoveni la misiunile ONU din Afganistan. Începând cu 8 martie 2014, 41 de militari moldoveni au fost implicați în misiunile de menținere a păcii Kfor în Kosovo.

În rezultatul cooperării, Republica Moldova se alege cu beneficii legate de expertiza pe care o posedă statele Alianței și consultanța eficientă pentru re-vigorarea unor documente strategice în vederea dezvoltării apărării naționale. Un accent deosebit se pune pe asigurarea transparenței, în vederea planificării cheltuielilor militare, formării bugetului de apărare și asigurarea controlului democratic asupra forțelor armate. Un domeniu prioritar în cooperarea cu NATO îl constituie planificarea situațiilor de urgență și lichidarea consecințelor dezastrelor naturale în Republica Moldova. În urma acestei colaborări Republica Moldova a avut susținere la lichidarea consecințelor înghețurilor din anul 2000 și a inundațiilor care au avut loc în 2008 și 2010. Ca exemplu, putem aminti despre participarea unităților militare moldovenești la exercițiile de ajutor civil în Rusia în 2002 sau exercițiul organizat de Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale din Republica Moldova – în colaborare cu NATO sub denumirea *Codrii 2018*, la care au participat 1300 de persoane, 40 de observatori străini din 22 de țări aliante și partenerere.

Un alt compartiment al colaborării între Organizația NATO și Republica Moldova îl constituie „Programul Știința pentru Pace”, care a fost instituit în 1997. Una din prioritățile acestui Program se referă la securitatea mediului ambiant, unde au fost implementate o serie de proiecte: identificarea, reambalarea și depozitarea a peste 3250 de tone de substanțe chimice periculoase și pesticide învechite, crearea unui laborator modern pentru analiza substanțelor chimice și produselor agricole, „evaluarea susceptibilității alunecărilor de teren în Moldova Centrală” cu elaborarea unei hărți în care sunt indicate zonele de risc pentru alunecările de teren, „armonizarea reducerii riscului seismic în zona Vrancea” cu întocmirea unei hărți seismologice în care sunt indicate regiunile și clădirile seismic vulnerabile. De asemenea, amintim despre un alt proiect major – „Apele Moldovei” în care este descrisă strategia managementului rațional a rețelei hidrografice a Republicii Moldova și implementarea unui mecanism de monitorizare și testare continuă a nivelului de poluare a

apei. NATO a oferit suport tehnic pentru instruirea inginerilor militari, care au asigurat distrugerea a 12 mii de bucăți de mine antipersonal. Această experiență a militarilor moldoveni a fost remarcată în timpul misiunilor din Irak, când aceștia au dezamorsat cca 400 de mii de obiecte explozibile. Tot în cadrul aceleiași colaborări au fost lichidate 362 de tone de carburant lichid oxidant, care presupunea o catastrofă ecologică în cazul unei scurgeri.

Pentru o mai bună informare a populației, privind colaborarea Republicii Moldova cu NATO în conformitate cu Planului Individual de Acțiuni a Parteneriatului Republica Moldova – NATO a fost înființat Centrul de Informare și Documentare NATO, inaugurat pe data de 3 octombrie 2007, cu sprijinul Diviziei pentru Diplomatie Publică a NATO, Ambasada României la Chișinău și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova. Acest Centru pe parcursul activității sale a implementat mai multe proiecte cu participarea Institutului de Stat, mediului academic, mass-media și cetățenii din Republica Moldova, desfășurând o activitate de Diplomatie Publică. Există o legătură directă între Centrul de Informare NATO, deschis la Chișinău, și ceea ce s-a realizat la Riga: „Iată de ce, NATO a decis să ofere atenție sporită modului în care își comunică mesajul atât în cadrul aliaților, cât și cu partenerii externi. În septembrie 2014, a primit acreditare Centrul de Excelență pentru Comunicare Strategică, NATO, cu sediul în Riga, Letonia. Misiunea Centrului este de a contribui la comunicarea eficientă a rolului, misiunilor și programelor NATO. Această misiune este îndeplinită prin intermediul a trei arii majore: dezvoltarea unei doctrine comune, cercetare și educație, și training” [13; 18, p. 170-171].

În contextul informării populației prin activitățile NATO, îndeosebi în spațiul post-sovietic, unde imaginea NATO era una de inamic, Alianța Nord-Atlantică își multiplică eforturile pentru pregătirea de aderare a noilor aliați: „Dincolo de ajutorul pentru Ucraina, NATO a început să își modeleze parteneriatele cu alți vecini din est, inclusiv Georgia și Republica Moldova. Aceasta din urmă, de exemplu, beneficiază de trei inițiative în urma summit-ului din Țara Galilor, cea mai importantă fiind inițiativa de Consolidare a Capacităților de Apărare. La rândul său, Republica Moldova și-a reafirmat angajamentul în cadrul parteneriatului său cu NATO prin participarea cu 41 de militari la misiunea de pacificare KFOR din Kosovo. Un mesaj politic ferm din partea Republicii Moldova va contribui semnificativ la dezvoltarea acestui parteneriat, care ar putea fi unica soluție la moment întru atingerea minimumului necesar pentru ca forțele armate din Republica Moldova să poată asigura securitatea țării” [23, 2, p. 170]. Cu toate că contextul politic din Republica Moldova este unul puțin favorabil pentru alianța cu NATO, deoarece partidele de stânga, având o orientare pro-rusă nu agreează apropierea de NATO. Ele vor căuta să

conserveze aceste relații la un nivel cât mai jos ca să facă pe placul Rusiei. În acest context, va apărea o mare dificultate legată de problema transnistreană și soluționarea ei.

Se consideră că în cazul în care nu există o continuitate politică, o fermitate în luarea deciziilor, se zădărnicește prognozarea unui viitor cert pentru Republica Moldova în raport cu UE și NATO. De aceea, putem afirma că problemele interne ale Republicii Moldova în timpul apropiat și-ar tergiversa soluționarea, fiindcă pierdem sau refuzăm susținerea unui aliat serios cum este NATO și UE: „Republica Moldova este amenințată astăzi atât din interior, cât și din exterior. Transnistria, în o anumite situație, ne amenință din interior. Armata transnistreană, care de facto este subordonată Federației Ruse, este cu mult mai bine dotată decât cea a Republicii Moldova. Încurajată și îndreptată de conducerea Rusiei împotriva Republicii Moldova, ea ar putea fi susținută și de o parte a populației din sudul și nordul țării și atunci mai avem vreo șansă?

Real este și alt scenariu: agresiunea Federației Ruse prin intermediul așa-zisei „Noii Rusii”. Odesa se cutremură de acte teroriste și considerăm că nu ucrainenii le organizează. Câți kilometri sunt de la Odesa până în Transnistria și de aici până la Chișinău? Aeroportul internațional din Chișinău, nefiind al nostru, poate sau nu primi aterizări de avioane pline cu tancuri și blindate ale Federației Ruse?” [18, p. 12]

Soluționarea conflictului transnistrean prin aplicarea instrumentelor diplomatice accesibile poate să contribuie la depășirea pașnică a acestei situații. NATO are experiența unor conflicte mult mai serioase care și-au găsit soluționarea, deci această experiență trebuie utilizată. Trebuie de ținut cont de ambițiile și atitudinile Rusiei, care a promis la Istanbul în 1999 să retragă Armata a 14-a de pe teritoriul Republicii Moldova, lucru nerealizat până în prezent: „Necesar e de a readuce România la masa de tratative de rând cu Rusia și Ucraina, or UE, din care face parte România, este un participant consultativ. Necesară este, de asemenea, și schimbarea „pacifcătorilor” militari ruși prin pacifcători civili din țările europene sau din altă oricare regiune de pe glob, care nu ar fi părtinitori, dar obiectivi.

Ucraina astăzi simte pericolul ce o amenință din Transnistria și este gata, credem noi, de a se consolida cu Moldova în soluționarea acestei probleme. Federalizarea, la care în repetate rânduri insista și insistă Rusia, nu e valabilă pentru noi. Ne va face ostatici ai Rusiei și administrației transnistrene. Transnistria, pe cale de contrabandă, exporta și exportă nu numai produse industriale și alimentare, dar și armament militar, nu atât produs în zonă, dar mai ales din depozitele de la Colbasna, pe care Federația Rusă așa și nu le-a retras, ca și rămășițele Armatei a 14-a. Nu s-a ținut de cuvântul dat la Istanbul și ar trebui să fie dată în judecată internațională de către Republica Moldova, pentru a

despăgubi statul moldav pentru bazele sale militare ce le are în Transnistria, deci în teritoriul nostru” [18, p. 13]. Vizavi de problema transnistreană, apare o gravă problemă de drept internațional, legată de aflarea unui baze militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova. În această situație analiștii propun o soluție, care nu este pe placul Rusiei, ca ea să achite staționarea bazei militare din Transnistria, începând cu anul 1992, așa cum fac Statele Unite ale Americii în cazul când doresc să aibă baze militare într-o anumită țară: „SUA, ca și Federația Rusă, plătește anual 1-1,5 miliarde de dolari pentru o bază militară. Dar Rusia nu ne plătește despăgubiri începând cu anul 1992, sau, cel puțin, din 1999, când trebuia să-și retragă munițiile și armata. Noi, majoritatea cetățenilor Republicii Moldova nu dorim o armată străină pe teritoriul nostru, dar am putea obliga, prin judecată sau tribunalul internațional, ca Rusia, dacă ține mai departe aceste baze militare, să plătească în primul an după judecată 2 mild dolari SUA, în al doilea an – 3 mild, și așa consecutiv mai departe” [18, p. 13]. Situația vizavi de Transnistria este una paradoxală. Fiind o situație de conflict, NATO nu are dreptul să se implice direct, iar conducerea politică a Moldovei nu este în stare să gestioneze acest conflict. În felul acesta, conflictul s-a transformat întru unul latent, pe o durată de mai mult de zeci de ani. Aici intervine responsabilitatea conducerii politice a Republicii Moldova: „Majoritatea guvernărilor statului Republica Moldova, în viziunea noastră, au calificativul de proastă guvernare, mai ales în ceea ce privește securitatea. Vreme de 23 de ani nici o guvernare nu a avut responsabilitatea de a aduce la cunoștința populației măcar elementele costuri și beneficii presupuse de o eventuală aderare la NATO” [22, p. 43].

Constatăm cu regret că situația Republicii Moldova nu se schimbă odată cu schimbarea guvernărilor, deoarece liderii politici nu-și asumă sarcina pentru adoptarea unor soluții radicale. În felul acesta se multiplică o politică incoloră, instabilă și fără perspective: „Instituțiile statului nostru, începând cu cele juridice și de drept, și terminând cu cea bancară, sunt „la pământ”, spre politizare și nu sunt în serviciul de securitate al cetățeanului, dar a anumitor lideri și clanuri politice” [18, p. 15]. Așadar, situația din regiune, îndeosebi cea din Ucraina, va obliga conducerea politică a Republicii Moldova să caute posibilități de amplificare a relațiilor cu NATO și UE ca o cheazășie a perpetuării păcii și stabilității în zonă. Conștientizarea acestui fapt se va face fie și cu întârziere, dar indiscutabil – ca o necesitate.

Concluzii:

1. Cooperarea între Republica Moldova și NATO poate fi menținută și intensificată nu doar în materie de asigurare a securității, dar și în domeniile: politic, economic, social, ecologic, cibernetic.

2. În vederea creării unei imagini favorabile a NATO în Republica Moldova, propunem lansarea unui program care să difuzeze informații prin intermediul tuturor mijloacelor mass-media și altor mijloace de comunicare despre beneficiile cooperării, asistența oferită de NATO Republicii Moldova, spre exemplu – programul de lichidare a pesticidelor, care a înlăturat pericolul declanșării unei catastrofe ecologice în Republica Moldova.
3. Cooperarea Republicii Moldova cu NATO este o formă de consolidare a securității statului. Cazul Republicii Moldova este unul specific. Având în Constituție înscris art.11 privind neutralitatea statului se cer instrumente speciale, diplomatice, informaționale, militare, economice, care să poată fi utilizate în această colaborare.
4. NATO poate deveni partenerul strategic în soluționarea problemelor ecologice, de democratizare a societății, de luptă contra traficului de ființe umane și droguri și în vederea ridicării nivelului de trai.
5. Programele științifice, propuse de NATO sunt o contribuție reală la economia Republicii Moldova.
6. Problema-cheie cu care se confruntă Republica Moldova, este problema transnistreană, însă constatăm, cu regret, că în raport cu ea se construiesc destul de timid relațiile cu NATO. Fiind implicată Rusia în conflictul transnistrean, ea dorește să transforme Republica Moldova într-un avanpost în raport cu extinderea NATO spre Est, ceea ce este extrem de periculos pentru Republica Moldova care poate deveni o monedă de schimb între relațiile tensionate dintre marile puteri.
7. Experiența anilor precedenți demonstrează cu prisosință că acolo unde a fost implicat NATO sunt rezultate sesizabile: dezamorsarea minelor antipersonal, lichidarea stocurilor de pesticide, lichidarea stocurilor de combustibil militar, finanțarea cercetărilor științifice, securitatea cibernetică ș.a., sunt doar câteva exemple convingătoare că implicarea NATO este benefică pentru Republica Moldova. Același lucru îl putem spune și în cazul situațiilor excepționale și lichidării consecințelor calamităților naturale în care implicarea NATO a dus la rezultate foarte bune.

Referințe bibliografice

1. Achcar Gilbert, *Noul război rece. Lumea văzută după Kosovo*. Traducere de El. Popescu, Editura Corint. – București, 2002, 1040 p.
2. Bari Ioan, *Probleme globale contemporane*. – București, 2003.
3. Brzezinski Zbigniew, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice*. – București, 1999.
4. Burian Alexandru, *Geopolitica lumii contemporane*, Ediția a II-a. ISBN 978-9975-70-733-6. – Chișinău, 2008, 416 p.
5. Buzan B., *Popoare, state și teama*. Editura Cartier. – Chișinău, 2000.
6. Camous Thierry, *Orienturi, Occidenturi. 25 de secole de războaie* (Traducere din

- franceză de Mira-Maria Cucinschi), Editura Cartier, ISBN 978-9975-79-536-4. – Chișinău, 2009, 512 pag.
7. Cebotari Svetlana, Gheorghe Căldare, *Politica externă a Republicii Moldova: Note de curs*, ISBN 978-9975-142-08-3. – Chișinău, 2018, 370 p.
 8. Chirilă Victor (red.), *Politica externă a Republicii Moldova (2009-2011)*. ISBN 978-9975-9625-9-9. – Chișinău, 2009, 309 p.
 9. Dughin Aleksandr, *A patra teorie politică: Rusia și ideile politice ale secolului XXI*. – Chișinău, 2014.
 10. Dungaci Dan, *Enciclopedia Relațiilor Internaționale*, vol. II. ISBN 978-606-8516-98-1. – București, 2017, 696 p.
 11. Dungaci Dan, Darie Cristea, *Doctrine, strategii, politici. De la discursul geopolitic la operaționalizarea securității internaționale*, Editura ISPRI. – București, 2012.
 12. Фишер Г., Глобализация мирохозяйственных связей: сущность, формы, перспективы. Учебное пособие. Дипломатическая академия МИД РФ. – Москва, 1999.
 13. Focus Areas. *NATO strategic Communication Centre of Excellence*, Riga, 2014. <http://www.stratcomcoe.org/orgabization/focusareas.aspx> (accesat 31.03.2020), din Constantin Manolache (red.șt.), *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.
 14. Harlanov, Iu.F., *NATO: Fața adevărată și masca* (trad. de A. Țurcanu). – Ch., 1983, 94 p.
 15. Henna Hopia, *Breaking Down the Walls: Improving EU-NATO Relations*. ISBN 978-2-930632-27-8. – Brussels, 2013, 64 p.
 16. Kaplan D. Robert, *În umbra Europei*, Editura Humanitas. ISBN: 978-973-50-5148-8. – București, 2016, 350 p.
 17. Kaufman D., Clark D. *U.S. National Security Strategy for the 1990s*. The John Hopkins University Press. – Baltimore, 1991.
 18. Manolache Constantin (red.șt.), *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.
 19. Serotilă Igor, Elena Mărzacîn rev. *Akadosmos. Revistă de știință, inovare, cultură și artă* // Academia de Științe a Moldovei // nr. 3(50). – Chișinău, 2018, 184 p.
 20. Simileanu Vasile, *Geopolitică și centre de putere*, ISBN 978-973-7626-70-7. – București: Top Form, 2011, 370 p.
 21. Șarov Igor, Igor Ojog (editori), *Evoluția politicii externe a Republicii Moldova (1998-2008)*. ISBN 978-9975-4001-6-9. – Chișinău, Cartdidact, 2009, 192 p.
 22. Țurcanu Mihai, *Republica Moldova și opțiunile de securitate în urma noilor provocări la adresa securității regionale*. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 1 (11)/2014, p. 35-44.
 23. Zghibirța Patricia, *Centrul de Informare și Documentare privind NATO în Republica Moldova, din Constantin Manolache (red.șt.), Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.

INTEGRAREA SOCIALĂ A MIGRANȚILOR – FACTOR AL STABILITĂȚII ȘI SECURITĂȚII STATELOR EUROPENE

Tatiana DAUD, doctorandă, IRIM
(dicusartatiana@mail.ru)

Rezumat

În acest studiu este analizată experiența migranților care au reușit să se integreze în statele europene. Asigurarea securității migranților nu este doar o problemă tehnică, ci reprezintă o serie de provocări pentru politica europeană. Este abordat sistemic și interdisciplinar procesul integrării sociale a migranților. Sub acest aspect sunt redimensionați factorii stabilității și securității statelor europene. Autorul subliniază că migrația internațională și integrarea socială a migranților sunt influențate de cultura, conștiința și competența profesională a actorilor implicați. Dimensiunile și componentele integrării sociale a migranților sunt: factorii și mediul în care se desfășoară, normele ce reglează relațiile dintre migrant și societatea țării de gazdă, stabilitatea și securitatea. Uniunea Europeană își propune să mențină stabilitatea și securitatea în interiorul spațiului comunitar. Autorul evidențiază dependența integrării sociale a migranților și de condițiile economice, sociale, culturale, politice ale țărilor europene.

Cuvinte-cheie: *integrare socială, securitate, stabilitate, dialog social, Uniunea Europeană.*

CZU: 341.215.43:314.7

Introducere. Diversitatea este un concept dinamic și complex care capătă noi înțelesuri pe măsură ce schimbările produse de globalizare la nivelul societăților sunt tot mai accentuate. Pentru înțelegerea implicațiilor sociale în identificarea soluțiilor optime de gestionare a procesului migraționist contemporan este necesar de aplicat metoda sistemică în cercetarea tuturor formelor de provocare la adresa relațiilor intracomunitare. În procesul de globalizare, integrarea socială a migranților și dezbaterile legate de migrație se îndreaptă către o platformă multilaterală, începând să ocupe o poziție semnificativă pe agenda politică globală. Studiul despre integrarea socială a migranților și impactul acestuia asupra securității statelor Uniunii Europene este justificat prin actualitatea și semnificația practică. Integrarea socială este și va rămâne un subiect de interes strategic.

Migrația are un rol important în transformările sociale contemporane. Este atât un rezultat al schimbărilor globale, cât și un impuls pentru viitoarele schimbări în statele de origine, dar și în cele gazdă. La moment, în condițiile normale de existență a societății globale, managementul migrației reprezintă una din problemele majore cu care se confruntă Uniunea Europeană la frontierele sale externe, iar țările se caracterizează printr-un ritm rapid de schimbări economice, politice și sociale – schimbări fundamentale rapide în politicile de integrare a migranților. Provocarea în această problemă este de a realiza un management global al fenomenului și de a găsi soluții viabile în cadrul politicilor internaționale, europene, regionale și naționale, soluții care nu trebuie să scape din vedere un fapt de o importanță covârșitoare: dreptul de liberă circulație al persoanelor [9, p. 81]. Actualmente, societatea globală trăiește o situație critică, pandemică, care impune alte reguli, alte restricții, iar analiza proceselor, inclusiv a celor migraționiste, a schimbărilor cantitative și calitative ce se produc la moment vom realiza-o după depășirea acestora.

Migrația internațională este teoretic controlabilă datorită legilor statului care o reglementează, dar în practică puține state pot să-și sigileze granițele împotriva migrației ilegale. Ken Booth, teoretician în relații internaționale, susține că este nevoie de a lărgi conceptul de securitate, pentru că nu doar statul deține principalul rol în realizarea stării de securitate, ci și actorii nestatali, precum migranții, grupurile culturale, etnice, blocurile economice regionale, corporațiile multinaționale, organizațiile neguvernamentale. Conceptul de securitate este lărgit atât pe verticală, cât și pe orizontală...” acele strategii care nu încearcă să facă parte din soluție, vor deveni fără îndoială o parte tot mai importantă a problemei” [8, p. 54].

Gestionarea migrației nu începe odată cu primul migrant, nu se limitează doar la regularizarea și controlul fluxurilor de migranți, ci presupune considerarea implicațiilor societale ale integrării noilor veniți în comunitate și crearea și dezvoltarea de mecanisme efective de gestionare a diversității în comunitățile de inserție. În acest sens, managementul diversității are în vedere, cu precădere, crearea și dezvoltarea unor instrumente adecvate care să faciliteze protejarea și exprimarea valorilor, tradițiilor și culturii grupurilor de migranți. Aceste caracteristici se manifestă, de cele mai multe ori, sub forma drepturilor specifice, ca mecanisme de protecție individuală și de promovare a interculturalității.

În literatura de specialitate, **integrarea socială** cuprinde elementele care contribuie la realizarea unei bune funcționalități într-un grup social. Integrarea socială a migranților reprezintă un liant al vieții unei societăți europene bazat pe o serie de factori care îi determină pe migranți să conviețuiască. Presupune responsabilitatea tuturor membrilor unei societăți europene pentru bunăstarea

socială, dezvoltarea relațiilor de încredere și parteneriat bazate pe egalitatea în drepturi, demnitatea umană, autonomia personală. În general, integrarea socială este un obiectiv major prezent practic în toate strategiile de dezvoltare.

Consiliul European pentru Refugiați și Exilați consideră ca integrarea reprezintă un proces de schimbare care este:

- a) *dinamic și în două sensuri*: situează cereri atât din partea societății gazdă, cât și din partea indivizilor și/sau a comunităților vizate. Din perspectiva migrantului, integrarea necesită o pregătire pentru a se adapta stilului de viață al societății gazdă fără a-și pierde propria identitate culturală. Din punctul de vedere al societății gazdă, integrarea cere dorința de a adapta instituțiile publice schimbărilor în profilul populației, de a accepta refugiații ca o parte din comunitatea națională, de a acționa pentru a facilita accesul la resurse și la procesul de luare a deciziilor.
- b) *pe termen lung*: din perspectivă psihologică, adesea, integrarea începe adesea odată cu sosirea în țara de destinație finală și se încheie când un migrant devine un membru activ al societății din perspectivă legală, socială, economică educațională și culturală.
- c) *multi-dimensional*: se referă atât la condițiile pentru integrare și participarea reală la toate aspectele vieții economice, sociale, civile și politice în țara de azil durabil, ca și propria percepție a migranților privind acceptarea în țara gazdă și apartenența la societatea gazdă.

Metodele aplicate sunt *abordarea normativ-axiologică, metoda behavioristă, analiza documentelor și observația semistructurată*. *Abordarea normativ-axiologică* a permis elucidarea importanței proceselor migraționale drept niște fenomene politice atât pentru societate, cât și pentru individ. *Metoda behavioristă* și-a concentrat atenția asupra comportamentului și reacțiilor migranților, cetățenilor și actorilor politici din cadrul UE. Acest fapt a condus la plasarea procesului migraționist pe agenda publică europeană (încercările instituțiilor UE de a promova politici de integrare a migranților în societatea țării gazdă, dar și de a adopta o politică comună în domeniul migrației tuturor statelor europene, apariția și dezvoltarea partidelor politice anti-migrație, dar și comportamentul atât al cetățenilor europeni, cât și al migranților). De asemenea, în scop de cercetare și verificare a unor ipoteze, s-a utilizat un șir de metode și tehnici suplimentare, dar absolut necesare în cadrul oricărui studiu, precum *analiza documentelor și observația semistructurată*, cu scop de facilitare a selectării și interpretării datelor obținute.

Migrația este o provocare constantă a omenirii, cu impact asupra dezvoltării economice și sociale, sistemului educațional, schimbului cultural [11, p. 51]. În vederea elaborării unei strategii privind integrarea socială a migranților, în statele europene trebuie, în primul rând, identificați factorii de diviziune

dintr-o societate europeană și să fie create sau perfecționate mecanismele, procesele și instituțiile care să diminueze și să limiteze influența acestor factori asupra liniștii sociale. Societățile europene au realizat că diversitatea etnică, religioasă, culturală și pluralismul ideologic nu reprezintă un obstacol pentru integrarea socială, ci, mai degrabă, o sursă de bunăstare, dinamism, adaptabilitate și forță. Acest lucru presupune purtarea unei lupte cu diferite forme de discriminare, precum cele rasiale, etnice, religioase etc. și, totodată, necesită politici active de integrare a migranților într-o societate care respectă aceste diferențe și le recunoaște în totalitate drepturile lor. În acest caz, ar trebui să se țină cont de integrarea socială, iar rolul migrantului nu ar trebui ignorat, dar nici accentuat, pentru a nu provoca suspiciuni printre nativii populației, dar și, în același timp, migranții să nu fie stigmatizați pentru toate relele societății. Se poate considera că migrația a fost și rămâne o provocare cu impact puternic asupra dezvoltării economice și sociale, asupra sistemului educațional, asupra schimbului cultural.

Două dintre cele cinci obiective ale Tratatul de la Maastricht instituționalizează *dezvoltarea dimensiunii sociale și instituirea unei politici externe și de securitate comune* [14]. Barry Buzan susține că pericolul reprezentat de migrație este, în principal, dependent de modul în care numărul relativ de migranți interacționează cu capacitățile de absorbție și de adaptare ale societății. Integrarea socială exprimă solidaritatea dintre statele membre și regiunile Uniunii Europene. De exemplu în Germania, ca și cetățenii europeni, rezidenții și copiii acestora au dreptul de a urma cursurile unei școli. Copiii de migranți au dreptul la ore gratuite de limba germană, pentru ca integrarea acestora să fie cât se poate de ușoară. Estonia oferă tuturor migranților nou-veniți un sprijin obligatoriu, continuu și standardizat, pentru învățarea limbii estoniene precum și a limbii și culturii proprii. În mod similar, conform legislației Republicii Cehe, cursurile de limbă trebuie să fie bazate pe nevoi, să fie predate în mod profesional și să fie evaluate în mod regulat și, de asemenea, trebuie să fie disponibile limbii și culturile materne. Profesorii cehi pot integra educația multiculturală în programa lor de învățământ prin intermediul materialelor pedagogice și formării cadrelor didactice susținute de stat, precum mult utilizatul portal de informații (www.czechkid.cz). Slovacia a introdus și ea recent "educația multiculturală" în programul său de învățământ, precum și formarea în domeniul educației interculturale, pentru cadrele didactice calificate, care lucrează în UE.

Statistica a demonstrat că statele europene care n-au fost considerate țări de imigrație au început să-și elaboreze și să pună în aplicare politici destinate să atragă și să primească muncitori migranți înalt calificați. În această competiție, pentru atragerea migranților înalt calificați, țările europene au grijă

să combine diferite strategii. Succesul integrării sociale a migranților în țara gazdă se bazează mult pe *capitalul lor uman și accesul la piața națională a muncii*. Aici putem ușor constata faptul că numărul Premiilor Nobel decernate unor cercetători care lucrează în Statele Unite, dar care sunt de origine europeană sau asiatică.

Competența juridică a UE în domeniul libertății, securității și justiției s-a extins în temeiul Tratatului de la Amsterdam din 1997. La intrarea în vigoare a acestuia în 1999, statele membre au convenit, în cadrul concluziilor Consiliului European de la Tampere, că obiectivul unor politici de integrare mai ambițioase ar fi să asigure tratamentul echitabil al imigranților din afara UE, care sunt rezidenți legali într-o țară UE. Statele urmau să garanteze drepturi și obligații ale acestor resortisanți din țări terțe cât mai apropiate de cele ale cetățenilor UE. În plus, acestora urma să li se ofere posibilitatea de a obține cetățenia țării respective [12, p. 15]. Uniunea Europeană promovează și aplică legi de integrare socială a migranților privind anti-discriminarea, reîntregirea familiei și mobilitatea pe piața muncii. Migranții legali trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de informații specifice de bază și de cursuri de limbă, acces la protecție socială, asigurare de sănătate, legi pentru reîntregirea familiei lor, de mai multe mecanisme pentru aplicarea legilor generale antidiscriminare și chiar de cetățenie dublă în unele cazuri, precum și de cetățenie pentru copiii lor născuți în altă țară.

În această ordine de idei, au fost adoptate un șir de acte legislative cu impact asupra integrării imigranților, respectiv:

- Directiva 2003/86/CE din 22 septembrie 2003, privind dreptul la reîntregirea familiei;
- Directiva 2003/109/CE din 25 noiembrie 2003, privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung;
- Directiva 2000/43/CE din 29 iunie 2000, privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (Directiva privind egalitatea rasială);
- Directiva 2000/78/CE din 27 noiembrie 2000, privind crearea unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

În mod concret, conform Cartei Consiliului Europei, drepturile muncitorului migrant și al familiei sale se referă la:

- servicii gratuite de ajutor și de informare; măsuri împotriva propagandei înșelătoare privind emigrația și imigrația;
- asistență pentru a facilita plecarea, călătoria și primirea muncitorilor migranți și a familiilor lor;
- colaborarea între serviciile sociale ale țărilor de emigrație și de imigrație;

- egalitatea de tratament a imigranților în ceea ce privește condițiile de muncă, afilierea la sindicate și obținerea de locuințe;
- egalitatea de tratament a imigranților în privința impozitelor, taxelor și a contribuțiilor aferente la locul de muncă;
- reîntregirea familiei;
- egalitatea de tratament a imigranților pentru acțiuni în justiție;
- garanția împotriva expulzării;
- transferul câștigurilor și al economiilor.

Observăm că modalitatea de reglementare acoperă în întregime aspectele sensibile de ordin social privind statutul imigranților, mai mult, implicând și o relație permanentă între statele de origine și de destinație, ceea ce nu poate decât să ducă la un cadru riguros de protejare a intereselor migranților activi pe piața muncii.

Factorii sociali provoacă migrații să încerce căutarea unei vieți mai calitative sau pentru a fi alături de membrii familiei ori de prieteni. În acest context, pot fi menționate și aspectele legate de calitatea locuirii, perspectivele de a obține un nivel înalt de educație, toleranța populației europene față de persoanele străine și posibilitățile de integrare socială a persoanelor migrante în țara de destinație, generozitatea sistemelor de securitate socială. Un factor important de „atracție” este și gradul de extindere a comunităților de migrați create în țările de destinație. Atunci când peste hotare există o rețea care ajută migrații să găsească oportunități de angajare, costurile migrației devin mult mai reduse [4, p. 24].

Accesul la drepturile comune în statele europene presupune dreptul la egalitate de tratament în ceea ce privește condițiile de muncă, precum și dreptul la integrare socială, economică și culturală a lucrătorului migrant și a familiei acestuia în țara gazdă.

La nivelul Uniunii Europene, migrația legală constituie un factor de favorizare și securitate pentru integrarea socială a migranților, în condițiile în care este gestionată eficient și canalizată spre sectoarele deficitare. De aceea, Marc Verwilghen (2004), ministrul belgian al cooperării pentru dezvoltare, argumenta că este nevoie de o campanie de conștientizare a publicului asupra aspectelor pozitive ale integrării migranților, în condițiile în care aceasta este percepută în prezent, preponderent, cu conotație negativă. Totodată, este necesară o mai mare coordonare între politicile privind dezvoltarea și eforturile întreprinse pentru gestionarea eficientă a fenomenului migrației, cu atât mai mult cu cât îmbătrânirea populației va avea consecințe importante asupra pieței muncii, sistemelor de pensii și de sănătate, influențând tot mai mult modul în care este percepută migrația. În prezent, statele Uniunii Europene sunt destul de permissive pentru persoanele calificate sau care doresc să desfășoare activități neatractive pentru cetățenii UE.

În această ordine de idei, propunem careva semne distinctive pentru integrarea socială a migrantilor și a asigura stabilitatea și securitatea statelor europene gazdă:

- sesiuni de acomodare socio-culturală (instruiri privind valorile și tradițiile europene, sistemul de organizare politico-administrativă a Uniunii Europene);
- cursuri de studiere a limbii statului gazdă;
- informare și consiliere privind modalitățile de acces la piața forței de muncă, la serviciile medicale și la măsurile de protecție socială;
- servicii de orientare și formare profesională în vederea facilitării integrării economice, în corelare cu capacitățile și necesitățile forței de muncă a statelor europene.

Integrarea completă a migrantilor este un deziderat care derivă direct din valorile fundamentale pe care este clădită societatea europeană: drepturile fundamentale ale omului, valorile europene, principiile constituționale. Adesea se discută despre statutul juridic, drepturi și responsabilitățile ce derivă din acesta. Însă Uniunea Europeană este clădită organic pe drepturile universale ale omului și pe principiul solidarității sociale. Fiecare individ, născut în Uniunea Europeană sau migrant, contribuie la ansamblul social și trebuie să fie tratat egal cu ceilalți. Din această perspectivă este abordată integrarea în discursul european contemporan.

Integrarea socială ca factor al stabilității și securității statelor gazdă este un proces complex și problematic. Comisia Europeană afirmă că politicile sale sociale pentru integrarea imigranților vizează: respectarea valorilor fundamentale ale societății democratice; drepturile imigranților de a-și păstra propria identitate; acordarea drepturilor și obligațiilor corespunzătoare, comparabile cu cele ale cetățenilor UE; participarea activă a imigranților în toate aspectele vieții comunității europene în aceleași condiții ca toți ceilalți cetățeni ai UE. Integrarea socială are ca subindicatori: învățarea limbii țării gazdă; înțelegerea normelor societății și a diferențelor culturale.

S-a remarcat deja că perioada aflării peste hotare este un factor de care depinde procesul de adaptare (și invers) a persoanei în altă țară. Mai mult ca atât, potrivit cerințelor statisticii internaționale, dacă persoana se află legal pe teritoriul altei țări o perioadă ce depășește un an de zile, ea este inclusă în numărul populației acestei țări [13, p. 147].

Adesea, integrarea se consideră reușită dacă imigranții au loc de lucru și domiciliu. Aceste două condiții, deși sunt importante, nu reprezintă singurele criterii de bunăstare și de integrare. O asemenea integrare va avea loc dacă se vor respecta cel puțin trei condiții: cunoașterea limbii societății gazdă, posibilitatea participării plene în diferite sfere ale vieții sociale și politice din

societatea nouă (participarea în procesul electoral, activitatea în societatea civilă, stabilirea contactelor personale cu cetățenii țării gazdă etc.), precum și dobândirea unui statut social mai înalt (prin educație, loc de muncă/serviciu).

Concluzii

Integrarea socială a migranților este un fenomen complex, cu o multitudine de efecte. Fenomenul are consecințe importante în societate la nivel economic, social, cultural și politic. În Uniunea Europeană se recunoaște faptul că migrația legală poate fi un factor favorizant pentru creșterea economică și socială, în condițiile în care este gestionată eficient și canalizată spre sectoarele deficitare.

Complexitatea migrației contribuie asupra adoptării unei abordări multilaterale, care ar lua în considerație un șir de factori economici, sociali, politici, evitând astfel soluțiile de scurtă durată elaborate din motive de eficacitate rapidă. O societate internațională dezvoltată, capabilă de a forma un stat multicultural stabil face mai ușoară evitarea efectelor secundare neintenționate și nedorite ale politicii de securitate națională și facilitează urmărirea de câștiguri comune, ca și evitarea de pierderi comune, în multe dimensiuni ale politicii economice, ecologice, militare, politice sau sociale.

Acordurile statelor europene nu sunt ideale, dar sunt necesare pentru statul de drept european. Astfel, pentru soluționarea problemelor migranților și pentru depășirea stării de tensiune care apar la contactul cu autoritățile și cetățenii țării gazdă, structurile europene trebuie să pună accentul pe respectarea, în procesul integrării, a anumitor obligații reciproce, atât din partea migranților, cât și din partea autorităților statale. Parlamentul European a subliniat importanța programelor de studiere a limbii pentru integrarea cu succes a migranților în țările-gazdă. În același timp, indiferent de contextul cultural, competențe și nivelul de pregătire profesională a migranților, aceștia trebuie să cunoască istoria, cultura, valorile și principiile democrației europene, ale statului bazat pe drept și să studieze Carta drepturilor fundamentale ale omului, lucru care le va permite să depășească stereotipurile de gen, și alte stereotipuri înrădăcinate. Un rol important în procesul integrării li se atribuie organelor de administrare locală.

Un alt rol, la fel de important, li se rezervă organizațiilor neguvernamentale, care desfășoară campanii de promovare a egalității dintre bărbați și femei, a egalității de gen, a luptei cu discriminarea și cu violența față de femei. Elocvente sunt și acțiunile desfășurate de mass-media, prin intermediul cărora se formează opinia publică vizavi de toleranța față de migranți. Jurnaliștii își asumă obligația de a explica populației că migrația, inclusiv în căutarea unui loc de muncă, nu prezintă un pericol și că trebuie să cultivăm respectul reciproc și să conștientizăm faptul că între oameni există asemănări și diferențe care trebuie acceptate și tolerate.

Analizând cele expuse, putem concluziona că statele membre ale UE au și vor avea nevoie de o abordare comună din punct de vedere al elaborării și implementării politicilor relevante în special, domeniului economic și al migrației forței de muncă, precum și de o armonizare a politicilor existente și viitoare cu domeniile tangențiale migrației, cum ar fi cel al integrării, educației, științei, calificărilor înalte, creșterii economice, pieței de muncă și legislativ.

Referințe bibliografice

1. Dacian Cosmin Dragoș, Uniunea Europeană. Instituții. Mecanisme, București 2007.
2. David Mitrany, A Working Peace System, London: Royal Institute of International Affairs, 1943.
3. Dima Luminița, Relații de muncă și industrial în Uniunea Europeană, București, 2012.
4. Dorin Vaculovschi, *Migrație și dezvoltare: Aspecte socio-economice*, Chișinău, 2017.
5. European Commission, Commission on Immigration, Integration and employment, COM (2003)336, Brussels, 3 June 2003, traducere.
6. EPC/KBF, Beyond the Common Basic Principles on integration, Issue Paper 27, 15 April 2005.
7. Fritz Machlup, A History of Thought on Economic Integration, Macmillan Press Ltd, 1977, London. – p. 10.
8. Gloria Moreno-Fontes Chammartin și Fernando Cantu-Bazaldua, *Studii cu privire la migrația internațională, Perspectivele migrației după extinderea Uniunii Europene din 2004*, Republica Moldova, 2005.
9. Institutul European din România, *Spre o strategie europeană în bazinul Mării Negre. Cooperarea teritorială*, București, 2007.
10. Integration and Naturalisation tests: the new way to European Citizenship, November 2010, Centre for Migration Law Radboud University Nijmegen Netherlands.
11. Ludmila Roșca, *Integrarea socială a migranților prin cunoaștere și comunicare. Abordare holistică // Revista Relații Internaționale, Plus, Nr. 2 (12), Chișinău, 2017, p. 48-65, 379 p.*
12. Manual privind integrarea pentru factorii de decizie politică și practicieni, Direcția generală Justiție, Libertate și Securitate, Ed. 3, p. 15.
13. Olga Poalelungi, *Particularități de integrare socială a copiilor imigranților moldoveni în țara gazdă: Cazul Italiei // Revista de filozofie, sociologie și științe politice, Chișinău, 2012, p.142-153.*
14. publications.europa.eu, accesat 27.03.2020.

INTEGRAREA SOCIALĂ A MINORITĂȚILOR NAȚIONALE ÎN SOCIETATEA ISRAELIANĂ MODERNĂ: REALIZĂRI, PROBLEME, PERSPECTIVE

Yaser ABU AJAJ, doctorand, IRIM, Statul Israel
(yasersalm1@gmail.com)

Simion ROȘCA, doctor în filosofie, conferențiar universitar, IRIM
(simionrosca55@mail.ru)

Rezumat

Studiul generalizează rezultatele luptei minorităților arabe din Statul Israel pentru drepturile la identitatea socio-culturală. Este actualizată povestea unei populații, care din momentul apariției Statului Israel ca stat evreu, democratic de dreapta a cunoscut o îmbunătățire semnificativă a nivelului de trai, a obținut realizări în domeniile educației, instruirii, bunăstării, sănătății, economiei și culturii. Cu toate acestea, încă n-a obținut egalitatea deplină și a întâmpinat dificultăți în a fi o minoritate non-evreiască într-un stat evreiesc.

Acest articol descrie schimbările desfășurate de-a lungul anilor și caracteristicile societății arabe din Israel; estimează influența rețelelor sociale asupra integrării naționale în societatea israeliană modernă. Accent este pus pe integrare și dialogul social, sunt analizate aspectele sociale; este estimată influența rețelelor sociale asupra procesului de integrare a minorităților naționale în societatea israeliană modernă cu referire la populația cetățenilor arabi și beduini.

***Cuvinte-cheie:** integrare socială, minorități arabe, societate israeliană modernă, rețele sociale.*

CZU: 323.15:341.234(33)

Introducere

Minoritatea arabă în statul Israel, pe parcursul istoriei conviețuirii cu populația evreiască s-a confruntat cu multiple obstacole, confruntări. Întreaga provocare evreiască are implicații asupra designului esenței și entității sale istorice. Din momentul definirii sale ca stat democratic de drept – Statul Israel adoptă două principii în baza cărora sunt reglementate relațiile cu minoritățile arabe: păstrarea conținutului statului național și principiul democratic al

egalității depline a tuturor cetățenilor. În realitate, nu s-a stabilit un echilibru adecvat între cele două principii, al doilea principiu, în practică, fiind mai puțin aplicat.

Societatea arabă din Israel Societatea israeliană modernă este formată din grupuri care diferă după religie și modul de viață fiind, de asemenea, divizată în grupuri de oameni care dețin poziții și opinii politice diverse. De la înființarea statului, până astăzi, comunitatea arabă din Israel a suferit modificări demografice, sociale, politice, religioase și economice considerabile. Acestea au influențat caracteristicile de identitate ale persoanelor și statutul lor social și de grup în cadrul realităților politico-sociale din Israel. Cetățenii arabi din Israel reprezintă o minoritate într-un stat evreiesc și democratic. Pe de o parte, ei constituie un element important al structurii sociale, iar, pe de altă parte, aceștia au o identitate unică, cu lumea arabă în general, cu unele grupuri care se află într-un conflict continuu cu comunitatea evreiască.

Metode aplicate: descrierea, analiza, studiul comparat, analiza de conținut, generalizarea, sinteza. Metodele empirice, teoretice au permis autorilor să evidențieze particularitățile identitare ale minorităților arabe din Statul Israel, să evidențieze factorii și mijloacele integrării acestora în societatea israeliană modernă.

Rezultatele investigației. Arabii din Israel au o poveste a unei populații care a existat mulți ani pe teritoriul Israelului. Un teritoriu care a fost numit anterior de britanici și arabi „Palestina”, iar evreii au numit-o „Israel”. Arabii reprezintă o minoritate în statul evreiesc, o minoritate care a încercat să facă parte din societatea israeliană. Ei luptă pentru obținerea egalității civile, influențând caracterul și simbolul Statului Israel. Istoria comunității arabe din Israel reprezintă o poveste de confruntări, dar și de depășire a acestora. O poveste de conflicte majore și încercări de rezolvare a acestora, de schimbări și evoluții, de dezamăgiri, dar și de speranțe pentru un viitor mai bun. Aceasta este povestea unei populații care a cunoscut o îmbunătățire semnificativă a nivelului său de viață și a obținut realizări în domeniile educației, instruirii, bunăstării, sănătății, economiei și culturii. Cu toate acestea, încă n-a obținut egalitatea deplină și a întâmpinat dificultăți în a fi o minoritate non-evreiască într-un stat evreiesc.

În ultimele două decenii, în special, pe fundalul valului imigrației în masă și al proceselor globale care au avut un impact semnificativ asupra Israelului, s-au conturat mai clar problemele sociale. Acestea sunt parte inseparabilă a bolilor țării de la începuturile sale, iar unii cercetători susțin că problemele sociale apar înainte de înființarea statului cu existența Vechiului Yishuv în timpul mandatului britanic. Polarizarea socială și economică între diferite grupuri de populație se adâncește (Bachar, 2011). Este vorba despre diferența dintre evrei și arabi, dintre israelienii născuți și veterani, noii imigranți, munci-

torii migranți și solicitanții de azil, seculari versus religioși și ultra-ortodocși, centru și periferie etc. Indicatorii internaționali publicați ilustrează frecvent cât de severă este situația în diverse domenii sociale, în special în sistemul educațional (Bachar, 2011).

În acest sens, statul Israel se află pe ultimul loc printre Organizația țărilor dezvoltate (OCDE) în ceea ce privește investițiile guvernamentale pe elev, stat, salariile profesorilor și clasamentul inferior al universităților. Acest fapt face parte din explicația pentru lacunele existente în statul Israel în ceea ce privește inegalitatea dintre diversele grupuri, în special între populația evreiască și populația minoritară, cum ar fi arabii și druzi. Pentru aceste populații acesta este unul din factorii ce explică incapacitatea lor de a se integra în societatea israeliană, dificultatea lor de a intra pe piața muncii, datorită cunoașterii insuficiente a limbii, atât arabe cât și ebraice (Bachar, 2011). Savanții își argumentează concluziile, bazându-se pe teza: ocuparea forței de muncă și educația sunt instrumentele centrale ale societății, care stimulează integrarea socială a reprezentanților diverselor grupuri de oameni. Una dintre soluțiile principale oferite de autorități se referă la nevoia de a mări procentul de angajați și de a-i integra în ocuparea forței de muncă, expunându-i la programele educaționale, axate pe pregătirea pentru astfel de activități (Bachar, 2011).

Politica socială specială a statului Israel a creat condiții pentru excluderea unei părți considerabile a societății, fiindu-i ignorat dreptul la politica șanselor egale – o prioritate a statului democratic de drept. Cazul special al Statului Israel este și mai acut în dihotomia dintre aceste două grupuri majore, deoarece excluderea socială a grupului minoritar nu se datorează numai faptului lor ne-evreu, ci și fricii, neîncrederii dintre cele două părți ca parte a istoriei Israelului. Zona din timpul Războiului de Independență și al Războiului de șase zile accentuează și mai mult excluderea socială a grupurilor minoritare din statul Israel (Bachar, 2011).

Nașterea conceptelor sociologice reflectă, în majoritatea cazurilor, o încercare de a descrie noi schimbări sociale, iar gradul în care acestea sunt asimilate în discursul public este legat de tendințele ideologico-culturale dominante în perioade istorice concrete (Richter, Riemer și Brocke, 2011). Termenul de excludere socială este un concept general care nu are o semnificație clară și specifică și totuși este aplicat pe scară largă atât în cercetarea academică, cât și în discursul public (Bachar, 2011). Excluderea socială este percepută ca un rezultat direct al inegalității și o expresie a eșecului sistemelor sociale, politice, culturale și economice de a include diferite grupuri în viața socială. Fenomenul de integrare sau „melting pot” în cazul Statului Israel reflectă excluderea diferitelor grupuri care nu fac parte direct din această integrare (Richter, Riemer & Brocke, 2011).

Cazul Israelului, în acest sens, este mai profund și mai complicat, întrucât statul a fost fondat pe baza concepției sioniste despre înființarea unui stat evreu, dorință care nu consideră că minoritățile non-evreiești fac parte din idealul său. Excluderea socială se referă la izolarea socială, lipsa integrării, reducerea coexistenței, lipsa de influență și putere a diferitelor grupuri sociale și privarea continuă multidimensională (Richter, Riemer și Brocke, 2011). Excluderea socială este percepută ca factor decisiv în pierderea sentimentelor de apartenență și de identificare cu societatea exclusivă și instituțiile sale. Pierderea sentimentului de apartenență se referă atât la dimensiunea micro, cât și la sentimentul de apartenență al minorităților la indivizi din societate; precum și la dimensiunea macro, la sentimentul de apartenență al minorității la statul în care există. Frecvența referinței la subiectul excluderii atestă uneori schimbări de anvergură a percepției inegalității și semnaleză o schimbare a atitudinilor față de acestea (Strier, 2000).

În Israel, subiectul excluderii sociale n-a fost tratat într-o manieră similară, în ciuda faptului că aceasta este o țară în care nu există excludere socială ca în alte țări și poate chiar mai mult din cauza legăturilor istorice unice ale grupurilor sociale. Pauzitatea articolelor care tratează excluderea și care descrie schimbările care au avut loc în stratificarea socială din Israel este un semn al fixării conceptuale a comunității profesionale împotriva răspândirii rapide a inegalității în Israel. Concentrarea bunurilor publice în mâinile private (Manna, 2015), creșterea lacunelor salariale, epuizarea serviciilor sociale din resursele umane și absența răspunsurilor concrete necesită o schimbare conceptuală a practicii profesionale și o nouă politică în abordarea acestor probleme la nivel socio-cultural. Unul dintre aspectele centrale ale excluderii grupurilor minoritare, în Israel și în general, este exprimat în mutarea grupurilor minoritare din sfera publică (Strier, 2000). Capacitatea acestor grupuri de a opera în sfera publică afectează în mod direct statutul lor și capacitatea lor de a face parte integrantă a statului. De fapt, spațiul public nu este decât o imagine în oglindă a situației minorităților din țară și a capacității lor de a fi dominante în principalele procese care au loc în ea (Strier, 2000).

O politică neoliberală este percepută ca întărirea inegalității și a excluderii economice a societății. Statul Israel, începând cu 1977, odată cu revolta politică și ascensiunea dreptului la putere, își schimbă imaginea și devine treptat un stat cu caracter economic neoliberal. Acest lucru dovedește că contrar politicii de investiții SIS (Manna, 2015), Statul Israel devine un stat care nu numai că nu reduce fenomenul de excludere existent, dar îl extinde. În conformitate cu pachetul economic neoliberal, existent în statul Israel, există diferite abordări ale programului de investiții sociale (SIS) de către actorii liberali, care nu se extind și asupra grupurilor minoritare. (Zehavi&Breznitz, 2018).

Un factor menționat care a condus la extinderea sentimentului de excludere socială a minorităților din societatea israeliană, inclusiv a minorităților arabe, este schimbarea ce se referă la reprezentarea lor politică în Knesset-ul israelian. O examinare a proceselor politice, atestate în democrația israeliană din ultimii ani, arată o creștere a procentului blocajului de la 2% la 3,25%, fapt care afectează direct partidele mai mici (Kook, 2017). Partidele mici, în mod natural, reprezintă grupuri minoritare în societate, inclusiv minorități naționale. Schimbarea pragului electoral este un exemplu de amenințare pentru reprezentarea politică a minorităților naționale din țară, în special a minorității arabe, și a sensului sporit de excludere socială pe care le-au simțit ca urmare (Kook, 2017). Studiile asupra acestui subiect au constatat că sentimentul excluderii sociale din cauza schimbărilor politice referitoare la drepturile populației minoritare din Israel arată că modificările legislative nu numai că a condus la unificarea forțată a tuturor părților care intenționează să reprezinte populația arabă, dar și la unificarea revendicărilor și cererilor ale acestor partide (Kook, 2017).

Serviciile sociale furnizate diferitelor grupuri din statul Israel reprezintă un alt exemplu de excludere socială a populațiilor minoritare din statul Israel. În acest context, un serviciu public eficient și calitativ, social și egalitar – reprezintă o condiție necesară existenței unei culturi politice democratice și funcționării corespunzătoare a sistemului politic (Strier, 2000). Grupurile minoritare naționale, în mod natural, sunt în marja societății și, prin urmare, o examinare a serviciilor de stat oferite acestora ajută la justificarea existenței excluziunii sociale. Un studiu ce analizează populația beduină în contrast a pus în evidență faptul că acest grup primește de fapt puține servicii din partea statului. În timp ce populația beduină din Negev constituie o minoritate a populației minoritare arabe, adică un subgrup al unui grup minoritar (Reingold și Braz, 2016).

Concluziile acestui studiu indică faptul că n-a existat o diferență semnificativă în sensul privării și excluderii sociale între grupurile de locuitori ai așezărilor permanente beduine și rezidenții satelor nerecunoscute. De fapt, ambele grupuri au raportat niveluri ridicate de inegalitate și lipsuri. În concluzie, cercetătorii afirmă că rezidenții comunităților beduine nerecunoscute sunt în mod deliberat și tind să aibă mai puține servicii publice decât locuitorii din așezările permanente beduine (Manna, 2015). Rezultatele investigației s-au dovedit a fi în mare parte uluitoare. Literatura de specialitate pe acest subiect susține că sentimentele de excludere socială, precum privarea și inegalitatea, sunt un rezultat direct al serviciilor publice furnizate diferitelor populații ale societății (Manna, 2015).

Un alt factor care atestă excluderea socială a populației minorităților

naționale din statul Israel este dimensiunea educațională. De fapt, sistemul de învățământ primar și secundar al Israelului este format din patru sectoare de supraveghere: educația de stat evreiască, educația religioasă a statului evreu, educația independentă ultra-ortodoxă și sistemul de învățământ arab (Reingold și Braz, 2016). În timp ce sistemele de învățământ oferite evreilor, în special sistemul de învățământ Haredi, se bucură de autonomie organizațională și managerială, educației populației arabe, în pofida caracterului distinctiv, îi lipsește independența și chiar autonomia. În practică, acesta este un flux educațional care suferă de diferențiere bazată pe discriminare, excludere și separare, controlul și supravegherea unității în ea (Reingold și Braz, 2016). Acest fapt indică lipsa de deschidere a statului Israel către toate culturile care coexistă, în special culturile minorităților. Potrivit studiului, Statul Israel nu-și propune să respecte dreptul tuturor grupurilor sociale de conservarea și dezvoltarea propriei culturi și a modului de viață (Manna, 2015). Mai mult, politologii, sociologii susțin că sistemul de învățământ arab în statul Israel este un factor care indică faptul că statul nu vede semnificația cetățeniei comune și a schimbului valoric a culturilor diferitor grupuri existente în țară. Încercarea de a estompa cultura arabă de către statul Israel este privită ca o parte inseparabilă a excluderii sociale a grupurilor minoritare naționale. (Reingold și Braz, 2016).

Adoptarea politicii neoliberale de către statul Israel a reflectat, printre altele, decalajele crescânde dintre majoritatea evreiască din țară și minoritățile naționale. În plus, această politică economică a consolidat excluderea socială a grupurilor minoritare în multe domenii ale societății (Swyngedouw, 2010), inclusiv în domeniile legate de furnizarea de servicii publice. Nucleul ideologiei socialiste susține că statul trebuie să satisfacă toate nevoile de bază ale tuturor rezidenților. Consolidarea politicii neoliberale, pe de altă parte, exproprie acest drept de la stat, întărește factorii economici și sociologici din țară și slăbește elementele slăbite, printre care populația minoritară (Reingold și Braz, 2016). Pe de altă parte, tendința neoliberală în statul Israel a fost o parte inseparabilă a procesului de globalizare care a măturat țările arabe și a ajuns ulterior și la Statul Israel. Cele două fenomene principale legate de „era globalizării” descriu trei procese care au caracterizat această epocă (Swyngedouw, 2010). Prima este atribuită nivelului ideologic și politic, atunci când țările occidentale se desprind de ideologia socialistă, caracteristică statelor din Europa de Est și adoptă ideologia neoliberală care prevede intervenția în viața individului și dorința de a proteja libertatea și proprietatea individului (Swyngedouw, 2010). Al doilea fenomen caracteristic se referă la dimensiunea economică, care accentuează aspectul capitalist al politicii neoliberale și pledează pentru libertatea antreprenoriatului pentru individ, reducerea reglementărilor

guvernamentale, a legislației, a guvernării și a politicii guvernamentale deliberate care afectează libertatea economică (Swyngedouw, 2010). Cel de-al treilea fenomen se referă la planul global, care privește lumea ca pe un sat mare, constituit din cetățeni. Prin urmare, era globalizării estompează granițele diferitelor țări prin integrarea diferitor elemente, caracteristice statelor lumii. Înlăturarea obstacolelor în această privință nu se referă numai la dimensiunea macro, ci și la eliminarea barierelor și la întărirea proceselor de integrare între diferitele populații din această țară (Rahamim, 2017).

Catalizatorul dezvoltării erei globale îl oferă mass-media sofisticată, preocupată de transmiterea informațiilor care au permis cetățenilor lumii să fie expuși la cultura celuilalt, să împărtășească informațiile cu masele și să dobândească noi cunoștințe, pentru a efectua tranzacții în afara granițelor statului (Rahamim, 2017).

Această realitate a fost posibilă datorită evoluțiilor tehnologice fără precedent în domeniile computerului și comunicațiilor, care au inclus, printre altele, modurile de transport în întreaga lume. Transformarea lumii într-un „sat global” a fost îmbunătățită în continuare prin penetrarea internetului în lume și prin capacitatea tuturor persoanelor de a menține contactul unul cu celălalt, bazat pe rețea online, fără a face legătura cu ei locație sau origine (Rahamim, 2017). Potrivit lui Borcuch și colab. (2012) rețeaua online este cea mai vizibilă manifestare a globalizării și constituie, forța sa motrice. Prin urmare, procesul de globalizare este perceput ca realizarea globală a tehnologiei comunicațiilor și a fluxurilor de capital. Examinarea socială și sociologică a acestui fenomen arată că globalizarea schimbă natura relațiilor sociale și estompează limitele recunoscute anterior între diferitele țări și diferitele populații care există în fiecare țară (Borcuch, Pirat-Borcuch și Swierczynska-Kaczor, 2012).

O referință specifică la aceasta poate fi văzută în studiul Swyngedouw (2010), care susține că globalizarea trebuie mai întâi interpretată ca „glocalizare”, adică procese care au loc la nivel local și nu la nivel global. Acest proces se referă la combinația contradictorie între tendințele economice și tehnologice globale și identitatea locală și tendințele politice. Acest fenomen este perceput ca slăbind și estompând fenomenul statului-națiune (Swyngedouw, 2010). În acest sens, statul nație cu toate procesele sale caracteristice, este perceput ca fiind împins în sus de forța globalizării, când aceasta forțează și stoarce statul de jos, presiune exercitată asupra statului-națiune de cele două forțe care reflectă schimbarea treptată prin care statul națiune suferă în ceea ce privește forțele care există în el și echilibrul intern de putere dintre ele (Swyngedouw, 2010). Procesul este perceput și ca parte integrantă a schimbării echilibrului de putere între diferitele grupuri din statul național și se raportează la fenomenul globalizării ca sub-proces în cadrul acestuia care exprimă schimbarea nu

numai în dimensiunea macro a țării, dar în dimensiunea micro, inclusiv procese care există între diferitele grupuri existente în statul națiune (Borchuch, Pirat – 2012).

Unul dintre procesele principale menționate în acest sens este eliminarea barierelor și estomparea diferențelor naționale și etnice între diversele grupuri printr-o conexiune integrativă între ele, conexiune care nu a fost posibilă înainte de globalizare (Borchuch, Pirat-2012). Globalizarea în acest aspect nu este un fenomen static, ci un fenomen dinamic și complex, care se dezvoltă „în timp ce este în mișcare”. Aspectul dinamic al globalizării exprimă îmbunătățirea capacității populației de a gestiona relațiile între ele într-un mod mai sofisticat și mai simplu de fiecare dată, oferind în același timp diverse soluții tehnologice. Aceste soluții sunt exprimate atât în evoluțiile tehnologice referitoare la transportul de pasageri, atât la nivel de stat, cât și la nivel interstatal, precum și în aspecte referitoare la capacitatea indivizilor din toate țările de a comunica între ele pe baza platformelor online care estompează aspectul geografic și permit conectarea directă între participanții din diferite grupuri de populație (Mir, Qadri și Hassan, 2014).

Rețeaua online este apreciată ca instrument central care facilitează dezvoltarea globalizării, atât la nivel local, cât și la nivel mondial (Borchuch, Pirat-2012). Conectarea diferitelor țări la era online a devenit o parte importantă a strategiei lor pe termen lung, din percepția importanței de a face internetul accesibil populației. Un studiu oficial, realizat de Ministerul Egalității Sociale din statul Israel, a examinat starea de digitalizare. Inventatorul studiului a prezentat o imagine complexă (Mir, Qadri & Hassan, 2014). Pe de o parte, statul Israel, cunoscut sub numele de Start Up Nation, este caracterizat de cea mai înaltă inovație tehnologică din lume, se află pe locul doi în rata investițiilor în cercetare și dezvoltare la nivel mondial. În mod similar, volumul de capital investit în Israel este printre cele mai mari din lume, cu 170 de dolari pe cap de locuitor, comparativ cu doar 75 de dolari în țara cu rangul doi, Statele Unite. Israelul este clasat constant în topul indicelui global de competitivitate al Forumului Economic Mondial privind inovația și pregătirea tehnologică (Gamliel, 2017). În ultimii ani, tot mai multe persoane s-au alăturat rețelelor de socializare. În rândul tinerilor, ratele de participare sunt deosebit de mari. Utilizarea în creștere, este mai puțin clar dacă rețelele sociale sunt utilizate ca instrument de comunicare globală în domeniul ocupării forței de muncă și profesionalism, sau dacă utilizarea principală a rețelelor sociale se referă la menținerea conexiunilor existente ca instrument suplimentar de comunicare pe canalele existente .

Grupul minoritar reprezintă o categorie socială care nu aparține grupului majoritar ce controlează o societate, caracterizată de membrii săi care au

însușiri fizice, sociale sau culturale comune și sunt supuse privațiunii sociale din cauza acesteia. În definiția sociologilor, o minoritate socială nu constituie neapărat o minoritate numerică și include orice grup discriminat în raport cu „grupul majoritar” din diverse domenii: statut social, educație, ocuparea forței de muncă, bunăstare și putere politică. Unii savanți favorizează termenii „grup subordonat” și „grup dominant” față de grupurile majoritare și minoritare. Grupul arabilor israelieni, în timpul mandatului britanic, trăiau teritoriul statului Israel, iar la sfârșitul Războiului de Independență au reușit să se întoarcă la casele lor înainte de închiderea frontierelor. La sfârșitul războiului, acestei populații i s-a acordat cetățenie israeliană, iar în cadrul Legii cetățeniei ei au devenit cetățeni ai statului Israel. Această populație a fost completată de imigranți arabi, în principal ca urmare a unificării familiale, precum și de câțiva alții care au primit dreptul de a se stabili după furnizarea serviciilor către statul Israel. Unii includ rezidenții permanenți care nu sunt cetățeni, inclusiv cei care locuiesc în zonele anexate de Statul Israel – Ierusalimul de Est și Înălțimea Golanului. Majoritatea arabilor israelieni sunt musulmani din fluxul sunit, iar o minoritate sunt creștini sau druzi. În septembrie 2017, arabii israelieni constituiau 20,9% din populația Israelului.

Grupul minoritar al beduinilor constituie aproximativ 3,5% din populația Israelului. La mijlocul anului 2013, aproximativ 220.000 de beduini locuiau în regiunea Negev, majoritatea rezidenți în orașul Rahat (53.000) și în orașele permanente Kuseife, Arara în Negev, Segev Shalom, Tel Sheva, Hura și Laqiya. Exemple în acest sens sunt triburile Afishish, Qudayrat al-Sana, Janab, Atrash, Abu Amra, Itham, Abu Ruqayk, Abu Jawayyad, Qu'ain, Abu Kaf, Ukbi, Hawashla, Natsara și Huzeil, care n-au primit încă statut de municipalitate. Cartierul este cultivat intens de către arabii din Tarabin și de grupuri mici de felahin care ajung în zonă pentru sezonul dintre semănat și recoltat, și locuiesc cu familiile lor în corturi amenajate în arii protejate. Aici cămilele sunt folosite pentru arat, când o cămilă este egală cu doi boi, iar figura subțire și înaltă a „navei deșertului” apare adesea pe orizont, mișcându-se încet înaintea plugului. Suprafața terenului cultivat este mare, iar recolta de grâu, orz și porumb depășește cu mult nevoile locuitorilor. De fapt, cantități mari de produse agricole din această zonă sunt exportate anual din Jaffa și din alte orașe. [10] Crearea de frontiere internaționale a dus, de asemenea, la o scădere a nomazilor și a încurajat reglementarea și tranziția la agricultură.

Până la înființarea statului, beduinii din Negev au avut un stil de viață semi-nomad. Eliahu Krause a scris în 1915 un raport privind potențialul agricol din zona Beer Sheva, în care descrie cultivarea terenului de către beduinii din nordul Negevului, zona de la granița de nord dintre El-Majdal (Ashkelon) și Hebron și spre sud, pe linia dintre Rafah și marginea sudică a Mării Moarte

Acum, pământurile acestei zone sunt locuite de beduinii, care cresc vite și culturi agricole: grâu, orz, sorg. Metodele de prelucrare a solului sunt simple, primitive. Ei se întorc în fiecare an, după primele ploii, semănând terenurile prin aratul cu un plug foarte mare, care acoperă boabele. Pentru a obține recolte este nevoie de o ploaie relativ mică (Eliyahu Krause, Memorandum privind posibilitățile culturilor din deșertul Sinai) [11]. O parte a populației a găsit, de asemenea, un trai în proiectele de pavaj și infrastructură ale autorităților Mandate [12]. Tranziția beduinilor la agricultură s-a accelerat în perioada de mandat. Conform Mandatului britanic din 1928, în Negev au fost cultivate 1,5 milioane de dunamuri, iar în 1934-1935, au fost cultivate 2.109.234 duname. Cercetătorul Ruth Kark a estimat că această suprafață cultivată, considerând că beduinii își lucrau alternativ pământul (un an sau doi de recesiune după un an de procesare), înseamnă o suprafață totală de procesare de 3,5 milioane de dunamuri, dar aceste cifre sunt exagerate. 80% din suprafață a fost folosită pentru cultivarea orzului, urmată de grâu, sorg, pepene verde și linte. [13] În Negev, nu se cunoaște numărul beduinilor din Negev în ajunul Războiului de Independență. Cu toate acestea, se pare că 70.000 de beduini trăiesc în Negev, dintre care șapte sunt beduini (Ikhwan, Jabbarat, Hanjara, Sadeen, Azazma, Thea și Tarabin). [14] În 1946, numărul de beduini a fost estimat între 57.000 și 95.000. Ei au fost adesea numiți „arabii din Be'er Sheva” și numele „beduini” a fost poreclit de rezidenții permanenți. În timpul Războiului de Independență, cei mai mulți au rățăcit sau au fugit, în principal spre Fâșia Gaza, fie că se temeau de evrei sau se temeau de a fi recrutați în armatele arabe, așa cum a cerut Comitetul Superior Arab. În 1951, în Negev erau 12.740 de beduini, cei mai mulți din sediul Thea.

Actualmente, există aproximativ 290.000 de beduini în Israel, concentrați în Negev. Peste 65% din beduini trăiesc în așezări permanente (urbane sau rurale). Un stat modern, precum Israel, nu permite grupurilor de populație nomade, care nu cunosc granițe, să continue să existe în conformitate cu tradiția lor. În Israel, situația de securitate politică necesită fixare, reducerea „spațiului de locuit” și reducerea zonelor de pășunat. În fostele zone beduine din Negev, au fost stabilite așezări permanente, baze ale IDF, zone de tragere și instruire, precum și concurență pentru utilizări suplimentare de terenuri într-o zonă limitată din Negev.

Viața în așezările permanente permite un nivel mai ridicat de servicii și de trai (bunăstare, educație, sănătate ...), schimbări în obiceiurile de consum (electricitate, internet, televiziune, mașină de spălat etc.), iar un contact constant cu populația evreiască a dus la o schimbare în structura ocupării forței de muncă: de la pășunatul și cultivarea de mici parcele la angajarea în agricultură, comerț, construcții, industrie și servicii (inclusiv medici, avocați, con-

tabili etc.). Unii sunt salariați, alții sunt angajați pe cont propriu. Constatăm schimbări semnificative în sfera socio-culturală: apropierea de sectorul evreiesc este un factor în emularea tiparelor de comportament în rândul populației evreiești. În ciuda aspirației de a moderniza societatea beduină, au apărut multe dificultăți în cadrul ei: schimbarea statutului femeilor, reședința triburilor și a clanurilor (familie extinsă) aproape de așezările permanente, spre deosebire de trecutul care trăiește în zone de viață separate, nevoia de a schimba baza economică și trecerea la așezări permanente. Toate acestea nu corespund modelelor socio-culturale ale populației. Resursele alocate sunt insuficiente, serviciile și infrastructurile nu sunt la un nivel satisfăcător, iar ratele șomajului din orașele beduine sunt mari. O mică parte din beduini servesc în IDF, în principal ca detectivi.

În construcția orașelor beduine, se pune accent pe separarea cartierelor în funcție de clanuri, fiecare cartier având propriul cadru social (similar cu structura tribală), prima așezare urbană, înființată în 1966, din inițiativă guvernamentală a fost însoțită de erori datorate dezvoltării sociale și culturale a beduinilor. Lecțiile învățate din erorile de planificare au fost luate în considerare în orașele care au fost stabilite ulterior în Rahat, unde locuitorii și organizațiile au fost incluși într-un cadru tribal-clan, F. Zona largă. Fiecare rezident stabilește planul de acasă în funcție de capacitatea sa economică, cu școli, moschei și magazine de cartier împrăștiate în cartier, precum și bănci, un oficiu poștal.

Traiu beduin în trecut s-a bazat pe agricultură – păstorirea combinată cu culturile de câmp, în principal grâu și orz. O serie de procese paralele au condus la o scădere a veniturilor din agricultură, în urma cărui fapt a fost adoptate noi metode de producție, care ulterior au condus la creșterea semnificativă a producției globale și au provocat excedente de aprovizionare, care la rândul lor au provocat o scădere a prețurilor produselor agricole. Drept urmare, veniturile populației care au continuat să se angajeze în agricultură au fost reduse prin metode nemecanizate. Urbanizarea forțată – transferul beduinilor în orașele permanente de către stat, i-a împiedicat să se angajeze în agricultură. Pierderea terenurilor de pășunat, principala ocupație a beduinilor, a fost folosită pentru dezvoltarea urbană și de așezare.

Recent, s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de expresii rasiste și incitarea unor sloganuri împotriva violenței care sunt diseminate de către tineri. Putem vedea că tinerii adaugă la numele lor de utilizator expresiile „Asistăm la o escaladare severă a valurilor de incitare în rândul tinerilor din rețelele de socializare. Rețeaua socială poate oferi minorităților din Israel, în special arabilor o compensație socială, ei pot rula liber în mediul rețelei sociale, care poate oferi un loc în care unele limitări din societatea tradițională beduină sunt ocolite.

În ultimii ani, savanții au constatat pe această temă că multe minorități sunt angajate în lupta minorităților naționale pentru egalitate. Naționaliștii luptă în diferite moduri pentru a-și atinge drepturile și insistă că nu sunt doar o colecție de indivizi, ci și un colectiv cu o identitate culturală și națională unică și nu pot fi ignorați atât instituțional, cât și simbolic. Multe minorități naționale din diferite țări nu se potrivesc cu drepturile individuale acordate membrilor lor în cadrele liberale, ci caută recunoașterea drepturilor lor colective.

Un studiu, realizat de Esterhan și Eisenmann (2008), la care au participat 33 de elevi din clasele 9-11 din școlile din Ierusalim, sugerează că studenții preferă discuțiile online pentru învățare decât discuțiile față în față în clasă și se simt mai confortabil să se exprime. Tot mai multe distracții și distrageri sunt mai puține decât în clasă, iar studenții care sunt considerați „mai liniștiți” și mai introvertiți, care nu tind să participe la discuții în clasă sunt de fapt foarte activi în dezbaterile online.

Un alt studiu, realizat pe diverse comunități israeliene, inclusiv copii cu vârste între 9 și 17 ani, care au primit proiecte de voluntariat pe internet de-a lungul unui an, a dezvăluit că participanții la comunitate care au realizat mai multe proiecte au fost, de asemenea, priviți ca majoritatea celorlalte proiecte ale comunității și au primit mai multe oferte de la alți participanți la cercetare, fie din comunitatea lor, fie din alte comunități (Zuckerman, Blau și Monroy-Hernandez, 2009). Astfel, se poate observa că pentru tinerii israelieni există o corelație pozitivă între implicarea socială și activitatea educațională prin intermediul rețelelor de socializare de pe Internet.

Societatea beduină din Israel are un statut socio-economic scăzut, atât în ceea ce privește situația economică, cât și nivelul de educație. În plus, societatea beduină este o societate tradițională, religioasă, conservatoare și zealoasă pentru valorile sale. Intrarea Internetului în această societate reprezintă o amenințare imediată pentru valorile pe care se bazează și vrea să educe generația următoare. Un studiu realizat de aproximativ 600 de participanți israelieni (evrei și arabi, femei și bărbați) a constatat că utilizarea rețelelor de socializare pentru a comunica cu prietenii cunoscuți este caracteristică utilizatorilor mai în vârstă, evreilor, educați, oameni care susțin că au puțin sprijin, în prezent activ în orice rețea socială. Pe de altă parte, utilizarea rețelelor sociale pentru noi întâlniri și mediere între grupuri este mai tipică pentru bărbați și arabi. Aceste descoperiri oferă un indiciu că utilizarea rețelelor diferă între diferite grupuri ale populației și învață că frica societății beduine de a se întâlni cu sexul opus prin Internet este reală și poate schimba modul de viață conservator al adulților la unul mai puțin conservator.

Concluzii

În ultimii ani, am asistat la schimbări semnificative la nivel global, precum și la nivelul statelor, care nu trec cu vederea sectorul arab din Israel și natura protestului său. Pe lângă extinderea utilizării protestului rețelei – cel mai mult, indică faptul că sunt mai relevante pentru schimbările strategice în integrare și egalitate. Internetul ca instrument de auto-exprimare, neutralizare și promovare a protestelor are abordări diferite în ceea ce privește noua înflorire a mass-media în sectorul arab din Israel și utilizarea pe scară largă a Internetului ca instrument pentru consumul de știri și alte utilizări.

Cine a susținut că „diferite culturi marginalizate folosesc expresii diferite ale culturii populare pentru a-și exprima viziunea și a se inventa. Pe linie de timp, rețeaua a devenit din ce în ce mai relevantă pentru societatea arabă. Situația arabilor din Israel și modul în care își manifestă protestul au un impact direct asupra securității interne din țară, reducând semnificativ productivitatea economică, contribuind la reducerea inegalității și la consolidarea Israelului. Îmbunătățirea infrastructurii din sector și încurajarea educației, a învățământului superior vor reduce, printre altele, tendința criminalității, vor promova integrarea arabilor în țară. Prin urmare, privirea sectorului prin protestul său final poate lipsi într-o oarecare măsură curenții din societatea arabă, care nu găsesc expresii exterioare și, prin urmare, sunt dificil de identificat, de înțeles: frustrarea existentă, deși nu scoate oamenii, ci îi trimite acasă, provoacă efecte de adâncime, care pot pluti, se ridică și erup.

Referințe bibliografice

1. Avidar, M. Nationality and violation of digital communication in Israel, 2007.
2. Bachar, S. Reducing economic gaps, social integration, and promoting low socio-economic status as a strategic goal for the State of Israel. The Herzliya Conference, 2011.
3. Behavior – Acting Avoiding or even Opposing. *Studies in Education*, 14, 213-237.
4. Borcuch, A. Pirat-Borcuch, M. & Swierczynska-Kaczor, U. The Influence of the Internet on globalization process. *Journal of Economics and Business Research*, 1, 118-129, 2012.
5. Gamliel, G. National Initiative Israel Digital – The National Digital Program of the Government of Israel. The Office for Social Equality, 2017.
6. Kaba, M.A. Limitless Network – Internet and Press Uses Online among the Arab population in Israel, T. S. Altshuler, editor), Inside: Press. Dot. com The online press in Israel. Jerusalem: The Israeli Democracy Institute, 2007.
7. Kook, R. Representation, minorities and electoral reform: the case of the Palestinian minority in Israel. *Ethnic and Religious Conflict in the Middle East*, 2017.
8. Manna, A. Perceptions of the equality of Health services among Negev Arabs (Bedouins). *Journal of Social-Educational Work*, 74, 77-96, 2015.

9. Mir, U.R., Qadri, M.M, & Hassan, S. Understanding Globalization and its Future: An Analysis, 2014.
10. Nader-Gennai, A., Assad, H., Tibi, M. Network usage modes Social in the center of Arab youth. *Jamaa*, 15, 2011.
11. Nakamura, L. (2004). Interrogation the Digital Divide. (S. P. N. Howard, Ed.) *Society Online the Internet in Context*, 77.
12. Rahamim, Y. The modern labor market in the globalization era and its impact on labor law. *The Trial*, 24, 2017.
13. Reingold, R. & Baratz, L. Arab Israeli Education Perceptions of Morally Courageous, 2016.
14. Retrieved from the Department of Sociology and Anthropology, University of Haifa.
15. Richter, D. & Riemer, K. & Brocke, J.V. Internet Social Networking, Business & Information Systems Engineering, 3, 89-101, 2011.
16. Stryer, R. From exclusion to social involvement, 2000.
17. Swyngedouw, E. Globalisation or 'glocalisation'? Networks, territories and rescaling, 2010.
18. Zehavi, A. & Breznitz, D. The Neoliberal Targeted Social Investment State: The Case of Ethnic Minorities. Cambridge University, 2018.

PROCESELE INTEGRAȚIONISTE ȘI DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ

PROBLEMA ASIGURĂRII CU ALIMENTE A POPULAȚIEI ÎN DISCURSUL ISTORIC AL POLITICII DEMOGRAFICE

Vasilii SACOVICI, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar,
Universitatea Națională Tehnică din Belarus
(113vs@mail.ru)

Vitalie CAZACU, doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM
(vitalie_cazacu@mail.ru)

Rezumat

În articol sunt analizate diverse aspecte ale politicii demografice, impactul acesteia asupra asigurării cu alimente a populației. Pe parcursul evoluției dezvoltării istorice, omenirea a trecut prin diferite etape de atitudine față de dezvoltarea demografică, în funcție de asigurarea cu hrană a populației: de la ideea reducerii numărului de persoane, crearea proporției optime între cantitatea de pământ, hrană și populație, până la creșterea numărului de persoane etc. În concluzie, autorii afirmă faptul că în condițiile actuale ale unei creșteri accentuate a populației lumii cu pământ arabil în declin, sunt necesare măsuri non-standard pentru creșterea nivelului de aprovizionare cu alimente pentru populație: conceptul de economie ecologică, biotehnologia bazată pe metodele de inginerie genetică, „acțiuni genetice”, introducerea „bio-agriculturii”, înlocuirea alimentelor naturale pentru animale cu analogi vegetali, precum și introducerea inovațiilor și a progresului științific și tehnologic, dezvoltarea de noi soiuri cu un randament ridicat, consolidarea agriculturii.

Cuvinte-cheie: demografie, politică, populație, asigurare, alimente, măsuri.

CZU: 323.15:341.234(33)

JEL: Q18, J10

ПРОБЛЕМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВИЕМ В ИСТОРИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ

Аннотация

В статье рассматриваются различные аспекты демографической политики, ее влияние на уровень обеспечения населения продовольствием. В ходе эволюции исторического развития человечество прошло различные этапы

отношения к демографическому развитию в зависимости от обеспечения населения продуктами питания: от идеи уменьшения количества населения, создания оптимальной пропорции между количеством земли, продовольствием и населением, до увеличения количества населения, а «пропитание найдется».

Делается вывод, что в современных условиях резкого возрастания населения в мире при сокращающихся объемах пахотных земель необходимы нестандартные меры для повышения уровня продовольственного обеспечения населения: концепция зеленой экономики, биотехнологии, основанные на методах генной инженерии, «генных драйвов», внедрение «биоземледелия, замене естественных продуктов питания животного происхождения растительными аналогами, а так же внедрение инноваций и научно-технического прогресса, выведение новых высоко урожайных сортов, повышение культуры земледелия.

Ключевые слова: демография, политика, население, обеспечение, продовольствие, меры.

Продовольствие – важнейший продукт, обеспечивающий жизненные функции человека. Поэтому на протяжении длительной истории человечества человек, всегда, в первую очередь заботился о своем пропитании. По словам А. Маслоу, потребность в пище является для человека «самой насущной из всех нужд» [2].

В ходе эволюционного развития человечества, совершенствования орудий труда существенно изменялись развитие и качество сельскохозяйственного хозяйства, его объем производства, что приводило к изменению условий, качества и меню питания.

В древний «период собирательства» первобытные люди питались пищей почти исключительно растительного происхождения: ягодами, кореньями, фруктами, съедобными листьями и т. д. Важным дополнением к их вегетарианскому «столу» служили птичьи яйца, моллюски, мелкие животные. Он крайне редко (и до открытия огня – только в сыром виде) пробовал мясо. Постепенный переход к охоте и рыболовству знаменовал собой важный этап расширения пищевых ресурсов человечества. Этому способствовали изобретение лука, различных ловушек, капканов и сетей, а также использование первых плотов-челноков. Заметим, что употребление первых плавательных средств заметно расширило географию первобытного человека: крупные реки перестали служить преградой и способствовали расселению людей в пределах их бассейнов. Ускорился процесс роста населения и освоения новых земель – архипелагов.

Со временем с переходом человечества на более высокий уровень развития человечества – оседлому земледелию пища стала более разнообразной. Для этого периода характерно возрастание в пищевом рационе доли продуктов животного происхождения, как источника более высококачественной (по сравнению, например, с зерном или овощами) пищи.

Однако и на этой стадии развития человечества обеспечение человека продовольствием было его собственной проблемой. В этот период голод и недоедание также неотступно преследовали человека.

И только с появлением древних государств и увеличения численности в них населения (в благоприятные годы), вынуждало государства уже в тот период начать процесс контролирования его роста (с целью расширения возможностей пропитания) путем стимулирования рассредоточения жителей, вплоть до принудительной эмиграции. Так, в IV–V вв. до н. э. в небольших древнегреческих городах-государствах ощущалось перенаселение, что побуждало к вынужденной эмиграции избытка населения и способствовало основанию новых колоний.

Греческую колонизацию Средиземноморья и Причерноморья (а истоки ее уходят в VIII в. до н. э.) можно, пожалуй, считать *первой формой целенаправленного регулирования численности населения*, что, безусловно, сказывалось на возможности населения обеспечивать себя продовольствием.

В V в. до н. э. переселение жителей из густонаселенных районов в малонаселенные с избытком земли для поддержания «оптимальной» пропорции между количеством земли, продовольствием и населением предлагалось древне китайским философом Конфуцием и его последователями – «как эффективная государственная мера». Выдающиеся греческие мыслители того времени – Сократ, Платон и Аристотеля были также озабочены опасностью чрезмерного роста народонаселения, которая периодически возникала в государствах античного мира. Проблемы ограничения численности населения, нашли отражение в их высказываниях и работах, как важнейший элемент не только регулирования численности, но и пропитания человека.

С появлением *христианства* большое влияние на формирование взглядов на политику в области воспроизводства населения оказывали религиозные доктрины, вполне заменявшие в качестве регуляторов поведения правовые нормы. Христианство поддерживало супружескую жизнь, рождение детей, осуждало аборт. Религиозные доктрины Востока, преобладавшие в Китае, Индии, Персии, в целом предписывали продолжение рода и деторождение. В этот период и власти стали поддерживать рост населения. Греческое государство просто приказывало гражданам вступать в брак и строго преследовало за нарушение своего приказа. Римские императоры соблазняли преимуществами и привилегиями, которыми награждали людей семейных.

В Средние века изменившиеся экономические условия способствовали появлению у крестьян стимулов к большой семье – воспитание детей

стоило дешево, а рабочая сила в хозяйстве была нужна. Отношение к численности населения, к семье определялось высоким уровнем смертности, эпидемиями, уносившими сотни тысяч жизней. Из-за больших потерь населения демографическая политика была направлена на поддержание увеличения рождаемости.

В XVII в. Франция одной из первых в Европе начинает проводить политику поощрения роста населения. Ее мотивы обуславливались демографической ситуацией и обосновывались учением меркантилизма. Франция понесла большие потери в 30-летней войне с Германией (1618–1648) [8], а также потеряла население из-за значительной эмиграции, вызванной религиозными преследованиями гугенотов. В XVII–XVIII вв. с целью увеличения народонаселения применялась система поощрений и в других странах. Так, например, испанский указ от 1623 г. и знаменитый эдикт Людовика XIV людям, женившимся до 25 лет, а также отцам десятирех детей давали значительные льготы в платеже податей и повинностей.

Кроме того, Франция одной из первых стран в мире стала отмечать важность сельскохозяйственного производства для развития страны. Так француз Франсуа Кенэ еще в начале XVIII в. объявил настоящим богатством нации «продукцию земледелия» [11]. По сути, это явилось отражением нарастающего во Франции (в тот период) на протяжении ряда десятилетий неудовольствия состоянием сельского хозяйства. В них отражена его убежденность в необходимости перехода к фермерскому хозяйству как основе свободного механизма хозяйствования на принципах полной свободы ценообразования в стране [11].

К XVIII в. усилились экономические предпосылки популяционизма, связанные с расширением мануфактурного производства и увеличением спроса на рабочую силу. Это поддерживало дальнейшее распространение идей желательного роста населения. Они нашли свое отражение в трудах великих французских просветителей Ж.-Ж. Руссо, Ш. Монтескье, Д. Дидро, Гельвеция, Юма и других мыслителей, а также необходимости роста сельскохозяйственного производства для обеспечения населения продуктами питания.

Многие русские государственные деятели и ученые XVII–XIX вв. поддерживали идею увеличения населения. В крепостной России существовал закон, по которому каждая семья платила подать («тягло»). Отсюда проистекала заинтересованность государства в ранних браках, так как увеличение числа новых семей обеспечивало приток новых доходов в казну. Ранние браки и высокая рождаемость одобрялись церковными догматами, формировавшими установки и поведение населения.

Наиболее цельное и систематизированное изложение необходимых и возможных мер политики по отношению к населению в России было представлено в рукописном наброске М. В. Ломоносова «О размножении и сохранении российского народа» (1761г.) [4]. Ломоносов утверждает, что богатство государства заключается в населении, а не в обширности, тщетной без обитателей. Он предлагал провести мероприятия, направленные на создание благоприятных условий для рождения детей в браке и вне его, на сокращение детской смертности, на прекращение эмиграции. Предлагаемые мероприятия носили как культурно-просветительный характер, так и административно-правовой (пересмотр церковных правил и обычаев).

Таким образом, и в XVIII в. государства повсюду продолжали идти по пути *поощрения роста народонаселения*. Основной мотив и господствующее мнение заключалось в том, что «чем больше граждан, тем больше получает государство на свои расходы; чем больше людей, тем больше потребностей, тем многочисленнее в стране внутренние источники пропитания; чем больше рабочих рук, тем *лучше идет земледелие*, тем больше материала для обмена» [6]. То есть господствовало следующее мнение: «*были бы люди, а пропитание для них найдется*».

В конце XVIII в. на смену популяционизму пришла иная, противоположная доктрина, доказывающая *необходимость сдерживания роста населения*. Она получила название «мальтузианство» (по имени своего основателя Томаса Роберта Мальтуса). Экономической предпосылкой антипопуляционизма был активно свершавшийся промышленный переворот, который привел к появлению «лишних рабочих рук и ртов», накоплению относительно избыточного населения. В XVIII в. популяционистские воззрения стали критиковаться в «Духе законов» Монтескье, указывали на *зависимость роста народонаселения от увеличения средств пропитания*. Так, итальянец Джамариа Ортез (1713–1790) написал сочинение: «Размышления о народонаселении в его отношении к национальной экономии». По его мнению, *численность населения определяется плодородием почвы*. По вопросу о росте населения он высказывает мнение, что рост совершается в геометрической прогрессии [9]. Мальтус, заимствуя идеи англичанина М. Хейла и итальянца Дж. Ортеза о возрастании населения в геометрической прогрессии, а также ряд других экономических идей и теорий, объяснял причины возникновения бедности перенаселенностью и неразумным размножением рабочего класса. Высказывался за предупреждение избытка населения, в том числе за распространение в народе норм христианского аскетизма, воздержание от вступления в брак и обуздание «инстинкта размножения».

Таким образом, с появлением трактата Мальтуса «О народонаселении» это мнение, первоначально кажущееся парадоксальным, окончательно закрепляется и становится господствующим. В целом в Европе в тот период из-за влияний теории Мальтуса преобладала политика, направленная на сдерживание темпов прироста населения.

Мальтус выпускает второе, переработанное и дополненное, издание «Опыта о народонаселении». Переработке подверглись некоторые основные положения данного учения. Явление, о котором здесь идет речь, заключается в постоянном стремлении всех живых существ размножаться в большем количестве, нежели для этого имеются запасы пищи. Такая тенденция обнаруживается во всем органическом мире: растения и животные покоряются ей так же, как и человек. Но в то время, как первые размножаются бессознательно и произвольно, задерживаемые исключительно недостатком места и пищи, человек руководствуется разумом и останавливается в своем размножении заботой о необходимом пропитании. Но не так легко увеличиваются запасы пищи. Земля имеет свои пределы. Когда все плодородные участки уже заняты и обрабатываются, увеличения средств пропитания можно ждать лишь от улучшения способов обработки и от технических усовершенствований. Эти улучшения, однако, не могут производиться с непреходящим успехом; напротив, по мере роста народонаселения в увеличении средств пропитания будет происходить некоторая заминка.

Причем, по Мальтусу, население растет в геометрической прогрессии, тогда как пища в лучшем случае – только в арифметической. Отсюда он заключает, что для благоденствия рода человеческого, для сохранения равновесия между народонаселением и необходимыми средствами пропитания нужно, чтобы естественное размножение людей встречало всегда известные препятствия и задержки.

В качестве выводов книги «Опыт о законе народонаселения в связи с будущим совершенствованием общества» Мальтус устанавливает три следующих основных положения, которые можно считать краеугольными камнями его учения:

1. Народонаселение строго ограничено средствами существования.
2. Народонаселение всегда увеличивается, когда увеличиваются средства существования, если только оно не будет остановлено какой-нибудь могущественной встречной причиной.
3. Все препятствия, которые, ограничивая силу размножения, держат население на уровне средств существования, сводятся, в конце концов, к нравственному воздержанию, пороку и несчастьям.

В центре внимания мальтузианской теории народонаселения была

проблема ограниченных ресурсов земли. Одной из основных посылок данной теории являлось утверждение о невозможности увеличивать средства существования (под которыми подразумевались продукты питания) теми же темпами, которые свойственны росту населения. Поскольку, во-первых, ресурсы Земли ограничены, а во-вторых, дополнительные вложения труда и капитала в землю будут обеспечивать все меньший и меньший прирост продукции, так как с ростом населения в обработку вовлекаются земли худшего качества, дающие все меньшую отдачу. Эта теория получила название теории «убывающего плодородия почвы» которая явилась прообразом теории «убывающей предельной производительности».

Если сравнить эти тезисы с основными положениями господствовавшей в XVIII в. доктрины, то сразу видна вся резкость переворота, произведенного Мальтусом в положении вопроса о народонаселении. «Побольше людей, а средства пропитания найдутся», – говорили до Мальтуса. «Побольше средств пропитания, а люди явятся», – говорил Мальтус – и за ним то же стали повторять почти все ученые XIX столетия. «Из таких столь различных теоретических положений вытекает и разное отношение к государственной политике: пусть государство поощряет народонаселение, – требовали в XVIII веке; все поощрения бесполезны и даже вредны», – говорил Мальтус. Таким образом, вопрос о народонаселении изымается Мальтусом из сферы государственного воздействия, из сферы политики и делается впервые объектом строго научного исследования. Рост народонаселения перестает быть случайным, подверженным всем превратностям политической жизни. Он признается отныне явлением закономерным и находящимся в строгой зависимости от природы и материальных условий [5].

Таким образом, впервые еще в 1798 г. Томас Роберт Мальтус в своем трактате «Опыт о законе народонаселения и его воздействие на будущее процветание общества» обратил внимание на «равноскоростные» производительные способности человечества и Земли, на то, что у нее не хватит ресурсов для обеспечения его жизни. Мальтусу казалось очевидным, что производство пищи не может расти столь же быстрыми темпами. Значит, силы природы не позволяют человечеству выбиться из бедности. Чрезмерная плодовитость бедняков – вот главная причина их жалкого положения в обществе. Свои взгляды Мальтус излагал резко, бескомпромиссно, даже цинично. Например, он писал: «Человек, пришедший в занятый уже мир, если его не могут прокормить родители, чего он может обоснованно требовать, если общество не нуждается в его труде, не имеет права на какое-либо пропитание; в сущности, он лишний

на земле. На великом жизненном пиру для него нет места. Природа повелевает ему удалиться и не замедлит сама привести свой приговор в исполнение» [13].

В конце XIX в. вновь появляются предпосылки для возрождения популяционистских идей. Экономическая и географическая экспансия, сопровождавшая борьбу за передел мира на сферы влияния, повысила роль численности населения как фактора силы, возможности создания большой армии. Низкая рождаемость во многих странах Европы и снижение прироста населения способствовали тому, что демографические проблемы стали предметом обсуждений на государственном уровне.

В этот период основополагающей концепцией народонаселения можно считать концепцию демографического детерминизма [1]. Суть ее заключается в зависимости (детерминированности) общественного развития от демографических процессов. Однако в рамках этой концепции существует два противоположенных подхода. При первом подходе, разработанном русским социологом М. Ковалевским, утверждается, что рост населения является главным фактором общественного развития, и именно благодаря ему происходит смена одного типа экономики другим. Противоположную точку зрения отстаивает классик политэкономии XX в. Д. М. Кейнс. По его мнению, рост населения – это «злой дух», источник бедствий, постигающих человечество.

С точкой зрения Кейнса перекликается концепция демографического алармизма. Предтечей данной концепции был Томас Мальтус, предсказывавший беды из-за роста населения. В конце XIX в. неомальтузианство стало заявлять о себе различными союзами, обществами, лигами. Их главной целью стала пропаганда бездетных браков как нового образа жизни. Сторонники мальтузианства стремятся доказать, что главная ценность этого учения заключается в установлении *связей природного и демографического развития*.

Таким образом, рассматривая диалектическую взаимосвязь демографического развития населения и обеспечения его продовольствием в историческом аспекте, можно сделать вывод, что ни на одном этапе мировой истории человечеству не удалось решить проблему обеспечения населения продовольствием в контексте диалектики соотношения демографического роста населения и возможностей обеспечения его продовольствием для создания условий нормальной жизнедеятельности человек, гармоничного развития личности, устойчивого и безопасного развития общества и государства одновременно для всех стран мира.

Современный мир столкнулся с целым рядом вызовов, которые носят довольно устойчивый, долгосрочный и кумулятивный по своему воздей-

ствию характер [7, С. 509]. Одним из таких вызовов является проблема обеспечения населения продовольствием, которая в настоящее время обострилась и переросла в глобальную проблему человечества. Более того, современный традиционный подход предполагает, что глобальная проблема несоответствия роста численности населения запасам природных ресурсов и продовольствия является не только острой, но, вероятно, будет трудно решаемой даже при жизни следующего поколения. Требуется нестандартные, нетрадиционные подходы к решению проблемы обеспечения населения продуктами питания.

Однако все имеющиеся современные научные теории и концепции народонаселения, несмотря на всеобъемлющие точки зрения и научные подходы, всего лишь способствуют пониманию угрозы главной демографической тенденции – роста населения и создания им благоприятных условий для жизни, но не более. В мировой науке нет достаточных научных и практических подходов к решению современной демографической и продовольственной проблемы, которые обостряют такие глобальные вызовы, как голод огромного числа людей, нехватка питьевой воды, сокращение пахотных земель и всех видов невозобновляемых ресурсов. Все это означает, что задача регулирования жизни гигантских масс людей все больше будет превращаться из национальной в глобальную, тем более что человечество, по мнению С. П. Капицы, вступило в эпоху демографического перехода [3]. Данное обстоятельство делает нагрузку на мировое сообщество более тяжелой, а риски – менее прогнозируемыми, и поэтому демографические процессы и вопросы продовольственного обеспечения населения должны стать предметом пристального внимания на глобальном уровне управления.

Значительное влияние на масштабы голода и недоедания в современном мире оказывает неконтролируемый рост населения в развивающихся странах.

В целом мировое население выросло с 2,5 млрд. человек в 1945 г. до 7,5 млрд. человек в настоящее время (из них 95% за счет развивающихся государств), а доля производимого продовольствия на человека выросло всего лишь на 40%. Проблема состоит в том, что возможность голода, в связи с этим значительно увеличилась. Несмотря на то, что «с 1970 г. года в три раза увеличилось производство сельхозпродукции...» [10] мировая продовольственная проблема сегодня относится к числу острейших проблем, стоящих перед человечеством. Так, в настоящее время (2018 г.) в мире около 900 млн. человек (12% всего населения планеты) страдает от голода – «... болезненного постоянного голода, который подвергает опасности здоровье людей и препятствует их работе и учебе» [12].

Кроме того, главным сдерживающим фактором в наращивании объемов производства продовольствия является сокращение и деградация земельных ресурсов мира. В настоящее время почвенное покрытие ежегодно разрушается в объеме 24 млрд. тонн. Увеличивается экологическое неблагополучие почв – это, прежде всего, последствия нарушений, которые допускаются хозяйственной деятельностью. На продовольственное обеспечение населения влияет в фактор убывающих возможностей земли и Мирового океана, нерациональное, расточительное использование продуктов питания.

Причем, серьезность глобальной продовольственной проблемы в современный период развития заставило мировые структуры рекомендовать более активно рассматривать и решать продовольственную проблему и на национальном уровне. Тем более несмотря на то, что продовольственная проблема актуальна для всех стран, но уровень и степень ее решения специфичны для каждой страны или группы стран. В одних специфику проблемы определяет хронический дефицит продуктов питания, в других – необходимость качественного улучшения рациона питания, в-третьих – проблема излишка продуктов питания и избыточное их потребление. Безусловно, решать продовольственную проблему с учетом этиспецифических особенностей стран лучше и эффективнее на национальном уровне.

Важность переноса продовольственной проблемы на национальных уровень заключается и в том, что в современный период обеспечение населения продовольствием противостоит социальной деградации личности и общества, способствует раскрытию творческих возможностей личности как в техническом, так и в социальном плане, распространению универсальных ценностей, таких как свобода, демократия и права человека. Все это важно для поступательного и устойчивого развития национальных государств.

В связи с этим важной задачей сегодняшнего дня, на наш взгляд, становится переход от различных концепций народонаселения и продовольственного обеспечения населения на глобальном уровне к разработке комплексных систем *демографической и продовольственной безопасности* на национальном уровне. Современное функционирование и развитие западного общества, показывает, что продовольственная безопасность обладает высокой социальной значимостью не столько сама по себе (накормить население), сколько вследствие того, что она является важнейшим фактором социальной стабильности общества, реализуется в человеческом капитале и, как результат, является важнейшим средством повышения эффективности социально-экономической деятельности.

Именно в сфере *национальной продовольственной безопасности* аккумулируются влияние ключевых тенденций развития национальной экономики: производство продукции сельскохозяйственного производства и продуктов питания в перерабатывающей промышленности (физическая доступность продовольствия), социального положения и платежеспособности населения (экономическая доступность продовольствия), изменение конъюнктуры мирового и национального рынков, качество продовольственной продукции.

Следует особо отметить, что наличие существенных дестабилизирующих факторов развития и угроз мировой продовольственной системы, способных ухудшить состояние национальной продовольственной безопасности, заставляют многие страны переориентироваться на переход на максимально возможное самообеспечение продуктами питания населения своих стран. Это положениена современном этапе развития как никогда актуально для Молдовы.

Вместе с тем, очевидно и то, что лишь совместными усилиями мирового сообщества (на глобальном, региональном и национальном уровнях), может быть снижен уровень социального неравенство, ликвидирована бедность, приостановлена деградация экосистем, решена проблема продовольственного обеспечения населения мира.

В современных условиях резкого возрастания населения в мире при сокращающихся объемах пахотных земель для решения продовольственной безопасности необходимы меры, основанные на современных научных достижениях: методы зеленой экономики и биотехнологии, основанные на методах геномной инженерии, внедрение «биоземледелия» и «геномных драйвов», замене естественных продуктов питания животного происхождения растительными аналогами, а также внедрение инноваций и научно-технического прогресса в сельскохозяйственное производство, выведение и внедрение новых высокоурожайных сортов, повышение культуры земледелия.

Библиография

1. Валентей Д. И. Реакционные теории народонаселения периода общего кризиса капитализма. М., 1963.
2. Иерархия потребностей А. Маслоу // <https://lektsii.org/6-55846.html>
3. Капица С. П. Общая теория роста человечества. М., 2000.
4. Ломоносов М. В. «О размножении и сохранении российского народа» // <https://texts.news/knigi-domovedenie/lomonosov-razmnojenii-sohraneni-rossiyskogo.html>
5. Мальтусовская теория народонаселения // <http://bibliotekar.ru/biznes-64/18.htm>
6. Мотивировка Зонненфельца теории искусственного поощрения роста населения (см.: Теория народонаселения. 100 великих научных открытий // <http://2уха.ru/100/nauka.php?sto=99>) (дата обращения –2.07.2019 г.).

7. Национальная безопасность Республики Молдова в контексте современных процессов глобализации и интеграции: теория, методология, прикладной анализ. Институт международных отношений Молдовы. Кишинев, 2016. 570 с.
8. Сакович В. А. Инновационная безопасность как основа национальной безопасности: формирование, эволюция, трансформация. Институт международных отношений Молдовы. Монография. Кишинев, 2017. 506 с.
9. Самин Д. Теория народонаселения // <http://www.bibliotekar.ru/100otkr/93.htm>(дата обращения – 12.06.2019 г.).
10. Ученые рассказали, как человечество изменило планету за 50 лет // <https://point.md/ru/novosti/nauka/uchenye-rasskazali-kak-chelovechestvo-izmenilo-planetu-za-50-let> (дата обращения – 11.05.2019 г.).
11. Экономический взгляд Ф. Кенэ // http://coolreferat.com/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B7%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4_%D0%A4_%D0%9A%D0%B5%D0%BD%D1%8D
12. Хиллари Клинтон: «Решение глобальной проблемы голода начинается с ее осознания». http://www.endinghunger.org/ru/educate/Clinton_interview.html
13. Key-Ties J.M. Essays and Sketches in Biography. N.-Y., 1956. P. 26.

PERFORMANȚA AMG. ANALIZA COMPARATIVĂ A SUSTENABILITĂȚII DATORIEI ȘI A CADRULUI FISCAL DIN ARMENIA, MOLDOVA ȘI GEORGIA

Marcel OLARI, doctorand, ASEM
(marcel.olari7@gmail.com)

Natalia LOBANOV, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM
(n17@inbox.ru)

*Problema pe care o au oamenii nu este că țințesc prea sus
și eșuează, ci că țințesc prea jos și reușesc.*

(Michelangelo)

Rezumat

Actualmente, în procesul rapid de dezvoltare economică, unde progresul continuu al inovației și al cunoașterii depășește orice limită stabilită, guvernele sunt implicate într-un război hibrid al câștigului de avantaje competitive, succese care în ultimă instanță permit îmbunătățirea nivelului minim de viață, crearea a mai multe locuri de muncă, dezvoltarea infrastructurii etc. Prin urmare, secolul XXI se declară secolul războaielor economice, unde spionajul economic și identificarea avantajelor competitive față de alte țări se vor plasa ca principalele priorități în agendele guvernelor. Respectiv, efectuarea unui exercițiu de analiză comparativă a aspectelor sustenabilității datoriei și a cadrului fiscal caracteristice țărilor precum: Armenia, Moldova și Georgia, este imperios necesară în condițiile actuale de politică fiscală. Rezultatele obținute ar putea servi drept bază pentru îmbunătățirea managementului datoriei de stat și politicilor fiscale în acest sens.

Cuvinte-cheie: finanțe publice, sustenabilitatea datoriei de stat, reguli fiscale.

CZU: 336.2:351.713(479.25)(478)(479.22)

JEL: H50, H62, H63

Introducere

În condițiile actuale de globalizare și intensificare a relațiilor economice internaționale, asistăm la faptul că Moldova, în comparație cu Armenia și Georgia, înregistrează cel mai jos nivel la capitolul evoluția PIB, PIB pe cap de locuitor, creșterea economică, speranța de viață, rating de țară (Moody's: Armenia – B1, Georgia – Ba2, Moldova – B3), investiții străine directe, majoritatea indicatorilor Doing business etc.

Tabelul nr.1. Populația/Speranță de viață

	ARMENIA	MOLDOVA	GEORGIA
Populația (mil.)	3,0	3,5	3,7
Speranța de viață la naștere (anii 1960/2016)	66,0 / 74,6	62,0 / 71,6	63,7 / 73,3

Sursa: elaborat de autor [5]

Tabelul nr. 2. Indicele Doing Business 2018 Economy (clasament)

	Ușurința de a face afaceri	Inițierea unei afaceri	Gestionarea autorizațiilor de construcț.	Accesul la credite	Protejarea investitorilor minoritari	Plata impozitelor
ARMENIA	41	8	98	44	51	82
MOLDOVA	47	14	172	44	33	35
GEORGIA	6	2	27	12	2	16

Sursa: elaborat de autor [6]

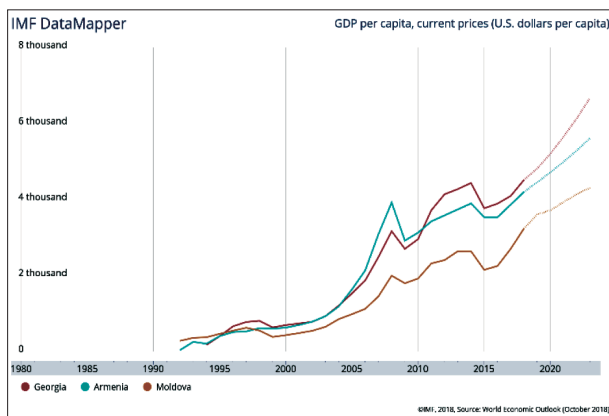

Figura nr. 1. PIB pe cap de locuitor (prețuri curente)

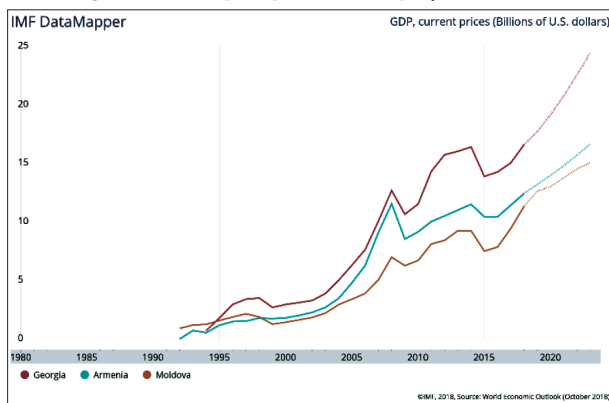

Figura nr. 2. Evoluția PIB (prețuri curente)

Sursa: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets> [4]

Figura nr. 3. Datoria Guvernului

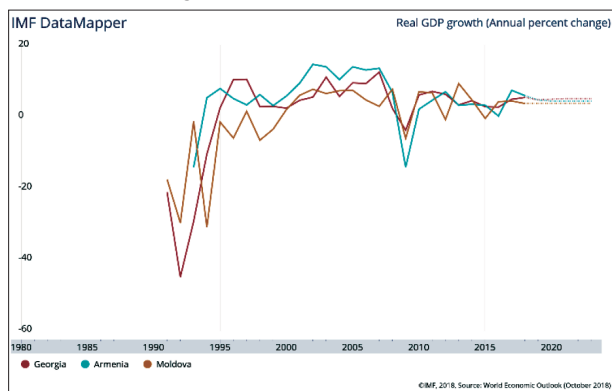

Figura nr. 4. Creșterea economică

Sursa: <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets> [4]

Metode aplicate. Realizarea obiectivelor investigației a fost posibilă grație selectării metodelor teoretice și empirice de cercetare: metoda istorică, analiza și sinteza, analiza de conținut, studiul comparat. Analiză comparativă a aspectelor sustenabilității datoriei și a cadrului fiscal caracteristice țărilor precum: Armenia, Moldova și Georgia, a fost realizată în baza examinării rapoartelor elaborate de către experții FMI (Art. IV) privind sustenabilitatea fiscală (a datoriei) aferentă țărilor implicate. Potențialul cognitiv al acestora a permis cercetarea procesului de implementare a politicilor fiscale în Moldova în dinamică și în comparație cu alte țări precum: Armenia și Georgia, și a identificării rezultatelor pozitive și negative în acest sens.

Rezultatele cercetării

GEORGIA [3]

• Fără a ține seama de faptul că impozitul pe venit este mai mare decât în majoritatea țărilor vecine, Georgia **nu** colectează **contribuții de asigurări sociale**, astfel încât veniturile totale sunt cu mult sub media țărilor din Europa emergentă și în curs de dezvoltare.

• Constituția Georgiei prevede organizarea **unui referendum pentru orice majorare a taxelor** promovată de guvern, cu excepția accizelor, mobilizarea veniturilor fiscale suplimentare devenind o provocare.

• **Regulile fiscale actuale** ale Georgiei:

1. Un plafon privind datoria de stat (60% din PIB);

2. Un plafon al deficitului general consolidat al guvernului (3% din PIB);

3. Un plafon al cheltuielilor publice (30% din PIB).

• Potrivit recomandărilor experților FMI, regulile fiscale ar putea fi îmbunătățite:

- Pentru a **reduce gradul de prociclitare**, regula fiscală ce ține de cheltuieli (30% din PIB) ar putea fi înlocuită în favoarea unui plafon nominal al cheltuielilor, ca parte a unui CBTM consolidat și obligatoriu;

- Regulile fiscale trebuie să acopere toate operațiunile guvernului general (incl. ÎS);

- Regulile fiscale revizuite trebuie să ofere mai multă claritate cu privire la prevederile interpretabile, atunci când regula fiscală ar putea fi încălcată.

• În luna mai 2018 a avut loc o misiune **PIMA FAD TA** (Evaluarea Managementului Investițiilor Publice) efectuată de către experții FMI, ca urmare, fiind oferite recomandări privind consolidarea cadrului de gestionare a investițiilor publice.

• Autoritățile georgiene intenționează să abordeze problema de restituire al stocului de TVA. Ei și-au exprimat intenția de a reduce stocul de TVA eligibile pen-

ARMENIA [1]

• Armenia continuă să facă față unor provocări semnificative. Dependența de remitențe lasă economia vulnerabilă la șocurile externe. Guvernul intensifică mobilizarea veniturilor prin introducerea unui nou cod fiscal și îmbunătățirea administrării fiscale.

• **Cuprul reprezintă produsul principal exportat** al Armeniei. Redresarea economiei în baza remitențelor și nivelului prețurilor internaționale ale cuprului nu poate dura mult. Creșterea ratelor internaționale ale dobânzii și aprecierea dolarului ar putea declanșa ieșiri de capital, care ar putea dăuna sistemului bancar și **economiei dolarizate ale Armeniei**.

• Absolvirea din 2013 de către Armenia a eligibilității PRGT FMI și a **debutului EUROBOND** au fost marcatore importante ai progresului.

• În contextul respectării regulilor fiscale ale Armeniei, bugetul din 2017 a prevăzut o **ajustare fiscală ambițioasă (în jur de 3% din PIB)**, în principal prin amânarea cheltuielilor capitale. În acest context, autoritățile au introdus **un moratoriu privind semnarea unor noi proiecte finanțate din surse externe**, inițiind negocieri cu donatorii cu privire la amânarea proiectelor.

Cu toate acestea, având în vedere noile evoluții, reducerea cheltuielilor bugetare ce țin de investiții capitale a apărut inapropiată, creșterea PIB fiind mult mai slabă.

• În conformitate cu regulile fiscale stabilite de Guvernul Armeniei:

- **Datoria de stat nu poate depăși limita de 60% din PIB-ul aferent anului precedent;**

- În cazul în care datoria de stat atinge limita de 50% din PIB-ul anului precedent, deficitul bugetar pentru anul următor nu trebuie să fie mai mare de 3% din PIB (valoarea medie din ultimii 3 ani).

tru o restituire cu cel puțin 50% până la sfârșitul anului 2021. În cazul TVA nou declarate, autoritățile intenționează să introducă un nou sistem electronic de evaluare a riscurilor și să restituie automat contribuabililor, dacă nu există datorii fiscale restante – TVA pentru 90% din declarațiile cu cel mai mic scor de risc. Declarațiile fiscale cu cel mai mare scor de risc (10% din total) vor fi examinate de unitatea fiscală.

• MF din Georgia va coordona cu experții FMI:

- Pregătirea foaiei de parcurs pentru noua creată **Agenție de credit pentru export** (ECA cu capital de 20 mil. \$), care urmează:

- să furnizeze garanții și asigurări legate de operațiunile de export;
- să se supună reglementării și supravegherii asigurărilor;
- să nu primească garanții guvernamentale explicite.

- Posibilitatea creării unui **sistem de garantare a creditelor** (CGS) pentru a sprijini accesul IMM-urilor la finanțare. CGS va fi limitat în dimensiuni vizate și încorporate în mod transparent în buget.

• Începând cu anul 2021, Georgia va elabora un raport financiar consolidat anual al sectorului administrației publice, bazat pe standardele internaționale de contabilitate pentru sectorul public (**IPSAS**).

• Georgia este implicată activ în dezvoltarea pieței de capital care sprijină lărgirea (Lari, moneda națională a Georgiei), reducând în același timp vulnerabilitățile externe. În acest sens,

1. A fost elaborată și prezentată Parlamentului o lege privind fondurile de investiții. În paralel, autoritățile georgiene lucrează la cadrul juridic și de reglementare pentru alte instrumente financiare, cum ar fi derivate și instrumente de securizare.

2. Georgia își va perfecționa infrastructura pieței de capital printr-un **sistem unic de decontare pentru toate titlu-**

• La sfârșitul anului 2016, datoria de stat a Armeniei a constituit 51% din PIB-ul aferent anului 2015.

• În 2017, autoritățile au luat măsuri pentru a limita și **prioritiza cheltuielile de capital finanțate din surse externe**.

Ca urmare a efectuării exercițiului dat, proiectele finanțate din surse externe au fost prioritizate, după următoarele criterii:

(i) sunt active și urmează a fi închise până la sfârșitul anului 2017 sau la moment înregistrează deja 75% sau mai mult în perioada de implementare;

(ii) se referă la securitatea națională;

(iii) au un impact semnificativ asupra creșterii economice și apărării naționale;

(iv) nu este posibilă amânarea sau anularea acestor proiecte fără penalități semnificative.

• În Armenia, guvernul utilizează prioritizarea cheltuielilor capitale pentru elaborarea și aprobarea CBTM.

• La moment, guvernul promovează reforme care sunt axate pe îmbunătățirea climatului de afaceri și **atragera investițiilor străine directe**.

În scopul atragerii investițiilor străine directe a fost înființat Fondul de Investiții Armenian – RUS și Clubul Investitorilor Armeni, susținut de diasporă.

• Recent, cu suportul Asistenței Tehnice oferite de FMI, Armenia a adoptat un **nou Cod Fiscal** pentru revizuirea sistemului fiscal. Obiectivele principale ale noului Cod fiscal au fost de a modifica balanța de la impozitarea directă la cea indirectă într-o îmbunătățire echității fiscale.

• Ca urmare a efectuării de către experții FMI a exercițiului de evaluare și analiză a Sustenabilității Datoriei (DSA) în Armenia, s-a stabilit că **datoria publică rămâne pe o cale sustenabilă**. Totodată, ponderea ridicată a datoriei de stat în valută străină, a fi o sursă importantă de vulnerabilitate.

Ponderea datoriei de stat a Armeniei cu

rile georgiene cu doi depozitari centrali de valori mobiliare (CSD), unul pentru obligațiunile și acțiunile comerciale și altul pentru obligațiunile de stat guvernamentale.

3. Ministerul de Finanțe al Georgiei publică un **plan multianual de emitere a obligațiunilor de stat** pentru a dezvolta repere (benchmark) de-a lungul curbei randamentelor.

4. Georgia va alinia cadrul juridic privind piața valorilor mobiliare cu directivele UE.

- Guvernul Georgiei se bazează pe partenerii internaționali pentru a-și susține programul de reforme, inclusiv BM, BERD, BEI, KfW Development Bank, Agenția Franceză de Dezvoltare, Banca Asiatică de Dezvoltare și Comisia Europeană.

- Relațiile cu partenerii de dezvoltare:

i. **BM** – Începând cu iunie 2014, Georgia a absolvit AID și reprezintă doar o țară din cadrul BIRD. Strategia de Parteneriat Țară FY14-17 emisă de AID/IBRD s-a ridicat la 836,8 mil. \$.

ii. **BERD** – În sectorul financiar, prioritatea BERD este să aprofundeze intermedierea financiară și să dezvolte piețele de capital pentru a permite accesul sectorului privat la finanțe. Portofoliul BERD constituie 781,0 mil. EUR, având la moment 78 de proiecte active.

În 2017, BERD s-a remarcat prin implementarea a 3 proiecte fără precedent:

1. **A participat de comun cu Guvernul Georgiei la emiterea EUROBOND-ului în Lari** (moneda națională a Georgiei) fiind plasat la bursa de la Londra. Aceasta a fost prima legătură de acest gen din regiune. EUROBOND-ul are o scadență de 5 ani și a fost emis în cadrul GMTN al BERD. Bondul va spori vizibilitatea valutei georgiene Lari pe piețele internaționale.

2. A participat prin investirea a 20 de mil. EUR în subscrierea primei obligațiuni corporative garantate emise în Lari de

rata fixă a dobânzii constituie 87,5%. Ca urmare a efectuării testelor de stres în cadrul acestui exercițiu, se menționează că șocurile economice și anume cele aferente creșterii PIB-ului au cel mai mare impact asupra indicatorilor datoriei de stat a Armeniei.

- Relațiile cu partenerii de dezvoltare:

- **BERD** – BERD este **cel mai mare investitor** unic din Armenia.

Până în prezent, portofoliul BERD a reprezentat 1,12 miliarde EUR cu peste 158 de proiecte investiționale implementate, în toate sectoarele majore ale economiei. Armenia este, de asemenea, una dintre țările în care, inițiativa BERD privind **dezvoltarea pieței de capital și a valutei locale** a oferit cele mai bune și mai vizibile rezultate, cu ulterioara realizare a acesteia.

- În 2016, Banca Centrală a Armeniei (CBA), Ministerul Finanțelor și BERD au semnat un **Memorandum de înțelegere actualizat (MoU) privind dezvoltarea pieței de capital și a valutei locale**.

Realizările-cheie ale precedentului Memorandum (din 2012) au fost:

1. Implementarea politicii monetare de țintire a inflației.

2. Crearea **unui sistem de fonduri private de pensii** cu doi administratori internaționali responsabili de activele acestor Fonduri.

3. Îmbunătățirea cadrului (juridic) de reglementare și dezvoltare a pieței interne a valorilor mobiliare de stat emise în monedă națională.

- Totodată, BERD a oferit suport Guvernului Armeniei prin cooperarea tehnică în elaborarea noii legi care reglementează piața financiară locală și modificarea legii pieței valorilor mobiliare.

- **Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB)** – Armenia s-a alăturat ADB în 2005. De atunci, ADB a aprobat pentru Armenia 18 împrumuturi suverane în valoare de **1,05 miliarde de dolari**.

către JSC Evex Medical Corporation, cel mai mare furnizor de servicii medicale din Georgia, o tranzacție de referință în Georgia și Caucaz.

3. A finanțat achiziționarea de noi autobuze electrice cu podea joasă pentru a fi utilizate în municipiul Batumi.

iii. **Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB)** – ADB și Georgia au stabilit un parteneriat puternic după ce Georgia a devenit membru al ADB în 2007. De atunci, ADB a aprobat pentru Georgia împrumuturi suverane pentru finanțarea proiectelor investiționale în valoare de **2,42 miliarde de dolari**.

MOLDOVA [2]

- FMI: „Este nevoie de o creștere economică mai rapidă dacă Republica Moldova urmează să ridice **venitul pe cap de locuitor, cel mai mic din regiune**”.
- Riscul de nesustenabilitate a datoriei rămâne scăzut, dinamica fiind favorabilă având în vedere scăderea atât a datoriei externe totale, cât și a datoriei publice garantate.
- **Lichiditatea** structurală rămâne ridicată în sistemul bancar.
- Personalul FMI își consolidează eforturile pentru a spori colaborarea, inclusiv prin intermediul Memorandumului de înțelegere semnat între BNM și MF privind gestiunea lichidității și coordonarea politicilor.
- **Economia subterană a Moldovei** este considerabilă. Autoritățile intenționează să utilizeze și să îmbunătățească monitorizarea registrului electronic al facturilor cu TVA și a registrelor modificărilor proprietății pentru a diminua fraudele în materie de TVA.
- **Subexecutarea cheltuielilor pentru investiții capitale** continuă, fiind observate întârzieri în implementarea proiectelor investiționale.
- Este necesar ca autoritățile să încerce să îmbunătățească și să consolideze **gestionarea investițiilor publice**, aplicând mecanisme mai riguroase de evaluare a proiectelor și punerea în aplicare a mecanismelor de monitorizare a performanțelor și a evaluării și depășirii costurilor.
- În comparație cu alte țări din CSI, investițiile publice și stocul de capital în Moldova sunt semnificativ mai mici decât în țările din Europa de Est.
- Moldova are unul dintre **cele mai mari grade de informalitate din Europa**.
- **Investițiile străine directe** în 2016 au reprezentat 2% din PIB.
- Fiind sensibilă la fluctuațiile cursului valutar și la o creștere bruscă a altor fluxuri de creare a datoriei, dinamica generală a datoriei publice a Moldovei rămâne pe o cale sustenabilă.
- **Relațiile cu partenerii internaționali:**
 - **BERD:** Protocolul activ al BERD în Moldova se ridică la cca. 470 milioane EUR pentru 43 de proiecte active. Cota sectorului privat din portofoliu este de 44%. BERD acordă împrumuturi pentru continuarea reabilitării rutiere, abordarea securității energetice, promovarea participării sectorului privat la infrastructura municipală și lansarea proiectului-pilot de achiziții electronice.

Tabelul nr. 3. Evoluția prognozată a datoriei publice în perioada anilor 2017-2019

	ARMENIA			MOLDOVA			GEORGIA		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Datoria publică (% PIB)	55.7	57.0	56.4	40.6	42.1	44.2	44.9	42.3	42.6
Din care, denumită în valută străină:	48.5	50.1	49.5	23.5	25.9	27.5	35.6	34.0	33.1
Rata dobânzii efective ¹	3.5	3.7	3.6	0.8	0.9	1.0	3.2	3.4	3.3
Contribuția la modificarea datoriei publice									
Modificarea față de anul precedent al datoriei publice	0.6	1.3	-0.6	-1.5	1.5	2.1	0.4	-2.6	0.3
Fluxurile identificate de creare a datoriei	-1.1	2.7	1.0	-3.5	0.4	0.9	-2.8	-0.8	0.0
Deficitul bugetar primar²	1.8	2.0	0.8	1.7	2.0	2.5	-0.7	0.3	1.0
Dinamicile automate ale datoriei	-0.2	-0.6	-0.9	-5.2	-1.4	-1.6	-3.9	-2.3	-1.9
<i>Rata dobânzii/diferențial de creștere</i>	-1.1	-1.5	-1.9	-1.3	-1.0	-1.5	-3.4	-2.3	-1.9
Din care, rata dobânzii	0.4	0.0	-0.3	0.1	0.1	0.1	-1.4	-0.3	-0.1
Creșterea economică a PIB	-1.5	-1.5	-1.9	-1.4	-1.2	-1.5	-2.0	-2.0	-1.9
<i>Fluctuațiile cursului valutar</i>	-	-	-	-3.8	-0.4	-0.1	-0.5
Alte fluxuri	-2.7	1.3	1.1	0.0	-0.2	-0.1	1.8	1.2	1.0
Privatizări				0.0	-0.2	-0.1	-0.6	0.1	-0.1
Creditarea netă internă	-3.6	0.3	0.3	-	-	-	-	-	-
Creditarea netă externă	0.9	0.9	0.8	-	-	-	-	-	-
Datorii contingente	-	-	-	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Achiziția netă a activelor financiare	-	-	-	-	-	-	2.4	1.2	1.1
Reziduale, inclusiv modificări ale activelor	2.5	-0.5	-0.7	2.0	1.1	1.2	3.3	-1.8	0.3
Balanța primară stabilizatoare a datoriei									
Marja (Spread suveran) (pp)		-1.1			-			-1.7	
		369 pp			N/A			217 pp	

Sursa:[1,2,3]

¹ Rata dobânzii efective – ponderea cheltuielilor aferente serviciilor datoriei în stocul datoriei anului precedent.

² Deficitul bugetar primar – diferența dintre total cheltuieli bugetare (cu exc. cheltuielilor destinate serviciului datoriei) și total venituri bugetare.

Drept urmare, se denotă faptul că în cazul în care guvernul a stabilit o regulă bugetară prociclică (30% din PIB), și în perioada de referință se înregistrează un boom economic, cheltuielile bugetare vor crește în aceeași măsură precum PIB, economia devenind suprasaturată. În cazul în care se înregistrează o recesiune economică, cheltuielile bugetare se vor diminua în aceeași măsură, acest fapt provocând o progresie a deficitului bugetar. Urmare a respectării regulilor fiscale prociclice, variațiile creșterii economice și a deficitului bugetar sunt mult mai volatile.

În cazul respectării regulilor fiscale contraciclice (ex. plafon nominal al cheltuielilor bugetare), în situația în care se înregistrează un boom economic, cheltuielile bugetare nu cresc în aceeași măsură precum PIB, veniturile suplimentare încasate devenind parte a soldurilor, care în ultimă instanță diminuează datoria. În cazul unei recesiuni economice, cheltuielile bugetare nu ar scădea precum PIB, respectiv, guvernul ar utiliza soldurile bugetare din anii „buni” pentru a stabili economia și finanțele publice, variațiile creșterii economice și a deficitului bugetar devenind mai puțin volatile (*vezi Figura nr.4, ex. Georgiei*). Aspectele benefice ale regulilor fiscale contraciclice pot fi observate și în economiile din țările scandinave (Suedia, Finlanda).

Restituirea stocului de TVA rămîne o problemă esențială pentru guvernele din țările AMG. În contextul impulsivității creșterii economice, restituirea TVA reprezintă surse disponibile pentru sectorul privat, care ar putea fi utilizate ca investiții private cu o pondere de progresie economică mai mare decât, eventual par a fi investițiile guvernamentale. Acumularea de credite TVA privează activitatea capitalului circulant. Prin urmare, reducerea stocului de credite TVA ar îmbunătăți climatul de afaceri și respectarea impozitelor.

PIMA FAD TA, asistență tehnică oferită de către experții FMI, reprezintă o misiune de evaluare a managementului investițiilor publice. Ca urmare a desfășurării misiunii PIMA, în Georgia au fost oferite recomandări de îmbunătățire și consolidare a cadrului de gestionare investițiilor publice. Acest exercițiu ar putea afecta pozitiv nivelul de subexecutare a cheltuielilor pentru investiții capitale și întârzierile identificate în implementarea proiectelor investiționale din Moldova. Îmbunătățirea eficienței investițiilor publice poate spori și potențialul de creștere economică și remedierea lacunelor în materie de infrastructură, chiar și în cazul în care spațiul fiscal este limitat.

Prioritizarea cheltuielilor capitale finanțate din surse externe reprezintă un exercițiu important pentru guvernele țărilor AMG. Totodată, din experiența Armeniei, o ajustare fiscală ambițioasă în principal prin amânarea cheltuielilor capitale a apărut inapropiată, creșterea PIB fiind mult mai slabă.

Armenia și Georgia fac parte din categoria țărilor care au emis valori mobiliare de stat (EUROBOND) pe piața financiară externă. Performanța econo-

mică a acestor țări se identifică și prin marja (spread-ul suveran) aferentă VMS emise pe piața financiară externă (vezi tabelul nr.3), pentru Armenia – 3,69%, Georgia – 2,17%, Moldova – N/A. Un suport important la acest capitol a fost servit de implementarea Memorandumului de înțelegere privind dezvoltarea pieței de capital și a valutei locale semnat cu BERD. În anul 2017, BERD emis un EUROBOND în Lari (valuta națională a Georgiei) fiind plasat la bursa de la Londra în cadrul GMTN.

BERD reprezintă un partener de dezvoltare foarte important pentru Armenia și Georgia. Portofoliul BERD în Armenia constituie – 1,12 mlrd EUR, în Georgia – 781.0 mil. EUR., în Moldova – 470.0 mil. EUR. Totodată, BERD reprezintă cel mai mare investitor unic în Armenia.

Din punct de vedere al structurii datoriei de stat externe pe creditori și instrumente, Armenia și Georgia dețin o structură mult mai diversificată a datoriei de stat externe. În acest sens, pe lângă faptul emiterii unui EUROBOND, Armenia și Georgia au stabilite parteneriate puternice cu Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB), acesta devenind unul din principalii creditori externi ai acestor țări. Portofoliul de împrumuturi suverane pentru finanțarea proiectelor investiționale aprobate de către ADB pentru Georgia constituie – 2.42 mlrd dolari SUA, pentru Armenia – 1.05 mlrd dolari SUA, pentru Moldova – N/A.

Creșterea economică a țării reprezintă o componentă de bază a dinamicilor automate de fluctuație a datoriei publice (vezi tabela nr.3). În comparație cu Armenia și Georgia, neținînd seama de faptul că Moldova deține cea mai mică pondere a datoriei publice în PIB, din considerentele că în perioada vizată creșterea economică din Moldova este cea mai mică din acest grup, contribuția acesteia asupra evoluției datoriei este preponderent mai mică decît cea înregistrată în Armenia sau Georgia. Un factor ar putea fi și eficiența implementării proiectelor investiționale finanțate sub formă de împrumut, inclusiv, fezabilitatea financiară și economică a acestora.

Concluzii. Politicile fiscale prudente sunt necesare pentru menținerea datoriei de stat la un nivel sustenabil. Pentru Republica Moldova, este imperios necesar și drept urmare, guvernul este în măsură să influențe, prin elaborarea și implementarea politicilor fiscale, parcursul finanțelor publice și a datoriei de stat pe o cale sustenabilă și orientată spre creare de avantaje competitive și progres economic. În acest sens, pentru îmbunătățirea managementului datoriei de stat și consolidarea cadrului fiscal din Republica Moldova, putem conchide asupra anumitor acțiuni specifice ce se impun a fi examinate și implementate de către Guvernul Republicii Moldova în perioada următoare: (i) elaborarea unui plan de acțiuni preventiv cu informații ce țin de plasarea VMS pe piețele financiare externe; (ii) inițierea discuțiilor cu reprezentanții BERD din Moldova cu privire la lărgirea spectrului de cooperare tehnică în contextul

unui eventual suport în examinarea dezvoltării pieței interne de capital și a valutei locale; (iii) examinarea concordanței cadrului juridic din RM aferent pieței valorilor mobiliare de stat cu directivele UE aprobate în acest sens, (iv) inițierea discuțiilor și examinarea posibilității de aderare în calitate de membru la Banca Asiatică de Dezvoltare (ADB) în contextul finanțării ulterioare a proiectelor investiționale de importanță națională.

Referințe bibliografice

1. Raportul FMI (art. IV) Armenia, din iulie 2017 <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/07/19/Republic-of-Armenia-2017-Article-IV-Consultation-and-Fifth-and-Final-Review-Under-the-45107>
2. Raportul FMI (art. IV) Moldova, din decembrie 2017 <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/12/21/Republic-of-Moldova-Article-IV-Consultation-and-Second-Reviews-under-the-Extended-Fund-45507>
3. Raportul FMI (art. IV) Georgia, din iunie 2018 <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/06/28/Georgia-2018-Article-IV-Consultation-Second-Review-under-the-Extended-Fund-Facility-46036>
4. <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets>
5. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>
6. <http://www.doingbusiness.org/en/rankings?region=europe-and-central-asia>

CERCETAREA ECONOMICĂ CA DEZVOLTARE A DOCTRINEI ECONOMICE

Alon MENIN ZVI, doctorand, ULIM, Statul Israel
(alonmenin@gmail.com)

Irina CROTENCO, doctor în științe economice, IRIM
(crotenco.irina@gmail.com)

Rezumat

În secolul XXI, noile realități ale economiei globale, bazate pe cunoaștere, necesită o nouă abordare a politicii economice naționale axată mai mult pe sprijinul blocurilor de inovare și antreprenariat și mai puțin pe acumularea de capital, excedentele bugetare sau cheltuielile sociale. Fără o teorie economică și o doctrină care să corespundă noilor realități, factorii de decizie le va fi foarte greu să ia măsurile necesare pentru a favoriza creșterea economică.

Cuvinte-cheie: cercetare economică, creștere economică, acumulare de capital.

CZU: 330.8

JEL: A10, B00

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДОКТРИНЫ

Аннотация

Новые реалии глобальной, основанной на знаниях экономики в 21 веке требуют нового подхода к национальной экономической политике, основанной больше на разумной поддержке создания блоков инноваций и предпринимательства и меньше на накоплении капитала, профиците бюджета или социальных расходах. Без экономической теории и доктрины, которые соответствуют новым реалиям, директивным органам будет очень трудно предпринять шаги, необходимые для содействия экономическому росту.

Ключевые слова: экономические исследования, экономический рост, накопление капитала.

Введение

В современных условиях новой глобальной, основанной на знаниях экономики 21-го века растёт необходимость нового подхода к национальной экономической политике, основанного в большей степени на разумной поддержке совместного создания блоков инноваций и предпринимательства и меньше на накоплении капитала, профиците бюджета или социальных расходах. Без экономической теории и доктрины, которые соответствуют новым реалиям, политикам будет очень трудно предпринять необходимые шаги по содействию экономическому росту [9].

Материалы

К счастью, за последнее десятилетие появилась новая теория и характеристика экономического роста, основанные на явном стремлении понять и смоделировать, как происходят инновации. Эта новая экономическая доктрина в блоке под названием «инновационная экономика» переформулирует традиционную модель экономического роста, чтобы знания, технологии, предпринимательство и инновации позиционировались в центре модели, а не рассматривались как независимые силы, которые в значительной степени не затрагиваются политикой. Инновационная экономика, также называемая «новой институциональной экономикой», «новой экономикой роста», «теорией эндогенного роста», «эволюционной экономикой» и «нео-шумпетерианской экономикой», основана на двух фундаментальных принципах. Одна из них заключается в том, что главная цель экономической политики должна заключаться в стимулировании повышения производительности и увеличении масштабов инноваций [24]. Во-вторых, рынки, опирающиеся только на ценовые сигналы, не всегда будут столь же эффективными, как разумные партнерские отношения между государственным и частным секторами, относительно стимулирования повышения производительности и роста инноваций.

По мнению Коула [10], наука об экономике, как она сформировалась в конце восемнадцатого века, выросла из двух корней, которые должны быть четко разделены друг от друга. Великие труды восемнадцатого века, из которых «Богатство Народов» Адама Смита на сегодняшний день является наиболее важным примером, олицетворяли работы предыдущих писателей и передали их потомкам. Они предлагают нам две мысли, которые долгое время существовали независимо друг от друга. Одна из этих нитей возникла в изучении философов в самом широком смысле этого термина, то есть тех мыслителей, которым социальная деятельность как таковая казалась основной проблемой и важным элементом их представления о мире. Таким образом, этот аспект вытекает из философии, как великой матери всех наук.

Другая была накоплена людьми различных типов, основным мотивом которых был их интерес к практическим проблемам того времени. Необходимо проследить происхождение этих двух нитей, хотя это и должно быть сделано несколько кратко. Следует также иметь в виду, что в некоторых случаях это разделение, хотя и существенное, имеет тенденцию нарушаться применительно к фактам, как это иногда происходит с любой такой классификацией, и затем неизбежно появляется как произвольное. «Философская» нить имеет свою литературную основу в мыслях Древней Греции и может четко отличаться от концепций повседневной жизни и принципов законодателей и основателей религий. Это верно не только в том смысле, что греческие мыслители выразили идеи экономического характера, которые в последующие годы должны были быть сформулированы снова независимо, но и в том смысле, что греки сами повлияли на потомков [13].

Таким образом, непрерывная или, по крайней мере, постоянно повторяющаяся цепочка ссылок привела от них к большинству авторов, от которых произошли произведения Адама Смита, и, наконец, к самому Смигу. Наибольшее значение для нас имеет влияние таких греков, как Аристотель, Платон, стоики и эпикурейцы, если мы расположим их в том порядке, в котором они имеют для нас значение [14]. Однако ценность их идей не должна быть завышена, за исключением их исторического значения. Было бы ошибкой истолковывать каждое случайное высказывание в том смысле, которое более поздние мыслители связывали с аналогично звучащими утверждениями. Кроме того, некоторые фундаментальные заявления, которые стоят на пороге экономической теории, настолько просты и настолько естественно происходят из практических и полуинстинктивных знаний об экономических процессах, что их формулировка не может рассматриваться как особо памятные достижения.

Экономические доктрины не возникают и не принимаются только на основе интеллектуальных аргументов. Экономические и социальные структуры той эпохи глубоко определяют не только то, какие экономические доктрины становятся доминирующими, но также и то, какая политика, вытекающая из экономических доктрин, является эффективной. Так, например, доминирующей экономической доктриной до Второй мировой войны была классическая экономика, которая поддерживала первичность рынков и ограниченную роль правительства. В 1940-х годах, с Великой депрессией и появлением крупных корпораций и крупного правительства после Второй мировой войны, кейнсианская экономика стала доминирующей парадигмой. Кейнсианство подчеркивает использование федеральных государственных расходов и других стратегий для стимулирования экономического спроса и управления бизнес-циклом [16].

Кроме того, при оценке этой отрасли этого научно-исследовательского предмета и, в частности, его меркантилистских особенностей, автор всегда должен иметь в виду, что они были первыми в этой области. С этой точки зрения многое, за что их обвиняют, фактически способствует их признанию. Это особенно верно в отношении их теории торгового баланса. Прежде чем мы обсудим вопрос о том, переоценили ли они его важность или нет, то, что автор действительно должен признать, это что его открытие и формулировка представляет собой большое достижение. На самом деле, это был первый шаг на пути к анализу экономических факторов. Кстати, совершенно неверно полагать, что более поздние протекционисты сравнивают все это с меркантилистами [18]. На сегодняшний день большинство более поздних аргументов, если не все из них, можно было встретить еще в их трудах. Это факт, который мы не можем разработать здесь, только знание возражений и, в целом, лучшее обучение, полученное в результате того, что данная дисциплина полностью сформировалась за это время, отличает большинство более поздних авторов от их предшественников, от которых они, тем не менее, почти всегда отрекались. В связи с этим появилось еще одно достижение: четкое определение национальных интересов, отличающихся от персональных, и признание возможности столкновения между ними. Без сомнения, экономическая доктрина меркантилистов переоценила эту возможность, но что бы мы ни думали об этом, это очевидно, что реальное или очевидное доказательство гармонии всех социальных и частных интересов было возможно только на основе подготовительной работы, проделанной меркантилистами [5].

Они не осознавали природу круговорота экономической жизни, и тем более не имели правильного представления о взаимодействии различных сфер отдельных экономик в рамках национальной экономики. Однако сам феномен национальной экономики был таким, каким они его открыли и задумали – как нечто самостоятельное и реальное.

Определение экономических исследований

Социология в экономических исследованиях. В последние десятилетия социология научного знания успешно развивалась как новый влиятельный подход к изучению науки. В отличие от традиционной философии науки, которая рассматривает такие вопросы, как правдивость, оценка и логика выбора между научными теориями, социология науки фокусируется на социальной природе научных исследований. Большинство из того, что сказали философы науки, состоит в том, что наука не имеет значения с ее точки зрения, потому что она, по существу, соци-

альна. В то время, как литература о социологии научных знаний черпает свое интеллектуальное вдохновение из ряда источников, можно легко найти два важных влияния: более старую традицию социологии науки, основанную на трудах Роберта Мертон, Карла Мангейма или Эмила Дюркхайма, и более поздний исторический (а некоторые добавили бы «релятивистский») поворот в философии науки, инициированный такими авторами, как Томас Кун и Пол Фейерабенд. Оригинальная более ранняя социология науки основана на работе Мертон [17], который воспринимал науку как фундаментальное социальное явление. Для Мертон, существуют внешние социальные факторы, которые поддерживают или препятствуют развитию научных знаний, факторы, которые могут быть изучены с помощью социологии науки, хотя объективное содержание научных теорий существует независимо от этих социальных факторов. Коперниканская революция в этой области исследования состояла в гипотезе, что не только ошибка или иллюзия или неподтвержденные убеждения, но и открытие истины было социально (исторически) обусловлено. Пока внимание было сосредоточено на социальных детерминантах идеологии, иллюзии, мифа и моральных норм, социология знания не могла присоединиться. Социология знания возникла с сигнальной гипотезой о том, что даже истины должны нести социальную ответственность, должны быть связаны с историческим обществом, в котором они возникли.

Оригинальная социология науки Мертон была довольно осторожной, поскольку она не бросала вызов объективной достоверности науки. Наука приносит надежные знания объективного мира, а социология фокусируется на изучении социального и культурного контекста, который приносит пользу или вредит научному исследованию. Для социологии науки Мертон только контекст науки, а не ее содержание, являлся социально обусловленным. Для ряда более поздних социологов даже содержание науки было социальным. Социологи науки заменяют традиционные проблемы философии социологическим подходом. Доверие к научным результатам – теории и знаниям – проистекает не только из них, а из чего-то внешнего по отношению к ним, то есть, от различных социальных условий. По их мнению, научные исследования и их результаты являются социальными явлениями и должны изучаться и интерпретироваться в социальном контексте. В свою очередь, Макс Вебер в своей лекции «Наука как призвание» сосредоточился на некоторых аспектах социального и интеллектуального положения академика. Вебер изучил позицию ученого в университетской системе: ученый также должен квалифицироваться в качестве преподавателя. И все же кто-то может быть отличным ученым, но плохим учителем, и наоборот. Никто не может ос-

вободиться от социальной среды. Социология науки появляется в книге «Лаборатория жизни» Дасгупты [11]. Эта книга обогащает социологию научных знаний. Ученые вкладывают средства в свой собственный авторитет. Результатом является формирование рынка научных знаний. Информация имеет ценность, поскольку позволяет другим получать прибыль от инвестиционного капитала. Существует спрос на информацию со стороны инвесторов и есть предложение информации с другой стороны. «Если рассматривать колебания этого рынка, то ученые вкладывают средства в их авторитет там, где это наиболее выгодно. Они исследуют интересные проблемы, прибыльные объекты, хорошие методы и надежных коллег. Именно по этой причине ученые продолжают перемещаться из одной проблемной области в другую, вводить совместные проекты, принимать и отвергать гипотезы в зависимости от обстоятельств, переходить от одного метода к другому и тем самым расширять доверие к проблеме» [11].

Тезис о том, что научные теории не обязательно правдоподобны, поскольку они отражают социальное положение данного периода, является односторонним. Знание в социальных науках – это реальное явление, основанное на взаимодействии обучаемого человека с его окружением, подобно химической реакции между различными химическими веществами и биологическому взаимодействию между животными и окружающим миром. Это относится как к физическим, так и к социальным наукам. Социология науки и экономика науки, хотя на первый взгляд кажутся противоречивыми, подчеркивают сходные мотивы научного исследования. Социология науки действует в мире, интеллектуально похожем на тот, который наблюдают экономисты. Это мир с четким существованием экономических объяснений индивидуального поведения так же, как и социальных явлений. Как отмечает Коазе [8]: «Интересно, что большая часть недавней социологии науки основана на аналогиях, взятых из экономики. В этих предложениях наука рассматривается аналогичной рыночной экономике, в которой игроки являются производителями, стремящимися к максимизации, которые конкурируют друг с другом и преследуют свои собственные интересы». В этих концепциях акцент делается на действия ученого и на цели, заключенные в таких действиях.

Экономика науки

Экономика науки направлена на понимание влияния науки на развитие технологий, объяснение поведения ученых, а также понимание эффективности или неэффективности научных институтов. Первой экономической наукой, возможно, была идеалистическая, но, к сожалению,

неверная дискуссия Адама Смита в «Теории моральных настроений Ньютона», мотивированная исключительно любопытством, а не желанием добиться славы и богатства. Если работа Смита послужила началом позитивной экономической науки, то аргумент Чарльза Бэббиджа о неэффективности и реформе британских научных учреждений может считаться одним из самых ранних примеров преимущественно нормативной экономики науки.

Кроме того, Ч. С. Пирс обычно упоминается как ранний основатель нормативной экономики науки, который выступал за применение экономических инструментов анализа, чтобы решить, какие научные проекты принять [31]. «Современная» экономика науки произошла из трех основных вопросов. Первый вопрос обращается к проблеме того каким образом развитие науки способствует развитию технологии и, следовательно, повышению производительности и росту. Второй вопрос, который частично совпадает с проблемами истории и философии науки, касался развития науки. Третий вопрос – сбор эмпирических данных и эконометрический анализ предложения, спроса, компенсации и продуктивности ученых.

Даймонд [4] и Стефан [16], оба предоставляют широкие обзоры экономики науки, причем Даймонд, возможно, уделяет несколько больше места междисциплинарным и политическим вопросам. Особое внимание было уделено вкладу в экономику науки трех основателей области: Мэнсфилда, Грилича и Стиглера [25]. Тогда как социология науки пытается поставить науку в социальный контекст, параллельная дисциплина – экономика науки подчеркивает роль ученого как рационального субъекта. Если наука осуществляется в сообществе ученых, и мы хотим, чтобы социальная наука помогла понять поведение этих ученых, то экономика может быть кандидатом для понимания науки, помимо социологии, антропологии или философии. Ядро экономического подхода к науке можно найти в трактате Чарльза Сандерса Пирса (1967), американского философа-прагматика. В этом трактате Пирс обсуждает «экономику исследований» таким образом, что он не только использует маргинальный экономический анализ, но и делает это в совершенно современной манере. Этот трактат, первоначально опубликованный в 1979 году, мог бы быть с легкостью принят к публикации в современном экономическом журнале. Статья Пирса, на которую оказала влияние прагматичная философия, была явным прорывом в ряде направлений. Если начатъс различия между социологией науки, и теорией научного знания, и экономикой науки, то это применение экономической теории с целью объяснения поведения ученых или интеллектуальных результатов научного сообще-

ства. Экономика науки использует аналитический аппарат, полученный из экономической теории, при изучении научных знаний. «Доктрина экономики», в общем, трактует отношения между полезностью и стоимостью. В той ее части, которая связана с исследованиями, рассматриваются отношения между полезностью и стоимостью уменьшения вероятной ошибки наших знаний. Ее главная проблема заключается в том, как, с учетом расходования денег, времени и энергии, получить самое ценное дополнение к нашим знаниям.

Таким образом, экономика предлагает новую модель мышления, которая обогащает теорию научных знаний. Подобно тому, как социология науки утверждает, что научные знания создаются в социальном процессе, экономика науки утверждает, что научные знания создаются в экономическом процессе. В науке сформировалась система неденежных вознаграждений (таких, как публикация или цитирование), и эти награды мотивируют ученых к исследованию. Майкл Полани (1962) внес свой вклад в развитие экономиканауки. Полани отмечает, что ученые сотрудничают друг с другом так же, как игроки на экономическом рынке взаимодействуют друг с другом. Сообщество ученых привержено истине, которая выходит за рамки рынка. Тем не менее, их поведение имеет признаки рыночного процесса. Ученые реагируют друг на друга; они публикуют и цитируют друг друга. Сообщество ученых способно решать загадки легче, чем мог бы изолированный человек. Координация индивидуальных усилий ученых происходит так же, как и координация деятельности производителей и потребителей на рынке. «Именно невидимая рука координации независимых инициатив способствует прогрессу в науке, также как и невидимая рука на рынке обеспечивает наивысшую материальную удовлетворенность участников, когда они действуют в соответствии с ценовыми сигналами как независимые производители и потребители» [19].

Лоуренс Боланд [6] отмечает, что экономика науки не ищет истины. Функция полезности ученого сочетается с желанием стать знаменитым и оставить свой след в дисциплине. Вознаграждение в виде славы или цитирования крайне неравно и являются результатом заслуг человека за открытие. Первичность открытия является одной из форм права собственности. Неравенство в научной продуктивности отражает различия в способности ученых проводить высококачественные исследования. Приблизительно 6% публикующихся ученых являются авторами более половины всех опубликованных работ. Основой, на которой по большей части строится экономическое исследование науки, является теория человеческого капитала [3].

Выводы

1. Ученые рационально реагируют на вознаграждение и затраты на научные исследования в контексте сложных социальных процессов научных открытий. Беккер сосредоточился на измерении науки, часто игнорируемом эпистемологами – роли времени. Научные исследования требуют времени. Используя модель распределения времени типа Беккера, профессиональный ученый считается экономическим агентом, чей выбор и поведение чувствительны к альтернативной стоимости времени.
2. Ученые будут инвестировать в свои способности, особенно в начале их жизненного цикла. Количество публикаций увеличивается в начале их жизненного цикла, а затем уменьшается после определенного возраста. Ученые часто приносят крупные открытия, когда они молоды и когда так сильно не связаны господствующей парадигмой. Стефан [25] еретически указывает, что слишком много знаний может быть большим бременем в исследованиях, потому что оно слишком сильно ограничивает исследователя.
3. Ученые, которые сотрудничают с другими, как правило, более продуктивны и производят «лучшие» научные труды, чем созданные индивидуальными исследователями. Однако наука – это не только слава, но и удача. Ученый колеблется в джунглях идей и фактов, пытаясь сделать из них систему. Часто бывает, что ученый обнаруживает что-то очень важное, его первенство забывается, и его идея в конечном итоге присваивается кем-то другим, возможно, слегка видоизмененной.
4. Наука способствует развитию технологий и, в свою очередь, экономическому росту. Некоторые утверждают, что наука является общественным благом, которое частный сектор не может создать в достаточной мере. Другие возражают, что частный сектор имеет как стимулы, так и возможности для поддержки высококачественных научных исследований. Это особенно верно для прикладных исследований, в то время как фундаментальные исследования могут иметь проблемы с поиском щедрых доноров.

Библиография

1. Arrow K. The Economic Implications of Learning by Doing. Review of Economic Studies, 29(3), 1992, p. 155–173, <http://dx.doi.org/10.2307/2295952> (Date of visit: 15.10.2018).
2. Bartley W. W. Unfathomed Knowledge, Unmeasured Wealth. On Universities and the Wealth of Nations. La Salle, Ill.: Open Court. ISBN: 0812691067. 1990, p. 17.
3. Becker G. Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special

- Reference to Education. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN: 0226041204. 1993, p. 122 – 129.
4. Blaug M. *The Methodology of Economics. Or How Economists Explain.* Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 9780521436786. 1994, p. 325 – 329.
 5. Blume S. B. *Toward a Political Sociology of Science.* New York: London, Macmillan. 2004, p. 58 – 61.
 6. Boland L. A. *Methodology as an Exercise in Economic Analysis.* *Philosophy of Science*, 38(1), 105–117, <http://dx.doi.org/10.1086/288344> (Date of visit: 25.10.2018).
 7. Brock W. A., Durlauf S. N. *A Formal Model of Theory Choice in Science.* *Economic Theory*, 14(1), 113–130, <http://dx.doi.org/10.1007/s001990050284> (Date of visit: 16.10.2018).
 8. Coase R. *The Market for Goods and the Market for Ideas.* *American Economic Review*, 64(2), 384–391, <http://www.jstor.org/stable/1816070>. (Date of visit: 26.10.2018).
 9. Coats A. W. *The Sociology of Knowledge and the History of Economics.* *Research in the History of Economic Thought and Methodology*, 2. 2004, p. 211–234.
 10. Cole S. (1992). *Making Science. Between Nature and Society.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press. ISBN 9780674543478. 1992, p. 198 – 205.
 11. Dasgupta P. David, P. *Toward a New Economics of Science.* *Research Policy*, 23(5), p. 487–521, [http://dx.doi.org/10.1016/0048-7333\(94\)01002-1](http://dx.doi.org/10.1016/0048-7333(94)01002-1) (Date of visit: 11.10.2018).
 12. Diamond A. M. *Measurement, Incentives and Constraints in Stigler's Economics of Science.* *European Journal of the History of Economic Thought*, 12(4), 2005, p. 635–661, <http://dx.doi.org/10.1080/09672560500370292> (Date of visit: 20.10.2018).
 13. Hands D. W. *The Sociology of Scientific Knowledge. Some Thoughts on the Possibilities*, in Backhouse, R., ed., *New Directions in Economic Methodology.* London – New York: Routledge, 2014, p. 75–108.
 14. Hayek F. A. *Economics and Knowledge.* 4(13), 33–54, <http://dx.doi.org/10.2307/2548786> (Date of visit: 22.10.2018).
 15. Latour B. Woolgar S. *Laboratory Life. The Construction of Scientific Facts.* Princeton: Princeton University Press. ISBN: 069102832X. 1986, p. 520 – 522.
 16. Mäki U. *Social Conditioning in Economics*, in Marchi, N. ed. *Post-Popperian Methodology of Economics. Recovering Practice.* Boston: Kluwer. 1992, p. 65–104,
 17. Merton R. *The Sociology of Science.* London: University of Chicago Press. 1973, p. 87 – 101.
 18. Peirce C. S. *Note on the Theory of the Economy of Research.* *Operations Research*, 15(4), p. 643–648, <http://dx.doi.org/10.1287/opre.15.4.643> (Date of visit: 22.10.2018).
 19. Polanyi M. *The Republic of Science. Its Political and Economic Theory.* *Minerva*, 1(1), p. 54–73, <http://dx.doi.org/10.1007/bf01101453> (Date of visit: 25.10.2018).

20. Popper K. R. *The Logic of Scientific Discovery*. New York: Harper & Row. 1998, p. 88 – 95.
21. Radnitzky G. Towards an “Economic” Theory of Methodology. *Methodology and Science*, 19, 2016, p. 124–147.
22. Radnitzky G. The “Economic” Approach to the Philosophy of Science. *British Journal for the Philosophy of Science*, 38(2), p. 159–179, <http://dx.doi.org/10.1093/bjps/38.2.159> (Date of visit: 22.10.2018).
23. Rosenberg A. Economics Is Too Important to Be Left to the Rhetoricians. *Economics and Philosophy*, 4(1), p. 129–149, <http://dx.doi.org/10.1017/S0266267100000377> (Date of visit: 20.10.2018).
24. Stansty D. *Economics of Economics: Why Economists Aren’t as Important as Garbagemen (but They Might Be)*. Torino: Instituto Bruno Leoni. 2010, p. 155 – 170.
25. Stephan P. E. The Economics of Science. *Journal of Economic Literature*, Vol. 34(3), p. 119–123. Available at: <http://www.jstor.org/stable/2729500> (Date of visit: 14.10.2018).
26. Stigler G. Nobel Lecture: The Process and Progress of Economics. *Journal of Political Economy*, 91(4), p. 529–545, <http://dx.doi.org/10.1086/261165> (Date of visit: 26.10.2018).
27. Stigler G. Blank D. M. *The Demand and Supply of Scientific Personnel*. New York: National Bureau ‘of Economic Research. 1967, p. 330 – 341.
28. Tollison R. D. Economists as the Subject of Economic Theory. *Southern Economic Journal*, 52(4), p. 909–922, <http://dx.doi.org/10.2307/1059153> . (Date of visit: 19.10.2018).
29. Tullock, G. *The Organization of Inquiry*. Durham. NC: Duke University Press. 2006, p. 66.
30. Walstadt A. Science as a Market Process. *Independent Review*, 7(1), p. 5–45. Available at: https://www.independent.org/pdf/tir/tir_07_1_walstad.pdf (Date of visit: 23.10.2018).
31. Weber M. Science as a Vocation. *Daedalus*, 87(1), 111–134. <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-Science-as-a-Vocation.pdf> (Date of visit: 23.10.2018).
32. Wible J. R. *Economics of Science. Methodology and Epistemology as if Economics Really Mattered*. London: Routledge. 2008, p. 127 – 130.
33. Zamora Bonilla J. The Economics of Scientific Knowledge, in Maki, U., ed., *Philosophy of Economics*. London – New York: Elsevier, 2012, p. 823–862.

ABORDAREA NEOREALISTĂ ÎN POLITICA ECONOMICĂ MODERNĂ DE IMIGRAȚIE

Masri BUSHRA, doctorandă, ULIM, Statul Israel
(rard@walla.co.il)

Iurii CROTENCO, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, IRIM
(crotenco@mail.ru)

Rezumat

De-a lungul ultimilor 20 de ani, multe transformări socio-economice au avut loc ca urmare a unor procese de imigrare importante, care au schimbat caracterul lumii, au trecut hotarele și-au schimbat paradigmele economice și umane. Abordarea neorealistă, care susține diferite structuri, a ajuns din nou în titlurile politice din lume. În acest articol autorul va încerca să ofere o viziune teoretică a relației dintre accesul social și schimbările economice sociale în lumea imigrației.

Cuvinte-cheie: globalizare, economie modernă, neorealism.

CZU: 314.7:341.215.43

JEL: F22, F59, J68, O15

ПОДХОД, ОСНОВАННЫЙ НА ТЕОРИИ НЕОРЕАЛИЗМА В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКЕ

Аннотация

В течении 20 последних лет, в результате долгосрочных миграционных процессов, произошли значительные экономические и социальные изменения, которые преобразили весь мир, пересекая границы и преобразовывая человеческие и экономические парадигмы коренным образом. И вновь, на политическую и государственную мировую арену вышла теория неореализма, которая говорит о реструктуризации. Данная статья пытается представить теоретический взгляд на социальный подход к социо-экономическим изменениям в области миграции в мире.

Ключевые слова: глобализация, современная экономика, неorealism.

Введение

В течение последних 30-и лет, явление миграции значительно расширилось во всём мире. В странах, традиционно принимающих эмигрантов, таких как Австралия, Канада и США, количество прибывающих увеличилось и состав населения изменился, по сравнению с Европой, которая исторически была поставщиком эмигрантов в страны Азии, Африки и Латинской Америки. В последнее время Европа и другие страны, из которых много жителей эмигрировали ранее, стали странами, принимающими эмигрантов. После 1945-го года почти все страны западной Европы стали привлекать значительное количество эмигрантов в поисках работы. Большинство из них прибывали из стран восточной Европы, а начиная с 60-х годов начали эмигрировать также выходцы развивающихся стран Африки, Азии, Карибских островов и Ближнего Востока.

Материалы

Согласно данным, до 1980-го года даже страны юга Европы, такие как Италия, Испания и Португалия, которые ещё десятилетие назад страдали от эмиграции на север, начали импортировать рабочие силы из Африки, Азии и Ближнего Востока. В то же время Япония, которой характерны низкий темп рождаемости, пожилое население и высокие стандарты жизни, начала принимать эмигрантов из бедных стран Азии и даже с юга Америки, чтобы восполнить недостаток рабочей силы.

Большинство развивающихся стран мира стали мульти-этническими, другие тоже решительно движутся в этом направлении. Интенсивность международной миграции почти во все индустриализованные страны свидетельствует о силе и последовательности скрытых интересов. Понять в чём эти интересы заключаются с теоретической точки зрения всё ещё сложно [2]. Важное значение миграции в развивающиеся страны было понято только в последние годы исследователями в области экономики и демографии, часть из которых принадлежат к течению нео-реализм. Причина состоит в том, что, когда дело касается изучения международной миграции, мир науки всё ещё находится на уровне 19-го века и его догм, не понимает веяний будущего.

Согласно Cozette [4], сегодня не существует единственно верной теории международной миграции, а есть совокупность различных хорошо разработанных теорий, частично или полностью противоречащих друг другу, которые относятся к ряду дисциплин и зависят также от государственных границ. Наряду с развитием теорий, важно понимать, что согласно современным паттернам и «тенденциям» в области миграции, не

всё в миграционных процессах можно объяснить с помощью логичных и рациональных мотивов, основываясь только на анализе местных характеристик и направлений (как это делается в Израиле). Эти процессы намного сложнее и многограннее. Поэтому, по предположению Guzzini [7], требуется более хитроумная теория, которая объединит целый ряд прогнозов, уровней и гипотез. Не случайно, ведущие специалисты в области неолиберализма «проснулись» и отмечают, что тенденции можно объяснить, пользуясь социо-экономико-демо-культурологической теорией.

Теория неореализма

Течение, которое, согласно законам населения и культур, называется неореализмом, утверждает, что характер международной структуры определяется принципом бессрочной анархии, и количеством больших держав в международной системе. Принцип анархии международной структуры подразумевает отсутствие единой централизованной иерархии и власти. Данная теория оспаривает национальную и суверенную основу, существующую сегодня во всём мире. Ведь мир делится на страны. Согласно данному подходу, каждое суверенное государство имеет равное право в общей системе, и поэтому должна быть мобильность между суверенитетами [3]. Действия стран должны основываться на принципе их интересов, то есть каждая страна стремится продвинуть свои интересы, а не уступать другим странам, стремящимся к своим целям. Основное предположение данного подхода говорит о том, что страны стремятся как минимум выжить, поскольку это предпосылка к достижению других целей.

Если хорошо подумать, в этом секрет существования Евросоюза. Главная движущая сила, влияющая на поведение стран и заставляющая их развивать свои наступательные военные способности для иностранного интервенционизма, это найти средства увеличения своей относительной власти.

Согласно Hobson [8], поскольку государства не могут быть уверены в будущих намерениях других государств, то между ними возникает недоверие. Оно требует от них быть начеку от относительных потерь власти, которые создают угрозу для их выживания. Hobson [8] утверждает, что это недоверие основано на неясности и называется «дилеммой безопасности». Государства как правило похожи в своих потребностях, но разнятся в возможностях обеспечения этих потребностей. Исследователь Vuzan [3], один из лидеров нео-либерализма, считает, что место расположения государств в мире определяет их экономические – социальные – культурные и демографические возможности и потенциал, а также рас-

пределение граждан страны и её культуры. Структурное распределение возможностей ограничивает сотрудничество с другими странами, из-за опасения относительного успеха, достигнутого другими государствами, а также из-за возникновения вероятности зависеть от этих государств.

Данный подход также полагает, согласно Brown&Ainley [2], что желание и относительные возможности каждой страны максимизировать свою силу относительно других и ограничить другие страны, создаёт баланс сил, который и формирует международную систему. Это также дает начало дилемме безопасности, с которой сталкиваются все нации. Есть два пути, которыми государства могут уравнивать власть: внутреннее балансирование и внешнее балансирование:

1. Внутреннее балансирование (происходит потому, что государства возвращают свои собственные возможности и потенциал, увеличивая экономический рост и/или увеличивая военные расходы).
2. Внешнее балансирование(происходит, поскольку государства вступают в союзы, чтобы противостоять власти более мощных государств или союзов).

Таким образом, государства чередуют эти способы, согласно своим экономико-социальным потребностям. Исследователи неореализма утверждают, что существуют три возможных системы:

1. Однополярная система – содержит только одну великую державу. Пример такой системы можно найти в ситуации, которая сложилась сразу после холодной войны – по её окончании международная система стала однополярной, великой державой стали США. Сегодня, Евросоюз служит организацией – «крышей» для общей борьбы стран с проблемами быстро меняющегося мира. Например, борьба с эпидемией короны (зима 2020).
2. Биполярная система – содержит две великих державы. Например, в период холодной войны это были США и СССР. Две державы лидировали на международной арене, вызывая экономические- военные конфликты между разными странами.
3. Многополярная система – содержит более, чем две великих державы. Например, сегодня такими державами можно назвать США, Россию, Китай и лидирующие арабские страны (Иран, Саудовская Аравия).

Некоторые неореалисты заключают, что биполярная система более устойчива (государства менее склонны к борьбе за власть и системным изменениям) чем многополюсная система, потому что балансирование может происходить только через внутреннее балансирование, так как нет никаких дополнительных великих держав (сверхдержав), чтобы сформи-

ровать союзы. Поскольку в биполярной системе есть только внутреннее балансирование, а не внешнее, то вероятность просчета и шансы на войну между великими державами уменьшаются. Согласно разным исследованиям [2, 6, 9], идеальная система в сегодняшнем мире это комбинирование между однополярной и дуополярной системами. Такое сочетание повысит возможности стран, которые по разным объективным причинам не могут прийти к экономическому процветанию и равновесию на рынке труда (например, страны восточной Европы, южной Америки).

Новый подход попытается объяснить и интегрировать различные теории о международной миграции. Новаторский подход видит процессы миграции с положительной точки зрения, объясняя межнациональные перемещения целых групп населения во времени и пространстве.

Выводы и рекомендации

Внедрение моделей международной миграции

В попытке объяснить явление международной миграции, было создано немало теоретических моделей. Несмотря на то, что теории объясняют одно и то же явление, предложенные модели, гипотезы и рамки иногда радикально отличаются.

Экономисты неореалисты концентрируются на различиях в условиях жизни и труда между разными странами и на цене, которую приходится платить за эмиграцию в рамках экономики и рынка труда. По сути дела, данный подход считает, что эмигрант переезжает из одной страны в другую, чтобы зарабатывать больше.

Согласно идеям «новой миграционной экономики», следует сравнить условия на разных рынках, не только на рынке труда. Согласно этой теории, миграция это домашнее хозяйство, которое минимизирует риск и максимизирует семейный доход, чтобы разрешить экономические трудности и сохранить семейную ячейку. Теории рынка труда и экономики в макро перспективе не рассматривают процессы решений, принимаемые на уровне микро. Вместо этого, они исследуют процессы, происходящие на более высоком уровне скопления мигрантов, и статистически анализируют их.

Кроме того, разные модели отражают разные объекты, фокусы и интересы в исследованиях, а также разные способы структурировать эту сложную тему и превратить её в современную теорию. Согласно новой миграционной экономике, которую предлагают лидеры нео-реализма, государства не должны препятствовать движению мигрантов между странами, а напротив, поощрять культуру миграции, чтобы увеличить население, помочь странам «пробудиться» с экономической и социальной

точек зрения, восполняя пробелы на рынке труда (например, в областях промышленности, медицины и здравоохранения, сельского хозяйства, связи). С другой стороны, важно помочь гражданам быть удовлетворёнными на личном уровне. Требуется чёткие суверенные границы, законы и регуляции в процессах миграции. На данный момент, этого не хватает.

Библиография

1. Booth, K. Navigating the 'Absolute Novum': John H. Herz's Political Realism and Political Idealism'. *International Relations*, 22, 2008. 510-526 p.
2. Brown, C., Ainley, K. *Understanding International Relations*. London: Palgrave. 2005, 28-31 p.
3. Buzan, B. The Timeless Wisdom of Realism? In *International Theory: Positivism and Beyond*, edited by Steve Smith, Ken Booth and Marysia Zalewski, London: Cambridge University Press, 1997. 47-65 p.
4. Cozette, M. Reclaiming the Critical Dimension of Realism: Hans J. Morgenthau on the Ethics of Scholarship'. *Review of International Studies*, 34, 2008. 5-27 p.
5. Donnelly, J. *Realism and International Relations. Themes in International Relations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000. Available at: DOI: 10.1017/CBO9780511612510.
6. Frankel, B. *Realism: Restatements and Renewal*. United States: Routledge. 1996, 358 -359 p.
7. Guzzini, S. *Realism in International Relations and International Political Economy: The Continuing Story of a Death Foretold*. London: Taylor & Francis. 1996, 211 p.
8. Hobson, J. *The State and International Relations*. London: Cambridge University Press. 2005, 87 p.
9. Jackson, R. and Sorensen, G. *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. New York: Oxford University Press. 2007, 98 -101 p.

IMPACTUL MIGRAȚIEI FORȚEI DE MUNCĂ ASUPRA FORMĂRII DEZVOLTĂRII SOCIO-ECONOMICE A AZERBAIJANULUI CA ȚARĂ GAZDĂ

Simuzer AȘCHEROVA, doctorandă, IRIM, Azerbaijan
(simi.93@mail.ru)

Ludmila GOLOVATAIA, doctor în științe economice, conferențiar universitar, IRIM
(golovataya4@gmail.com)

Rezumat

În contextul globalizării pieței mondiale, migrația forței de muncă este cu siguranță o parte a formării economiilor naționale. Astăzi, procesele de migrație pot afecta dezvoltarea economică, socială și politică a țării gazdă. În acest studiu autorii au examinat dinamica fluxurilor de migrație în Azerbaijan. Este realizată analiza comparativă a activității muncii a migranților. Adițional, sunt analizate și aspectele pozitive și negative ale migrației și impactul acesteia asupra dezvoltării socio-economice a Azerbaidjanului.

Cuvinte-cheie: Migrația forței de muncă; lucrător migrant; țara gazdă; fluxuri de numerar; piața internațională a muncii.

CZU: 314.74(479.24)

JEL: J61, E24, F22

ВЛИЯНИЕ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ НА СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЕ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАК ПРИНИМАЮЩЕЙ СТРАНЫ

Аннотация

В контексте глобализации мирового рынка, трудовая миграция, несомненно, является частью формирования экономики стран. Сегодня миграционное процессы способны воздействовать на экономическое, социальное и политическое развитие принимающей страны. В данном исследовании рассмотрена динамика миграционных потоков в Азербайджане. Проведён сравнительный анализ

в трудовой деятельности мигрантов. Так же проанализированы положительные и отрицательные стороны трудовой миграции и ее влияние социально – экономическое развитие Азербайджана.

Ключевые слова: Трудовая миграция; трудовой мигрант; принимающая страна; денежные потоки; международный рынок труда.

Сегодня в период глобализации, интернационализации производства, а так же наращивание экономических, политических, культурных связей между странами такой явление как, международный рынок труда приобретает особое значение на экономической арене.

Международный рынок труда – это сфера обмена, купли-продажи рабочей силы, характер которых в значительной мере определяется интересами мирового хозяйства. Они определяют условия найма международной рабочей силы, величины оплаты и характер требуемого на рынке труда. Многообразие условий развития мирового хозяйства и мирового сообщества формируют чрезвычайно дифференцируемую по своему составу рабочую силу. Наряду с международным рынком товаров и услуг, с рынком капиталов все большую силу обретает теперь и международный рынок рабочей силы, который является не просто суммой национальных рынков, а представляет собой новое качественное развитие рынка рабочей силы в условиях усиливающихся процессов интернационализации производства и роста общения между народами. [1].

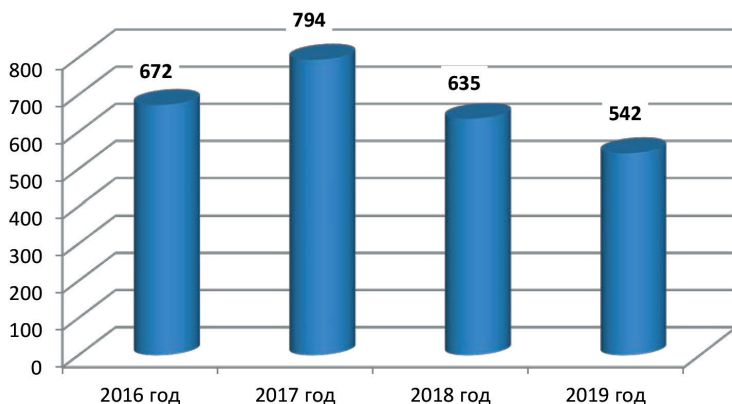

Рисунок 1. Количество трудовых мигрантов прибывших в Азербайджан за год. (тысяч. Чел.)

Источник* Авторская разработка на основе <https://az.sputniknews.ru>

Транснациональные потоки, а также перемещение трудовых мигрантов между государствами сегодня носит постоянный и непрерывный характер. И сегодня международная трудовая миграция становится неким рычагом, который воздействует на социально-экономическое развитие многих стран. Проблемы занятости и благосостояния населения стран –

эмитентов рабочей силы в настоящее время решаются не только за счет национальных ресурсов, но и с привлечением резервов принимающих сторон, порождая в них ответные социально-экономические процессы.

Для более ясной оценки влияние миграционных потоков и рабочей силы на развитие национального хозяйства Азербайджана, в первую очередь необходимо рассмотреть динамику данных процессов в стране.

В период с 2016 по 2019 год в Азербайджане наблюдается тенденция спада числа трудовых мигрантов за последние годы, лишь в 2017 году был самый высокий уровень иностранной рабочей силы, прибывшей в государство. Согласно государственной миграционной службе Азербайджанской республики, количество прибывший иностранных рабочих в Азербайджан за 2019 год меньше на 15% нежели показатели за 2018 год. Было отмечено, что рейтинг стран, за 2019 год, откуда в Азербайджан прибывает рабочая сила выглядит следующим образом: Россия, Грузия, Турция и Иран. Причем необходимо отметить, что на долю России и Грузии приходится 74% мигрантов. Однако, в 2018 году лидерами по поставке трудовых мигрантов в Азербайджан так же являлась и Саудовская Аравия.

Необходимо помнить, что наличие иностранной рабочей силы в стране в первую очередь порождает постоянное и непрерывное движение денежных средств между странами. Так, в 2014 году мигранты из Азербайджана выслали в различные государства сумму 800 млн. долларов в год, без учета инвестиций. Иногда эта сумма достигала и миллиарда.

В 2019 году общая стоимость операций с иностранными государствами по повторным доходам оценивается в 723 млн долларов. Об этом говорится в статистике платежного баланса Азербайджана за 2019 года. На поступления пришлось 495,3 млн долларов, платежи – 227,7 млн долларов.

Рис 2. Денежные потоки в Азербайджане в 2019 году. (млн. долларов)

В Азербайджан		Из Азербайджана	
Поток	Млн. долларов	Поток	Млн. долларов
России	443,2 млн \$	Грузия	192,5 млн \$
Турции		Турцию	
США		Украина	
Страны ЕС		Россия	

Источник*<https://media.az>

Денежные переводы в страну сократились на 16% и составили 443,2 млн долларов, из страны – выросли на 13,1% – до 192,5 млн долларов. В результате сложилось положительное сальдо по денежным переводам в размере 250,7 млн долларов. В целом положительное сальдо от операций по повторным доходам выросло и составило 267,6 млн долларов. [6].

Однако стоит отметить, что в отличие от России где трудовые мигранты либо занимают невостребованные ниши на рынке труда, либо создают конкуренцию гражданам страны, в Азербайджане иная картина. За последние пять лет стране были официально зарегистрированы трудовых мигрантов, прибывших из 92 стран. Иностранцы в Азербайджане работают в нефтяном, транспортном секторе и строительном комплексе. Это, в основном, люди, приехавшие из Турции, Грузии, России, Ирана, Индии, Китая, Великобритании, Северной Ирландии, Украины и других стран. Такая привлекательность Азербайджанского рынка труда для иностранных трудовых мигрантов заключается в том, что за последние годы заработная плата в Азербайджане достаточно высокая. Для официально зарегистрированных иностранных рабочих заработная плата в нефтяной сфере достигает 1000-1200 манатов (примерно 600 долларов США) в месяц.

Однако, необходимо отметить, что число неофициальных иностранных рабочих зафиксированных в стране всегда превышает легально зафиксированных в государстве. Из чего следует, что местному населению не всегда легко выдержать конкуренцию с миграционными трудовыми ресурсами по ряду экономических причин. Именно наличие нелегальных мигрантов позволяет работодателям, в большей степени экономить собственные денежные ресурсы. Экономика это одна из немногих сфер общественной жизни государство, на которые преобладание в стране нелегальных мигрантов, воздействует отрицательно.

Рис 3. Влияние иностранных мигрантов на экономику Азербайджана

Положительные	Отрицательное
Создание новых рабочих мест. Прирост миграционных потоков в страну, может привести к понижению трудовой занятости местного населения. Однако, государство способно к созданию новых рабочих мест, что автоматически приводит к снижению уровня безработицы в стране.	Отток капитала. Вывоз из Азербайджана заработанных мигрантами денег.
Доходы государство растут. Иностранцы с высокой квалификацией и образованием, работая на высокооплачиваемой работе, платят налоги в разы больше, чем местное население.	Демпинг на рынке труда, приводящий к снижению заработной платы местных работников.
Обеспечение занятости на неквалифицированных работах. Занятость мигрантов в «непрестижных» сферах экономики содействует вертикальной мобильности местных работников.	Концентрация трудовых мигрантов не в отраслях и регионах страны, испытывающих нужду в дополнительной рабочей силе, а в столице где нет необходимости в рабочих.
Рост прямых инвестиций (в т.ч. иностранных), обусловленный наличием дешевой рабочей силы.	Рост государственных расходов на миграционную политику Азербайджана.

Источник* <http://www.ictsd.org/bridges-news>

Как вывод следует отметить, что международная миграция рабочей силы В Азербайджан несет с собой как положительные так и отрицательные последствия для страны. К безусловным положительным аспектам данного явления можно отнести

- Стимулирование экономики.
- Культурное обогащения государство, приобщение к культуре других стран.
- Укрепление дипломатических связей. Например, обмен специалистами между Азербайджаном и Турцией или Россией.

К отрицательным – отток капитала, отсутствие стимула проводить модернизацию, возрастание конкуренции на рынке труда для местного населения, криминогенные факторы, в том числе рост преступности.

Библиография

1. Глушкова В. Г. Региональная экономика. Демографическая и миграционная политика. М.: Кнорус, 2013. 176 с.
2. Рзаев Мирза, Ага-Рза Отлы. Причины трудовой миграции в Азербайджане // Наука, техника и образование. 2018. №10 (51).
2. Шевелева Надежда Павловна, Савкина Наталья Геннадьевна, Панарина Дарья Андреевна. Влияние международной трудовой миграции на социально-экономическое развитие принимающей страны // Общество: социология, психология, педагогика. 2018. №4.
3. <http://www.ictsd.org/bridges-news>
4. <https://az.sputniknews.ru/life/20191128/422459155/migracija-azerbaijan-sputnik.html>
5. <https://media.az>
6. <https://novosti.az/economy/35703.html>
7. <https://ru.echo.az/?p=67477>
8. <https://ru.oxu.az/economy/207529>
9. <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/293871/>

DREPTUL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL: DIMENSIUNEA PRACTICĂ

RĂSPUNDERE PENALĂ PENTRU DECLARAȚIILE CU REA-VOINȚĂ ÎN STATELE APARTINÂND SISTEMULUI DE DREPT ANGLO-SAXON

Andrei NASTAS, doctor în drept, USEFS
(ady_bax@yahoo.com)

Sergiu CERNOMOREȚ, doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM
(cernomor2004@mail.ru)

Olesea CEBOTARI, master în drept, asistent judiciar la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani
(justice.md@mail.ru)

Rezumat

Practica demonstrează că în orice stat și în orice perioadă de timp există un sistem regulator, care rezultă chiar din condițiile materiale ale vieții acestuia, precum și din elementele psihice ale indivizilor conviețuitori, și care desemnează pentru fiecare sferă proprie a activității, legînd pe unul de altul printr-o serie de relații de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate.

În orice sistem penal, infracțiunile contra înfăptuirii justiției joacă rolul de sprijin al desfășurării în bune condiții a unei proceduri judiciare, rolul primordial constituindu-l veridicitatea informațiilor relatate de martor, care vor duce nemijlocit la înfăptuirea justiției.

Justiția, de fapt, reprezintă acea valoare socială indispensabilă și deosebit de importantă, de a cărei înfăptuire depinde întreaga ordine socială. Prezentul articol este dedicat studiului infracțiunilor privind declarațiile cu rea-voință, prin prisma incriminării acestora în legislațiile unor state aparținînd sistemului de drept anglo-saxon.

Cuvînte-cheie: declarație, justiție, drept penal, răspunderea penală.

CZU: 343.14+343.8

Asigurarea unei justiții accesibile și funcționale este una din sarcinile de importanță și de valoare comentată deja într-o anume măsură ale reformei judiciare și de drept cu pondere la crearea condițiilor impuse pe segmentul dezvoltării statului de drept. Rolul primordial în soluționarea conflictelor sociale aici este deținut de stat, dar un pericol iminent pentru justiția actuală îl prezin-

tă declarațiile cu rea-voință, care produc ireversibil variate consecințe juridice. Interesele unui atare stat, de rând cu cele ale societății, sunt respectate și supuse protecției juridice. În cele ce urmează propunem studierea experienței statelor din sistemul de drept anglo-saxon privind protecția relațiilor sociale afectate de declarațiile cu rea-voință.

În acest sens, în cercetările realizate, autoarea Ludmila Dumneanu și-a propus să răspundă la întrebarea: dacă prin surse ordinare subînțelegem legea (și anume, codurile) și jurisprudența, atunci care dintre ele au o importanță mai mare? Penalității din lumea romano-germanică asigură o prioritate incontestabilă legii, pe când cel din *Common law* pun accent, înainte de toate, pe jurisprudență. Astfel, actualmente, și legea, și jurisprudența sunt succesiv aplicate în ambele modele ale lumii. [8, p. 415]

Declararea independenței din anul 1776 și sistarea tuturor legăturilor cu Marea Britanie din partea SUA nu au avut ca efect și renunțarea de la dreptul englez aplicat în teritoriu. Mai mult ca atât, Congresul SUA a răspândit acțiunea acestuia și asupra altor teritorii pe măsura valorificării și includerii lor în componența statului american.

Recepția normelor juridice a fostei metropole, care reprezenta prin sine, în mare parte, un cumul al precedentului judiciar (*common law*) și a dreptului statutar (*statutory law*) s-a realizat în mod diferit: prin includerea anumitor componente a dreptului comun englez în anumite statute, prin aplicarea normelor *common law* în practica judiciară și prin adoptarea statutelor generale sau a prevederilor constituționale prin care, de fapt, se autoriza aplicarea, în mare parte, a dreptului englez în teritoriu.

Dreptul penal al SUA reprezintă un fenomen destul de diversificat și complex, fiind rezultatul corelației între următorii factori: în primul rând, în SUA, de fapt ca și în Marea Britanie, are loc îmbinarea dreptului comun și a dreptului statutar. În al doilea rând, în SUA nu există un sistem unic juridico-penal, fapt care este determinat de federalismul american. În calitate de izvoare de bază a legii penale federale a SUA figurează: Constituția SUA din 1787, actele Congresului și actele normative subordonate legii.

Cu referire la subiectul temei noastre, menționăm că în SUA statele sunt dotate cu legislație federală; totodată, fiecare stat dispune de legislația sa, inclusiv penală, adică coduri penale. Deci, pentru legislația SUA este specifică dezvoltarea în condiții de federalism, în cadrul căruia se distinge existența a 53 sisteme de drept. Problema delimitării competenței federației și a statului în parte nu este rezolvată la modul convenit, deși au fost încercări numeroase. Actualmente, prescrierile normative de drept penal sunt concentrate, practic, în dreptul statutar și pot fi clasificate în norme federale și norme ale statelor membre ale federației. Norme federale se consideră: Constituția, actele adop-

tate de Congresul SUA, unele acte subordonate legilor. La izvoarele de drept ale statelor membre ale federației se referă: Constituțiile statelor, codurile penale, actele subordonate legilor, emise de organele de administrare a statelor. Teoretic, se consideră că răspunderea penală este în competența legislațiilor fiecărui stat în parte. De regulă, organele federale emit legi penale numai privind anumite cazuri. Însă, uneori aceleași infracțiuni sunt prevăzute atât de legislația federală, cât și de cea a statelor federale. În funcție de acțiunea în spațiu a legislației penale federale, legile federale se împart în două grupe: a) legi federale care acționează pe tot teritoriul SUA; b) legi federale care acționează numai pe anumite teritorii.

În dreptul american există regula conform căreia în cazul coliziunii dintre două norme identice, prevăzute și de legea federală și de legea unui stat membru al federației, prioritate i se dă primei [8, p. 416]. Legea penală americană prevede următoarea clasificare a faptelor infracționale: Felonie (*felony*) – categorie de infracțiuni grave, plasate după gradul de pericol social între trădarea de patrie și delicate – categorie de infracțiuni pentru care este prevăzută pedeapsa sub formă de privațiune de libertate până la 1 an sau amenda. În anumite state mai este întâlnită și noțiunea de delict grav (*high misdemeanor*), aici fiind incluse infracțiunile pentru care este prevăzută măsura de pedeapsă sub formă de privațiune de libertate de la 1 până la 2 ani.

Este relevantă aici legislația americană, în care dosarul de urmărire penală practic nu există, în sensul că acesta nu este depus la instanță, învinuirea fiind susținută oral de către procuror, în fața Curții, și coordonată de către judecător, iar probele fiind percepute direct și în mod contradictoriu în ședință publică. În acest mod, este eliminată ușurința cu care unele instanțe de judecată percep și administrează probele în cursul cercetării judecătorești, limitându-se la o ascultare sumară a inculpatului și martorilor, fără a se implica activ în stabilirea tuturor circumstanțelor care au condus la săvârșirea faptei.

Pe de altă parte, se oferă prea multe garanții acuzatului și prea puține acuzației, iar publicitatea procedurilor face dificilă strângerea probelor și oferă inculpatului posibilitatea de a le face să dispară; în plus, acuzatorul particular poate să nu ducă procesul până la sfârșit, astfel încât interesele societății nu sunt garantate suficient. În ciuda așa-numitului rol pasiv, procesul acuzatorial a oferit judecătorului puteri de creștere, prerogativele sale în domeniul aprecierii probelor fiind totale. În acest context, mai mulți savanți recunosc faptul că judecătorului American i se acordă puteri mult prea mari. [14, p. 56]

Trecem în revistă și constatarea că dreptul anglo-saxon respinge mărturia mediată. Activitatea prin intermediul martorilor având în centul său „instituția” *cross-examination* – a „tirului” încrucișat de întrebări la care părțile supun martorul – această prudență este explicată prin lipsa verigii intermediare, a

martorului direct, care să fie supus întrebărilor și astfel a se afla dacă acesta minte sau nu, ori dacă se află în eroare. Regulile Federale de probațiune, care consacră instituția *hearsay*, prescriu – la regula nr. 800 – că orice declarație (*statement*), a cărei sursă nu poate fi verificată în instanță, va fi înlăturată. La regula de principiu sunt prevăzute însă nu mai puțin de 29 de excepții, care permit ca suficiente declarații, ale căror surse nu pot fi verificate de către judecătoarea și de către părți, să nu fie admise ca probe. [15, p. 22]

Tot în sistemul *common law*, o declarație extrajudiciară, indiferent de către cine a fost făcută, nu poate fi luată în considerare ca probă, dacă în instanță este prezentat numai înscrisul care o conține, nu și persoana care l-a întocmit. Deși regula *hearsay* conține și multe excepții, în legea americană se specifică expres că nu sunt incluse printre acestea „*in criminal cases, matters observed by police officers and other law enforcement personnel*”. [15, p. 23]

Evidențiem și momentul conform căruia credibilitatea martorului prezintă o problemă extrem de sensibilă a practicii judiciare penale și, în acest sens, în sistemul *common law*, există posibilitatea să fie cercetată în mod direct credibilitatea unui martor și, ulterior să poată fi înlăturată declarația sa pe baza acestui motiv, prin procedura „*impeachment*”. Inculpații pot fi supuși răspunderii penale pentru declarații false făcute în cadrul ședinței de judecată, în cazurile în care ei figurează în calitate de martori în propriile lor cauze.

În sistemul *common law*, aprecierea declarațiilor învinutului sau inculpatului este alta, pentru că și acuzarea este de natură privată – statul putând, de asemenea, să ia parte la acuzare. O a doua deosebire este data de prezența juriului și de rolul său mai important – cel puțin datorită nivelului extins la care se regăsește – în procesul anglo-saxon, decât în cel European (în țările în care este admis). Însăși sarcina trimiterii în judecată, în SUA, este încredințată nu procurorului (și nici chiar judecătorului de instrucție), ci, în marea majoritate a cazurilor, unui juriu special constituit pentru aceasta. În plus, anterior pledării ca vinovat sau nevinovat, inculpatul poate intra în *plea agreement* cu procurorul (privat sau public), urmând ca această înțelegere între acuzare și apărare să-i fie adusă la cunoștința judecătorului – care însă poate să nu o accepte (sau doar parțial). [16, p. 107]

În doctrina judiciară a statelor din sistemul de drept anglo-saxon s-au expus mai multe păreri și în ceea ce privește poziția procesuală a expertului. Astfel, s-a apropiat poziția expertului de cea a martorului, acesta fiind considerat un „martor științific”. În legislația anglo-saxonă expertul este tratat ca un martor (*expert testimony*). Conform regulilor 701-706 din *Federal Rules of Evidence*, „Dacă cunoștințele științifice, tehnice, sau de altă natură specializată, îl vor ajuta pe judecător să înțeleagă probele sau să determine o împrejurare din cauză, un martor calificat ca expert prin cunoștințe, îndemnare,

experiență, antrenament sau învățătură (*education*) poate testa în instanță, prin intermediul unei opinii, sau în altă formă. Judecătorul nu poate refuza expertizii nominalizați de către părți; judecătorul nu poate să oblige pe un expert să efectueze expertiza, dacă acesta refuză; expertul este supus la *cross-examination* de către părți”. [1, p. 19]

Sub aspect de drept comparat se cere de menționat că în unele state au fost elaborate mai multe legi privind protecția victimelor și atragerea lor în probatoriu. De exemplu, în Statele Unite ale Americii, Legea drepturilor victimelor copii și martorilor copii din 1990 determină posibilitatea acordării protecției, în funcție de caz, atât victimelor minori, cât și martorilor minori, victimele beneficiind de anumite drepturi de protecție, inclusiv de posibilitatea de a nu se întâlni cu agresorul. [7, p. 240]

În ceea ce privește aprecierea declarațiilor victimelor aflate în stare *gravă* sau *foarte gravă*, acestea prezintă particularități datorate situației cu totul speciale în care se află partea vătămată. În primul rând, că asemenea victime nu pot fi transportate și ascultate la sediul organului judiciar, datorită stării în care se află și care le pune în pericol sănătatea și chiar viața. Apoi, de multe ori, declarațiile sale sunt făcute rudelor, prietenilor, personalului medical, pentru motivul că nu a fost posibilă chemarea și așteptarea unui magistrat; aceste declarații vor avea un caracter extrajudiciar și vor fi aduse la cunoștința autorității ulterior, sub forma altui mijloc de probă. Dacă totuși organul judiciar este prezent la luarea unei astfel de declarații și victima este internată (sau de față este și un doctor), ascultarea se va face cu avizul și sub supravegherea doctorului, pentru ca partea vătămată să nu fie obosită excesiv, sau să i se agraveze starea sănătății. De asemenea, medicul va stabili dacă, în momentul declarației, aceasta își păstrase luciditatea. Este recomandat ca întrebările puse și răspunsurile cerute să fie cât mai scurte și centrate pe elementele principale ale infracțiunii. Dacă gravitatea vătămărilor produse victimei este extremă, astfel survenirea morții este iminentă, partea vătămată va putea, eventual, *in extremis*, cu ultimele resurse de energie, să ofere o așa-numită *depoziție a muribundului* (*dying declaration*) – informații comunicate celor din jur, cu privire la fapta și făptuitor. Organul judiciar, dacă este de față, va trebui, pe cât posibil, să nu intervină și să înregistreze acele declarații. În aprecierea unei depoziții a muribundului se va avea în vedere starea sa ultimă, psihologia lui fiind dominată de sentimente de frustrare și de dorința de răzbunare. [9, p. 211]

De asemenea, în legea americană, „*Fruit of the poisonous tree*” (fructul copacului otrăvit), este o instituție care interzice juriului sau judecătorului, să-și formeze convingerea intimă pe baza unor probe sau mijloace de probă, care au fost obținute printr-o modalitate care încalcă legea penală, sau pe cea de procedură, de exemplu, înscrisuri incriminatoare sau mijloace materiale de

probă, găsite în urma unei percheziții neregulamentară conduse, ori pentru care nu se obținuse mandatul judecătorului. [15, p. 22]

Deși astăzi legile americane sunt numeroase, totuși codificarea nu a penetrat cu adevărat universul legislativ american. Actualele coduri americane sunt prea departe de a fi considerate coduri în adevăratul sens al cuvântului, cum sunt, de exemplu, cele din Europa. La momentul actual toate statele din SUA dispun de coduri penale, dar acestea nu promovează o reglementare exclusivă a problemelor de ordin general și special în parte, păstrând și norme perimate.

Actele subordonate legilor emise de organele de conducere ale statelor constituie izvor de drept penal al SUA, în unele cazuri determinând categoriile de infracțiuni și măsurile de pedeapsă pentru ele. Codul penal model al SUA fixează răspunderea penală pentru falsificarea de documente (art. 224.1); declarația mincinoasă (art. 241.1); jurământul fals în privința împrejurărilor care au o importanță oficială (art. 241.2); denunțul fals (art. 241.5).

Legislația federală a SUA conține o serie de prevederi (*hearsay, stricken evidence, exclusionary rules*) care limitează drastic mijloacele de obținere a probelor, făcând imposibil ca o probă ce nu intră în acest cadru să fie admisă, ori, dacă administrarea sa a fost totuși efectuată, oprește pe jurați ca aceștia să o aibă în vedere în sensul formării convingerii. Nu este mai puțin adevărat că, astfel, s-a ajuns și la situații neclare: în urma administrării din eroare a unei astfel de probe – o declarație de martor, sau o fracțiune a sa – după ce juriul a audiat-o, judecătorul dă instrucțiuni juraților să nu ia în considerare ceea ce ei au auzit, sau să rețină numai anumite pasaje. Or, este greu de crezut că niște persoane fără pregătire juridică, prin excelență impresionabile, vor reuși în realitate să treacă cu vederea (disregard) ceea ce au auzit și văzut, mai ales dacă proba respectivă este în concordanță sau vine în întâmpinarea unor așteptări, sau a unei convingeri pe cale de formare – convingere ale cărei motivații nu vor fi dezvăluite niciodată. [16, p. 227]

În dreptul penal american există sistemul sentințelor obligatorii (*mandatory sentences*), conform căruia judecătorul nu poate să coboare pedeapsa mai jos de un anumit prag. Aceste scheme de sentințe obligatorii pot fi criticate pentru faptul că lipsesc pe judecători de libertatea de a dispune, atunci când căința și recunoașterea vinovăției sau alte circumstanțe atenuante impun, o pedeapsă mai redusă decât limitele fixate. Specific dreptului penal american este și sistemul liniilor directoare, care fixează pentru fiecare infracțiune o pedeapsă presupusă adecvată și pe care judecătorul este obligat să o aplice, numai dacă nu o sporește sau o reduce în raport cu circumstanțele agravante sau atenuante (*guidelines*). [10, p. 102]

Principiul liniilor directoare este de a determina durata pedepsei în funcție de doi parametri, acela al gravității delictului și acela al trecutului judiciar al

făptuitorului, judecătorul neavând decât o libertate redusă de alegere. Acest sistem este un fel de algebrism penal și se exprimă printr-o grilă care conține cei doi parametri. Horizontal se găsește trecutul penal al făptuitorului, divizat în șase rubrici în ordine crescătoare în funcție de gravitatea condamnărilor suferite și bazat pe un sistem de puncte (de pildă, trei puncte pentru fiecare condamnare anterioară la închisoare care depășește treisprezece luni, două puncte dacă făptuitorul a comis infracțiunea când se afla în perioada de probațiune sau dacă el se sustrăsese). Vertical se găsesc normele de gravitate ale infracțiunii în număr de patruzeci și trei (de pildă, fraudă este la nivelul șase etc.). Judecătorul determină pedeapsa, citind cifra care rezultă din intersecția liniei privind trecutul penal cu linia privind gravitatea delictului. Sistemul descris este aparent complicat. În realitate el permite să se asigure o deplină egalitate între autorii aceleiași infracțiuni comise în aceleași circumstanțe. [13, p. 236]

Culegerea de legi ale SUA (*Federal Criminal Code and rules*) incriminează, în Capitolul 1, paragraful 4 fapta de „Nedenunțare”, indicând că „Persoana, ce cunoaște despre comiterea unei fapte din categoria *felony*, aflată sub jurisdicția instanțelor de judecată ale SUA și o tănuiește, nedeclarând cele cunoscute într-un termen cât mai redus judecătorului sau unei alte autorități civile sau militare a SUA, este pedepsită cu amendă sau cu privațiune de libertate pe un termen de până la trei ani”. [17, p. 340]

După cum ne indică sursele bibliografice, în legislația Marii Britanii, unul dintre principiile de bază specifice procesului penal englez se manifesta în „inviolabilitatea procesuală a învinutului”. Procesului penal englez îi era specifică o formă strict stabilită a probatoriului în cadrul căruia învinutul avea statut procesual similar celui al reclamatului în procesul civil. Dacă învinutul recunoștea acuzarea ce i se aducea, dispărea litigiul și, respectiv, necesitatea de verificare a materialului probator administrat de către acuzare. Dacă însă învinutul pleda nevinovat, atunci scopul acuzării era de a dovedi vinovăția acestuia în fața jurilor. Învinutului nu îi era interzis să aducă probe în favoarea sa. Tot el nu putea fi impus să contribuie la propria demascare în comiterea infracțiunii. Din acest considerent, învinutul, inculpatul care nu recunoștea comiterea faptei infracționale, nu putea fi impus să facă declarații.

De mai menționat, că în anul 1898, în Marea Britanie a fost adoptată Legea cu privire la probele penale, model pentru aceasta servind legea similară a SUA, adoptată în anul 1874. Conform art. 1 al acestei legi, fiecare învinuit, inculpat, precum și rudele apropiate lor puteau interveni, la orice etapă a procesului penal în vederea dării de declarații. De asemenea, această formulare a legii conserva vechea regulă conform căreia nu era admisă transformarea învinutului, inculpatului într-o sursă de informație, de oferire a declarațiilor care ar fi putut fi utilizate în vederea demascării acestuia. Legea fixa că învi-

nuitul sau inculpatul putea figura doar în calitate de martor al apărării. Aceasta însemna că declarațiile învinutului, inculpatului erau admise doar la propria cerere a acestuia sau în baza demersului apărătorului lui în acest sens.

În privința dreptului la tăcere, adică a dreptului de a nu face declarații, s-a remarcat în doctrină, că acesta este, în general, admis de o manieră mai pronunțată sau nu, după caz. Astfel, într-un număr mare de țări, el este admis astăzi, în mod expres. Așa este cazul în Anglia, în Canada, în Japonia, în Germania, în Spania sau în Danemarca. Dreptul la tăcere este atât de important, încât legiuitorul a înțeles să prevadă obligația de a-l informa pe suspect că are acest drept înaintea interogatoriului, cum este cazul Angliei. [13, p. 906]

Prevăzut de art. 14, alin. 3, lit. g) din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și la nivel constituțional de legislația unor state, cum ar fi al V-lea Amendament din Constituția SUA (*no person shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself*), dreptul la tăcere a fost consfințit ca principiu general al procesului penal. Deși nu este menționat expres în Convenție, Curtea a arătat că dreptul la tăcere și privilegiul împotriva autoincriminării se află în centrul noțiunii de „proces echitabil”. Rațiunea garanțiilor oferite prin acestea constă, *inter alia*, în protecția persoanei acuzate de săvârșirea unei infracțiuni împotriva coerciției abuzive exercitate de către autorități, în scopul evitării erorilor judiciare și al satisfacerii exigențelor art. 6. Privilegiul împotriva autoincriminării presupune în special că procurorii să probeze acuzațiile formulate în procesele penale, fără a apela la probe obținute prin coerciție sau presiune în contra voinței acuzatului, dreptul aflându-se astfel într-o strânsă legătură cu prezumția de nevinovăție. Privilegiul împotriva autoincriminării privește astfel, în primul rând, respectarea voinței acuzatului de a păstra tăcerea (CtEDO, *Saunders c. Regatului Unit*, Marea Cameră, Hotărârea din 17 decembrie 1996, paragraful 68). [4, p. 828]

Din motivarea Curții rezultă că între cele două noțiuni există o suprapunere perfectă. Cu toate acestea, a fost arătat că dreptul la tăcere privește numai valoarea juridică a tăcerii în momentul audierii de către organele judiciare, în timp ce privilegiul împotriva autoincriminării, deși poate fi folosit și în astfel de situații, nici în teorie și nici conform doctrinei actuale, nu are un domeniu de aplicare limitat la situația persoanelor obligate să răspundă la întrebări. Problemele pe care le ridică privilegiul sunt mult mai extinse. În esență acestea constituie justificarea și limitele principiului conform căruia nimeni nu ar trebui obligat să aducă probe în defavoarea sa, *nemo debet prodere se ipsum*, o analiză ce merge dincolo de constrângerea de a face declarații. [6, p. 152]

În Anglia, în Țara Galilor, unde se aplică dreptul englez, înainte ca persoana bănuită să devină suspect, polițistul are obligația de a-i aduce la cunoștință dreptul la tăcere, precum și consecințele renunțării la un asemenea drept, aver-

tizându-l că tot ceea ce va declara va putea fi folosit ca probă împotriva sa. [11, p. 132]

În Anglia, dacă acuzatul înțelege să vorbească, sunt posibile două ipoteze: a) acuzatul contescă faptele; în acest caz, în țările din *common law*, mai întâi, prestează jurământ, apoi, este interogată de avocatul său (*examined in chief*) și, în continuare, de acuzare (*cross examined*). Totodată, fiind martor, el trebuie să spună adevărul, sub sancțiunea penală în caz contrar (*sperjur*); b) acuzatul mărturisește faptele. În acest caz, judecătorul pronunță imediat pedeapsa, actele reproșate fiind scutite de a fi probate. Cu toate că nu aparține sistemului *common law*, Portugalia practică un sistem apropiat (art. 344 CPP). [13, p. 300]

Noțiunea de capacitate constă în competența conferită de lege unei persoane de a da declarații în calitate de martor în procesul penal. Aceasta poate fi mai bine înțeleasă în manifestarea sa negativă, respectiv interdicția legală întemeiată pe motive medicale, sociale, religioase sau morale potrivit căreia o persoană nu poate avea calitatea de martor în procesul penal. [7, p. 125]

Criteriile de incapacitate au constituit un subiect controversat atât în legislația, cât și în doctrina statelor europene. De asemenea, și dreptul englez al sec XVIII prevedea o serie întreagă de categorii de persoane care nu puteau fi martori din cauza unei prezumții legale de lipsă de credibilitate, cum ar fi persoanele care nu erau creștine, condamnații, părțile implicate în proces sau orice altă persoană care ar fi avut un interes cu privire la rezultatul procesului. [6, p. 674]

Trecem în revistă și momentul că exceptarea de la îndatorirea de a fi martor împotriva unei persoane apropiate este cunoscută pretutindeni. Astfel, în mod tradițional, în *common law*, dacă este citat de Ministerul Public, soțul acuzatului pentru a depune mărturie, acesta nu poate fi constrâns. De pildă, legea canadiană din 1970 privind probele dispune că un soț poate să nu divulge confidențele pe care le-a obținut de la celălalt soț (art. 4-3). În mod similar, se prevede și în dreptul englez. Acest privilegiu nu este însă absolut. De exemplu, Police and Criminal Evidence Act din 1984 din Regatul Unit prevede că soțul poate fi constrâns să depună mărturie în două ipoteze: când depoziția este făcută în favoarea acuzatului (art. 80, alin. 2); la cererea acuzării în anumite cazuri foarte grave, cum sunt agresiunile, lovirile sau amenințările contra femeii sau a unei persoane minore. [13, p. 290]

Din categoria excepțiilor de la îndatorirea de a fi martor mai face parte, în unele legislații, și privilegiul de neincriminare, care împiedică ascultarea martorului cu privire la elemente de fapt care l-ar putea incrimina. În aceste circumstanțe, martorul este dispensat de obligația de a depune mărturie. Cu titlu de exemplu, în Regatul Unit, refuzul de a depune mărturie poate fi justificat prin acest *privilege against self-incrimination*, chiar dacă anumite texte

cuprind unele derogări (*Official secrets Act 1991*, art. 1, *Companies Act 1985* și *Serious Organised Crime and Police Act 2005*). Același principiu se găsește și în Statele Unite, unde după cel de-al 5-lea Amendament „nimeni nu va putea fi obligat într-o cauză penală să depună mărturie contra lui însuși”. [12, p. 172]

În cadrul procesului acuzatorial britanic, audierea martorului poate fi extinsă asupra unor împrejurări care pot arăta credibilitatea persoanei audiate sau tind să probeze că martorul nu ar trebui crezut. Astfel, atât Ministerul Public, cât și părțile implicate în cauză pot pune întrebări martorului cu privire la aspecte care nu au legătură cu obiectul probatoriului pentru a sugera instanței de judecată din răspunsurile martorului că acesta nu este demn de a fi crezut, nu este o persoană credibilă și, prin urmare, nu ar trebui să considere că relatarea legată de faptele judecate este adevărată.

Astfel de întrebări sunt utile în măsura în care adevărul alegației sugerate prin întrebare ar afecta în mod serios opinia organului judiciar în legătură cu credibilitatea martorului raportat la faptele relatate. Întrebările legate de credibilitatea acestuia nu sunt utile cauzei dacă alegația sugerată se referă la aspecte din trecutul îndepărtat sau la aspecte din personalitatea martorului care nu ar afecta sau ar afecta foarte puțin opinia organului judiciar legată de credibilitatea martorului. [4, p. 382]

Credibilitatea martorului poate fi contestată sau valorificată printr-o paletă largă de aspecte: a) consecvența martorului față de declarațiile anterioare date în cauză; b) comportament reproșabil, cum ar fi dependența de droguri sau alcool; c) relațiile de prietenie, intime sau de dușmănie cu una dintre părți; d) condamnări penale anterioare; e) nerespectarea obligațiilor contractuale; f) cauze penale anterioare în care declarațiile polițiștilor audiați ca martori au fost înlăturate, iar făptuitorii au fost achitați (Curtea de Apel a Angliei și Țării Galilor, *Edwards*, 1991, 2 ALL E. R. 266). [4, p. 390]

Mai atragem atenție și asupra faptului că în opinia autorilor englezi A. Ashworth și M. Redmayne, acordarea statutului de martor amenințat și, în special, ascunderea identității martorului limitează în mod substanțial capacitatea acuzatului de a pune întrebări martorului, de foarte multe ori apărarea aflându-se în imposibilitate de a analiza motivele pentru care martorul ar da declarații mincinoase. [1, p. 302]

De asemenea, constatăm și faptul că, preluând principiul libertății de convingere, izvorât din ideile generoase ale Revoluției franceze, legea Marii Britanii specifică că el nu este justificat sau nu corespunde atât teoriei generale a probelor (de inspirație franceză), cât poziției suverane și, desigur, libere de orice restricție a judecătorului din procesul de tip acuzatorial.[14, p. 39]

De asemenea, precizăm că Anglia actuală este una dintre rarele state care nu a adoptat nici Cod penal, nici Cod de procedură penală. Dreptul penal al

Angliei reprezintă un conglomerat de norme, întemeiate pe vechiul drept comun englez, modificate și dezvoltate prin hotărâri ale unor instanțe autoritare pe parcursul unei perioade îndelungate istorice și destul de mult îmbogățite cu acte legislative ale Parlamentului, adoptate pentru a satisface cerințele timpului. Alt izvor de drept penal englez îl constituie *dreptul statutar*, care a completat jurisprudența. La moment nu se poate spune care dintre acestea este mai aplicat în Anglia, ele fiind deopotrivă puse la baza sentințelor instanțelor de judecată. O trăsătură specifică a dreptului penal englez constă în faptul că precedentul adesea este utilizat la explicația normelor legislative. Este specific că în Anglia problemele de drept penal se rezolvă cu trimitere la diverse izvoare de drept. Astfel, dreptul penal englez este dreptul cu cele mai multe izvoare de drept. În Anglia se enumeră mai mult de 300 000 de precedente înscrise, aproape 42 volume de acte parlamentare și 100 de volume de acte emise prin delegație. [8, p. 412]

În dreptul anglo-saxon, metodologia urmează, în general, aceleași principii, cu o notă aparte data de ideile socio-filozofice sau avut impact acel areal, cum ar fi utilitarismul. De notat că instanțele ordinare aplică în *common law*, de aproape o mie de ani, regula *stare decisis* – care cere menținerea jurisprudenței anterioare, în cazul că circumstanțele proprii cauzei penale nu oferă motive pentru a o schimba. [14, p. 67]

Canada este și ea un teritoriu acoperit de *Common law* și, de asemenea, cunoaște această formă specifică de reguli de curte, numite și norme de practică. Canada a devenit unul dintre primele state care au codificat dreptul penal, dar acesta a fost un Cod penal care reglementa dreptul penal material și procedural (1892). Și în prezent Canada dispune de Cod penal, dar acesta nu este de maniera Europei continentale. [8, p. 417]

Canada. Legea asupra probei din 1970 dispune că „nici un martor nu este exceptat de a răspunde la o întrebare pentru motivul că răspunsul la această întrebare l-ar putea incrimina”, pentru a opri să adauge că „acest răspuns nu poate fi invocat nu este admisibil ca probă contra lui într-o instrucțiune sau procedură penală împotriva lui ulterior, cu excepția cazului de urmărire pentru mărturie mincinoasă”. [12, p. 167]

Constatăm și faptul că în anumite sisteme juridice, nu există texte explicite, ci interdicția torturii sau a procedurilor similare rezultă din jurisprudență. Astfel, în *common law*, jurisprudența a creat noțiunea de declarație „liberă și voluntară”, adică de declarația care nu a fost obținută nici prin violență, nici prin teamă, decurgând dintr-o amenințare sau prion promisiunea unui avantaj. În Statele Unite, jurisprudența invocă *due process clause* provenită din Amendamentul 14 al Constituției, care impune examenul tuturor circumstanțelor care ar putea influența mărturisirea (brutalitățile sau amenințările, durata in-

terogatoriilor, promisiunile de clemență din partea poliției sau privări, cum ar fi interdicția de a telefona familiei, administrarea de medicul poliției a unui calmant unei persoane drogate etc.) [3, p. 167] În afara statelor din *common law*, poate fi invocată și jurisprudența unor state din Europa continentală, cum este, de pildă, cea a Belgiei. [5, p. 861]

Analiza legislației unor state ale sistemului de drept continental și anglo-saxon ne-a oferit posibilitatea de a formula concluzia că subiectului ocrotirii juridice a declarațiilor producătoare de consecințe juridice îi este acordată o atenție deosebită și că legislația acestor state are deosebiri esențiale în coraport cu legea penală a Republicii Moldova.

Deosebiriile dintre legislația penală a Republicii Moldova și incriminarea faptelor care atrag răspundere penală pentru declarațiile cu rea-credință în alte state se referă la prezența și incriminarea unui cerc mai larg de fapte socialmente periculoase care atentează la aceste declarații în calitatea lor de obiect ocrotit prin normele de drept penal.

Referințe bibliografice

1. Ashorth A., Redmayne M. The Criminal process. 4th edition. Ed. Oxford University Press, 2010.
2. Bonnie R. J., Coughlin J. C., Jeffries J. C., Low P. W. Criminal Law. New York, 1997.
3. Cedras J. La justice penale aux Etats-Unis. Economica. Preses Universitaires d'Aix-Marseiile, 1990.
4. Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Vol. I. Coordonator M. Udriu. Ed. C. H. BECK. București, 2015.
5. Declercq R. Élements de procedure pénale. Bruylant, Bruxelles, 2006.
6. Dennis I. H. The Law of Evidence. 5th Edition. Ed. Sweet & Maxwell. London, 2013.
7. Dolea Igor. Drepturile persoanei în probatoriul penal – conceptul promovării elementului privat. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2009.
8. Dumneanu Ludmila, Legea – sursă ordinară de drept penal comparat. Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ediție jubiliară. Seria „Științe socioumanistice”. Volumul I. Chișinău, 2006.
9. Green Eric D., Neeson Charles R. Problems, cases and materials on evidence. Little Brown&Co. New York, 1994.
10. Ivan Gheorghe. Individualizarea pedepsei. Ed. C. H. BECK. București, 2007.
11. Mateuț Gheorghică. Tratat de procedură penală. Partea generală. Volumul II. Ed. C. H. BECK. București, 2012.
12. Matsopoulou, H. Modalités de lapreuve et transformations dans le recueil et l'administration de la preuve. Archives de politique criminelle, nr. 26/2004, Édition A. Pedone, Paris, 2004.
13. Pradel Jean. Droit pénal comparé. 3e edition. Paris: Dalloz, 2008.

14. Sava Alexandru, Meador Daniel John. American Courts. West Publishing Co. St. Paul, Minnesota, 1991.
15. Sava Alexandru, Mueller Christopher B., Kirk Patrick. Federal Rules of Evidence. Little Brown and Co. New York, 1994.
16. Sava Alexandru., Kamisar Z., La Fave W., Israel J. Modern criminal procedure. Cases and Materials. West Publishing Co., St. Saul, Minnesota, 1991.
17. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов. Изд. ЗЕРЦАЛО. М., 1999.

CONȚINUTUL DREPTULUI LA APĂRARE ÎN FAZA URMĂRIRII PENALE: ASPECTE PROCESUALE

Eugen GUȚANU, doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM
(egutanu@bk.ru)

Liliana STAYER, doctorandă, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Rezumat

În articol se analizează un drept fundamental al cetățeanului intrat în conflict cu legea penală – principiul asigurării dreptului la apărare. Sarcinile de bază ale jurisprudenței pot fi realizate numai prin respectarea drepturilor și intereselor legale ale omului. Respectarea drepturilor personalității, combinarea armonioasă a intereselor personale și obștești cu cele ale statului este o condiție nestingherită a unui stat de drept. Dintre multitudinea drepturilor fundamentale ce le are cetățeanul, un loc important îl are dreptul la apărare a bănuțului, învinutului, inculpatului. Acestui principiu constituțional i se atribuie un loc aparte în sistemul principiilor unui stat democratic. Înfrățuirea dreptului la apărare e nu numai o manifestare a democrației, dar și o condiție necesară pentru realizarea eficientă a justiției. Respectarea garanțiilor procesuale a învinutului în procesul penal în care lipsesc contradicțiile între interesele legale ale persoanei și cele ale statului, asigură supremația legii și dreptății în procesul înfrățuirii justiției. În principiul asigurării învinutului a dreptului la apărare sunt reflectate umanismul și democratismul justiției. Acest principiu constituțional contribuie la înfrățuirea justiției și la realizarea funcției unui proces echitabil.

Cuvinte-cheie: dreptul la apărare, cetățean, societate, norme de drept, stat.

CZU: 343.2 (043.2)

Sarcinile de bază ale jurisprudenței pot fi realizate numai prin respectarea drepturilor și intereselor legale ale omului. Respectarea drepturilor personalității, combinarea armonioasă a intereselor personale și obștești cu cele ale statului este o condiție nestingherită a unui stat de drept. Dintre multitudinea drepturilor fundamentale ce le are cetățeanul, un loc important îl are dreptul la apărare a bănuțului, învinutului, inculpatului și condamnatului. Aducând o nouă configurare drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, Constituția Republicii Moldova rezervă un loc deosebit dreptului la apărare, susținând în pct.1 art. 26, că dreptul la apărare este garantat. „Dreptul la apă-

rare nu trebuie confundat cu asistența apărătorului. Dreptul la apărare constă din totalitatea prerogativelor, facultăților și posibilităților pe care, potrivit legii, le au justițiabilii pentru apărarea intereselor lor [4, p. 95]. Principiul asigurării dreptului la apărare obligă organul de urmărire penală și instanța să asigure bănuیتului, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau numit din oficiu, independent de aceste organe [4, p. 96].

Acestui principiu constituțional i se atribuie un loc aparte în sistemul principiilor unui stat democratic. Înfiptuirea dreptului la apărare e nu numai o manifestare a democrației, dar și o condiție necesară pentru realizarea eficientă a justiției. Respectarea garanțiilor procesuale a învinuitului în procesul penal în care lipsesc contradicțiile între interesele legale a persoanei și cele ale statului, asigură supremația legii și dreptății în procesul înfiptuirii justiției. În principiul asigurării învinuitului a dreptului la apărare sunt reflectate umanismul și democratismul justiției. Realizarea acestui principiu contribuie la înfiptuirea și a funcției educației. Apărarea de învinuirea înaintată este un drept și nu o obligație a învinuitului. El poate da sau nu explicații. El poate să recunoască vina sau să o nege. Înșă, în orice caz, statul este obligat să-i asigure dreptul la apărare. De aceea, una din cauzele erorilor judecătorești este încălcarea dreptului la apărare a învinuitului, inculpatului, care, în procesul urmăririi penale și a dezbaterilor judiciare exclude posibilitatea nejustificată și ilegală a legii penale, ce poate duce la stabilirea unei pedepse ilegale. Asigurarea reală a apărării este o garanție a cercetării obiectivelor complete și multilaterale a problemelor, o condiție necesară a aflării adevărului pe caz, a apărării drepturilor și intereselor legale a persoanei, a emiterii unei sentințe legale și întemeiate. Dreptul învinuitului la apărare e strâns legat cu dreptul inviolabilității la apărare a persoanei care e declarat de Constituția Republicii Moldova, precum și cu alte principii fundamentale. Având în vedere „principiul asigurării dreptului la apărare” și nu principiul dreptului învinuitului la apărare, ne referim la o noțiune și reglementare procesuală constituțională reală.

Desigur, e important a întări minuțios și detaliat în lege drepturile învinuitului. Dar nu e mai puțin important a le reglementa prin schema garanțiilor procesuale ce asigură acest drept. Această schemă se bazează pe faptul că fiecărui drept ce i se acordă învinuitului, îi corespunde și unele obligații ale judecătării, ale organului de urmărire penală, ale procurorului de a realiza și respecta acest drept. Astfel, una din sarcinile primordiale ale unui stat de drept nu este numai descoperirea rapidă a infracțiunilor, identificarea vinovațiilor, dar și faptul că nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. Dacă ultima nu se realizează, atunci persoana vinovată rămâne nepedepsită și, folosindu-se de libertate, continuă activitatea sa infracțională. Iată de ce o importanță deosebită se acordă îngrădirii persoanelor nevinovate

de învinuiri neîntemeiate. Un rol major în acest sens îl joacă și institutul „dreptului la apărare” în procesul penal, îndeplinind o sarcină vitală și importantă. Ar fi greșit de menționat că apărarea este necesară ca o noțiune formală, când statul are ca obligație primordială apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor. „Dreptul la apărare” nu e o instituție de apărare, ci un drept obligatoriu de „asigurare” a apărării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor pe întregul parcurs al procesului penal. „Părțile dispun de principiul dreptului la apărare pe întreaga perioadă de desfășurare a procesului penal” [4, p. 99].

În izvoarele de specialitate se întâlnește o divizare a conceptului de „apărare” în sens material și sens formal. Adepții acestui concept au în vedere, în primul caz, însuși acțiunile învinutului sau bănuitului îndreptat spre apărarea drepturilor și intereselor sale, în al doilea: acțiunile corespunzătoare ale apărătorului pe caz. „Dreptul la apărare este indispensabil de garanțiile asigurării lui. Organele de urmărire penală, instanța au obligația a asigura bănuitului, învinutului, inculpatului posibilitatea apărării cu toate mijloacele prevăzute de lege” [6, p. 83-84].

Apărarea în sens material este tot ce înfăptuiește învinutul în vederea respingerii învinuirii, adică apărarea nu e altceva decât activitatea învinutului și a apărătorului său, îndreptată spre combaterea învinuirii sau stabilirea circumstanțelor atenuante în procesul determinării adevărului obiectiv. În literatura de specialitate mai există păreri că, pe lângă învinuit și apărător, subiecți ai apărării mai pot fi organele de urmărire penală și procurorul. Această opinie are la bază faptul că aceste organe sunt obligate de a anexa la dosar atât probe ce acuză persoana, cât și cele ce o dezvinovățesc.

Dreptul la apărare este un drept necesar și important la înfăptuirea justiției într-un proces penal obiectiv și echitabil. Dacă (sau unde) e prezentă o învinuire, este necesară și existența unei apărări pe această învinuire. Însăși justiția este interesată în faptul că împrejurările cazului să fie pe deplin reflectate atât din partea învinuirii, cât și din partea apărării. Numai prin consolidarea acestor două prevederi, se creează o atmosferă care poate duce la pronunțarea unei sentințe legale și întemeiate. De asemenea, nu trebuie de exclus faptul că însuși ofițerul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată, îndeplinind un lucru complet, pot face careva greșeli. În aceste cazuri, atât învinutul, cât și apărătorul lui trebuie să aibă posibilitatea să le înlăture.

Din aceste considerente, una din instituțiile importante ale procesului penal este considerată asigurarea apărării drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor ce sunt bătute sau învinuite în săvârșirea unor acțiuni ilicite, prevăzute de legea penală.

Apărarea, în procesul penal, reprezintă totalitatea acțiunilor învinutului,

bănuitului sau inculpatului și a apărătorului său prevăzute de legea procesual penală, îndreptate spre respingerea învinuirii, lămurirea împrejurărilor care ar putea să determine achitarea învinuitului sau atenuarea răspunderii lui.

În componența acestor acțiuni intră un șir de drepturi cum sunt: dreptul de a fi informat de ce e învinuit, de a da explicații, de a aduce probe, de a face recursuri și demersuri etc. Toate aceste drepturi sunt reglementate și garantate de legislația procesual penală în vigoare și în Constituția Republicii Moldova (art. 26).

Pentru a intra în esența dreptului la apărare, trebuie mai întâi de determinat punctele tangențiale între el și alte principii de drept. Unul din cele mai apropiate principii în acest sens este prezumția nevinovăției, deoarece anume prezumția nevinovăției asigură determinarea adevărului obiectiv și cere de la organele de drept să dovedească vinovăția celui învinuit, precum și apără persoana de învinuire neîntemeiate.

Organul de urmărire penală, ofițerul de urmărire, procurorul și instanța judecătorească au obligații de a-l înștiința pe bănuیت, învinuit sau inculpat despre fapta pentru care este bănuیت sau învinuit, calificarea juridică a acesteia și să-i asigure posibilitate de a se apăra cu toate mijloacele și metodele stabilite de lege; mai au și obligația să-l informeze pe bănuیت, învinuit despre dreptul de a se apăra singur sau de a fi asigurat de un apărător, consemnându-se aceasta într-un proces-verbal, și în condițiile și cazurile prevăzute de lege să-i asigure asistența juridică, dacă acesta nu are apărător ales sau nu are mijloace, pentru remunerarea apărătorului (art.17 alin. (3) și (5) CPP). „Prin asistență juridică trebuie să înțelegem sprijinul pe care apărătorul (avocatul) îl oferă părților în cadrul procesului penal prin lămuririle, sfaturile și intervențiile lor” [7, p.141]. Procurorul este obligat să ia un interogatoriu învinuitului îndată după punerea în vedere a învinuirii. Nu se permite interogarea învinuitului în timpul nopții, decât în cazurile ce nu suferă amânare. După terminarea interogatoriului, procesul-verbal se dă învinuitului ca să-l citească sau, la cererea lui, i se citește de către ofițerul de urmărire penală sau procuror. Învinuitul și bănuitul au dreptul să ceară ca să se facă completări în procesul-verbal sau să se introducă în el corectări, potrivit declarațiilor lui. După aceasta, învinuitul, bănuitul confirmă declarațiile care au fost scrise just printr-o semnătură pe fiecare pagină. Învinuitului i se acordă dreptul de a face cereri de ascultare a martorilor, de efectuare a confruntărilor, de a cere numirea unor expertize, de a anexa la dosar probe, precum și alte acțiuni ce corespund legii și ajută la stabilirea adevărului. El de asemenea poate aduce probe (dar nu e și obligat) ce-l dezvinovătesc. Luarea de contact cu apărătorul nu poate fi interzisă la prelungirea duratei arestării de către instanța de judecată, iar la prezentarea materialului de urmărire penală aceasta este obligatorie [7, p.155]. Dacă există temeiurile pre-

văzute de lege, învinuitul are dreptul de a face recuzări ofițerului de urmărire penală, procurorului, expertului sau interpretului. Fiecare din persoanele date nu pot participa la proces dacă sunt persoane vătămate în cazul cercetat, parte civilă sau civilmente responsabilă, dacă e rudă cu vreun participant la proces în calitate de expert, traducător ș.a.

Ca temei de recuzare mai pot servi și alte împrejurări ce trezesc îndoieli în privința nepărtinirii lor. La finele cercetării penale învinuitul e în drept să facă cunoștință cu toate materialele cauzei, fără excepții. Astfel, învinuitul sau bănuitul dispune de un șir de posibilități pentru realizarea deplină a dreptului sau la apărare pe tot parcursul urmăririi penale. „În anumite situații, legea impune asistența juridică obligatorie a învinuitului sau inculpatului. Asemenea dispoziții legale sunt consecință directă a concepției potrivit căreia apărarea este instituție de interes social ce funcționează nu numai în interesul invinuitului sau inculpatului, ci în interesul asigurării unei bune desfășurări a procesului penal” [7, p.143-144].

În legătură cu aceasta fiecare drept al învinuitului sau bănuitului corespunde cu obligația ofițerului de urmărire penală sau altei persoane cu funcție de răspundere de a realiza. Astfel, ofițerul de urmărire este obligat să examineze orice cerere a învinuitului și s-o îndeplinească, întocmind prin aceasta o ordonanță. Acest lucru e reglementat de art. 295 CPP, care stabilește că procurorul nu are dreptul să respingă cererea bănuitului, învinuitului sau apărătorului acestuia de a asculta martori, de a efectua o expertiză ori alte acte de urmărire, în vederea străngerii probelor, dacă împrejurările a căror constatare se cer, ar putea prezenta importanță pentru cauză. De asemenea, conform legislației în vigoare, organul ce înfăptuiește urmărirea penală e obligat, pe lângă descoperirea infracțiunii și clarificarea împrejurărilor cazului, de a stabili și anexa la dosar probele descoperite la fața locului. În procesul penal, unul din principiile esențiale, fundamentale ce stau la baza legalității îl constituie asigurarea dreptului la apărare. Acest principiu este cunoscut de mai demult, dar nu era pus în aplicare îndeajuns, purtând un caracter pur formal. Odată cu crearea unor organisme internaționale, în special a O.N.U, în activitatea procesuală penală contemporană, odată cu adoptarea unui șir de acte internaționale ca: Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, amendată prin protocoalele nr. 3,5,8 și 11, adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950 și Actul Final de la Helsinki din 1975, Documentele de la Viena din 1986, Carta de la Paris din 1990, Declarația de la Copenhaga din 1992 etc. – a apărut tendința unor modificări radicale privind dreptul la apărare. În special art. 6 pct. 2 al Convenției constată: „Orice acuzat are, în special, dreptul: a) să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acușării aduse împotriva sa; b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale”.

Luând în considerație importanța primordială pe care o are, principiul dat a fost stabilit în Constituția RM din 29 iulie 1994 și alte acte normative subordonate ei, în special în Codul de procedură penală în art.17, aprobat prin Legea nr.122-XV din 14 martie 2003.

În stabilirea conținutului acestui principiu, valabil în toate fazele procesului penal s-au reflectat unele caracteristici și reglementări procesuale în faza urmăririi penale, care prezintă unele dificultăți la implementarea acestui principiu. În determinarea modalităților și procedurii de aplicare a principiului asigurării dreptului la apărare în faza urmăririi penale este important a aprecia momentul apariției dreptului la apărare, drepturile ce le revin bănuitului sau învinuitului la această etapă, scopul și tactica activității apărătorului în urmărirea penală. „De aceea, se poate afirma că dreptul la apărare constă în totalitatea mijloacelor instituite de lege pentru invocarea și constatarea împrejurărilor ce susțin apărarea, precum și pentru aplicarea prevederilor legale favorabile părții care își susține interesele. Aceste mijloace de apărare constau în drepturi procesuale acordate părților din proces, garanții procesuale în vederea exercitării acestor drepturi și asigurarea unei asistențe juridice de calitate” [8, p. 90].

Problema asigurării dreptului la apărare în procesul penal este multilateral discutată și perfecționată pe parcursul schimbărilor legislației procesuale, însă utilizarea normelor de drept și aplicarea practică mai prezintă unele lacune și imperfecțiuni ce necesită investigații și polemici științifice. Ridicarea eficacității apărării necesită lărgirea și colaborarea comună și continuă a practicii și științei juridice. Această cerință poate fi realizată în diferite modalități. În primul rând în direcția studierii normelor legale ce reglementează activitatea subiecților procesului penal. În al doilea rând pe calea studierii elaborărilor științifice naționale și a practicii judiciare ale altor țări europene. În al treilea rând – este necesar activitatea și colaborarea comună a subiecților apărării. Rezultatele respectării acestei reguli vor contribui la o mai bună realizare și asigurare a principiului garantării dreptului la apărare.

Procedura penală a Republicii Moldova desigur se bazează pe principiul garantării dreptului la apărare, însă el e pus uneori în aplicare insuficient, ignorându-se în special *asigurarea reală* a acestui principiu constituțional despre ce ne mărturisesc multiple condamnări la CEDO.

Referințe bibliografice

1. Адаменко В.Д., Сущность и предмет защиты обвиняемого. Томск, 1993, 360 с
2. Adamescu Ioan, Dreptul omului (concept, legislație, practica statelor). Timișoara, 1994.
3. Алексеева Л.Б., УГОЛОВНЫЙ процесс. Москва, 1995.
4. Dolea Ig., D. Roman, Iu. Sedlețchi ș.a. Drept procesual penal. Ed. Cartier, 2005, 960 p.

5. Duculescu V., Protecția juridică a drepturilor omului. București, 1994, 420 p.
6. Гуденко К.Ф., Уголовный процесс. Изд., Зерцало, 2000, 608 с.
7. Neagu Ion, Tratat de procedură penală. Ed. PRO, 1997, 732 p.
8. Theodoru Gr., Tratat de Drept procesual penal. 2008, București, Editura Hamangiu, 2008, 1060 p.
9. Lazer C., Drepturile omului, Culegere de documente internaționale. Cimișlia, 1996, 190 p.

Acte normative

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și declarată la New-York de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III), 10 decembrie 1948.
2. Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale amendată prin protocoalele Nr. 3, 5, 8 și 11, adoptată la Roma la 04 noiembrie 1950, semnată de Republica Moldova la 13.07.1995, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24.07.1997, în vigoare pentru RM din 12.09.1997.
3. Pactul internațional cu privire la drepturile politice și civile, adoptat prin rezoluția 2200 A(XXI) a Adunării Generale a O.N.U. de la 16.12.1966, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990, în vigoare pentru RM din 25.02.1993.
4. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994, Monitorul Oficial, nr.1 din 12.08.1994.
5. Codul Penal al Republicii Moldova din 18 aprilie 2002.
6. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003.
7. Legea cu privire la avocatură Nr. 1260-XV din 19.07.2002.

Practica Judiciară

1. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica aplicării legilor pentru asigurarea dreptului la apărare în procedura penală a bănuțitului, învinutului și inculpatului // Buletinul Curții Supreme de Justiție a RM, Nr. 1, 1999.

MANAGEMENTUL CRIMINOLOGIC – FORMĂ DE CONTROL A PROCESULUI ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII

Mihail BÎRGĂU, doctor habilitat în drept, profesor universitar, IRIM
(m.birgau@mail.ru)

Rezumat

Obiectivul fundamental al fiecărui stat întrunește acțiunile întreprinse pentru securitatea propriilor cetățeni. Pentru securizarea cetățenilor este necesar a cunoaște sursa principală a amenințării, precum și identificarea modalităților de contracarare eficientă a acesteia. Studiarea managementului criminologic ca disciplină juridică și introducerea acesteia în practica activității organelor de ocrotire a normelor de drept, ne va permite să gestionăm eficient procesul de combatere și prevenire a criminalității, precum și să organizăm diverse măsuri pentru reducerea criminalității în general.

Cuvinte-cheie: managementul criminologic, organele afacerilor interne, Ministerul Afacerilor Interne, securitate, gestionarea organelor afacerilor interne, protejarea drepturilor cetățenilor, introducerea managementului criminologic.

CZU: 343.9:355.45

КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ КАК ФОРМА УПРАВЛЕНИЯ ПРОЦЕССОМ В СФЕРЕ БЕЗОПАСНОСТИ

Аннотация

Задача каждого государства – это защита собственных граждан. Для обеспечения защиты необходимо понимать первоисточник угрозы, а также эффективно ему противодействовать. Изучение Криминологического менеджмента как правовой дисциплины и внедрение ее в практику работы органов внутренних дел позволит эффективно управлять процессом борьбы и предупреждения преступности, а также организовывать различные мероприятия по снижению уровня преступности в целом.

Ключевые слова: криминологический менеджмент, органы внутренних дел, МВД, безопасность, управление органами внутренних дел, защита прав граждан, внедрение криминологического менеджмента.

Криминологический менеджмент – это эффективное управление в сфере борьбы с преступностью и обеспечения криминологической безопасности. В 2004 году на заседании Ученого Совета Харьковского Национального Университета внутренних дел Украины была внесена на рассмотрение диссертационная работа «Организация работы органов внутренних дел по профилактике преступности по материалам Республики Молдова», и так впервые в Молдове появился термин «Полицейский менеджмент» в борьбе с преступностью.

В правовом государстве проблема борьбы с преступностью, защиты прав и законных интересов граждан от преступных посягательств является всегда актуальной.

Человек, его жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность признаются во всем цивилизованном мире высшей социальной ценностью, на страже которой должно стоять государство и его правоохранительные органы. Важной функцией государства является комплексное многоуровневое противодействие преступности. Ее наступательный характер обеспечивает главным образом деятельность правоохранительных органов и в первую очередь органов внутренних дел, которые исторически играют ведущую роль в удержании преступности в определенных стабильных границах. Это переопределяет актуальность задачи поиска и использования резервов наращивания эффективности деятельности органов внутренних дел, в частности полиции в условиях посткризисного этапа в развитии общества и государства. Повышение криминологического менеджмента в эффективности деятельности полицейских органов содействует, помимо всего прочего, росту доверия населения ко всей правоохранительной системе, уровень которого все чаще рассматривается как критерий эффективности деятельности соответствующих органов.

Если говорить о работе, то это в совокупности определило постановку цели и формирование комплекса прикладных задач. Целью исследования была провозглашена разработка теории по профилактике преступлений на базе анализа теоретических основ правового регулирования практической реализации полицией Республики Молдова, функций по профилактике преступлений, а также определению путей совершенствования этого направления. Сам криминологический менеджмент выделяет 2 вида управления:

- 1) Государственное управление или центральная публичная власть и местная публичная власть
- 2) Управление в частном секторе.

Первый вид криминологического менеджмента связан преимущественно с решением задач в сфере борьбы с преступностью, который

осуществляется государственными либо местными органами. Второй вид реализует задачи обеспечения криминологической безопасности предпринимательских организаций.

Идея государственного криминологического менеджмента стала формироваться еще в период СССР в начале 70-х годов благодаря трудам криминологов (Аванесов Г., Блувштейн Ю., Вицина С., Очинникова С., Лихолоб В., Джужа А., и других). Были созданы центры подлинного практическо-криминологического менеджмента типа штабных подразделений в системе МВД, где были определены основные задачи:

- Организация информационной работы в органах внутренних дел, совершенствование системы информации;
- Комплексный анализ оперативной обстановки и разработка на этой основе конкретных предложений по совершенствованию оперативно-служебной деятельности, повышение уровня аналитической работы;
- Организационное обеспечение осуществляемых мероприятий руководством по совершенствованию организаторской оперативно-служебной деятельности органов и подразделений внутренних дел;
- Разработка и осуществление совместно с отраслевыми службами мер по своевременному реагированию на изменения оперативной обстановки;
- Текущее планирование работы руководства МВД и коллегии МВД, контроль над выполнением планов;
- Перспективное планирование деятельности органов внутренних дел на основе научных прогнозов, обеспечение согласованной деятельности органов МВД с отраслевыми службами при решении вопросов, требующих комплексного выполнения и использования сил и средств;
- Организованное обеспечение согласованных с другими ведомствами мероприятий МВД в целях более эффективного укрепления правопорядка;
- Комплексное инспектирование ОВД;
- Координация научно-исследовательской работы;
- Организация работы по обобщению и внедрению в работу ОВД отечественного и зарубежного передового опыта;
- Внедрение в практику ОВД научных основ управления и организации труда.

Много внимания уделялось управлению кадрами, где подбирались будущие работники внутренних дел по профессиональным качествам

по направлению трудовых коллективов и общественных организаций, и творческому подходу к делу. Большое значение придавалось деловой репутации. Что не маловажно и сейчас быть очень внимательным в подборе и расстановке кадров. В современном криминологическом менеджменте рассматриваемого вида, принципиальное значение имеет формирование у лиц, принимающих решения, ответственного социально-правового мышления. Следует осознать, что не материальные, а духовные и нравственные ценности являются подлинными критериями эффективности деятельности политика и управленца. К глубокому сожалению, исходя из последних событий, в Республике Молдова уровень криминологического менеджмента не соответствует должным требованиям.

Необходимо создать условия, чтобы власть понималась не как средство обогащения, а как бескорыстное служение народу и государству. Как видим, повышение эффективности борьбы с преступностью требует решения задачи укрепления авторитета правоохранительных органов. Понятно, что это возможно только при условии искоренения практики коммерциализации уголовно-процессуальных решений.

Заметная роль отводится подразделениям собственной безопасности «SPIAMAIM», «SIB» и др. силовых подразделений, в том числе и прокуратуры РМ. В этой связи необходимо обеспечить реструктуризацию их деятельности.

Криминологический менеджмент в местных органах публичной власти выражается в организации охраны общественного порядка и др.

Органы местной публичной власти организуют систему профилактики правонарушений, в том числе среди несовершеннолетних, привлекают граждан общественных организаций к проведению собраний, митингов, уличных шествий и демонстраций, организация спортивных мероприятий к решению вопросов охраны общественного порядка. Криминологический менеджмент в частном секторе как закономерный ответ на потребность бизнеса в безопасности. Закон РМ от 4 июля 2003 года, №283-XV «О частной детективной и охранной деятельности (с изменениями и дополнениями по состоянию на 15.11.2018)» дает возможность оказания услуг в сфере охраны предприятием, специально утвержденным для их выполнения.

Криминологический менеджмент в частном секторе нацелен на обеспечение надежного функционирования и устойчивого развития субъекта предпринимательства оказания услуг по профилактике, предотвращение и пресечение криминальных угроз.

Задачами криминологического менеджмента являются:

- Выявление и прогнозирование угроз безопасности, и их анализ;

- Изучение и устранение причин и условий совершения преступлений;
- Создание механизма и условий оперативного реагирования на угрозы безопасности;
- Совершенствование инфраструктуры;
- Эффективное пресечение угроз персоналу и другим лицам, и гражданам.

Криминологический менеджмент должен соответствовать принципам законности, целеустремленности, научности и комплексности.

Объективность. Система криминологической безопасности опирается на анализ реальной социальной обстановки.

Координация. Предполагает согласованность деятельности внутренних элементов системы безопасности.

Нестандартность. Достигается уникальностью и осуществляется нетипичными мерами защиты.

Надежность. Устранение причин и условий возможности сбоев в механизме безопасности.

Стабильность. Характеризует ориентацию сотрудников службы безопасности на высокие показатели в обеспечении безопасности, профессионализма и компетентности.

Сочетание превентивных и реактивных мер. Превентивные меры предупредительного характера позволяют не допустить возникновение и реализацию угроз криминологической безопасности. Реактивные меры применяются в случае возникновения реальных угроз.

Непрерывность. Предполагает функционирование комплексной системы обеспечения криминологической безопасности.

Дифференцированность. Выбор мер по преодолению возникших угроз, которые происходят в зависимости от характера угрозы и степени тяжести.

Конспирация. Указывает на конфиденциальность соответствующей информации и допуск к ней строго определенного круга лиц.

Криминологический менеджмент имеет свой антипод – криминальный менеджмент, который выражает эффективность управления преступными организациями и сообществами. Криминальный менеджмент процветает, когда низок уровень криминологического менеджмента. Если государство не может обеспечить реальную защиту интересов граждан, бизнеса и личности, такие услуги начинает оказывать криминалитет.

Библиография

1. E. Burdus, I. Popa. Fundamentele managementului organizației. Ediția a 3-a. București, 2013, Tipografia Pro Universitatea, p. 18.
2. E. Burdus, I. Popa. Metodologii manageriale. București, 2014, Tipografia Pro Universitatea, p. 76-135.
3. M. Bîrgău. Formele și metodele de prevenire și combatere a corupției. Suport de curs. Chișinău, 2018, p. 116-132.
4. M. Bîrgău. Management polițienesc în prevenirea criminalității. Chișinău, 2005, Tipografie „Elena”, p. 8-17, 17-55.
5. V. Lefter, A. Diaconu, A. Monolescu. Managementul resurselor umane. București 2012, Tipografia Pro Universitatea, p. 249-252, 266-270.
6. М. Быргэу. Криминология и противодействие преступности. Кишинев, 2020, стр. 224-227.
7. М. Быргэу. Теоретико-управленческое понимание профилактики преступности: важная прикладная задача современной правоохранительной системы. Монография. Кишинев, 2008, стр. 9-15.
8. Н. И. Кабушкин. Основы менеджмента. Учебное пособие. Минск, 2002, стр. 7-20, 21-27.

STAREA ȘI TENDINȚELE INFRAȚIONALITĂȚII VIOLENTE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: UNELE ABORDĂRI TEORETICO- PRACTICE

Anatolie FAIGHER, doctor în drept, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
(faigher@rambler.ru)

Sergiu CERNOMOREȚ, doctor în drept, conferențiar universitar, IRIM
(cernomor2004@mail.ru)

Andrei NASTAS, doctor în drept, USEFS
(ady_bax@yahoo.com)

Rezumat

Modificarea specificului relațiilor sociale determinată, la rîndul său de fenomenele inerente proprii spațiului european, afectat de migrația, substituirea valorilor socio-culturale, dezordini de masă în cadrul protestelor sociale etc. au lăsat amprenta sa asupra criminalității din Republica Moldova. Monitorizarea stării și tendințelor criminalității per ansamblu și a tipurilor de criminalitate concrete are relevanță pentru elaborarea politicilor penale orientate prevenirii și combaterii criminalității. Prezentul articol vine cu unele date statistice destinate relevării specificului criminalității din Republica Moldova, fiind completată de unele exemple reprezentative din practica judiciară, care relevă specificul și tendințele criminalității naționale.

Cuvinte-cheie: criminalitate, violență, omor, vătămări corporale.

CZU: 343.2/7(478)

Violența este un fenomen la fel de vechi ca și omenirea. O dată cu dezvoltarea civilizației, manifestările acesteia nu s-au diminuat ci, dimpotrivă, înregistrează creșterea acestui fenomen social negativ.

Problema violenței nu este una nouă în istoria omenirii. Violența, de rînd cu infraționalitatea, a însoțit societatea pe tot parcursul existenței sale, modificându-și doar forma, metodele, obiectul, tehnica etc. Oamenii au folosit permanent violența: fie pentru a-și atinge scopurile, fie pentru ai supune pe cei mai slabi, a-și satisface poftele ș.a. Ea a fost folosită de-a lungul secolelor atît de indivizi, cît și de către puterea statală pentru a supune masele de oameni, a cuceri noi teritorii, a realiza ideile inumane ale liderilor de stat ce își au ecoul pînă în prezent.

În secolul XXI, violența reprezintă o amenințare serioasă a drepturilor omului și, în măsura în care are consecințe negative asupra sănătății, asupra dreptului la viață și a dreptului (fiecărui individ) de a fi tratat cu respect.

În perioada contemporană violența și-a modificat sfera de activitate și putem spune cu vehemență că și-a extins zonele de acțiune. Mai puțin era monitorizată violența în familie până în secolele XIX-XX, probabil explicație acesteia rezidă în faptul că prevala educația în spiritul respectării normelor morale și religioase. În societatea modernă acest fenomen a luat o amploare deosebită (de exemplu pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2018 au fost înregistrate 909 de cazuri de violență în familie), [16] cauzând permanent noi victime, în special femeii sau copiii.

Violență este un indiciu al crizei personale a individului care nu mai găsește ieșiri logice dintr-un sistem închis. Ea este și o consecință a crizei societății care nu mai oferă modele viabile membrilor săi, nu mai reușește să-și impună valorile și nu mai este în măsură să-și facă respectate normele.

Din punct de vedere al criminologiei, infracțiunile violente reprezintă ansamblul faptelor penale, a căror săvârșire implică cel puțin un act de constrângere, o conduită abuzivă, agresivă a participanților, care provoacă victimei suferințe fizice, psihice, vătămarea ori suprimarea unui drept sau libertăți inerente persoanei, inspirând teamă, frică sau onoare.

La infracțiunile violente urmează să atribuim doar acele fapte penale care: cauzează daune persoanei, drepturilor și libertăților subiective ale acestuia, ci nu doar statutului fizic al acesteia; aceste fapte se comit în domeniul relațiilor interpersonale neinstituționale, în procesul comunicării neformale și pentru soluționarea unor probleme de ordin personal; altă trăsătură caracteristică este lipsa nemijlocită a legăturilor cu realizarea rolurilor în organizațiile sociale.

Ținând cont de faptul că există mai multe păreri în literatura de specialitate privind clasificarea infracțiunilor violente, acestea pot fi clasificate după diverse criterii:

- a) după obiectul atentatului: infracțiuni ce atentează la viața persoanei; infracțiuni ce atentează la sănătatea persoanei; infracțiuni ce atentează la libertatea persoanei; infracțiuni ce atentează la inviolabilitatea persoanei; infracțiuni ce atentează la patrimoniul persoanei;
- b) după numărul subiecților: infracțiuni comise în grup și individuale;
- c) după motivare: infracțiuni în care violența constituie motivul și infracțiuni în care violența este scopul.

Infracționalitatea violentă după nivelul pericolului social și gravitatea consecințelor cauzate depășește multe alte fenomene criminale. Ea cauzează societății daune considerabile, iar uneori chiar ireversibile. [3]

Problematika infracționalității violente a atras atenția comunității internaționale încă în 1973, când la Strasbourg, în cadrul Conferinței științifice interna-

ționale „Violența în societate”, ce a avut loc sub egida Consiliului Europei, s-a pus în evidență creșterea generală a agresiunilor criminale în perioada anilor 1960-1970.

Pentru combaterea eficientă a infraționalității violente e nevoie de cunoștințe și date precise despre starea, nivelul, structura, dinamica și geografia ei, precum și despre persoana infractorilor. Toate acestea constituie conținutul caracteristicii criminologice atât a infraționalității în general, cât și a anumitor tipuri ale acesteia.

Schimbările politice, social-economice, juridice, moral-psihologice și alte relații din spațiul ex-sovietic din ultimii 20 de ani, au dus nu doar la rezultate pozitive, dar și la consecințe negative, exprimate, în special, prin creșterea violenței criminale, a agresivității și cruzimii în rîndul membrilor societății.

Infraționalitatea violentă după nivelul pericolului social și gravitatea consecințelor cauzate depășește multe alte fenomene criminale. Ea cauzează societății daune considerabile, iar uneori chiar ireversibile.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, prin noțiunea de „infraționalitate” se înțelege săvârșirea de crime; totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un teritoriu, într-o anumită perioadă. [4]

Autorul Larii Iu., înțelege prin infraționalitate un fenomen social-juridic negativ cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea infracțiunilor comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp, care se caracterizează prin indicatori cantitativi (nivelul, dinamica) și calitativi (structura, caracterul). [22]

Ca și parte componentă a infraționalității generale, infraționalitatea violentă reprezintă totalitatea infracțiunilor comise cu aplicarea forței fizice sau amenințarea aplicării acesteia, avînd ca scop nemijlocit atentarea la viața persoanei sau cauzarea daunelor sănătății, integrității fizice, libertății sexuale acesteia, precum și totalitatea persoanelor ce comit infracțiuni de violență într-o anumită perioadă, pe un anumit teritoriu. [27]

Autorul Bîrgău M., explică prin infraționalitatea violentă: acțiunile intenționate penal-sanționabile, care atentează asupra valorilor fizice (viața, sănătatea) ale persoanei și se comit contrar voinței persoanei prin violență fizică sau psihică. [2] Astfel, drept infracțiuni violente autorul include: omorul intenționat, vătămarea intenționată a integrității corporale sau a sănătății, huliganismul îmbinat cu violența, violul, determinarea la sinucidere, amenințarea cu omorul ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, maltratarea intenționată sau alte acte de violență.

Unii autori extind sfera infraționalității violente și includ la această categorie pe lîngă infracțiunile îndreptate împotriva persoanei și infracțiunile contra patrimoniului, comise cu aplicarea violenței.

În Italia, infraționalitatea violentă cuprinde alături de omor, lovituri, agresiuni sexuale, tâlhărie și infrațiunile de răpire și estorcare. Statisticile oficiale din Federația Rusă includ în categoria pusă în discuție: violența împotriva persoanei, vătăările grave și agresiunile sexuale. Sfera infraționalității violente este și mai extinsă în Australia: omorul, tentativa de omor, agresiunile sexuale,uciderea din culpă, răpirile, tâlhăriile, șantajul și vătăările. [1]

Schimbările economice, psihologice și de altă natură din ultima perioadă în societatea moldovenească, pe lângă anumite rezultate pozitive, au avut și consecințe negative, inclusiv agravarea situației criminogene. În condițiile unui stres general, a demoralizării societății, a unor dificultăți materiale majore și a diminuării valorilor morale generale, violența a obținut un caracter natural și a devenit o manifestare foarte frecventă.

Despre aceste împrejurări ne indică parametrii cantitativi și îndeosebi calitativi, ai infraționalității violente, precum și creșterea generală a intensității sale și a gravității consecințelor, care de fapt și determină semnificația cercetării problemei infraționalității violente și lupta cu componentele sale deosebit de grave, cum ar fi omorul, violul sau vătămarea corporală gravă a integrității corporale sau violență în familie.

La momentul actual, după cum o demonstrează datele statistice, din numărul total al cauzelor penale examinate de către instanțele de judecată din Republica Moldova o mare pondere o au infrațiunile violente.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2014, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,8 mii infrațiuni. Din total infrațiuni înregistrate, 19,4% (8090 cazuri) sînt din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,3% (1376 cazuri) revin infrațiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,1% (6714 cazuri) revin celor grave. În același timp, comparativ cu anul 2010 au fost înregistrate cu 15 la sută mai multe infrațiuni mai puțin grave, în condițiile în care numărul infrațiunilor ușoare s-a majorat cu 65 la sută. [8]

Pe parcursul anului 2014, fiecare a opta infrațiune a fost săvîrșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvîrșite 54 de cazuri, inclusiv 16 cazuri de vătămări intenționate, 13 cazuri de huliganism, 4 cazuri de tâlhării și 6 cazuri de omor. În urma infrațiunilor săvîrșite pe parcursul anului 2014 au decedat 663 persoane sau cu 35 persoane mai puțin comparativ cu anul 2013. Numai în rezultatul infrațiunilor grave au decedat 281 persoane. Principalele cauze de deces au fost accidente rutiere (34,2%), omorurile (19,9%) și vătăările intenționate (16,3%). Tot în anul 2014 au fost înregistrate 146 persoane victime ale omorurilor, în medie cu 36 la sută mai puțin comparativ cu anul 2013, inclusiv 26 persoane au fost omorîte de către soț/soție, 4 – de către alte rude și 116 persoane – de către persoane

necunoscute. Totodată, s-au înregistrat 226 persoane care au suferit în urma leziunilor corporale grave, 910 persoane au devenit victime ale jafurilor, iar 446 persoane au fost jertfe ale infracțiunilor cu caracter sexual. [9]

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2015, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 39,8 mii infracțiuni.

Fiecare a cincea infracțiune este din categoria celor excepțional de grave, deosebit de grave și grave, inclusiv 3,6% revin infracțiunilor excepțional de grave și deosebit de grave, iar 16,9% revin celor grave. Pe parcursul anului 2015, aproape fiecare a șasea infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au fost săvârșite 75 infracțiuni, inclusiv 30 cazuri de huliganism, 15 cazuri de vătămări intenționate, 5 cazuri de tâlhării și 4 cazuri de omor. În anul 2015 s-a micșorat numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate. Astfel, fiecare a treia persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (34,7%), urmat de decesul din cauza omorurilor (22,3%) și vătămarilor intenționate (14,3%). În rezultatul infracțiunilor grave au decedat 260 persoane. [10]

În anul 2015, numărul persoanelor care își ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare s-a majorat cu aproximativ 10% comparativ cu anul 2014. Din 6334 de deținuți, cazurile de omor au determinat pedeapsa cu închisoare pentru 1501 persoane. Condamnați pentru infracțiuni de natură sexuală – 626 persoane, vătămare intenționată gravă – 604 persoane, tâlhării – 597 persoane. [10]

Conform informației operative a Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna decembrie 2016, pe teritoriul RM au fost înregistrate: 172 de cazuri de omor (cu 1.18 % mai mult față de aceeași perioadă a anului 2015), 235 de cazuri de vătămări intenționate grave (cu 1.29 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 647 de cazuri de vătămări intenționate medii (cu 5.89 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 291 de cazuri de viol (cu 7,38 % mai mult față de aceeași perioada anului 2015), 1447 de cazuri de violență în familie (cu 20,8 % mai puțin față de aceeași perioadă a anului 2015). [6]

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 35,6 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 15,0% față de anul 2016, iar comparativ cu anul 2013 nivelul infracționalității a scăzut cu 6,8%. Rata infracționalității constituie 100 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 107 infracțiuni în anul 2013.

În anul 2017, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 585 persoane. Astfel, aproape fiecare a doua persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (41,4%), urmat de decesul din cauza omorurilor (19,5%) și vătămarilor intenționate (9,7%). Cele mai multe persoane au decedat în rezultatul infracțiunilor grave – 484 persoane.

Propunem spre examinare un caz din practica judiciară: *X. a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 151 alin. 4 CP al RM. În fapt, X. la data de 01.07.2017, aproximativ pe la orele 19.00-20.00 min., fiind în stare de ebrietate alcoolică, aflându-se la domiciliu său din satul xx, urmărind scopul vătămării grave a integrității corporale și a sănătății, care este periculoasă pentru viață, în timpul unui conflict cu cet. S. I., i-a aplicat ultimului multiple lovituri cu pumnii și cu picioarele în diferite regiuni ale corpului, ca rezultat ultimul decedând la fața locului. Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 133D din 07 iulie 2017, cauza decesului cet. S. I. este stopul cardiac reflector ca urmare a traumei bonte a gâtului. La cadavrul cet. S. I. s-au depistat: hemoragii în țesuturile moi ale gâtului bilateral, hemoragii în țesuturile moi la nivelul osului hioid, cartilajul tireoid, în peretele și în țesuturile adiacente a carotidei pe dreapta la nivelul vertebrei 3 cervicale în țesuturile moi regiunea occipitală, fractură os nazal, plăgi contuze, echimoze, excoriații față, gât, torace pe stânga, brațul drept, care în ansamblu se califică ca leziuni corporale grave periculoase pentru viață. Cauza decesului este în legătură directă cu trauma bontă a gâtului. [24]*

În anul 2017, numărul persoanelor care își ispășesc pedeapsa în instituțiile penitenciare s-a majorat cu aproximativ 17,4% comparativ cu anul 2013. Totodată, din total persoane deținute, circa 7,8% sunt femei. La 100 mii locuitori revin în medie 177 persoane deținute. Cazurile de omor au determinat pedeapsa cu închisoare pentru 1442 persoane, acestea fiind urmate de persoanele care au comis jafuri – 748 persoane, vătămare intenționată gravă – 589 persoane, tâlhării – 557 persoane, iar pentru viol și huliganism – 589 și respectiv 486 persoane. [15]

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2018 pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 32,0 mii infracțiuni, înregistrând o scădere de 10,0% față de anul 2017, iar comparativ cu anul 2014 nivelul infracționalității a scăzut cu 23,4%. Rata infracționalității constituie 90 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 117 infracțiuni în anul 2014. În anul 2018, numărul persoanelor decedate în urma infracțiunilor înregistrate a constituit 608 persoane. Astfel, aproape fiecare a treia persoană a decedat în urma accidentelor rutiere (37,0%), după care urmează decesul din cauza omorurilor (23,5%) și vătămărilor intenționate (8,6%). [16]

În Republica Moldova, numărul infracțiunilor înregistrate după tipuri în ultimii ani se cifrează la: [17]

- omor: 215 – în anul 2013; 172 – în anul 2014; 177 – în anul 2015; 189 – în anul 2016; 154 – în anul 2017; 170 – în anul 2018.
- vătămări intenționate grave: 324 – în anul 2013; 320 – în anul 2014; 252 – în anul 2015; 250 – în anul 2016; 196 – în anul 2017; 208 – în anul 2018.

- viol: 349 – în anul 2013; 352 – în anul 2014; 303 – în anul 2015; 341 – în anul 2016; 301 – în anul 2017; 266 – în anul 2018.
- tâlhăria: 146 – în anul 2013; 125 – în anul 2014; 113 – în anul 2015; 128 – în anul 2016; 98 – în anul 2017; 85 – în anul 2018.
- violență în familie: 1346 – în anul 2013; 2283 – în anul 2014; 1935 – în anul 2015; 1693 – în anul 2016; 857 – în anul 2017; [15] 909 – în anul 2018. [16]

Din datele statistice oficiale, putem observa că în Republica Moldova nivelul infracționalității în anii 2017-2018 este în descreștere, cu toate acestea nivelul infracționalității violente este în creștere din an în an, tendința este una alarmantă și ne pune într-o situație de disconcordanță între măsurile care se iau în vederea diminuării acestei forme de infracționalitate, deoarece situația este una contradictorie, dintr-o parte se iau careva măsuri pentru a diminua fenomenul dat, dar examinând datele statistice observăm că tendința infracțiunilor violente este în creștere, și măsurile care se aplică sunt neefective în vederea prevenirii și combaterii infracționalității violente.

Conform informației operative a Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru 01 luni anului 2019 au fost înregistrate 19 omoruri și 67 vătămări intenționate. [18]

Conform datelor statistice ale MAI pe parcursul a IX luni ale anului 2019, au fost săvârșite 21304 de infracțiuni. Dintre care: viol – 239, vătămări intenționate grave și medii – 595, omor – 127, tâlhării – 74, violență în familie – 630. [5]

O situație absolut ieșită din comun sunt omorurile la comandă, mai ales omorul unui părinte comandat de către un copil sau a unui soț de către celălalt. Acest fapt nu numai că trebuie studiat, analizat și prevenit de către organele de drept competente, dar și trezește un șir de întrebări cu privire la calitatea valorilor morale ale societății noastre, calitatea educației generației în creștere ș.a.

Un aport deosebit la comiterea infracțiunilor de violență îl aduc persoanele fără adăpost, persoanele care fac abuz de băuturi alcoolice și substanțe narcotice, persoanele cu antecedente penale, care comit infracțiuni din răzbunare, din intenții huliganice, reglare de conturi sau cu scopul de a tăinui o altă infracțiune comisă anterior.

Creșterea nivelului calitativ și cantitativ al violenței criminale este determinată și de caracteristicile subiectelor acestor infracțiuni. Astfel, infracțiuni de violență comise de femei cu o deosebită cruzime nu mai constituie un fenomen rar întâlnit. Desigur, de cele mai dese ori acestea comit infracțiuni în cadrul familiei, față de soț (ele însele fiind inițial victime ale violenței în familie), față de copii (pruncuciderea, cauzarea leziunilor corporale grave), dar acest fapt nu scuză comiterea infracțiunilor.

Infraționalitatea violentă se distinge prin pericol social sporit, deoarece implică consecințe grave pentru victime. Infraționalitatea violentă are în majoritatea cazurilor un caracter situațional, uzual. [2, p. 26] Totodată, crește numărul infracțiunilor organizate pregătite din timp, care adeseori se caracterizează prin deosebită cruzime, impertinență și subtilitate. Studiarea dinamicii unor tipuri de infracțiuni grave din ultimii ani dovedește prezența unor schimbări negative considerabile atât în plan cantitativ, cât și calitativ. Nu sînt înregistrate omorurile evidente și acele tănuite, redată în formă de accident, omor accidental/neintenționat sau suicid. Multe persoane sînt date dispărute fără urmă. Totuși, față de alte infracțiuni, latența omorurilor intenționate și a leziunilor corporale grave e comparativ mică.

E de menționat că de o perioadă îndelungată de timp predomină omorurile întemeiate de conflicte de trai, de familie sau de încăierări în timpul bețiilor. Mai reduse la număr sînt omorurile cu scop de tănuire a altor infracțiuni. Totodată, tot mai frecvent se manifestă ucigașii-maniaci și killerii.

Problemă stringentă a domeniului studiat o constituie creșterea nivelului criminalității de violență în rîndul tinerilor. Vorbind despre tineri ne referim la persoanele între 16 și 35 ani. Aceștia de cele mai dese ori comit infracțiuni de violență cum ar fi violul, omorul, huliganismul, jaful, cauzarea leziunilor corporale grave etc. Astfel, în anul 2017, 11 minori au fost condamnați pentru omor, 13 pentru viol. [13]

De exemplu: o femeie de 82 de ani din satul Roșu, raionul Cahul, a murit după ce a fost atacată de nepotul ei cu un topor, iar tatăl și unchiul făptașului au ajuns la spital în stare gravă. După o ceartă în familie, la data de 4 ianuarie 2011, nepotul în vîrsta de 22 de ani, care mai era și în stare de ebrietate, cu o furie ieșită din comun, a luat toporul și a lovit-o în cap pe bunică-sa, care a decedat pe loc. Băiatul nu s-a oprit aici și, avînd toporul în mînă, le-a aplicat mai multe lovituri lui taică-său și unchiului, aceștia ajungînd la spital cu leziuni grave. Audiata de poliție, tînărul și-a recunoscut faptele, motivînd că se afla în stare de ebrietate și nu știa ce face. [21]

Analiza statistică demonstrează că pe an ce trece se înrăutățește caracterul social-psihologic al criminalilor violenți. În legătură cu acest fapt, criminologii bat alarma deja mai mulți ani la rînd. Înclinații în sfera violenței criminale au început să manifeste reprezentanți ai diferitor pătri sociale, care anterior nu apăreau în acest cadru. Tot mai des apelează la criminalitatea de violență nu doar muncitorii, dar și funcționarii, militarii, studenții, intelectualii, etc. Pe de altă parte, criminalitatea de violență tot mai des întruchipează chip feminin. Relativ, dar permanent crește numărul infracțiunilor de violență comise de femei.

De exemplu: *T. N. a fost declarată vinovată de comiterea infracțiunii prevăzută de art. 151 alin. (1) Cod Penal al RM. În fapt, T. N., la data de 28 noiembrie 2017, în jurul orei 20:00, aflîndu-se în domiciliul cet. C. L. am-*

plasat în sat. C., r-nul Fălești, în urma unui conflict apărut spontan cu R. Iu., urmărind scopul vătămării corporale a persoanei, intenționat, i-a aplicat acestuia multiple lovituri cu picioarele în regiunea cutiei toracice și a capului, ca rezultat cauzând victimei leziuni corporale sub formă de traumatism toraco-abdominal închis cu lezarea splinei cu dezvoltarea hemoperitoneumului, multiple fracturi costale bilaterale, traumatism cranio-cerebral închis cu comoție cerebrală, plagă contuză și echimoze, care potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 212D din 06.12.2017 se califică ca vătămări corporale grave, periculoase pentru viață. [23]

Infraționalitatea violentă se caracterizează prin impulsivitate, imprevizibilitatea săvârșirii infracțiunii, ca regulă lipsa unui motiv vădit. Aceste caracteristici sunt în concordanță cu funcția infraționalității violente: a da frâu liber afectelor legate de dezorganizarea personalității care la rândul său, este în coraport cu dezorganizarea comunităților sociale.

Infraționalitatea violentă are aceleași cauze și condiții, caracteristice infraționalității în general. Totodată, îi sunt caracteristice și anumite particularități.

Drept factori determinanți ai infraționalității violente sînt considerați: influența negativă a micromediului; consumul abuziv de alcool; relațiile interumane ostile; situațiile conflictuale între infractor și victimă; deficiențe în domeniul descoperirii infracțiunilor violente; sporirea numărului persoanelor cu antecedente penale, a șomerilor și a minorilor neșcolarizați; creșterea numărului infractorilor condamnați condiționat și a celor eliberați în mod condiționat de pedeapsa penală; sporirea numărului persoanelor declarate iresponsabile în comiterea acțiunilor social-periculoase împotriva vieții și sănătății persoanelor; controlul insuficient asupra condamnaților în locurile de detenție; lacunele în realizarea profilaxiei infracțiunilor violente etc.

De exemplu: X a fost declarat vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. 2 lit. e¹) CP al RM. În fapt, X, fiind în relații de concubinaj de aproximativ 7 ani cu V. L. și locuind împreună în domiciliul lor din sat. xx, la 04.10.2017 aproximativ la ora 17:50, intenționat, înțelegând caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, fiind în stare de ebrietate, în rezultatul unui conflict cu aceasta i-a aplicat două lovituri cu un cuțit de bucătărie din putere, una în regiunea anterioară a hemitoracelui stîng și una în regiunea posterioară-inferioară a hemitoracelui drept, de la care V. L. a decedat pe loc. [26]

Un alte exemplu: X a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 187, alin. (2), lit.e), f) CP RM. În fapt, X., aproximativ la ora 04, afîndu-se pe un drum din s. R., r. Sîngerei, fiind în stare de ebrietate alcoolică, intenționat, înțelegînd caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, urmărind scopul sustragerii deschise a bunurilor alte persoane, cu pumnii și cu un obiect dur-contodont, i-a aplicat mai multe lovituri peste diferite părți

ale corpului lui Y prin ce i-a cauzat victimei potrivit raportului de expertiză medico-legală vătămări corporale neînsemnate sub formă de excoriații, echimoze față, fractură marginală dinte 9, după care l-a deposedat pe victimă de telefonul mobil de model „Samsung Galaxy S-2” la prețul de 5000 lei, un lanț din aur cu prețul de 6916 lei, astfel cauzându-i victimei un prejudiciu material considerabilă în sumă de 11916 lei. [25]

Mai multe studii au demonstrat că măsurile concrete luate pentru atingerea egalității de gen în viața publică și privată a unei țări contribuie la o dezvoltare economică și democratică mai rapidă și durabilă. Deși infracționalitatea violentă afectează atât femeile, cât și bărbații, precum și toate sferile societății, indiferent de sex, vîrstă, afiliere etnică și religioasă, aceasta afectează în mod disproporționat femeile din Moldova. [7]

În cele din urmă, putem constata că portretul criminologic al criminalului violent este următorul – persoană fizică care manifestă o conduită violentă față de alte persoane, avînd drept scop satisfacerea unor necesități personale (răzbunare, poftă sexuală, demonstrarea superiorității, posedarea unor bunuri etc.), prin cauzarea unor suferințe persoanei, cauzarea leziunilor corporale grave sau chiar decesul. Acesta este de cele mai dese ori bărbat, vîrsta este cuprinsă între 16-35 ani (dar sunt și excepții), provine din familii social-vulnerabile, nu posedă studii superioare sau chiar liceale, deseori are antecedente penale. Acesta din urmă, comite fapte infracționale în stare de ebrietate, nu are un loc de muncă legal și permanent, iar uneori își câștigă existența prin intermediul violenței – tâlhării, omoruri din interes material sau la comandă.

Monitorizarea stării și tendințele criminalității violente din Republica Moldova, impun continuarea studiilor în acest domeniu. În special, optăm pentru crearea Institutului de Criminologie (după modelul Institutului Național de Criminologie din România, Institutului Național de Criminologie din Budapesta, Institutului Național de Criminologie și Prevenție Socială din Praga, Centrului Internațional de Criminologie Comparată din Canada, Societății Internaționale de Criminologie, Societății Europene de Criminologie etc.), cu scopul nemijlocit de realizarea a investigațiilor și monitorizărilor criminologice, inclusiv a infracționalității violente.

Referințe bibliografice

1. Balica E., Criminalitatea violentă. București, Oscar Print, 2008.
2. Bîrgău M., Criminologie (Curs universitar). Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010.
3. Cernomoreț S., Faigher A. Unele reflecții privind infracțiunile violente săvârșite în stare de afect. În: Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene” din 23-24 martie 2019, Chișinău, 2019.
4. Dicționarul explicativ al limbii române, Ed. Academiei, București, 1975.

5. http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf (accesat la 04.01.2020).
6. <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice> (accesat la 07.11.2019).
7. <http://www.osce.org/moldova/121602?download=true> (accesat la 22.11.2019).
8. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168> (accesat la 02.12.2019).
9. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168> (accesat la 02.12.2019).
10. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098> (accesat la 03.12.2019).
11. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098> (accesat la 03.12.2019).
12. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 01.12.2019).
13. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926&parent=0> (accesat la 13.12.2019).
14. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 28.12.2019).
15. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 28.12.2019).
16. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
17. http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/12_AS.pdf (accesat la 05.12.2019).
18. <https://mai.gov.md/ro/date-statistice> (accesat la 03.12.2019).
19. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
20. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
21. <https://www.timpul.md/articol/moldova-zguduita-de-crime--ce-se-intampla-cu-noi-22233.html> (accesat la 02.12.2019).
22. Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004.
23. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 01.03.2018. Dosar nr. 1-2/2018. În: jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 10.09.2019).
24. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 06.12.2017. Dosar nr. 1/2-229/2017. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 29.10.2019).
25. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 05.12.2017. Dosarul nr.1/2-217/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 04.10.2019).
26. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 15.12.2017. Dosar nr. 1/2-250/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 03.09.2019).
27. Мальков В. Д., Криминология, Москва, 2004.

INTERNATIONAL POLITICAL DISCOURSE

TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC DIPLOMACY IN THE PERIOD OF GLOBALIZATION

Ludmila GOLOVATAIA, PhD in Economic Sciences, assistant professor,
Institute of International Relations of Moldova
(golovataya4@gmail.com)

Abstract

The economy has gradually taken over as the main driver of political influence and global now transcend the old national or regional divides. This paper discusses the transformations of economic diplomacy in a post-modern environment where traditional state-to-state diplomacy is being fragmented and made more complex due to the participation in international economic relations of a growing number of non-state actors and an increasing number of other government ministries. Non-state actors like Business Diplomats and Transnational economic NGO Diplomats, with their multitude of trans border alliances, and pressure groups have added to the traditional domain of economic diplomacy a “supraterritorial relations” component thereby partially undermining the sovereignty of states in conducting international economic relations. At the same time, faced with globalisation and competition for foreign direct investment as well as with the growing influence of international economic standard setting organisations (WTO, ITU (International Telecommunication Union), ILO etc.), many countries have come to expect that diplomats specialised in Economic Diplomacy and Commercial Diplomacy more effectively serve their national interests in the economic and business spheres.

Keywords: *economic diplomacy, non-state actors, globalization, national interests, security.*

CZU: 341.7:33:316.32

JEL: F42, H11

Globalisation resulting in increasing complexity of international economic relations

Globalisation has transformed the organisation of international economic relationships around the world, affecting the economic, social and political spheres of societies and citizens. It is characterised by a complex set of inter-connectivities and interdependencies with an increasing number of actors vy-

ing to influence the outcome of these relationships. They lay competing claims to resources, markets and legitimacy and are engaged in activities traditionally defined as belonging to the domain of diplomacy.

As observed by Friedman (2000) [13]: “Globalisation is not a phenomenon. It is not just some passing trend. Today it is an overarching international system shaping the domestic politics and foreign relations to virtually every country, and we need to understand it as such”.

Or as Scholte (2000) [17] suggested, globalisation involves ‘the growth of “supraterritorial relations” among people’. As part of the driving force behind the processes of globalisation, firms have been engaged in rapid expansion through merger and acquisition (M&A) and other forms of cooperative joint venturing, while at the same time intensifying efforts to influence domestic and international policies in their favor. Increasingly, transnational companies (TNCs) form cross-territorial alliances in order to coordinate their [14] policy positions and to strengthen their lobbying effort vis-à-vis international regulatory and governance bodies. In a similar fashion, nation states are also engaged in fierce competition for economic gains and at the same time seek cooperation with other like-minded states in order to shape regulatory institutions in their favour.

Countries also compete with each other to attract foreign direct investment, push other countries to gain market access for their national companies and attempt to protect their domestic markets by covert or overt trade barriers.

At the same time, countries are also deepening their cooperation at standard and rule setting intergovernmental institutions such as the World Trade Organisation (WTO) and International Telecommunications Union (ITU) or within the context of regional economic agreements such as North Atlantic Free Trade Agreement (NAFTA), Eurasian Economic Community (EurAsEC).

Entering into these complex patterns of interaction and interdependency are non-state actors who are gaining greater sway in economic policy debates. While economic objectives are driving companies and nation states into collaborative competition, for instance within the context of WTO, the civil society non-governmental organisations (NGOs) are adding their voice to the economic policy debates by organising and lobbying across national boundaries in order to have a greater influence on international economic policy making. The advantages of NGOs in the system of international relations are undeniable. Let’s list some of them:

- NGOs provide better assistance in areas where market mechanisms cannot be applied. For example, aid from OECD member countries provided through NGOs increased from 0.7% to 5.0% between 1975 and 1999, totaling USA \$ 2.3 billion;

- The procedure for providing assistance from NGOs is less bureaucratic than that of government agencies or intergovernmental organizations, which is also often highly politicized;
- NGOs act as a new mechanism in opposition to state power, in the democratization of society, in the protection of human rights, opening the door to broad participation of the masses and promoting pluralism in society. This led, in particular, to the creation of the world Union (forum) for civic participation (CIVICUS);
- NGOs are the best means of mobilizing society, but the degree of mobilization depends directly on the extent to which the activities of NGOs are aimed at democratizing this society.

Since the second half of the XX century, there has been a clear trend to increase the number of NGOs and their influence on the life of the world community. Moreover, a feature of world politics at the beginning of the XXI century is the increasing role and number of international non-governmental organizations (INGO). For example, if in 1850 there were only five organizations in the world, in 1914 – 330, in 1939 – 730, in 1970 – 2300, and in 2000 there were already 45,674 international NGOs. This trend has gained momentum evidenced by the active involvement of NGOs in international cooperation for development, by their increasing vocal criticisms of unfettered capitalism, by the conflicts between indigenous groups with TNCs in regard to exploitation of natural resources, and by the confrontation between citizen groups and their respective national governments on various socio-economic policy issues.

The advantages of NGOs in the system of international relations are undeniable. Let's list some of them:

- NGOs provide better assistance in areas where market mechanisms cannot be applied. For example, aid from OECD member countries provided through NGOs increased from 0.7% to 5.0% in percentage terms between 1975 and 1999, totaling us \$ 2.3 billion. USA;
- the procedure for providing assistance from NGOs is less bureaucratic than the similar procedure of government agencies or intergovernmental organizations, which is also often highly politicized;
- NGOs act as a new mechanism in opposition to state power, in the democratization of society, in the protection of human rights, opening the door to broad participation of the masses and promoting pluralism in society. This led, in particular, to the creation of the world Union (forum) for civic participation (CIVICUS);
- NGOs are the best means of mobilizing society, but the degree of mobilization depends directly on the extent to which the activities of NGOs are aimed at democratizing this society.

Since the second half of the XX century, there has been a clear trend to increase the number of NGOs and their influence on the life of the world community. Moreover, a feature of world politics at the beginning of the XXI century is the increasing role and number of international non-governmental organizations (INGO). For example, if in 1850 there were only five organizations in the world, in 1914 – 330, in 1939 – 730, in 1970 – 2300, and in 2000 there were already 45,674 MNPO [14].

This trend is gaining momentum, as evidenced by the active participation of NGOs in international development cooperation, their increasing criticism of free capitalism, conflicts between indigenous groups and TNCs over the exploitation of natural resources, and confrontations between civil groups and relevant national governments on various socio-economic policy issues. Faced with growing economic and political interdependencies of markets and states, enterprises and governments alike have to cope with this post-modern environment characterised by fragmented relationships and growing complexities. They need to find ways to interact effectively with non-state “adversaries” such as the NGO pressure groups and to transact efficiently with their own constituencies, be they clients or citizens, who request better, faster and broader services from governments and companies alike.

These increasingly competent and well-networked NGO groups monitor and evaluate the performances of governments and enterprises and demand greater accountability and transparency of their actions. Most of all, NGOs and other civil society groups have learned to galvanize public opinion to successfully put forward their agendas and to effectively demand greater social and international solidarity.

Governments, transnational enterprises, and transnational NGOs alike need constructive diplomatic expertise to manage the complexities and uncertainties of today’s globalized world and to prevent the multitude of potential policy conflicts from erupting into violence and chaos. Multiplication of Diplomatic Actors Modern diplomacy, as Satow defines it, is “the application of intelligence and tact to the conduct of official relations between the governments of independent states”. [15] Implicit in Satow’s statement is the view that diplomacy is the exclusive domain of the Ministry of Foreign Affairs (MOFA). However, globalisation and democratisation have rendered the professional boundaries of diplomacy more porous and put into question the territorial claims of the traditional diplomats. Alternative diplomatic actors have emerged within and outside the state and often act independently from the Ministry of Foreign Affairs. Diplomacy as a profession has undergone changes in terms of definition, qualification and role expectation of what a diplomat is or is not supposed to do. [16]

The participation of non-state actors in foreign policy and international relations is a phenomenon that is more pronounced in industrial countries and less so in developing countries.

These major developments of emerging diplomatic activities external to the traditional prerogatives of the MOFA deserve greater attention and invite rethinking of the definition of diplomacy, role definition of diplomats and the functions and task of MOFAs. Diplomats and civil servants of MOFAs are confronted with new actors, new agenda items and new working methods [17] and are caught with inadequate training and preparation. Adaptation of traditional diplomacy to the reality of modern diplomacy has become an urgent necessity.

a) Proliferation of “Foreign Affairs Departments” at other Ministries. Ministries responsible for specialised policies are increasingly engaged in policy dialogues with counterparts in other countries. With growing use of international conferencing, these Ministries inadvertently challenge the traditional lead role of the MOFA in matters regarding state-to-state exchanges or participation at international standard setting fora.

These specialised Ministries have gradually eroded the MOFA (Ministry of Foreign affairs) monopoly in handling foreign economic affairs and demand to be the leading agencies in their respective domain of competence, e.g. Ministry of Economic Affairs taking over the lead at the International Monetary Fund (IMF) or World Bank, the Ministry of Telecommunication at International Telecommunication Union (ITU), Ministry of Labour at the International Labour Organisation (ILO) and Ministry of Trade at WTO. Faced with this proliferation of diplomatic activities by other ministries, many MOFAs either try to block entry of other ministries into the international arena or gradually accept a secondary role at international meetings. Other MOFAs have been successful in transforming their role from being solely responsible for foreign economic policy to becoming the overarching coordinator of inter-ministerial foreign economic policy formulation. Such a more consultative role allows specialised ministries to participate in the formulation of negotiation positions while at the same time leaving the MOFA diplomats formally in charge of national delegations at international economic meetings.

Instead of state-to-state negotiations, newly empowered regional and local authorities initiate their own international ties and maintain separate mechanisms to satisfy their locally specific interests, be it economic, environmental or social. Provincial governments like the German Länder opened representative offices in Brussels in order to influence decision making at the EU Commission and EU related institutions. The same process can be observed for non-EU countries like Switzerland whose larger cantons (provinces) also

opened representative offices in Brussels even though Switzerland is not a EU member state. The participation of sub-national actors in international relations further complicates matters in regard to consolidation of national foreign economic policy and constitutes an additional challenge for the respective MOFAs.

b) *Emergence of Diplomatic Functions in Transnational Enterprises.* Globalisation as measured by worldwide foreign direct investment flows is galloping ahead and so is transnationalization. Companies today are increasingly conducting business across OECD countries, newly emerging markets (Eastern Europe, China) or newly industrialized economies (South-East Asia, South America) and some of the industries have indeed become transnational to a surprisingly large extent (See Table 1).

Table 1

Averages in Transnationality and Foreign Assets by Industry (1999)

Industry	Average trans-Foreign Assets	Foreign Assets as % of nationality (%) (Billion Dollars)	foreign assets as % of top 100 TNCs
Food & Beverages	88.7	321	6.3
Pharmaceuticals	67.3	239	4.7
Electronics &	59.6	647	12.7
Electrical	70.1	693	13.6
Equipment	41.1	677	13.3
Petroleum	53.9	158	3.1
Motor vehicles	63.45*	2'735	53.7
Chemicals	88.7	321	6.3
Total	67.3	239	4.7

(Source: UNCTAD/Erasmus. Database)

However, transnational companies have also been under pressure from many sides on a diverse array of problems for several decades already. Doing business in countries like Russia, China, Japan or the Middle East requires specific country knowledge and business acumen.

In addition, increased globalisation has led to the development of a multitude of standards that govern business behavior. It is no longer sufficient to only know the business and legal conditions of a global company's headquarter country and those of host countries where its subsidiaries might conduct business. Corporate reputation hinges on a TNC's overall performance in regard to respecting social, environmental, human rights and ethical criteria. The proliferation of private certification and labelling schemes (for instance of tropical wood products or non-child labour production) bear witness to the power of such social and environmental demands and illustrate their potential impact on TNCs' competitive advantage in case of non-conformance.

c) *Growing participation of transnational NGOs in International Governance and Economic Diplomacy* NGOs operate at multiple levels ranging from national civil society issues like environmental protection to observation and investigation of possible human rights violations of global companies or foreign states. They often operate at national, regional and transnational levels focusing on economic, social and political issues. [19]

Concerned with the negative impact of development on the environment and disadvantaged groups, NGOs challenge states on economic and business issues through civil protests, campaigns, negative ranking lists and other means. Thus, NGOs manage to stifle the ability of traditional sovereign actors to operate unimpeded, be this at state-to-state level or within the sphere of multinational standard setting organisations.

NGOs are also able to exert pressures on transnational enterprises that they increasingly challenge at home and in foreign markets. Through campaigns and boycotts, has been exposing life-threatening abuses by TNCs and organising grassroots campaigns to hold corporations accountable to consumers and society at large. The Internet has become one of the most powerful and affordable tools for making strategic alliance amongst NGO and voluntary groups around the world. They can exert pressures on governments and on global companies demanding more information and more transparent government policies and business practices. [20] At the same time, they are using IT to exert influence deep into the organisational structures of governments and global companies. Most significantly, NGO communities are putting forward their alternative development models, thereby directly challenging dominant policy formula such as the so-called Washington Consensus. [21] Internet based virtual communities allow NGOs to pool resources and information on things happening on the ground. Making use of their information gathering capacity and sophisticated policy analysis capability, transnational NGOs are increasingly active in the international policy arena and demand their rights for supraterritorial representation, thereby challenging the MOFAs' abilities to coordinate national economic policy at international fora.

However, economic diplomacy cannot be considered in isolation from traditional, classical diplomacy. The word "diplomacy" itself is of Greek origin. The word "diploma" was used in Ancient Greece for double plaques with letters inscribed on them, issued by envoys at the place of arrival as credentials and documents confirming their authority. Diplomacy as a phenomenon has passed the evolutionary way of development from the "primitive" in India, China and Egypt during the primeval communal system – to the diplomacy of ancient Greece, Rome and medieval Byzantium, which influenced other States, especially the City-Republic on the Apennines (Venice, Genoa, Milan,

Rome, Florence) and Savoy. The word “diplomacy” began to be used at the beginning of the XVII century. The first use of this term in England dates back to 1645. The use of the term “diplomacy” in the sense that we now attach to this word belongs to the French diplomat Francois de Callier, who published in 1716 his book “on the ways to negotiate with sovereigns, the conduct of negotiations, the choice of ambassadors and envoys, and the qualities necessary for the successful implementation of these occupations.” He did not use the word “diplomat” at that time and preferred to speak of “negotiators”, and considered diplomacy as a science and art based on a theoretical approach and high moral principles. One of the well-known studies on the history of diplomacy States that diplomacy appeared in ancient antiquity [1]”, and the entire centuries-old history of the diplomatic service of various countries, its formation and development is inextricably linked with international economic relations. Organizationally, modern economic diplomacy was preceded by a stage of trade diplomacy, but starting from the XIX-XX centuries, the export of capital as a matter of great policy begins to be the dominant one. Thus, a number of scientific researches [2] of the beginning of the twentieth century are devoted to the analysis of investment policy at a time when the fact of placing capital abroad became a defining trend in the economic policy of large financial and industrial groups, such as: “Singer”, “General Electric”, “Otis Elevator” etc. As such, the demand for a new quality of economic diplomacy in the period of concentration and centralization of capital, the merger of banking and industrial capital and the formation of a financial oligarchy was reflected in a number of works of that time. Here are some of them: “the most important function of diplomacy is now the representation of financial capital [3]”; “the export of capital is a means for foreign policy purposes, and its success depends in turn on foreign policy”; “... the modern foreign policy of Great Britain is primarily a struggle for profitable markets for the placement of capital”. In General, the shift from mostly trade to the increasing role of capital and international investment have created the conditions in the last quarter of the twentieth century to radically change the priorities of global economic development, when the processes of globalization of the world economy necessitated intensive diplomatic linkages in shaping the new face of the global economic space.

The scientific literature has not yet developed a clear and complete formulation of the concept of “economic diplomacy”, and it is usually interpreted as a scientific direction that studies the complex of trade and economic relations and diplomacy, as well as other factors that interact with each other and have a great influence on the foreign economic policy of the state. In the Short foreign economic dictionary, “economic diplomacy” is “a specific area of modern diplomatic activity related to the use of economic problems as an object, means of struggle and cooperation in international relations [4]”.

Taking into account the modern realities of the globalizing world, the definition given by I. D. Ivanov is more approximate: “Economic diplomacy is a set of organizational and legal instruments and actions in the foreign economic sphere based on national interests and coordinated interaction of state and non-state structures in order to ensure sustainable development of the country and its security in the context of globalization [3]”. At the same time, English researchers N. Bain and S. Woolcock refer to economic diplomacy as “politics related to production, movement, and exchange. [4]” Thus, economic diplomacy, as well as diplomacy in general, is an integral part of the state’s foreign policy and international activities.

And yet, in most cases economic diplomacy is often understood, in a narrow sense, as an instrument to promote enterprises, particularly Small and Medium Enterprises (SMEs) where the potential for job creation is greater than for multinationals, on foreign markets. In that sense, it could also be called ‘corporate diplomacy’ or ‘commercial diplomacy’. Most developing countries supported the internationalisation of enterprises in the first decade of this century, when growth was more promising in emerging countries and particularly in Brazil, India, Russia and China – the BRICs. Big countries would use their diplomatic networks and power to promote business and investment abroad, or to attract foreign investment to their territory.

Supporting business has also been a priority of the European Commission for many years and it still is. Assessing that more than 90 % of global growth is expected to occur outside the EU where only 13 % of EU SMEs are active, the Commission first engaged in supporting SMEs abroad. It set up various instruments and networks, such as the European Enterprise Network in the EU, as well as many others outside Europe. Since other Commission departments were involved in complementary activities like market access negotiations or regulatory cooperation with neighboring countries, the Commission was already engaging *de facto* in economic diplomacy without noticing it in the absence of a coherent and comprehensive strategy.

Understood in a broader sense, economic diplomacy can serve an intelligence function, helping to wield ‘influence’, and becomes more of a strategy than an instrument. The concept moves from business promotion to a wider notion of economic interest promotion.

Academics and think-tank organizations have mostly based their work on this broad definition. The concept has gradually become broader. As trade is currently evolving from ‘free’ to ‘sustainable’, new elements are added to the definition, like the dissemination of values. The use of trade agreements to promote human and social values is a good example of this trend.

The same shift from a narrow to a broad definition of economic diplomacy

can be observed over the past years at EU level. Other Commission departments have become involved, in order to ensure policy coherence and coordination and more areas have been added, such as external policies, trade agreement negotiations or regulatory cooperation.

It is interesting to note that, within the EU institutions, there are different views about what should be the primary objective of economic diplomacy. For some, it is seen as a vehicle for exporting EU values through regulatory convergence and political dialogue, and for reaching a common understanding with third countries. For others, it is more a tool for ensuring policy coherence and enabling the EU to operate as a global player. All recognize, though, that building an economic diplomacy strategy is a very complex process. It requires clear objectives and a diplomatic network.

Cooperation with Member States remains a sensitive issue since economic diplomacy raises issues of sovereignty. In economically liberal countries, such as the United Kingdom or the Netherlands, diplomacy has always served to promote trade. In some countries, the increasing role of the economy in diplomacy has had a major impact on the administration, with the full or partial merger of the economic affairs and foreign ministries, as in Australia, Canada and Belgium and, recently, the Netherlands, Lithuania and France. The Council issued guidelines for the economic policies of the Member States in 2015. In accordance with the Europe 2020 strategy, they focus on: 1) promoting investment; 2) enhancing growth through Member States' implementation of structural reforms; 3) removing key barriers to sustainable growth and jobs at Union level; 4) improving the sustainability and growth-friendliness of public finances. Many people recognise that what seems to be very difficult to achieve at EU level works much better at local level. Coordination between EU delegations and Member States' diplomatic representations is often considered very good and, therefore, a powerful and efficient tool locally. While fully recognising the exclusive competence of Member States in the promotion of business and investment, a new idea is emerging, namely of involving Member States more in the promotion and explanation of existing free trade agreements (FTAs) to help EU companies reap the benefits more fully.

Bibliographical references

1. История дипломатии. – т.1. – М., 1959. – С.7.
2. Mackenzie F.A. The American Invaders. –L., 1902; Ниринг Скотти Фримэн Джозеф. Дипломатия доллара. – Л., 1926. – С.22.
3. Гильфердинг Р. Финансовый капитал. – М.: Соцэкгиз, 1959; Шульце-Геверниц Г. Краткий внешнеэкономический словарь – справочник /Под ред. В.А. Рыбалкина. – М.: Международные отношения, 1991. – С.
4. Иванов И.Д. Хозяйственные интересы России и ее экономическая дипломатии.

5. Кашлев Ю.Б. Фундаментальный труд по экономической дипломатии //Дипломатический вестник. – 2001, №5.
6. Крупное производство, его значение для экономического и социального прогресса. – СПб., 1897; Гобсон Дж.А. Империализм. – Л.: Прибой, 1927. М, 2001. – С.4.
7. Stephen Woolcock, Nicholas Bayne The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiating in International Economic Relations (G8 & Global Governance S.). – Ashgate Publishing Ltd. – UK 2005, 314 p.
8. Жюль Камбон. Дипломат. Пер. с франц. /Под ред. и с предисловием А.А.Трояновского. – М., 1946. – С.8.
9. Васильева Н.В. Роль дипломатии в реализации экономической составляющей внешней политики Федеративной республики Германия. – Автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. полит. Наук. – М., 2011. – С.10.
10. Щетинин В.Д. Экономическая дипломатия: Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2001. – С. 13.
11. Ги Каррон де ла Каррьер. Экономическая дипломатия. Дипломат и рынок./ Пер. с французского – М.: РОССПЭН, 2003. – С. 51-52.
12. Щетинин В.Д. Экономическая дипломати: Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2001. – С. 26.
13. Thomas Friedman, “The Lexus and the Olive Tree: Understanding Globalisation,” HarperCollins, pp. 7, 2000.
14. Jan Aart Scholte, “Globalisation, Governance and Corporate Citizenship,” The Journal of Corporate Citizenship, Issue 1, pp. 15~23, 2000.
15. Lord Gore-Booth (ed), “Satow’s Guide to Diplomatic Practice”, Longman, 1979, pp. 3.
16. For a more detailed overview of diplomacy’s change of definition and practice see Raymond Saner (2002), “Zur Kultur eines Berufs: Was ist ein Diplomat?” in Enrico Brandt, Christian Buck (eds) “Auswärtiges Amt: Diplomatie als Beruf”, Leske & Budrich, Opladen, Germany.
17. Rik Coolsaet (1998), “The transformation of Diplomacy at the threshold of the new millennium”, University of Ghent (Belgium), pp. 3-5.
18. According to United Nations Conference on Trade and Development, the degree of international involvement of a firm can be measured in various ways. The index of transnationalisation used by UNCTAD is a composite of three ratios namely foreign assets/total assets, foreign sales/total sales and foreign employment/total employment. UNCTAD, 1998, World Investment Report: Trends and Determinants. Geneva, 1998, pp. 43.
19. Lisa Jordan, Peter van Tuij (1997), “Political Responsibility in NGO Advocacy: Exploring emerging shapes of global democracy”, SIT, www.sit.edu/global_capacity.
20. Raymond Saner (2000), “The Impact of Policy and Role of Donor Agencies on Small and Medium-sized Enterprise (SME) Assistance Projects in Russia”.
21. Paul Trappe (Ed.), Social Strategies, pp. 331-346, Peter Lang Publ., Berne.

THE REPUBLIC OF MOLDOVA UNDER THE PARTNERSHIP FOR PEACE: DEVELOPMENT OPPORTUNITIES AND PERSPECTIVES

Dana PAIU, PhD student, Institute of International Relations of Moldova
(dana.paiu@mail.ru)

Ludmila ROȘCA, doctor habilitate in Philosophy, university professor,
Institute of International Relations of Moldova
(roscaludmila@mail.ru)

Abstract

In the context of current political realities, when the neighbors of the Republic of Moldova – Romania are NATO members, and Ukraine tends to become a member shortly, our country faces a dilemma: neutrality or accession. This study resizes the experience of the Republic of Moldova in the Peace Program, which now promises to be efficient and necessary. The authors justify the thesis: The Republic of Moldova must benefit from NATO programs in the fields of democratization, research, mass media, defense – because these funds were provided, which can be used in the interest of institutional strengthening of the country. Even more so, the cooperation of the Republic of Moldova with NATO is a form of strengthening state security.

Keywords: NATO, partnership, national security, international cooperation, foreign policy.

CZU: 327.362(478)

Introduction. The problem of extending the North Atlantic Treaty Organization became topical in the early 1990s. XX, when the new political realities led to the emergence of independent and sovereign states following the disintegration of the USSR. At that time, the break-up of the „Union of Soviet Socialist Republics – United States of America” bipolar system and the formation of a monopolar system in which the North Atlantic Alliance occupied, as a global leader, the position. The emergence of the monopoly system has led to the intensification of globalization and the formation of a global system based on the US model and some West-European countries. We note that globalization is an inevitable integration process that is produced objectively by multiplying and intensifying economic, commercial, informational, financial

relationships. In this process, the subject is significant: Who owns the leadership center and in whose interests globalization was made? We mention that nowadays, globalization is following the American model, and in this sense, the role of NATO as a military force becomes essential. In the context of globalization, some accents have been changed. For example, if NATO was initially noted as a military force, as an opponent of the USSR and as an umbrella for the Western European states, after 1990, its role became another. In this context, NATO's Political Program becomes a priority, which explains the changes in goals, functions, strategies, and conceptions. The non-military image of NATO has become visible and has prevailed in various areas and regions of the globe.

After 1990, the priority of NATO is the problem of enlargement, and some post-Soviet states have expressed interest in joining, thus contributing to the change of strategy and the perpetuation of the organization. During this period, the theme of security, new for the newly created states, was brought to the forefront. Fear of Russia's traditional policy has led politicians to seek a shield. When it comes to NATO integration, the states, which have recently declared their independence, are fundamentally different: if the Baltic republics are orienting towards NATO, then the other states, such as Ukraine, Belarus, Moldova, Georgia, are still gravitating around Russia. The conflict in Transnistria for the Republic of Moldova was a cornerstone of the long-praised friendship between Russia and Moldova. The political class from us is convinced that beyond the beautiful words, there is a political interest, a military one, an economic one that Russia pursues in this space.

For the first time, in the early 1990s, Chisinau politicians raised the issue of collaborating with NATO, but this collaboration from intention to fulfillment had a long and arduous path because of the neutrality enshrined in the constitution of the Republic of Moldova. We needed diplomatic formulas, program adjustments so that in the end, we could benefit from logistical, scientific, and practical support from NATO. We must take into account the fact that NATO's image in post-Soviet space was not the best because of atavism when NATO in the USSR was written and spoken only in negative terms.

Methods applied content analysis, description of the stages of Moldova's collaboration with NATO, comparative analysis, the generalization of the results of the implementation of different projects and activities.

The results of the investigation. At present, this stereotype has not yet overcome in Moldova, and the NATO image continues to be covered by shadows. There is a need for a comprehensive program to promote the image by noting the concrete facts that have been done by NATO in favor of Moldova and its population. For example – the program of liquidation of pesticides,

which threatened to become an ecological catastrophe in the Republic of Moldova. This theme is not exhausted, it is only now clear, and it is necessary to find the appropriate formula of cooperation between Moldova and NATO, a formula that would not stop when it clashes with the principle of neutrality of Moldova.

The topic itself is a scientific novelty if we start from the fact that it was put into circulation in the early 1990s and was widely debated only at certain times of crisis of European or global society. On the other hand, the novelty of this theme lies in the fact that between two opposing polar systems, such as Western Europe and the United States, and the socialist camp system, there was a significant break-up in which the former USSR member countries requested NATO membership, ignoring the political and moral background in which they formed, and consolidated as independent states.

The accession of Moldova to the EU has been one of the priorities for the last few years, but for this to happen, it is necessary to respect the security needs of the EU and NATO, respectively, in our country. Here, we highlight two important aspects: the Transnistrian conflict, unconventional security (issues related to corruption, trafficking in human beings, weapons, drugs, money laundering). In this context, the EU encourages stabilization and economic growth, poverty reduction, strengthening democracy, the political settlement of the Transnistrian dispute, the withdrawal of Russian troops from Transnistria. In line with these issues comes the expansion of NATO, it is known that the politicians from Chisinau had a definite opinion on this issue. The only problem facing Chisinau is the creation of dividing lines in Europe where the Republic of Moldova would not be classified. Therefore, it must take into account and formulate its security interests concerning the expansion of NATO and the EU. Researchers Doraș V., Manolache S., Teosa V. note that: "Each NATO member state has a National Delegation at its headquarters in Brussels. The delegation has a status similar to that of an embassy and is headed by an ambassador or a permanent representative [7, p. 283].

The expansion of NATO is beneficial for the Republic of Moldova because the criteria for joining NATO are political and military. For example, NATO opts for a democratic and functional political system, the market economy, civilian control over the army, respect for the rights of minorities, according to OSCE principles, solving problems with peaceful neighbors, and so on. Nevertheless, here, too, we must emphasize that an unfavorable evolution of things is possible because the relations of enlargement and its acceptance are conditioned by the evolution of the internal situation, as the population perceives the proximity of the EU and NATO. If there is an anti-Europe, anti-NATO policy inside the country, we may face external isolation in the future. In the case of

Moldova, this is very real, because the political system is characterized by instability, fragility, in which it is challenging to develop and adopt long-term development strategies. Being a generator of social, political, military insecurity – Moldova can be mentioned in external isolation. At the same time, Moldova is an area of extension of the instability in the East, because the borders with Ukraine are difficult to control and are almost transparent. Through these borders, people from Asia, CIS countries come in and enter the EU. While the EU aims to reduce internal barriers and, at the same time, strengthen the Union's external borders, securing them to the maximum. The interest of the Republic of Moldova lies in the fact that it can use the regional tools for managing the problems it faces: political instability, social-economic instability, separatism, organized crime and so on. In this sense, it can use to solve its problems, the Stability Pact. However, we must keep in mind that the image of the Republic of Moldova is by far not the best. The Republic of Moldova is not conceived as a southeastern European state, from a political point of view, and it was excluded from the stabilization and association process. One of the solutions to these problems, about the field of security, is the participation in Mass III of the South-East European Stability Pact (PSESE). During this meeting, the Transnistrian problem, the problem of human trafficking, weapons, etc. will be exposed. Cooperating with NATO is not a guarantee that you will receive security tips. Moldova is a neutral state, and to be close to NATO, it must demonstrate that it has reliable instruments of power: diplomatic, informational, military, economic, social, and that it can manage risks and threats to national security. Here, we must emphasize that by working with NATO, we can modernize the security system, and this will demonstrate Moldova's desire for cooperation, bringing us to the ultimate goal of foreign policy – association with the EU.

The accession of the Republic of Moldova to the Partnership for Peace has known several distinct stages that have been carried out for a long time for objective reasons. The first stage began, with the signing by the President of the Republic of Moldova, Mircea Snegur, on March 16, 1994, of the framework document of the Partnership for Peace Program. The Republic of Moldova was the twelfth country to sign the document and the second country from the CIS, after Ukraine. The next step was – the drafting of the document based on which the Individual Partnership Program was elaborated, which contained the following areas of collaboration: control over armaments and disarmament; civil protection; prevention and resolution of crises; jointly planning and conducting peacekeeping operations; training of staff; other various aspects of military activity. To coordinate the implementation of this project, the Ministry of Defense of the Republic of Moldova has delegated a liaison officer to

the Coordination cell of the Partnership. Another step was to strengthen the coordination of activities between NATO and the Republic of Moldova, and on December 16, 1997, the Commission of the Republic of Moldova was established in addition to NATO. In the same year, the collaboration of NATO and the Republic of Moldova in the scientific field was extended. During the time, there were several working visits to the NATO Centers and respectively to the Republic of Moldova. The most important being the visit of the President of the Republic of Moldova, Vladimir Voronin, to the NATO headquarters, on June 28, 2001, when the Memorandum of Understanding with NATO for Maintenance and Supply was signed, regarding the collaboration in the field of logistics.

For the sake of specification, we note that once the Communist Party came to power in February-April 2001, some leaders of this party expressed reserved opinions about NATO's approach and felt that it was not good for NATO to reach the borders of Moldova. The old thesis, promoted by the USSR, was that NATO was an enemy. In the information space of the Republic of Moldova, predominantly in the Russian-language press, the idea that NATO enlargement is dangerous and could affect the security of the country. Here the opinion was influential that Moldova should have and promote its vision on European security, taking into account its security interest and the interests of other states.

NATO-Moldova cooperation was done and is carried out on the following levels, or to name them key areas: Defense and security – Consolidation actions, defense capabilities and related security (CCASA) are carried out within this area; Interoperability – offered by the Republic of Moldova programs aimed at developing interoperability with NATO forces and enhancing the skills needed to participate in NATO-led peacekeeping operations; Defense Education Strengthening Program (PIEA); Program for strengthening the integrity of the security and defense sector.

The next area is to support the public authorities and within it, the following actions take place: the fund for the destruction of pesticides; civil preparation for responding to natural disasters; destruction of anti-personnel mines. One of the most active fields is the Science for Peace and Security (SPS). Through this program, NATO trains Moldovan scientists and experts in its scientific, civil research, innovation programs, thus strengthening national science and providing opportunities for expertise, and strengthening European security.

Another area is the support of civil society and the media, an activity necessary for the consolidation of democracy, for the development of popular diplomacy, for the training of journalists presenting security and defense topics. All this is done through working visits, seminars and workshops. Also, this program has promoted the implementation of Resolution 1325 of the United

Nations Security Council on women, peace, and security. We must mention that within the SPS Program, the Republic of Moldova presented, until 2018, thirty research and development projects, which reached a funding volume of 2.1 million euros: “Analyzing the spectrum of cooperation of the Republic of Moldova – NATO, it becomes relevant is the intention of expanding NATO activity on multiple levels, an organization originally conceived with political and military character. The impact of the achievements obtained by the scientific community within NATO SPS denotes a consolidated approach to the challenges and problems faced by the society and public authorities of the Republic of Moldova, serving by its nature and attributes, as an effective instrument of integration in the community space.” [19, p. 16].

Based on the Memorandum of Understanding with the NATO Organization for Maintenance and Supply, on collaboration in the field of logistics, in 2002, a special fund was formed, funded by NATO countries for the destruction of a lot of anti-personnel mines and the expired weaponry from the National Army. Due to this project, a significant ecological hazard was eliminated. R. Moldova being one of the first states to exclude anti-personnel mines from the army, which provided for the Ottawa Convention.

Another essential project is the one related to the destruction of stocks of prohibited and unusable pesticides, which were stored in large quantities on the territory of the Republic of Moldova. This project had two phases: the first one concerning the destruction of stored and known pesticides, the document being signed on May 12, 2006, in Brussels, and the second phase provided for the unknown pesticides that were to be detected and liquidated. For this purpose, a specialized laboratory was opened, based on a grant of 143 thousand euros, offered by NATO. The first two phases of this project were completed, and on January 22, 2011, a new Agreement for the third phase was signed, which provided for the destruction of pesticides and hazardous chemicals from the Republic of Moldova. In this way, the danger of chemical pollution of the territory of the Republic of Moldova was eliminated. Taking into account the positive results of the collaboration with NATO, on June 7, 2005, the President of the Republic of Moldova, Vladimir Voronin, visited the NATO Headquarters. Here he stated the intention to adopt an Individual Action Plan of the Republic of Moldova – NATO Partnership. This Agreement marked a new qualitative stage of the Republic of Moldova – NATO collaboration, which was signed on May 24, 2006.

The Individual Action Plan of the Partnership of the Republic of Moldova was envisaged for two years, revised and adopted in August 2010, comprising the following directions of cooperation: preparation of strategic documents for reform, planning the defense budget, and strengthening military training and

education in the Republic of Moldova. In parallel, another goal of collaborating with NATO was the development of the capacities of the 22nd Peacekeeping Battalion, to collaborate with NATO countries in peacekeeping operations. One of the goals was also the elaboration of a new program of preparation of the armed forces, and systematic participation in the military exercises of the PPP Program. In this context, it is worth mentioning the participation of the Republic of Moldova in the period 2003-2008 in the post-conflict operations in Iraq, where 107 troops were involved. In the same context, the participation of Moldovan troops in the UN missions in Afghanistan is registered. Since March 8, 2014, 41 Moldovan soldiers have been involved in Kfor peacekeeping missions in Kosovo.

As a result of the cooperation, the Republic of Moldova chooses with benefits related to the expertise, that the states of the Alliance possess, and the efficient consultancy for the revival of some strategic documents to develop the national defense. Particular emphasis is placed on ensuring transparency in the planning of military expenditures, in the formation of the defense budget, and in ensuring democratic control over the armed forces. A priority area in cooperation with NATO is the planning of emergencies and the liquidation of the consequences of natural disasters in the Republic of Moldova. As a result of this collaboration, Moldova supported the liquidation of the consequences of the frosts of 2000 and the floods that took place in 2008 and 2010. As an example, we can mention the participation of the Moldovan military units in the civil aid exercises in Russia in 2002 or the exercise organized by the Civil Protection and Exceptional Situations Service of the Republic of Moldova – in collaboration with NATO under the name of the 2018 Code, attended by 1300 people, 40 foreign observers from 22 allied countries and partners.

Another compartment of collaboration between the NATO Organization and the Republic of Moldova is the „Science for Peace Program” which was established in 1997. One of the priorities of this Program concerns the security of the environment, where a series of projects have been implemented: identification, repackaging and storing over 3250 tonnes of hazardous chemicals and obsolete pesticides, creating a modern laboratory for analyzing chemicals and agricultural products, „assessing the susceptibility of landslides in Central Moldova” with the elaboration of a map indicating the risk areas for landslides, „harmonizing the reduction of seismic risk in the Vrancea area” with the drawing up of a seismological map indicating the seismically vulnerable regions and buildings. We also mention another major project – „Apele Moldovei,” which describes the strategy of rational management of the hydrographic network of the Republic of Moldova and the implementation of a mechanism for continuous monitoring and testing of the level of water pollution.

NATO provided technical support for training military engineers, who ensured the destruction of 12,000 pieces of anti-personnel mines. This experience of the Moldovan military was noted during the missions in Iraq when they defused about 400 thousand explosive objects. Also, in the same collaboration, 362 tons of oxidizing liquid fuel were liquidated, which meant an ecological catastrophe in case of a leak.

For better information of the population, regarding the collaboration of Moldova with NATO by the Individual Action Plan of the Partnership of the Republic of Moldova – NATO, the NATO Information and Documentation Center was inaugurated, inaugurated on October 3, 2007, with the support of the Division for NATO Public Diplomacy, the Romanian Embassy in Chisinau and the Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova. During this activity, the Center implemented several projects with the participation of the State Institute, the academic environment, the media, and the citizens of the Republic of Moldova, carrying out a Public Diplomacy activity. There is a direct link between the NATO Information Center opened in Chisinau and what has been done in Riga: „This is why NATO has decided to pay more attention to the way it communicates its message both within the allies and with external partners. In September 2014, he was accredited by the Center of Excellence for Strategic Communication, NATO, based in Riga, Latvia. The mission of the Center is to contribute to the effective communication of NATO’s role, missions, and programs. This mission accomplished through three major areas: developing a common doctrine, research, and education, and training” [13; 18, pp. 170-171].

In the context of informing the population through NATO activities, especially in the post-Soviet space, where NATO’s image was an enemy, the North Atlantic Alliance multiplies its efforts to prepare for the accession of the new allies: „Beyond aid for Ukraine, NATO has begun to model partnerships with other eastern neighbors, including Georgia and the Republic of Moldova. The latter, for example, benefits from three initiatives following the summit in Wales, the most important being the Defense Capacity Building initiative. For its part, the Republic of Moldova reaffirmed its commitment in its partnership with NATO by participating with 41 military personnel in the KFOR peace-keeping mission in Kosovo. A strong political message from the Republic of Moldova will significantly contribute to the development of this partnership, which could be the only solution at the moment to reach the minimum necessary so that the armed forces of the Republic of Moldova can ensure the security of the country” [23, 2, p. 170]. Although the political context in Moldova is a little favorable for the NATO alliance, because of the left-wing parties, having a pro-Russian orientation does not like the proximity to NATO. They

will seek to keep these relations at a level as low as they please Russia. In this context, the great difficulty will arise regarding the Transnistrian problem and its solution.

It's considered that if there is no political continuity, firm decision-making, the forecast of an inevitable future for the Republic of Moldova with the EU and NATO is jeopardized. That is why we can say that Moldova's internal problems soon would delay its solution because we are losing or refusing to support a close ally such as NATO and the EU: „The Republic of Moldova is threatened today both internally and externally. Transnistria, in a specific situation, threatens us from within. The Transnistrian army, which is de facto subordinate to the Russian Federation, is far better equipped than that of the Republic of Moldova. Encouraged and directed by Russia's leadership against the Republic of Moldova, could it be supported by some of the population in the south and north of the country, and then do we still have a chance?

Real is another scenario: the aggression of the Russian Federation through the so-called „New Russia”. Odessa is shaking with terrorist acts, and I believe that not Ukrainians organize them. How many kilometers are there from Odessa to Transnistria and from here to Chisinau? Chisinau International Airport, not ours, may or may not receive aircraft landings full of tanks and armored Russian Federation?” [18, p. 12]. The settlement of the Transnistrian conflict through the application of accessible diplomatic instruments can contribute to the peaceful overcoming of this situation. NATO has the experience of much more serious conflicts that have found their solution, so this experience must be used. We must take into account the ambitions and attitudes of Russia, which promised in Istanbul in 1999 to withdraw the 14th Army from the territory of the Republic of Moldova, something that has not been done so far: „It is necessary to bring Romania back to the table Russia and Ukraine, or the EU, of which Romania is a member, is a consultative participant. It is also necessary to change the Russian military „peacemakers” through civil peacemakers from European countries or from any other region on the globe, which would not be biased but objective.

Ukraine today feels the threat that threatens it from Transnistria and is ready, we believe, to consolidate with Moldova in solving this problem. The federalization, which Russia repeatedly insists and insists, is not valid for us. It will make us hostages of Russia and the Transnistrian administration. Transnistria, by smuggling, exported and exported not only industrial and food products, but also military weapons, not so much produced in the area, but especially from the warehouses in Colbasna, which the Russian Federation did not withdraw, as and the remnants of the 14th Army. He did not keep the word given in Istanbul and should be sued by the Republic of Moldova to compensate the

Moldovan state for its military bases in Transnistria, so in our territory ” [18, p. 13]. A serious problem of international law, related to finding a Russian military base on the territory of the Republic of Moldova, is facing the Transnistrian problem. In this situation, analysts propose a solution, which is not to Russia’s liking, to pay for the stationing of the military base in Transnistria, starting in 1992, as the United States does if they wish to have military bases in a certain country. : “The US, like the Russian Federation, pays \$ 1-1.5 billion annually for a military base. But Russia has not paid us compensation since 1992, or at least since 1999 when it had to withdraw its ammunition and army. We, the majority of the citizens of the Republic of Moldova do not want a foreign army in our territory, but we could force, through the international court or tribunal, that Russia, if it keeps these military bases, to pay in the first year after the trial 2 thousand US dollars, in the second year – 3 mild, and so on ” [18, p. 13]. The situation vis-à-vis Transnistria is a paradoxical one. Being a conflict situation, NATO does not have the right to be directly involved and the political leadership of Moldova is not able to manage this conflict. In this way, the conflict has transformed into a latent one, for more than ten years. This is where the responsibility of the political leadership of the Republic of Moldova comes in: “Most of the Moldovan state governments, in our view, have the bad governance rating, especially in terms of security. For 23 years, no government had the responsibility to make the population aware, at least of the costs and benefits of a possible NATO membership” [22, p. 43].

We find with regret that the situation of the Republic of Moldova does not change with the change of governments, because the political leaders do not assume the task of adopting radical solutions. Thus, a colorless, unstable and perspective-free policy is multiplied: „The institutions of our state, starting with the legal and legal ones, and ending with the banking one, are on the ground”, towards politicization and are not in the citizen’s security service „but of certain political leaders and clans” [18, p. 15]. Therefore, the situation in the region, especially the one in Ukraine, will force the political leadership of the Republic of Moldova to look for opportunities to amplify relations with NATO and the EU as a means of perpetuating peace and stability in the area. Awareness of this fact will be made either late, but undoubtedly – as a necessity.

Conclusions:

1. The cooperation between the Republic of Moldova and NATO can be maintained and intensified not only in matters of security assurance but also in the fields: political, economic, social, ecological, cyber.
2. To create a favorable image of NATO in the Republic of Moldova, we propose to launch a program that disseminates information through all

the media and other means of communication about the benefits of cooperation, the assistance provided by NATO R. Moldova, for example – the pesticide liquidation program, which eliminated the danger of an ecological catastrophe in Moldova.

3. Moldova's cooperation with NATO is a form of strengthening the security of the state. The case of R. Moldova is a specific one. Having in the Constitution written art.11 regarding the neutrality of the state, special tools are required, diplomatic, informational, military, economic, that can be used in this collaboration.
4. NATO can become the strategic partner in solving ecological problems, democratizing society, combating trafficking in human beings and drugs and raising the standard of living.
5. The scientific programs proposed by NATO are a real contribution to the economy of the Republic of Moldova.
6. The key problem facing Moldova is the Transnistrian problem, but we find, with regret, that its relations with NATO are quite timid. As Russia is involved in the Transnistrian conflict, it wants to transform Moldova into an outpost with NATO expansion to the East, which is extremely dangerous for Moldova, which can become a currency of exchange between the strained relations between the great powers.
7. The experience of previous years demonstrates that where NATO has been involved are noticeable results: the dismantling of antipersonnel mines, liquidation of pesticide stocks, liquidation of military fuel stocks, financing of scientific research, cybersecurity, etc. are just some convincing examples that NATO involvement is beneficial for Moldova. The same can be said in the case of exceptional situations and the liquidation of the consequences of the natural disasters in which NATO involvement has led to very good results.

Bibliographical references

1. Achcar Gilbert, *Noul război rece. Lumea văzută după Kosovo*. Traducere de El. Popescu, Editura Corint. – București, 2002, 1040 p.
2. Bari Ioan, *Probleme globale contemporane*. – București, 2003.
3. Brzezinski Zbigniew, *Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice*. – București, 1999.
4. Burian Alexandru, *Geopolitica lumii contemporane*, Ediția a II-a. ISBN 978-9975-70-733-6. – Chișinău, 2008, 416 p.
5. Buzan B., *Popoare, state și teama*. Editura Cartier. – Chișinău, 2000.
6. Camous Thierry, *Orienturi, Occidenturi. 25 de secole de războaie* (Traducere din franceză de Mira-Maria Cucinschi), Editura Cartier, ISBN 978-9975-79-536-4. – Chișinău, 2009, 512 p.

7. Cebotari Svetlana, Gheorghe Căldare, *Politica externă a Republicii Moldova*: Note de curs, ISBN 978-9975-142-08-3. – Chișinău, 2018, 370 p.
8. Chirilă Victor (red.), *Politica externă a Republicii Moldova (2009-2011)*. ISBN 978-9975-9625-9-9. – Chișinău, 2009, 309 p.
9. Dughin Aleksandr, *A patra teorie politică: Rusia și ideile politice ale secolului XXI*. – Chișinău, 2014.
10. Dungaci Dan, *Enciclopedia Relațiilor Internaționale*, vol. II. ISBN 978-606-8516-98-1. – București, 2017, 696 p.
11. Dungaci Dan, Darie Cristea, *Doctrine, strategii, politici. De la discursul geopolitic la operaționalizarea securității internaționale*, Editura ISPRI. – București, 2012.
12. Фишер Г., *Глобализация мирохозяйственных связей: сущность, формы, перспективы*. Учебное пособие. Дипломатическая академия МИД РФ. – Москва, 1999.
13. Focus Areas. *NATO strategic Communication Centre of Excellence*, Riga, 2014. <http://www.stratcomcoe.org/orgabization/focusareas.aspx> (accesat 31.03.2020), din Constantin Manolache (red.șt.), *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.
14. Harlanov Iu. F., *NATO: Fața adevărată și masca* (trad. de A. Țurcanu). – Ch., 1983, 94 pag.
15. Henna Hopia, *Breaking Down the Walls: Improving EU-NATO Relations*. ISBN 978-2-930632-27-8. – Brussels, 2013, 64 p.
16. Kaplan D. Robert, *În umbra Europei*, Editura *Humanitas*. ISBN: 978-973-50-5148-8. – București, 2016, 350 p.
17. Kaufman D., Clark D. *U.S. National Security Strategy for the 1990s*. The John Hopkins University Press. – Baltimore, 1991.
18. Manolache Constantin (red.șt.), *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.
19. Serotilă Igor, Elena Mârzacin rev. *Akados. Revistă de știință, inovare, cultură și artă* // Academia de Științe a Moldovei // nr. 3(50). – Chișinău, 2018, 184 p.
20. Simileanu Vasile, *Geopolitică și centre de putere*, ISBN 978-973-7626-70-7. – București: Top Form, 2011, 370 p.
21. Șarov Igor, Ojog Igor (editori), *Evoluția politicii externe a Republicii Moldova (1998-2008)*. ISBN 978-9975-4001-6-9. – Chișinău, Cartdidact, 2009, 192 p.
22. Țurcanu Mihai, *Republica Moldova și opțiunile de securitate în urma noilor provocări la adresa securității regionale*. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, nr. 1 (11)/2014, p. 35-44.
23. Zghibirța Patricia, *Centrul de Informare și Documentare privind NATO în Republica Moldova*, din Constantin Manolache (red.șt.), *Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională. Materialele Conferinței Internaționale, 15 mai 2015*. ISBN 978-9975-3048-7-0. – Chișinău: Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, 2016, 248 p.

MIGRANTS' SOCIAL INTEGRATION – A FACTOR OF THE STABILITY AND SECURITY OF THE EUROPEAN STATES

Tatiana DAUD, PhD student, Institute of International Relations of Moldova
(dicusartatiana@mail.ru)

Abstract

This study analyzes migrants' experience who managed to integrate into European states. Ensuring migrants' security is not only a technical issue, but also a number of challenges for European policy. The process of migrants' social integration is systemic and interdisciplinary. In this respect, the stability and security factors of the European states are resized. The author emphasizes that migrants' international migration and social integration are influenced by the culture, conscience and professional competence of the actors involved. The dimensions and components of migrants' social integration are the factors and the environment in which they are carried out, the norms that regulate the relations between the migrant and the society of the host country, stability and security. The European Union aims to maintain stability and security within the Community space. The author highlights the dependence of migrants' social integration on the economic, social, cultural, political conditions of the European countries.

Keywords: social integration, security, stability, social dialogue, the European Union.

CZU: 341.215.43:314.7

Introduction. Diversity is a dynamic and complex concept that is gaining new meaning as changes in globalization occur at the societal level. To understand the social implications in identifying optimal solutions for managing the contemporary migration process, it is necessary to apply the systemic method in researching all forms of challenge to inter-community relations. In the process of globalization, migrants' social integration and the debates related to migration are heading towards a multilateral platform, starting to occupy a significant position on the global political agenda. The study on migrants' social integration and its impact on the security of the European Union states is justified by the relevance and practical significance. Social integration is and will remain a topic of strategic interest.

Migration plays an important role in contemporary social transformations. It is both a result of global changes and an impetus for future changes in the countries of origin, as well as in the host ones. At the moment, under the normal conditions of the global society existence, migration management is one of the major problems the European Union is facing at its external borders, and the countries are characterized by a fast pace of economic, political and social changes – rapid fundamental changes in migrant integration policies. The challenge in this issue is to achieve a global management of the phenomenon and to find viable solutions within the international, European, regional and national policies, solutions that must not overlook a fact of overwhelming importance: the right of free movement of persons [9, p. 81]. Currently, the global society is experiencing a critical, pandemic situation, which imposes other rules, other restrictions, and the analysis of the processes, including the migration ones, of the quantitative and qualitative changes that are occurring now, we will fulfill after overcoming them.

International migration is theoretically controllable due to the laws of the state that regulates it, but in practice, few states can seal their borders against illegal migration. Ken Booth, a theorist in international relations, argues that the concept of security needs to be broadened, because not only does the state play the main role in achieving the security status, but also non-state actors do, such as migrants, cultural, ethnic groups, regional economic blocs, multinational corporations, non-governmental organizations. The concept of security is broadened both vertically and horizontally... “those strategies that do not try to be part of the solution will undoubtedly become an increasingly important part of the problem” [8, p. 54].

The management of migration does not start with the first migrant, it is not limited to the regularization and control of the flows of migrants, but it also involves the societal implications of the integration of newcomers into the community and the creation and development of effective mechanisms for managing diversity in the insertion communities. In this regard, diversity management is primarily concerned with the creation and development of appropriate tools to facilitate the protection and expression of the values, traditions and culture of migrant groups. These characteristics are manifested, in most cases, in the form of specific rights, as mechanisms of individual protection and promotion of inter-culture.

In the specialized literature, **social integration** includes the elements that contribute to achieving a good functionality in a social group. The social integration of migrants is a binder of the life of a European society based on a number of factors that determine migrants to live together. It implies the responsibility of all the members of a European society for social welfare, the

development of trust and partnership relationships based on equality in rights, human dignity, and personal autonomy. Overall, social integration is a major objective, which is practically present in all development strategies.

- a) *dynamic and two-way*: it places demands from both the host society and the individuals and / or communities concerned. From a migrant perspective, integration requires preparation to adapt to the lifestyle of the host society without losing its own cultural identity. From the point of view of the host society, integration requires the desire to adapt public institutions to changes in the matter of pollution, to accept refugees as part of the national community, to act to facilitate access to resources and decision-making process.
- b) *long-term*: from a psychological perspective, integration often begins with the arrival in the country of final destination and ends when a migrant becomes an active member of the society from a legal, social, educational and cultural perspective.
- c) *multi-dimensional*: refers both to the conditions for integration and real participation in all aspects of economic, social, civil and political life in the country of sustainable asylum, as well as migrants' own perception of acceptance in the host country and belonging to the host society.

The applied methods are the normative-axiological approach, the behaviorist method, the document analysis and the semi-structured observation. The normative-axiological approach allowed highlighting the importance of migration processes as political phenomena for both society and the individual. The behaviorist approach has focused on the behavior and reactions of migrants, citizens and political actors within the EU. This led to the migration process being placed on the European public agenda (attempts by EU institutions to promote policies to integrate migrants into the host country's society, but also to adopt a common policy in the field of migration of all European states, the emergence and development of anti-migration political parties, but also the behavior of both European citizens and migrants). Also, for the purpose of researching and verifying some hypotheses, a number of additional methods and techniques were used, but there were absolutely necessary, as in any study,, such ones as document analysis and semi-structured observation to facilitate the selection and interpretation of the obtained data.

Migration is a constant challenge of humanity, with an impact on the economic and social development, the education system, the cultural exchange [11, p. 51]. To develop a strategy on the social integration of migrants in the European states, one must first identify the divisive factors of a European society and the mechanisms, processes and institutions that diminish and limit the influence of these factors on the society's peace must be created or refined.

European societies have realized that ethnic, religious, cultural diversity and ideological pluralism are not an obstacle to social integration, but rather a source of well-being, dynamism, adaptability and strength. This involves combating different forms of discrimination, such as racial, ethnic, religious, etc. and, at the same time, it requires active policies to integrate migrants into a society that follows these differences and fully recognizes their rights. In this case, social integration should be taken into account, and the role of the migrant should not be ignored, but not accentuated, to provoke suspicion among the natives of the population, but at the same time, migrants should not to be stigmatized for all ills of the society. It can be considered that migration has been and remains a challenge with a strong impact on economic and social development, on the educational system, on cultural exchange.

Two of the five objectives of the Maastricht Treaty institutionalize the development of the social dimension and the establishment of a common foreign and security policies [14]. Barry Buzan argues that the danger posed by migration is mainly dependent on how the relative number of migrants interacts with the absorption and adaptation capacities of the society. Social integration expresses solidarity between the Member States and the regions of the European Union. For example, in Germany, as European citizens, residents and their children have the right to attend school. Migrants' children have the right to free German language hours, so that their integration is as easy as possible. Estonia offers all newcomers a mandatory, continuous and standardized support for learning the Estonian language as well as their own language and culture. Similarly, according to the legislation of the Czech Republic, language courses need to be needs based, professionally taught and regularly evaluated, and available to the mother tongue and cultures. Czech teachers can integrate multicultural education into their education program through educational materials and teacher training supported by the state, as well as using the information portal (www.czechkid.cz). Slovakia has also recently introduced "multicultural education" into its education program, as well as training in the field of intercultural education, for qualified teachers working in the EU.

Statistics have shown that European states that have not been considered as immigration countries have begun to develop and implement policies designed to attract and receive highly skilled migrant workers. In this competition to attract highly skilled migrants, European countries are careful to combine different strategies. The success of the social integration of migrants in the host country is largely based on their human capital and access to the national labor market. Here we can easily see that the number of Noble Prizes awarded to researchers working in the United States but who are of European or Asian origin.

The EU's legal competence in the area of freedom, security and justice has been extended under the Treaty of Amsterdam since 1997. Upon its entry into force in 1999, Member States agreed, within the framework of the Tampere European Council conclusions that integration that is more ambitious would be to ensure equitable treatment of non-EU immigrants who are legal residents in an EU country. States were to guarantee the rights and obligations of these third-country nationals as close as possible to those of EU citizens. In addition, they would be offered the opportunity to obtain citizenship of the respective country [12, p. 15]. The European Union promotes and applies laws for social integration of migrants on anti-discrimination, family reunification and labor market mobility. Legal migrants must have the opportunity to benefit from specific basic information and language courses, access to social protection, health insurance, laws for the reunification of their family, several mechanisms for the application of general anti-discrimination laws and even dual citizenship in some cases, as well as citizenship for their children born in another country.

In this regard, a series of legislative acts with an impact on the integration of immigrants were adopted, respectively:

- Directive 2003/86/EC of September 22, 2003 on the right to family reunification;
- Directive 2003/109/EC of November 25, 2003 on the status of third-country nationals who are long-term residents;
- Directive 2000/43/EC of June 29, 2000 on the implementation of the principle of equal treatment between persons, without distinction of race or ethnic origin (the Directive on racial equality);
- Directive 2000/78/EC of November 27, 2000 on the establishment of a general framework in favor of equal treatment in terms of employment.

Specifically, according to the Charter of the Council of Europe, the rights of the migrant worker and his family refer to:

- free help and information services; measures against misleading propaganda concerning emigration and immigration;
- assistance to facilitate the departure, travel and reception of migrant workers and their families;
- collaboration between the social services of the countries of emigration and immigration;
- equal treatment of immigrants in terms of working conditions, affiliation to unions and obtaining housing;
- equal treatment of immigrants regarding taxes, fees and contributions related to the workplace;
- family reunion;

- equal treatment of immigrants for legal actions;
- the guarantee against expulsion;
- transfer of earnings and savings.

One can note that the regulation modality covers the whole socially sensitive aspects regarding the status of immigrants, moreover, also implying a permanent relationship between the states of origin and destination, which can only lead to a rigorous framework to protect the interests of active migrants on the labor market.

Social factors cause migrants to try to find a better quality of life or to be with family members or friends. In this context, one can also mention aspects related to the quality of housing, the prospects of obtaining a high level of education, the tolerance of the European population towards foreign people and the possibilities of social integration of migrants in the country of destination, the generosity of social security systems. An important factor of “attraction” is the extent of the expansion of the migrants’ communities created in the countries of destination. When there is a network abroad that helps migrants find employment opportunities, the costs of migration become much lower [4, p. 24].

Access to common rights in European states implies the right to equal treatment in terms of working conditions, as well as the right to social, economic and cultural integration of the migrant worker and his family in the host country.

At the level of the European Union, legal migration is a factor of favor and security for the social integration of migrants, provided that it is managed efficiently and channeled to the deficient sectors. That is why Marc Verwilghen (2004), the Belgian Minister for Development Cooperation, argued that there is a need for a public awareness campaign on the positive aspects of migrant integration, given that it is currently perceived, predominantly, with a negative connotation. At the same time, there is a need for greater coordination between development policies and efforts to effectively manage the phenomenon of migration, even more so as the aging of the population will have important consequences on the labor market, pension systems and health, increasingly influencing the way where migration is perceived. Currently, the countries of the European Union are quite permissive for people who are qualified or who wish to carry out activities that are not attractive to EU citizens.

In this regard, we suggest some instinctive signs for the social integration of migrants and ensuring the stability and security of the host European states:

- socio-cultural accommodation sessions (trainings on European values and traditions, the system of political-administrative organization of the European Union);
- language study courses of the language of the host state;

- information and advice on the modalities of access to the labor market, medical services and social protection measures;
- guidance and vocational training services to facilitate the economic integration, in correlation with the capacities and needs of the labor force of the European states.

The complete integration of migrants is a desire that derives directly from the fundamental values which European society is built on human rights, European values, constitutional principles. Often the legal status, rights and responsibilities that derive from it are discussed. But the European Union is built organically on universal human rights and on the principle of social solidarity. Each individual, born in the European Union or migrant, contributes to the social whole and must be treated equally with the others. From this perspective, the integration into the contemporary European discourse is approached.

Social integration as a factor of stability and security of the host states is a complex and problematic process. The European Commission states that its social policies for immigrant integration aim at: respecting the fundamental values of the democratic society; the rights of immigrants to maintain their own identity; granting appropriate rights and obligations, comparable to those of EU citizens; the active participation of immigrants in all aspects of the life of the European community under the same conditions as all other EU citizens. Social integration has sub-indicators such as learning the language of the host country; understanding of societal norms and cultural differences.

It has already been noticed that the period of being abroad is a factor which the process of adaptation (and vice versa) of the person in another country depends on. Moreover, according to the requirements of international statistics, if the person is legally present on the territory of another country for a period exceeding one year, he is included in the population of this country [13, p. 147].

Often, integration is considered successful if immigrants have a job and a home. These two conditions, although important, are not the only criteria of well-being and integration. Such integration will take place if at least three conditions are met: knowledge of the language of the host society, the possibility of plenary participation in different spheres of social and political life in the new society (participation in the electoral process, activity in civil society, establishing personal contacts with citizens of the host country etc.), as well as the attainment of a higher social status (through education, work/service).

Conclusion

Migrants' social integration is a complex phenomenon with a multitude of effects. The phenomenon has important consequences in society at economic, social, cultural and political level. In the European Union, it is recognized that

legal migration can be a favorable factor for economic and social growth, as long as it is managed efficiently and channeled to the deficient sectors.

The complexity of migration contributes to adopting a multilateral approach, which would take into account a number of economic, social, political factors, thus avoiding short-term solutions developed for reasons of rapid efficiency. A developed international society capable of forming a stable multicultural state makes it easier to avoid the unintended and unwanted side effects of national security policy and facilitates the pursuit of common gains, as well as the avoidance of common losses in many dimensions of economic, ecological, military, political or social policies.

The agreements of the European states are not ideal, but they are necessary for the rule of European law. Thus, to solve migrants' problems and to overcome the tension that appears in contact with the authorities and the citizens of the host country, the European structures must emphasize the observance, in the process of integration, of certain mutual obligations, both from the migrants and from the state authorities. The European Parliament underlined the importance of language study programs for the successful integration of migrants into the host countries. At the same time, regardless of the cultural context, skills and level of professional training of migrants, they must know the history, culture, values and principles of European democracy, the rule of law and study the Charter of Fundamental Human Rights, which will allow overcoming gender stereotypes, and other ingrained stereotypes. An important role in the integration process

Bibliographical references

1. Dacian Cosmin Dragoș, Uniunea Europeană. Instituții. Mecanisme, București 2007.
2. David Mitrany, A Working Peace System, London: Royal Institute of International Affairs, 1943.
3. Dima Luminița, Relații de muncă și industrial în Uniunea Europeană, București, 2012.
4. Dorin Vaculovschi, *Migrație și dezvoltare: Aspecte socio-economice*, Chișinău, 2017.
5. European Commission, Commission on Immigration, Integration and employment, COM (2003)336, Brussels, 3 June 2003.
6. EPC/KBF, Beyond the Common Basic Principles on integration, Issue Paper 27, 15 April 2005.
7. Fritz Machlup, A History of Thought on Economic Integration, Macmillan Press Ltd, 1977, London. – p. 10.
8. Gloria Moreno-Fontes Chammartin și Fernando Cantu-Bazaldua, *Studii cu privire la migrația internațională, Perspectivele migrației după extinderea Uniunii Europene din 2004*, Republica Moldova, 2005.

9. Institutul European din România, *Spre o strategie europeană în bazinul Mării Negre. Cooperarea teritorială*, București, 2007.
10. Integration and Naturalisation tests: the new way to European Citizenship, November 2010, Centre for Migration Law Radboud University Nijmegen Netherlands.
11. Ludmila Roșca, *Integrarea socială a migrațiilor prin cunoaștere și comunicare. Abordare holistică* //Revista Relații Internaționale, Plus, Nr. 2 (12), Chișinău, 2017, p. 48-65, 379 p.
12. Manual privind integrarea pentru factorii de decizie politică și practicieni, Direcția generală Justiție, Libertate și Securitate, Ed. 3, p. 15.
13. Olga Poalelungi, *Particularități de integrare socială a copiilor imigrațiilor moldoveni în țara gazdă: Cazul Italiei*// Revista de filozofie, sociologie și științe politice, Chișinău, 2012, p.142-153.
14. publications.europa.eu, accesat 27.03.2020.

SOCIAL INTEGRATION OF NATIONAL MINORITIES IN MODERN ISRAELIAN SCIENCE: ACHIEVEMENTS, PROBLEMS, PERSPECTIVES

Yaser ABU AJAJ, PhD student, Institute of International Relations of Moldova, Israel
(yasersalm1@gmail.com)

Simion ROȘCA, PhD in Philosophy, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova
(simionrosca55@mail.ru)

Abstract

The study the results of the struggle of Arab minorities in the State of Israel for the rights to the socio-cultural identity. The story of a population is updated, which since the emergence of the State of Israel as a Jewish, democratic right state has seen a significant improvement in the standard of living, has achieved achievements in the fields of education, training, welfare, health, economy and culture. However, he has not yet attained full equality and has encountered difficulties in being a non-Jewish minority in a Jewish state.

This article describes the changes over the years and the characteristics of Arab society in Israel; estimates the influence of social networks on national integration in modern Israeli society. Emphasis is placed on integration and social dialogue, social aspects are analyzed; the influence of social networks on the process of integrating national minorities into modern Israeli society with reference to the population of Arab and Bedouin citizens is estimated.

Keywords: social integration, Arab minorities, modern Israeli society, social networks.

CZU: 323.15:341.234(33)

Introduction

The Arab minority in the state of Israel, throughout the history of living with the Jewish population, has faced many obstacles, confrontations. The whole Jewish challenge has implications for the design of its essence and historical entity. Since its definition as a democratic rule of law – the State of Israel adopts two principles according to which relations with the Arab minor-

ities are regulated: the preservation of the content of the national state and the democratic principle of full equality of all citizens. In reality, an adequate balance between the two principles has not been established, the second principle, in practice, being less applied. The Arab Society of Israel is a modern Israeli Society, made up of groups that differ by religion and way of life is also divided into groups of people who hold different political positions and opinions. From the establishment of the state to the present day, the Arab community in Israel has undergone considerable demographic, social, political, religious and economic changes. These influenced the identity characteristics of individuals and their social and group status within the political-social realities of Israel. Arab citizens of Israel represent a minority in a Jewish and democratic state. On the one hand, they are an important element of the social structure, and on the other, they have a unique identity, with the Arab world in general, with some groups that are in continuous conflict with the Jewish community.

Methods applied: description, analysis, comparative study, content analysis, generalization, synthesis. The empirical, theoretical methods have allowed the authors to highlight the identity particularities of the Arab minorities in the State of Israel, to highlight the factors and the means of their integration in the modern Israeli society.

The results of the investigation. Arabs in Israel have a story of a population that has existed for many years on the territory of Israel. A territory that was previously called by the British and Arabs “Palestine”, and the Jews called it “Israel”. Arabs represent a minority in the Jewish state, a minority that has tried to be part of Israeli society. They are fighting for civil equality, influencing the character and symbol of the State of Israel. The history of the Arab community in Israel is a story of confrontation, but also of overcoming them. A story of major conflicts and attempts to resolve them, of changes and evolutions, of disappointments, but also of hopes for a better future. This is the story of a population that has undergone a significant improvement in its standard of living and has achieved achievements in the fields of education, training, welfare, health, economy and culture. However, he has not yet attained full equality and has encountered difficulties in being a non-Jewish minority in a Jewish state.

In the last two decades, in particular, against the backdrop of the mass immigration wave and the global processes that have had a significant impact on Israel, social problems have become clearer. These are an inseparable part of the country’s illnesses from its inception, and some researchers claim that social problems arise before the establishment of the state with the existence of Old Yishuv during the British mandate. The social and economic polarization between different population groups deepens [2]. It is about the difference between Jews and Arabs, between Israelis born and veterans, new immigrants,

migrant workers and asylum seekers, secular versus religious and ultra-Orthodox, center and periphery, etc. The published international indicators frequently illustrate how severe the situation is in various social fields, especially in the education system [2]. In this regard, the state of Israel ranks last among the Organization of Developed Countries (OECD) in terms of government investment on student, state, teacher salaries and lower ranking of universities. This fact is part of the explanation for the gaps in the state of Israel regarding the inequality between the various groups, especially between the Jewish population and the minority population, such as the Arabs and the Druze. For these populations this is one of the factors that explain their inability to integrate into Israeli society, their difficulty entering the labor market due to insufficient knowledge of both Arabic and Hebrew [2]. The scientists argue their conclusions, based on the thesis: employment and education are the central instruments of the society, which stimulates the social integration of the representatives of different groups of people. One of the main solutions offered by the authorities refers to the need to increase the percentage of employees and to integrate them into the employment, exposing them to the educational programs, focused on the preparation for such activities [2].

The special social policy of the State of Israel created conditions for the exclusion of a considerable part of society, ignoring its right to equal opportunities policy – a priority of the democratic rule of law. The special case of the State of Israel is even more acute in the dichotomy between these two major groups, because the social exclusion of the minority group is not only due to their non-Jewish fact, but also to their fear, the mistrust between the two parties as part of Israel's history. The area during the War of Independence and the Six-Day War further accentuates the social exclusion of minority groups in the state of Israel [2].

The emergence of sociological concepts reflects, in most cases, an attempt to describe new social changes, and the degree to which they are assimilated into public discourse is related to the dominant ideological-cultural tendencies in concrete historical periods (Richter, Riemer and Brocke, 2011). The term social exclusion is a general concept that does not have a clear and specific meaning and yet is widely applied in both academic research and public discourse (Bachar, 2011). Social exclusion is perceived as a direct result of inequality and an expression of the failure of social, political, cultural and economic systems to include different groups in social life. The phenomenon of integration or “melting pot” in the case of the State of Israel reflects the exclusion of different groups that are not directly part of this integration (Richter, Riemer&Brocke, 2011). The case of Israel, in this regard, is deeper and more complicated, as the state was founded on the basis of the Zionist conception of establishing a Jewish state, a desire that does not consider non-Jewish mi-

norities to be part of its ideal. Social exclusion refers to social isolation, lack of integration, reduced coexistence, lack of influence and power of different social groups and continuous multidimensional deprivation [15]. Social exclusion is perceived as a decisive factor in the loss of feelings of belonging and identification with the exclusive society and its institutions. Loss of feeling of belonging refers both to the micro dimension and to the sense of belonging of minorities to individuals in society; as well as the macro dimension, the sense of belonging of the minority to the state in which it exists. The frequency of reference to the subject of exclusion sometimes attests to wide-ranging changes in the perception of inequality and signals a change in attitudes towards them [16].

In Israel, the subject of social exclusion has not been treated in a similar way, despite the fact that this is a country where there is no social exclusion as in other countries and perhaps even more because of the unique historical ties of social groups. The pause of articles dealing with exclusion and describing the changes that have taken place in the social stratification of Israel is a sign of the conceptual fixation of the professional community against the rapid spread of inequality in Israel. Concentrating public goods in private hands [8], increasing pay gaps, depleting social services from human resources and the absence of concrete answers require a conceptual change in professional practice and a new policy in addressing these issues at the socio-cultural level. One of the central aspects of the exclusion of minority groups, in Israel and in general, is expressed in the removal of minority groups from the public sphere [16]. The ability of these groups to operate in the public sphere directly affects their status and their ability to be an integral part of the state. In fact, public space is merely a mirror image of the situation of minorities in the country and their ability to be dominant in the main processes that take place in it [16].

A neoliberal policy is perceived as strengthening society's inequality and economic exclusion. The state of Israel, beginning with 1977, with the political uprising and the rise of the right to power, changes its image and gradually becomes a state of neoliberal economic character. This proves that contrary to the SIS investment policy [8], the State of Israel becomes a state that not only does not reduce the existing exclusion phenomenon, but extends it. According to the neoliberal economic package, existing in the state of Israel, there are different approaches to the social investment program (SIS) by liberal actors, which do not extend to minority groups [18]. One factor that has led to the expansion of the sense of social exclusion of minorities in Israeli society, including Arab minorities, is the change in their political representation in the Israeli Knesset. An examination of the political processes, attested in Israeli democracy in recent years, shows an increase in the blockage rate from 2% to 3.25%, which directly affects smaller parties [7]. Small parties naturally

represent minority groups in society, including national minorities. Changing the electoral threshold is an example of a threat to the political representation of national minorities in the country, especially the Arab minority, and the increased sense of social exclusion they have felt as a result [7]. Studies on this topic have found that the feeling of social exclusion due to political changes regarding the rights of the minority population in Israel shows that the legislative changes not only led to the forced unification of all parties intending to represent the Arab population, but also to the unification of claims and demands, of these parties [7].

The social services provided to different groups in the State of Israel are another example of social exclusion of minority populations in the State of Israel. In this context, an efficient and qualitative, social and egalitarian public service – is a necessary condition for the existence of a democratic political culture and the proper functioning of the political system [16]. National minority groups are naturally on the margins of society and, therefore, an examination of the state services offered to them helps to justify the existence of social exclusion. A study analyzing the Bedouin population in contrast highlighted that this group actually receives few services from the state. While the Bedouin population in the Negev constitutes a minority of the Arab minority population, that is, a subgroup of a minority group [13].

The conclusions of this study indicate that there was no significant difference in the sense of deprivation and social exclusion between the groups of inhabitants of the Bedouin permanent settlements and the residents of unrecognized villages. In fact, both groups reported high levels of inequality and shortages. In conclusion, the researchers claim that residents of unrecognized Bedouin communities are deliberately and tend to have fewer public services than residents of Bedouin permanent settlements [8]. The results of the investigation proved to be largely astounding. The literature on this subject argues that feelings of social exclusion, such as deprivation and inequality, are a direct result of the public services provided to different populations of the society [8].

Another factor attesting to the social exclusion of the population of national minorities in the state of Israel is the educational dimension. In fact, Israel's primary and secondary education system consists of four supervisory sectors: Jewish state education, Jewish state religious education, ultra-Orthodox independent education, and the Arab education system [13]. While the education systems offered to the Jews, especially the Haredi education system, enjoy organizational and managerial autonomy, the education of the Arab population, despite its distinctiveness, lacks independence and even autonomy. In practice, this is an educational flow that suffers from differentiation based on discrimination, exclusion and separation, control and supervision of unity within it [13].

This fact indicates the lack of openness of the state of Israel to all coexisting cultures, especially minority cultures. According to the study, the State of Israel does not intend to respect the right of all social groups to conserve and develop their own culture and way of life [8]. Moreover, political scientists and sociologists argue that the Arab education system in the state of Israel is a factor that indicates that the state does not see the significance of common citizenship and the value exchange of cultures of different groups existing in the country. The attempt to disrupt Arab culture by the state of Israel is seen as an inseparable part of the social exclusion of national minority groups [13].

The adoption of neoliberal policy by the state of Israel reflected, among other things, the growing disparities between the Jewish majority in the country and national minorities. In addition, this economic policy has strengthened the social exclusion of minority groups in many areas of society [17], including in the areas related to the provision of public services. The core of socialist ideology holds that the state must meet all the basic needs of all residents. Strengthening the neoliberal policy, on the other hand, expropriates this right of the state, strengthens the economic and sociological factors of the country and weakens the weak elements, among which the minority population [13]. On the other hand, the neoliberal tendency in the State of Israel was an inseparable part of the process of globalization that swept the Arab countries and later reached the State of Israel. The two main phenomena related to the “globalization era” describe three processes that characterized this era [17]. The first is attributed to the ideological and political level when the western countries break away from the socialist ideology, characteristic of the states of Eastern Europe and adopt the neoliberal ideology that provides the intervention in the life of the individual and the desire to protect the freedom and property of the individual [17]. The second characteristic phenomenon concerns the economic dimension, which accentuates the capitalist aspect of neoliberal policy and advocates for freedom of entrepreneurship for the individual, reduction of governmental regulations, legislation, governance and deliberate governmental policies that affect economic freedom (Swyngedouw, 2010). The third phenomenon refers to the global plan, which regards the world as a large village, made up of citizens. Therefore, the age of globalization blurs the borders of different countries by integrating different elements, characteristic of the states of the world. Removing obstacles in this regard does not only refer to the macro dimension, but also to the elimination of barriers and the strengthening of integration processes between different populations in this country [12]. The catalyst for the development of the global era is provided by sophisticated media, concerned with transmitting information that allowed citizens of the world to be exposed to each other’s culture, to share informa-

tion with the masses and to acquire new knowledge, to carry out transactions outside the state borders [12].

This reality was made possible by unprecedented technological developments in the fields of computer and communications, which included, inter alia, modes of transport around the world. The transformation of the world into a “global village” has been further enhanced by the penetration of the Internet into the world and by the ability of all people to maintain contact with each other, based on the online network, without connecting them with their location or origin [12]. According to Borcuch et al., the online network is the most visible manifestation of globalization and constitutes, its driving force [4]. Therefore, the process of globalization is perceived as the global achievement of communications technology and capital flows. The social and sociological examination of this phenomenon shows that globalization changes the nature of social relations and blurs the previously recognized boundaries between the different countries and the different populations that exist in each country [4].

A specific reference to this can be seen in Swyngedouw’s (2010) study, which argues that globalization must first be interpreted as “glocalization”, meaning processes that take place locally and not globally. This process refers to the contradictory combination of global economic and technological trends and local identity and political tendencies. This phenomenon is perceived as weakening and blurring the nation-state phenomenon [17]. In this sense, the nation state with all its characteristic processes, is perceived as being pushed up by the force of globalization, when it forces and squeezes the lower state, pressure exerted on the nation-state by the two forces that reflect the gradual change by which the nation-state it suffers in terms of the forces that exist within it and the internal balance of power between them [17]. The process is also perceived as an integral part of changing the balance of power between different groups in the national state and refers to the phenomenon of globalization as a sub-process within it which expresses change not only in the macro dimension of the country, but in the micro dimension, including processes that exists between the different groups existing in the nation state [4].

One of the main processes mentioned in this regard is the elimination of barriers and the blurring of national and ethnic differences between the various groups through an integrative connection between them, a connection that was not possible before globalization [4]. Globalization in this respect is not a static phenomenon, but a dynamic and complex phenomenon that develops “while it is moving. The dynamic aspect of globalization expresses the improvement of the capacity of the population to manage the relations between them in a more sophisticated and simpler way each time, while offering various technological solutions. These solutions are expressed both in the technological develop-

ments regarding the transport of passengers, both at the state level and at the interstate level, as well as in aspects regarding the ability of individuals from all countries to communicate with each other on the basis of online platforms that blur the geographical aspect. And allow direct connection between participants from different population groups [9].

The online network is appreciated as a central tool that facilitates the development of globalization, both locally and globally (Borchuch, Pirat-2012). Connecting different countries to the online era has become an important part of their long-term strategy, from the perception of the importance of making the internet accessible to the population. An official study, conducted by the Ministry of Social Equality in the state of Israel, examined the state of digitization. The inventor of the study presented a complex image [9]. On the one hand, the state of Israel, known as Start Up Nation, is characterized by the highest technological innovation in the world, being second in the R&D investment rate worldwide. Similarly, the volume of capital invested in Israel is among the largest in the world, with \$ 170 per capita, compared to just \$ 75 in the second-tier country, the United States. Israel is consistently ranked in the top of the global competitiveness index of the World Economic Forum on technological innovation and preparation [5]. In recent years, more and more people have joined the social networks. Among young people, participation rates are particularly high. The increasing use is less clear if social networks are used as a global communication tool in the field of employment and professionalism, or if the main use of social networks refers to maintaining existing connections as an additional communication tool on existing channels.

The minority group is a social category that does not belong to the majority group that controls a society, characterized by its members who have common physical, social or cultural characteristics and are subject to social deprivation because of it. In the definition of sociologists, a social minority does not necessarily constitute a numerical minority and includes any group discriminated against in relation to the “majority group” in various fields: social status, education, employment, welfare and political power. Some scholars favor the terms “subordinate group” and “dominant group” over majority and minority groups. The group of Israeli Arabs, during the British mandate, lived in the territory of the State of Israel, and at the end of the War of Independence they managed to return to their homes before the border was closed. At the end of the war, this population was granted Israeli citizenship, and under the Citizenship Law they became citizens of the state of Israel. This population was supplemented by Arab immigrants, mainly as a result of family unification, as well as by some others who were given the right to settle after providing services to the State of Israel. Some include permanent residents who are not citizens, including those living in areas annexed by the State of Israel – East

Jerusalem and Golan Heights. Most Israeli Arabs are Muslims from the Sunni stream, and a minority are Christians or Druze. As of September 2017, Israeli Arabs made up 20.9% of Israel's population.

The Bedouin minority group makes up about 3.5% of Israel's population. In mid-2013, about 220,000 Bedouins lived in the Negev region, most of them residents in Rahat (53,000) and in the permanent cities of Kuseife, Arara in Negev, Segev Shalom, Tel Sheva, Hura and Laqiya. Examples to this effect are the Afishish, Qudayrat al-Sana, Janab, Atrash, Abu Amra, Itham, Abu Ruqayk, Abu Jawayyad, Qu'ain, Abu Kaf, Ukbi, Hawashla, Natsara and Huzeil tribes, who have not yet received status of the municipality. The neighborhood is intensely cultivated by the Arabs from Tarabin and by small groups of felahin who arrive in the area for the season between sowing and harvesting, and live with their families in tents set up in protected areas. Here the camels are used for plowing, when a camel is equal to two oxen, and the thin and tall figure of the "desert ship" often appears on the horizon slowly moving before the plow. The surface of the cultivated land is large, and the harvest of wheat, barley and corn far exceeds the needs of the inhabitants. In fact, large quantities of agricultural products from this area are exported annually from Jaffa and other cities [10]. The creation of international borders has also led to a decline in nomads and encouraged regulation and transition to agriculture.

Until the establishment of the state, Bedouins in the Negev had a semi-nomadic lifestyle. Eliahu Krause wrote in 1915 a report on the agricultural potential of the Beer Sheva area, describing the cultivation of the land by the Bedouins in the north of the Negev, the area on the northern border between El-Majdal (Ashkelon) and Hebron and south, along the line between Rafah and the southern edge of the Dead Sea. Now, the lands of this area are inhabited by Bedouins, who grow cattle and agricultural crops: wheat, barley, sorghum. Soil processing methods are simple, primitive. They return every year, after the first rains, sowing the land through the plow with a very large plow, which covers the grains. Relatively small rainfall is required to obtain crops. Eliyahu Krause, Memorandum on the Possibilities of Cultures in the Sinai Desert [11]. Part of the population also found a living in the paving and infrastructure projects of the Mandate authorities [12]. The Bedouin transition to agriculture accelerated during the mandate period. According to the British Mandate of 1928, 1.5 million dunams were cultivated in the Negev, and in 1934-5, 2,109,234 dunams were cultivated. Researcher Ruth Kark estimated that this cultivated area, considering that the Bedouins worked their land alternatively (a year or two of recession after a year of processing), means a total processing area of 3.5 million dunams, but these figures are exaggerated 80% of the area was used for growing barley, followed by wheat, sorghum, melon and lentils. [13] The number of Bedouins in the Negev on the eve of the Independence

War is not known in the Negev. However, it seems that 70,000 Bedouins live in the Negev, of which seven are Bedouins (Ikhwan, Jabbarat, Hanjara, Sadeen, Azazma, Thea and Tarabin) [14]. In 1946, the number of Bedouins was estimated at between 57,000 and 95,000. They were often called “Be’erSheva Arabs” and the name “Bedouin” was nicknamed by the permanent residents. During the War of Independence, most of them strayed or fled, mainly to the Gaza Strip, either because they feared Jews or were afraid of being recruited into the Arab armies, as requested by the Arab Higher Committee. In 1951, in the Negev there were 12,740 Bedouins, most of them from Thea headquarters.

Currently, there are approximately 290,000 Bedouins in Israel, concentrated in the Negev. Over 65% of Bedouins live in permanent settlements (urban or rural). A modern state, such as Israel, does not allow nomadic population groups, who do not know borders, to continue to exist according to their tradition. In Israel, the political security situation requires fixing, reducing the “living space” and reducing grazing areas. In the former Bedouin areas of the Negev, permanent settlements, IDF bases, shooting and training areas were established, as well as competition for additional land use in a limited area of the Negev.

Life in permanent settlements allows a higher level of services and living (welfare, education, health...), changes in consumption habits (electricity, internet, television, washing machine, etc.), and constant contact with the population. Jewish led to a change in the structure of employment: from grazing and cultivation of small plots to employment in agriculture, trade, construction, industry and services (including doctors, lawyers, accountants etc.). Some are employed, others are self-employed. We notice significant changes in the socio-cultural sphere: the proximity to the Jewish sector is a factor in emulating the patterns of behavior among the Jewish population. Despite the aspiration to modernize Bedouin society, many difficulties arose within it: changing the status of women, residence of tribes and clans (extended family) near permanent settlements, as opposed to the past living in separate living areas, the need to change the economic base and move to permanent settlements. All these do not correspond to the socio-cultural patterns of the population. The resources allocated are insufficient, the services and infrastructures are not at a satisfactory level, and the unemployment rates in the Bedouin cities are high. A small part of the Bedouins serve in the IDF, mainly as detectives.

In the construction of Bedouin cities, emphasis is placed on the separation of neighborhoods according to clans, each neighborhood having its own social framework (similar to the tribal structure), the first urban settlement, established in 1966, was accompanied by errors due to social and cultural development. of the Bedouins. The lessons learned from planning errors were taken into account in the cities that were later established in Rahat, where the inhabitants were also involved in organizations in a tribal-clan setting.

The Wide Zone. Each resident establishes the home plan according to its economic capacity, with schools, mosques and neighborhood shops scattered around the neighborhood, as well as banks, a post office.

Bedouin living in the past was based on agriculture – grazing combined with field crops, mainly wheat and barley. A series of parallel processes led to a decline in agricultural incomes, following which new production methods were adopted, which subsequently led to a significant increase in global production and caused surpluses of supply, which in turn caused a fall in the prices of agricultural products. As a result, the incomes of the population who continued to engage in agriculture were reduced by non-mechanized methods. Forced urbanization – the transfer of Bedouin to the permanent cities by the state prevented them from engaging in agriculture. The loss of pasture land, the main occupation of the Bedouins, was used for urban and settlement development.

Recently, there has been a significant increase in the number of racist expressions and the incitement of slogans against violence that are spread by young people. We can see that the young people add to their username the expressions We are witnessing a severe escalation of incitement waves among young people in social networks. The social network can offer minorities in Israel, especially the Arabs social compensation, they can run freely in the social network environment, which can provide a place where some limitations of traditional Bedouin society are bypassed.

In recent years, scientists have found on this subject that many minorities are engaged in the struggle of national minorities for equality. Nationalists fight in different ways to achieve their rights and insist that they are not just a collection of individuals, but also a collective with a unique cultural and national identity and cannot be ignored both institutionally and symbolically. Many national minorities in different countries do not match the individual rights granted to their members in the liberal frameworks, but seek the recognition of their collective rights.

A study, conducted by Esterhan and Eisenmann (2008), involving 33 students in grades 9-11 in schools in Jerusalem, suggests that students prefer online discussions for learning than face-to-face discussions in class and feel more comfortable doing so. is expressed. More and more distractions and distractions are fewer than in the classroom, and students who are considered “quieter” and more introverted, who do not tend to participate in classroom discussions are actually very active in online debates.

Another study, conducted on various Israeli communities, including children between the ages of 9 and 17, who received volunteer projects over the Internet over the course of a year, revealed that participants in the community who carried out several projects were, also, look at most other community

projects and have received more offers from other research participants, either from their community or from other communities (Zuckerman, Blau and Monroy-Hernandez, 2009). Thus, it can be seen that for the young Israelis there is a positive correlation between social involvement and educational activity through social networks on the Internet.

The Bedouin society in Israel has a low socio-economic status, both in terms of the economic situation and the level of education. In addition, the Bedouin society is a traditional, religious, conservative and zealous society for its values. The entry of the Internet into this society represents an immediate threat to the values on which it is based and wants to educate the next generation. A study of approximately 600 Israeli participants (Jews and Arabs, women and men) found that using social media to communicate with known friends is characteristic of older, Jewish, educated users, who claim to have little support, currently active in any social network. On the other hand, the use of social networks for new meetings and mediation between groups is more typical for men and Arabs. These findings provide an indication that the use of networks differs between different population groups and teaches that Bedouin society's fear of meeting the opposite sex over the Internet is real and may change the adult conservative way of life to a less conservative one.

Conclusions

In recent years, we have witnessed significant changes at global level, as well as at the level of the states, which overlook Israel's Arab sector and the nature of its protest. In addition to extending the use of network protest – at most, it indicates that they are more relevant to strategic changes in integration and equality. The Internet as a tool for self-expression, neutralization and promotion of protests has different approaches to the new flourishing of the media in the Arab sector of Israel and the widespread use of the Internet as a tool for news consumption and other uses.

Who argued that “different marginalized cultures use different expressions of popular culture to express their vision and invent themselves. Over time, the network has become increasingly relevant to Arab society. The situation of the Arabs in Israel and the way they protest have a direct impact on the country's internal security, significantly reducing economic productivity, contributing to reducing inequality and strengthening Israel. Improving infrastructure in the sector and encouraging education, higher education will reduce, among other things, the tendency of crime, promote the integration of Arabs in the country. Therefore, the gaze of the sector through its final protest may to some extent be absent from the currents of Arab society, which find no external expressions and, therefore, are difficult to identify, to understand: the existing

frustration, although it does not remove the people, but sends them at home, it causes deep effects, which can float, rise and erupt.

Bibliographical references

1. Avidar, M. Nationality and violation of digital communication in Israel, 2007.
2. Bachar, S. Reducing economic gaps, social integration, and promoting low socioeconomic status as a strategic goal for the State of Israel. The Herzliya Conference, 2011.
3. Behavior – Acting Avoiding or even Opposing. *Studies in Education*, 14, 213-237.
4. Borcuch, A. Pirat-Borcuch, M. &Swierczynska-Kaczor, U. The Influence of the Internet on globalization process. *Journal of Economics and Business Research*, 1, 118-129, 2012.
5. Gamliel, G. National Initiative Israel Digital – The National Digital Program of the Government of Israel. The Office for Social Equality, 2017.
6. Kaba, M.A. Limitless Network – Internet and Press Uses Online among the Arab population in Israel, T. S. Altshuler, editor), Inside: Press. Dot.com The online press in Israel. Jerusalem: The Israeli Democracy Institute, 2007.
7. Kook, R. Representation, minorities and electoral reform: the case of the Palestinian minority in Israel. *Ethnic and Religious Conflict in the Middle East*, 2017.
8. Manna, A. Perceptions of the equality of Health services among Negev Arabs (Bedouins). *Journal of Social-Educational Work*, 74, 77-96, 2015.
9. Mir, U.R., Qadri, M.M, & Hassan, S. Understanding Globalization and its Future: An Analysis, 2014.
10. Nader-Gennai, A., Assad, H., Tibi, M. Network usage modes Social in the center of Arab youth. *Jamaa*, 15, 2011.
11. Nakamura, L. (2004). Interrogation the Digital Divide. (S. P. N. Howard,Ed.) *Society Online the Internet in Context*, 77.
12. Rahamim, Y. The modern labor market in the globalization era and its impact on labor law. *The Trial*, 24, 2017.
13. Reingold, R. &Baratz, L. Arab Israeli Education Perceptions of Morally Courageous, 2016.
14. Retrieved from the Department of Sociology and Anthropology, University of Haifa.
15. Richter, D. &Riemer, K. &Brocke, J.V. Internet Social Networking, *Business &Information Systems Engineering*, 3, 89-101, 2011.
16. Stryer, R. From exclusion to social involvement, 2000.
17. Swyngedouw, E. Globalisation or ‘glocalisation’? Networks, territories and rescaling, 2010.
18. Zehavi, A. &Breznitz, D. The Neoliberal Targeted Social Investment State: The Case of Ethnic Minorities. Cambridge University, 2018.

INTEGRATIONAL PROCESSES AND GLOBAL ECONOMY

THE PROBLEM OF FOOD SUPPLY IN THE HISTORICAL DISCOURSE OF DEMOGRAPHIC POLICY

Vasile SACOVICH, doctor habilitate in Political Sciences, university professor,
Technical University of Belarus, the Republic of Belarus
(113vs@mail.ru)

Vitalie CAZACU, PhD in Economic Sciences, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova
(vitalie_cazacu@mail.ru)

Abstract

The article examines various aspects of demographic policy, its impact is on the level of food supply for the population. In the course of the evolution of historical development, humanity has passed various stages of attitude to demographic development, depending on the food supply, namely, from the idea of population reduction, creation of an optimal proportion between the amount of land, food and population, to the idea of population increase because “anyway food will be found.”

It is concluded that in today’s world population growth, with decrease of arable land, non-standard measures are required in order to improve the level of food supply for the population, namely, these measures are as the following the concept of a green economy, biotechnology that is based on genetic engineering techniques, “gene drives”, introduction of “bio-farming, replacement of natural animal products with plant analogues, as well as the introduction of innovations and scientific and technological progress, breeding of new high-yielding sorts, and increase of farming culture.

Keywords: demographics, politics, population, provision, food, measures.

CZU: 323.15:341.234(33)

JEL: Q18, J10

Food is the most important product that provides vital functions of man. Therefore, during the long history of humankind, man always, in the first place, took care of his subsistence. According to Maslow, the need for food is the “most urgent of all needs” for a person [2].

In the course of the evolutionary development of mankind, the improvement of labourtools, the development and quality of farming, its production

amount changed significantly, that led to a change in the conditions, quality and food menu.

In the ancient “gathering period” primitive people ate food almost exclusively of plant origin, namely, berries, roots, fruit, edible leaves, etc. Bird eggs, shellfish, and small animals served as an important addition to their vegetarian “table.” They extremely rarely they included meat in their menu; before the discovery of fire they ate meat only in raw form. The gradual transition to hunting and fishing marked an important stage in the expansion of human food resources. This was provided by the invention of bows, various traps and nets, as well as the use of the first shuttle rafts. We should note that the use of the first floating means significantly expanded the geography of primitive man because large rivers ceased to serve as an obstacle and contributed to the resettlement of people within their basins. The process of population growth and the development of new lands, archipelagos, accelerated.

Over time, with the transition of humanity to a higher level of human development, that is, *settled agriculture*, food became more diverse. This period was characterized by increase of the proportion of animal products in the menu, as a source of higher quality food (compared, for example, with cereals or vegetables). However, even at this stage of the development of mankind, the provision of man with food was his own problem. During this period, hunger and malnutrition also persistently persecuted a person.

And only the appearance of ancient states and the increase of the population in them (in favorable years) forced the proper state already at that time to begin the process of controlling its growth (with the aim of expanding the possibilities of feeding) by stimulating the dispersal of residents, even the forced emigration. Therefore, in the IV – V centuries BC in small ancient Greek city-states, overpopulation was felt, it led to the forced emigration of an excess of population and contributed to the establishment of new colonies. The Greek colonization of the Mediterranean and the Black Sea (and its origin dates back to the VIII-th century BC) can, perhaps, be considered the first form of targeted regulation of the population number; it, of course, affected the population’s ability to provide people with food.

In the V-th century BC the relocation of residents from densely populated areas to sparsely populated ones with an excess of land in order to maintain an “optimal” proportion between land, food and population was proposed by the ancient Chinese philosopher Confucius and his followers “as an effective state measure.” The outstanding Greek thinkers of that time, Socrates, Plato and Aristotle, were also concerned about the danger of excessive population growth that periodically arose in the states of ancient world. The problems of limiting the population are reflected in their statements and works, as an essential element not only of regulating the population size, but also of human nutrition.

With the appearance of Christianity, religious doctrines, completely replacing legal norms as regulators of behavior, had a great influence on the formation of views on politics in the field of population reproduction. Christianity supported a married life, the birth of children, condemned abortion. The religious doctrines of the East, prevailing in China, India, and Persia, generally prescribed procreation. During this period, the authorities began to support population growth. The Greek state simply ordered citizens to marry and severely prosecuted for violating their order. The Roman emperors seduced the benefits and privileges that were awarded to family people.

In the *Middle Ages*, the changed economic conditions contributed to the emergence of incentives for peasants for having a large family because raising children was cheap, and labor was needed on the farm. The attitude to the population size and to the family was determined by a high mortality rate, epidemics that took hundreds of thousands of lives. Due to large population losses, demographic policy was aimed at maintaining an increase in the birth rate.

In the *XVII-th century France* was one of the first in Europe to start a policy of encouraging population growth. The motives were determined by the demographic situation and justified by the doctrine of mercantilism. France suffered heavy losses in the 30-year war with Germany (1618–1648) [8], and in addition, it suffered the decrease of population size due to significant emigration that was caused by the religious persecution of the Huguenots. In the XVII – XVIII centuries in order to increase population size, a reward system was introduced in other countries. For example, the Spanish decree of 1623 and the famous edict of Louis XIV gave people significant discounts in paying taxes and duties to the people who were married before the age of 25, as well as fathers of ten children.

In addition, France was one of the first countries in the world to celebrate the importance of agricultural production for the country's development. Therefore, the Frenchman Francois Quesnay at the beginning of the XVIII century declared "agricultural products" as the real wealth of the nation [11]. In fact, this was a reflection of the growing in France, at that time, during several decades, dissatisfaction with the state of agriculture. They reflected his conviction of the need of transferring the farming into the basis of a free management mechanism on the principles of complete freedom of pricing in the country [11].

By the XVIII-th century, the economic preconditions of population is that were related to the expansion of manufactory production and the increase of demand for labor hands had increased. They supported the further dissemination of ideas of desirable population growth. The ideas were reflected in the writings of great French enlighteners, such as J.-J. Russo, S. Montesquieu,

D. Didro, Helvetius, Hume and other thinkers, as well as the need to increase agricultural sector in order to provide the population with food was mentioned in their writings.

Many Russian statesmen and scientists of the XVII – XIX centuries supported the idea of increasing population. In serf Russia, there was a law according to which every family paid to a duty (“tax”). From this came the state’s interest in early marriages, as the increase of number of new families ensured the influx of new income into the treasury. Early marriages and high birth rates were approved by church dogma that shaped the attitudes and behavior of the population.

The most complete and systematic presentation of the necessary and possible policy measures in relation to the population in Russia was presented in the handwritten draft of M.V. Lomonosov “On the reproduction and preservation of the Russian people” (1761) [4]. M.V. Lomonosov claims that the wealth of state is in the proper population, and not in the territory vastness that is vain without inhabitants. He proposed to carry out activities that aimed at creating favorable conditions for the birth of children in and out of marriage, to reduce child mortality, and to stop emigration. The proposed activities were of cultural and educational nature, as well as, administrative and legal ones, such as revision of church rules and customs.

Thus, everywhere, in the XVIII century, states continued to follow *the path of encouraging population growth*. The main motive and the prevailing opinion was that “the more citizens, the more the state receives for its expenses; the more people, the more needs, the more numerous domestic sources of food in the country; the more workers, *the better the farming*, the more material for exchange” [6]. That is, the following opinion prevailed: “*there would be people, but there would be food for them.*”

At the end of the XVIII century, population is was replaced by another, opposite doctrine, proving the need to restrain population growth. It received the name “Malthusianism” (by the name of its founder Thomas Robert Malthus). The economic prerequisite for antipopulationism was an actively accomplishing industrial revolution, which led to the appearance of “extra working hands and mouths,” and the accumulation of a relative excess of population. In the XVIII-th century population is views were criticized in the “Spirit of Laws” by Montesquieu. It was pointed out that the population growth depended on increasing livelihoods. So, the italian Abbé Giovanni Maria Ortes (1713-1790) wrote the essay “Reflections on the population in its relation to national economy.” In his opinion, the population is determined by soil fertility. As far as the issue of population growth is concerned, he expresses the opinion that growth is accomplished exponentially [9]. Malthus, borrowing the ideas of

the Englishman M. Hale and the Italian G. M. Ortes about the population growth exponentially, as well as a number of other economic ideas and theories, explained the causes of poverty by overpopulation and unreasonable reproduction of the working class. He spoke out for preventing a surplus of the population, including the spread of Christian asceticism among people, abstinence from marriage and curb of the “instinct of reproduction”. Thus, with the appearance of Malthus’s treatise on population, this opinion, which at first seems paradoxical, is finally consolidated and becomes dominant. In general, in Europe, at that time, due to the influence of Malthusian theory, dominated the policy that aimed at containing the population growth rate.

Malthus publishes a second, revised and enlarged edition of “Population Experience”. Some basic provisions of this doctrine underwent changes. The phenomenon in question here is the constant desire of all living beings to reproduce in greater quantity than there are food supplies for this. This trend is found in the whole organic world, namely, plants and animals submit to it in the same way as humans. Nevertheless, while the former reproduce unconsciously and involuntarily, delayed solely by a lack of space and food, a person is guided by the mind and he stops in his reproduction by caring for the necessary food amount. However, food reserves are not so easily increased. The earth has its limits. When all the fertile plots have already been occupied and cultivated, an increase in the means of subsistence can be expected only from the improvement of processing methods and from technical progress. These improvements, however, cannot be made with enduring success; on the contrary, as the population size grows, there will be a hitch in the increase of means of subsistence.

Moreover, according to Malthus, the population is growing exponentially, while food amount, at best, is increasing only in arithmetic progression. Hence, he concludes that for the welfare of the human race, the maintenance of the balance between population and the necessary means of food, it is required that the natural reproduction of people should always encounter the known obstacles and delays.

As conclusions of the book “Experience on the Law of Population in Connection with the Future Improvement of Society,” Malthus establishes the following three main postulates, which can be considered the cornerstones of his teachings:

1. Population is strictly limited by means of subsistence.
2. Population always increases when livelihoods increase, unless it is stopped by some powerful counter cause.
3. All the obstacles that, limiting the speed of reproduction, keep the population at the level of means of subsistence, are, in the end, moral abstinence, vice and misfortune.

The focus of the Malthusian population theory was the problem of limited land resources. One of the main premises of this theory was the assertion of the impossibility of increasing means of subsistence (by which food was meant) at the same pace that is characteristic of population growth. Since, firstly, the Earth's resources are limited, and secondly, additional investments of labor and capital in the land will provide a smaller and smaller increase of production, since with the growth of the population, lands of worse quality are involved in the cultivation, which give less and less return. This theory is called *the theory of "diminishing soil fertility"* which was a prototype of *the theory of "diminishing marginal productivity."*

If you compare these theses with the main provisions of the doctrine prevailing in the XVIII-th century, then immediately you will see the sharpness of the turn that was made by Malthus in the issue of population. "The more people, the more means of substance will be," they said before Malthus. "More food, and people will come," said Malthus, and almost all the scientists of the XIX-th century began to repeat the same. "From such theoretically different theoretical provisions, a different attitude to state policy follows, that is, let the state encourage population, they demanded in the XVIII-th century; all rewards are useless and even harmful," said Malthus. Thus, the issue of population is withdrawn by Malthus from the sphere of state influence, from the sphere of politics, and it is made for the first time an objective of strictly scientific research. Population growth is no longer random, subjective to all the vicissitudes of political life. From now on, he admits that it is recognized as a natural phenomenon, and it is strictly dependent on nature and material conditions [5].

Thus, for the first time, in 1798, Thomas Robert Malthus, in his treatise "Experience on the Law of Population and its Impact on the Future Prosperity of Society," drew attention to the "equally fast" productive abilities of mankind and the Earth, that there will be not enough resources for ensuring people's life. It seemed obvious to Malthus that food production could not grow at the same pace. Therefore, the forces of nature do not allow humanity to get out of poverty. Excessive reproduction of the poor is the main reason for their miserable position in society. Malthus expressed his views sharply, uncompromisingly, even cynically. For example, he wrote: "A man who has come to an occupied world if his parents cannot feed him, what he can reasonably demand, if society does not need his work, does not have the right to any food; in essence, he is superfluous on earth. There is no place for him at the great feast of life. Nature commands him to go away, and it will not be slow to bring her sentence to execution itself" [13].

At the end of the XIX-th century, prerequisites for the revival of popula-

tions ideas reappeared. The economic and geographical expansion that accompanied the struggle to redistribute the world into spheres of influence increased the role of the population as a factor of strength and the possibility of creating a large army. Low fertility in many European countries and a decrease of population growth have contributed to the fact that demographic problems have become the subject of discussion at the state level.

During this period, the concept of demographic determinism can be considered the fundamental concept of population [1]. Its essence lies in the dependence (determinism) of social development on demographic processes. However, within the framework of this concept, there are two opposing approaches. The first one, that was developed by the Russian sociologist, M. Kovalevsky, argues that population growth is the main factor in social development, and it is thanks to it that one type of economy changes into another. The opposite point of view is defended by the classic of political economy of the twentieth century, D.M. Keynes. In his opinion, population growth is an “evil spirit”, a source of disaster that befalls humanity.

Keynes’s point of view looks like the concept of demographic alarmism. The forerunner of this concept was Thomas Malthus, who predicted disasters due to population growth. At the end of the XIX-th century, neo-Malthusianism began to assert itself by various unions, societies, and leagues. Their main goal was the promotion of childless marriages as a new way of life.

Thus, considering the dialectical relationship of the demographic development of the population and provision it with food in a historical aspect, we can conclude that at no stage in the world history, mankind has been able to solve the problem of providing the population with food in the context of the dialectic of the ratio of the demographic growth of the population to the possibilities of providing it with food, creation of conditions of normal human life, harmonious development of personality, sustainable and safe development of society and state at the same time for all countries in the world.

The modern world is faced with a number of challenges that are quite stable, long-term and cumulative in nature [7 p. 509]. One of these challenges is the problem of providing the population with food, which is currently exacerbated and grown into a global problem for mankind. Moreover, the modern traditional approach suggests that the global problem of the mismatch of population growth with natural resources and food supplies is not only acute, but it will probably be difficult to solve even during the next generation.

However, all available modern scientific theories and concepts of population, despite comprehensive points of view and scientific approaches, only contribute to understanding the threat of the main demographic trend, that is, population growth and creation of favorable living conditions for people, but

no more. In world science, there are no sufficient scientific and practical approaches to solving the modern demographic and food problems, which exacerbate such global challenges as the hunger of a huge number of people, a lack of drinking water, the reduction of arable land and all types of non-renewable resources. All this means that the task of regulating the lives of gigantic masses of people will increasingly turn from national to global one, especially since humanity, in the opinion of S. P. Kapitsa, has entered the era of demographic transition [3]. This circumstance makes the burden on the world community more severe, and risks less predictable and therefore, demographic processes and issues of food supply for the population should be the subject of close attention at the global level of governance.

A significant impact on the scale of hunger and malnutrition in the modern world is exerted by uncontrolled population growth in developing countries.

In general, the world population has grown from 2.5 billion people in 1945 to 7.5 billion people now (95% of them from developing countries), and the share of food that is produced per capita has grown by only 40%. The problem is that the possibility of hunger has increased significantly in this regard. Despite the fact that “since 1970, agricultural production has tripled ...” [10] the world food problem today is one of the most acute problems facing humanity. So, at present (2018), about 900 million people (12% of the total population of the planet) are suffering from hunger in the world, “... a painful constant hunger that endangers people’s health and impedes their work and study” [12].

In addition, the main constraint in increasing food production is the reduction and degradation of the world’s land resources. At present, the soil cover is annually destroyed in the amount of 24 billion tons. The ecological disadvantage of soils is increasing, this is, first of all, the consequences of violations that are caused by economic activity. The food supply of the population is affected by the factor of diminishing capabilities of the Earth and the World Ocean, the irrational, wasteful use of food.

Moreover, the seriousness of the global food problem in the modern period of development has forced world structures to recommend more actively consider and solve the food problem at the national level. Besides, despite the fact that the food problem is relevant for all countries, the level and degree of solution is specific for each country or a group of countries. In some, the specificity of the problem is determined by a chronic shortage of food, in others, the need for a qualitative improvement in the menu, and in third ones, the problem of excess food and their excessive consumption. Of course, to solve the food problem it is better and more effective to take into account all specific characteristics of the problem at the national level.

The importance of transferring the food problem to the national level is in

the fact that at present, the provision of food to the population is opposed to the social degradation of the individual and society; it contributes to the disclosure of the individual's creative capabilities both technically and socially, the spread of universal values, such as freedom, democracy and human rights. All this is important for the progressive and sustainable development of nation-states.

In this regard, an important task of today, in our opinion, is the transition from various concepts of population and food provision at the global level to the development of integrated systems of demographic and food security at the national level. The modern functioning and development of Western society show that food security has a high social significance not only in itself (to feed the population), but because it is the most important factor in the social stability of society. It is implemented in human capital and, as a result, appears to be the most important means of increasing the efficiency of socio-economic activity.

It is in the field of national food security that the influence of key trends in the development of national economy is accumulated, that is, agricultural products and food products in the processing industry (physical accessibility of food), social status and solvency of the population (economic accessibility of food), changes in world and national markets, and quality of food products.

It should be specially noted that the presence of significant destabilizing factors of development and threats to the world food system that can worsen the state of national food security, make many countries reorient themselves towards the transition to the maximum possible self-sufficiency in food products for the population of their countries. This situation at the present stage of development is more relevant than ever for Moldova.

At the same time, it is also obvious that only thanks to joint efforts of the world community (at the global, regional and national levels), the level of social inequality can be reduced, poverty can be eliminated, ecosystem degradation can be stopped, and the problem of food security for the world's population can be solved.

In modern conditions of a sharp increase of world population alongside with decrease of arable land amount, food security measures require the steps that are based on modern scientific achievements, namely, methods of green economy and biotechnology that are supported by genetic engineering methods, introduction of "bio-farming" and "gene drives", replacement of natural animal products by the ones of plant origin, as well as the introduction of innovations and scientific and technological progress in agricultural production, development and implementation of new high-yielding sorts, and improvement of farming.

Bibliographical references

1. Валентей Д. И. Реакционные теории народонаселения периода общего кризиса капитализма. М., 1963
2. Иерархия потребностей А. Маслоу // <https://lektsii.org/6-55846.html>
3. Капица С. П. Общая теория роста человечества. М., 2000.
4. Ломоносов М. В. «О размножении и сохранении российского народа» // <https://texts.news/knigi-domovedenie/lomonosov-razmnojenii-sohranenii-rossiyskogo.html>
5. Мальтусовская теория народонаселения // <http://bibliotekar.ru/biznes-64/18.htm>
6. Мотивировка Зонненфельда теории искусственного поощрения роста населения (см.: Теория народонаселения. 100 великих научных открытий // <http://2ухa.ru/100/nauka.php?sto=99>) (дата обращения – 2.07.2019 г.).
7. Национальная безопасность Республики Молдова в контексте современных процессов глобализации и интеграции: теория, методология, прикладной анализ. Институт международных отношений Молдовы. Кишинев, 2016. 570 с.
8. Сакович В. А. Инновационная безопасность как основа национальной безопасности: формирование, эволюция, трансформация. Институт международных отношений Молдовы. Монография. Кишинев, 2017. 506 с.
9. Самин Д. Теория народонаселения // <http://www.bibliotekar.ru/100otkr/93.htm>(дата обращения – 12.06.2019 г.).
10. Ученые рассказали, как человечество изменило планету за 50 лет // <https://point.md/ru/novosti/nauka/uchenye-rasskazali-kak-chelovechestvo-izmenilo-planetu-za-50-let> (дата обращения – 11.05.2019 г.).
11. Экономический взгляд Ф. Кенэ // http://coolreferat.com/%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B7%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4_%D0%A4_%D0%9A%D0%B5%D0%BD%D1%8D
12. Хиллари Клинтон: «Решение глобальной проблемы голода начинается с ее осознания». http://www.endinghunger.org/ru/educate/Clinnton_interview.html
13. Key-Ties J.M. Essays and Sketches in Biography. N.-Y., 1956. P. 26.

AMG PERFORMANCE. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DEBT SUSTAINABILITY OF AND FISCAL FRAMEWORK IN ARMENIA, MOLDOVA AND GEORGIA

Marcel OLARI, Phd student, Academy of Economic Studies of Moldova
(marcel.olari7@gmail.com)

Natalia LOBANOV, doctor habilitat in Economic Sciences, university professor,
Academy of Economic Studies of Moldova
(n17@inbox.ru)

*The problem that people have is not that they aim to
ohighandfail, but that they aim to low and succeed.*

(Michelangelo)

Abstract

Currently, in the rapid process of economic development, where the continuous progress of innovation and knowledge exceeds any set limit, governments are involved in a hybrid war of winning competitive advantages, successes that ultimately allow the improvement of the minimum standard of living, the creation of more jobs, infrastructure development, etc. Therefore, the 21st century is declared the century of economic wars, where economic espionage and the identification of competitive advantages over other countries will be placed as the main priorities in the agendas of governments. Respectively, carrying out an exercise of comparative analysis of the aspects of debt sustainability and the fiscal framework characteristic of countries such as: Armenia, Moldova and Georgia, it is imperative under the current fiscal policy conditions. The results obtained could serve as a basis for improving the management of state debt and fiscal policies in this regard.

Keywords: *public finance, debt sustainability, fiscal rules.*

CZU: 336.2:351.713(479.25)(478)(479.22)

JEL: H50, H62, H63

Introduction

Under the current conditions of globalization and intensification of international economic relations, we are witnessing the fact that Moldova, compared to Armenia and Georgia, has the lowest level in terms of GDP evolution, GDP per capita, economic growth, life expectancy, rating of country (Moody's: Armenia – B1, Georgia – Ba2, Moldova – B3), foreign direct investment, mostly all the Doing business indicators etc.

Table no.1 Population/Life expectancy

	ARMENIA	MOLDOVA	GEORGIA
Population (mln.)	3,0	3,5	3,7
Life expectancy at birth (years 1960/2016)	66,0 / 74,6	62,0 / 71,6	63,7 / 73,3

Source:developedbytheauthor [5]

Table no. 2. Doing Business Index 2018 Economy (ranking)

	Easy of doing Business	Starting a business	Dealing with Construction Permits	Getting credit	Protecting Minority Investors	Paying taxes
ARMENIA	41	8	98	44	51	82
MOLDOVA	47	14	172	44	33	35
GEORGIA	6	2	27	12	2	16

Source:developed by the author [6]

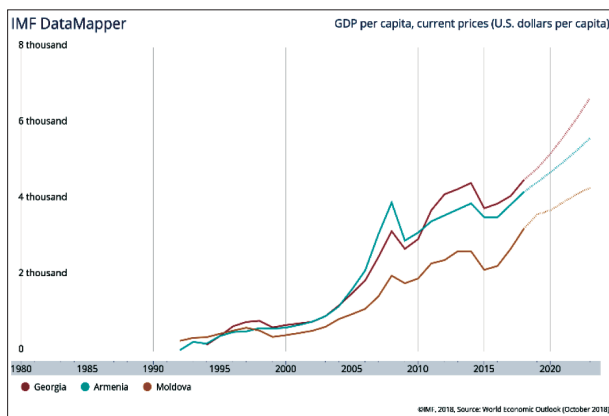

Figure no. 1. GDP per capita(current prices)

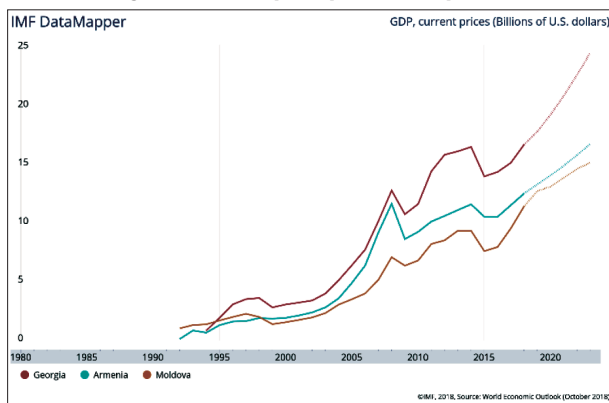

Figure no. 2. GDP evolution (current prices)

Source:<https://www.imf.org/external/datamapper/datasets> [4]

Figure no. 3. General Government Debt

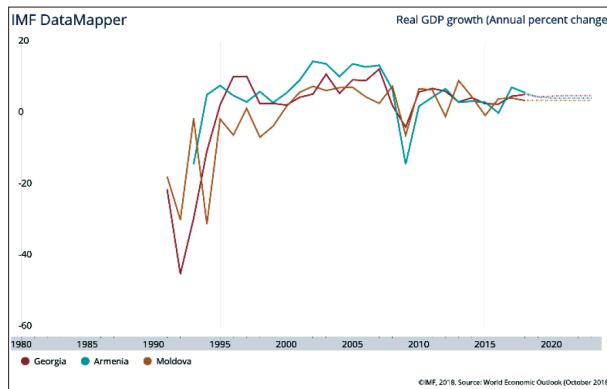

Figure no. 4. GDP Growth (%)

Source: [https://www.imf.org/external/datamapper/datasets\[4\]](https://www.imf.org/external/datamapper/datasets[4])

Methods applied. The achievement of the objectives of the investigation was possible due to the selection of the theoretical and empirical methods of research: the historical method, the analysis and the synthesis, the content analysis, the comparative study. A comparative analysis of the sustainability aspects of the debt and the fiscal framework characteristic of countries such as: Armenia, Moldova and Georgia, was made based on the examination of the reports prepared by the IMF experts (Art. IV) on the fiscal sustainability (of the debt) of the countries involved. Their cognitive potential allowed the research of the process of implementation of fiscal policies in Moldova in dynamics and in comparison with other countries such as: Armenia and Georgia, and identification of the positive and negative results in this regard.

Research results

GEORGIA [3]

- Notwithstanding the fact that the income tax is higher than in most neighboring countries, Georgia **does not collect social insurance contributions**, so total incomes are well below the average of developing and emerging Europe countries.
- Georgia's constitution provides for a **referendum for any tax increase** promoted by the government, except excise duties, therefore, mobilizing additional tax revenues becoming a challenge.
- **Georgia's current fiscal rules:**
 1. A ceiling on state (CG Central Government) debt (60% of GDP);
 2. A ceiling of the consolidated general government deficit (3% of GDP);
 3. A ceiling on public spending (30% of GDP).
- According to the IMF experts' recommendations, the tax rules could be improved:
 - In order to **reduce the degree of pro-cyclicality**, the fiscal rule regarding expenses (30% of GDP) could be replaced in favor of a nominal expenditure ceiling, as part of a consolidated and mandatory CBTM;
 - The fiscal rules must cover all the operations of the general government (incl. IS);
 - Revised tax rules should provide more clarity regarding interpretable provisions, when the tax rule could be violated.
- In May 2018, a **PIMA FAD TA** (Evaluation of Public Investment Management) mission was carried out by IMF experts, as a result, being offered recommendations regarding the strengthening of the public investment management framework.
- The Georgian authorities intend to address the problem of VAT refund. They have expressed their intention to reduce the VAT stock eligible for a refund by at least 50% by the end of 2021. In the

ARMENIA [1]

- Armenia continues to face significant challenges. Remittance addiction leaves the economy vulnerable to external shocks. The government is intensifying the mobilization of revenues by introducing a new fiscal code and improving the tax administration.
 - **Copper is the main exported product of Armenia.** The recovery of the economy based on remittances and the level of international copper prices may not take long. Rising international interest rates and the appreciation of the dollar could trigger capital outflows, which could hurt Armenia's banking system and dollarized economy.
 - Armenia's 2013 graduation of the IMF PRGT eligibility and **the start of issuing an EUROBOND** were important markers of the progress.
 - In the context of respecting Armenia's fiscal rules, the 2017 budget provided for **an ambitious fiscal adjustment** (around 3% of GDP), mainly by delaying capital expenditures. In this context, the authorities introduced a **moratorium on the signing of new projects financed from external sources**, initiating negotiations with the donors regarding the postponement of the projects.
- However, given the new developments, the reduction of budgetary spending on capital investments appeared inappropriate, with GDP growth being much weaker.
- In accordance with the fiscal rules established by the Government of Armenia:
 - **The state debt cannot exceed the limit of 60% of the GDP related to the previous year;**
 - If the state debt reaches the limit of 50% of the GDP of the previous year, the budget deficit for the following year must not exceed 3% of the GDP (the average value of the last 3 years).

case of newly declared VAT, the authorities intend to introduce a new electronic risk assessment system and automatically return the taxpayers, if there are no outstanding tax liabilities – VAT for 90% of the statements with the lowest risk score. The tax statements with the highest risk score (10% of the total) will be examined by the fiscal unit.

- Georgia MF will coordinate with IMF experts:

- Preparation of the roadmap for the newly created **Export Credit Agency** (ECA with capital of \$ 20 million), which follows:

- a. to provide guarantees and assurances related to export operations;

- b. to be subject to insurance regulation and supervision;

- c. not to receive explicit government guarantees.

- The possibility of setting up a **credit guarantee system** (CGS) to support the access of SMEs to financing. The CGS will be limited in dimensions targeted and transparently incorporated into the budget.

- Starting with 2021, Georgia will prepare an annual consolidated financial report for the public administration sector, based on international accounting standards for the public sector (**IPSAS**).

- Georgia is actively involved in the **development of the capital market** that supports Lari (the national currency of Georgia), while reducing external vulnerabilities. In this regard,

1. A law on investment funds was elaborated and presented to Parliament. In parallel, the Georgian authorities are working on the legal and regulatory framework for other financial instruments, such as derivatives and securities.

2. Georgia will refine its capital market infrastructure through a **single settlement system for all Georgian securities** with two central securities depositories (CSDs), one for bonds and commercial

- At the end of 2016, Armenia's state debt constituted 51% of GDP for 2015.

- In 2017, the authorities took measures to limit and **prioritize capital expenditures financed from external sources**.

As a result of carrying out this exercise, the projects financed from external sources were prioritized, according to the following criteria:

- (i) they are active and will be closed by the end of 2017 or at the moment already register 75% or more during the implementation period;

- (ii) refers to national security;

- (iii) have a significant impact on economic growth and national defense;

- (iv) it is not possible to postpone or cancel these projects without significant penalties.

- In Armenia, the government uses the prioritization of capital expenditures for the elaboration and approval of the CBTM.

- At present, the government is promoting reforms that are focused on improving the business climate and **attracting foreign direct investment**.

In order to attract foreign direct investments, the Armenian Investment Fund – RUS and the Armenian Investors Club, supported by the Diaspora, were set up.

- Recently, with the support of the Technical Assistance offered by the IMF, Armenia adopted a new Fiscal Code for the revision of the fiscal system. The main objectives of the new Tax Code were to change the balance from direct to indirect taxation in order to improve fiscal equity.

- As a result of the IMF experts conducting the Debt Sustainability Analysis (DSA) exercise in Armenia, it has been established that **public debt remains on a sustainable path**. At the same time, the high share of the state debt in foreign currency, being an important source of vulnerability.

The share of Armenia's state debt with the fixed interest rate constitutes 87.5%.

actions and the other for government bonds.

3. The Ministry of Finance of Georgia publishes a **multi-year plan for issuing government bonds** to develop benchmarks along the yield curve.

4. Georgia will align the legal framework on the securities market with EU directives.

- The Government of Georgia relies on international partners to support its reform program, including the WB, EBRD, EIB, KfW Development Bank, French Development Agency, Asian Development Bank and European Commission.

- Relations with development partners:

- i. **WB** – As of June 2014, Georgia graduated from IDA and represents only one country within the IBRD. The FY14-17 Country Partnership Strategy issued by IDA / IBRD amounted to \$ 836.8 million.

- ii. **EBRD** – In the financial sector, the EBRD's priority is to deepen financial intermediation and develop capital markets to allow private sector access to finance. The EBRD's portfolio constitutes EUR 781.0 million, having at present 78 active projects.

In 2017, the EBRD stood out by implementing 3 unprecedented projects:

1. **Participated jointly with the Government of Georgia in issuing EUROBOND in Lari** (Georgia's national currency) being placed on the London Stock Exchange. This was the first such link in the region. The EUROBOND has a maturity of 5 years and was issued under the EBRD GMTN. The bond will increase the visibility of the Georgian Lari currency on international markets.

2. Participated by investing EUR 20 million in the subscription of the first guaranteed corporate bond issued in Lari by JSC Evex Medical Corporation, Georgia's largest provider of medical services, a reference transaction in Georgia and the Caucasus.

As a result of conducting stress tests during this exercise, it is mentioned that economic shocks, namely those related to GDP growth, have the greatest impact on the state debt indicators of Armenia.

- Relations with development partners:
 - EBRD – **EBRD is the largest single investor in Armenia.**

To date, the EBRD's portfolio has represented EUR 1.12 billion with over 158 investment projects implemented, in all major sectors of the economy.

Armenia is also one of the countries where, the EBRD initiative on **the development of the capital market and local currency** has provided the best and most visible results, with its subsequent realization.

- In 2016, the Central Bank of Armenia (CBA), the Ministry of Finance and the EBRD signed an updated **Memorandum of Understanding (MoU) on the development of the capital market and local currency.**

The key achievements of the previous Memorandum (from 2012) were:

1. Implementation of the monetary inflation targeting policy.

2. Creation of a **system of private pension funds** with two international administrators responsible for the assets of these Funds.

3. Improvement of the (legal) regulatory framework and development of the internal market of government securities issued in national currency.

- At the same time, the EBRD provided support to the Government of Armenia through technical cooperation in the elaboration of the new law regulating the local financial market and the modification of the law of the securities market.

- **Asian Development Bank (ADB)** – Armenia joined ADB in 2005. Since then, ADB has approved for Armenia 18 sovereign loans worth \$ 1.05 billion.

3. Funded the purchase of new low floor electric buses for use in Batumi.

iii. **Asian Development Bank (ADB)** – ADB and Georgia established a strong partnership after Georgia became a member of ADB in 2007. Since then, ADB has approved sovereign loans in amount of **\$ 2.42 billion** for Georgia for financing investment projects.

MOLDOVA [2]

- IMF: «There is a need for faster economic growth if the Republic of Moldova is to raise the **per capita income, the smallest in the region.**»
- The risk of debt unsustainability remains low, the dynamics being favorable given the decrease of both total external debt and guaranteed public debt.
- Structural **liquidity** remains high in the banking system.
- The IMF staff strengthens its efforts to increase collaboration, including through the Memorandum of Understanding signed between the NBM and the MoF on liquidity management and policy coordination.
- **The underground economy** of Moldova is considerable. The authorities intend to use and improve the monitoring of the electronic register of VAT invoices and property change registers to reduce VAT fraud.
- **Sub-execution of capital investment expenditures** continues, delays in the implementation of investment projects are observed.
- It is necessary for the authorities to try to improve and strengthen the **management of public investments**, applying more rigorous mechanisms for project evaluation and implementation of mechanisms for monitoring performance and for evaluating and exceeding costs.
- Compared to other CIS countries, public investment and capital stock in Moldova are significantly lower than in Eastern European countries.
- Moldova has one of the **highest levels of informality in Europe.**
- **Foreign direct investment** in 2016 represented 2% of GDP.
- Being sensitive to fluctuations in the exchange rate and to a sudden increase in other debt creation flows, the general dynamics of Moldova's public debt remains on a sustainable path.
- Relations with international partners:
 - **EBRD:** The active protocol of the EBRD in Moldova amounts to approx. EUR 470 million for 43 active projects. The share of the private sector in the portfolio is 44%. The EBRD grants loans for the continuation of the road rehabilitation, the energy security approach, the promotion of the private sector participation in the municipal infrastructure and the launch of the electronic procurement pilot project.

Table no. 3. The projected evolution of the public debt during the period 2017-2019

	ARMENIA			MOLDOVA			GEORGIA		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Public debt(% , GDP)	55.7	57.0	56.4	40.6	42.1	44.2	44.9	42.3	42.6
Of which, denominated in foreign currency:	48.5	50.1	49.5	23.5	25.9	27.5	35.6	34.0	33.1
Effective interest rate: ¹	3.5	3.7	3.6	0.8	0.9	1.0	3.2	3.4	3.3
Contribution to the modification of the public debt:									
Modification of the previous year of public debt.	0.6	1.3	-0.6	-1.5	1.5	2.1	0.4	-2.6	0.3
Identified debt creation flows	-1.1	2.7	1.0	-3.5	0.4	0.9	-2.8	-0.8	0.0
Primary budget deficit²	1.8	2.0	0.8	1.7	2.0	2.5	-0.7	0.3	1.0
Automated debt dynamics	-0.2	-0.6	-0.9	-5.2	-1.4	-1.6	-3.9	-2.3	-1.9
<i>Interest rate / growth differential</i>	-1.1	-1.5	-1.9	-1.3	-1.0	-1.5	-3.4	-2.3	-1.9
Of which, the interest rate	0.4	0.0	-0.3	0.1	0.1	0.1	-1.4	-0.3	-0.1
GDP growth	-1.5	-1.5	-1.9	-1.4	-1.2	-1.5	-2.0	-2.0	-1.9
<i>Currency fluctuations</i>	-	-	-	-3.8	-0.4	-0.1	-0.5
Other flows	-2.7	1.3	1.1	0.0	-0.2	-0.1	1.8	1.2	1.0
Privatizations				0.0	-0.2	-0.1	-0.6	0.1	-0.1
Internal net lending	-3.6	0.3	0.3	-	-	-	-	-	-
External net lending	0.9	0.9	0.8	-	-	-	-	-	-
Contingent liabilities	-	-	-	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Net acquisition of financial assets	-	-	-	-	-	-	2.4	1.2	1.1
Residuals, including changes in assets	2.5	-0.5	-0.7	2.0	1.1	1.2	3.3	-1.8	0.3
Debt stabilizing primary balance		-1.1			-			-1.7	
Margin (Sovereign Spread) (pp)		369 pp			N/A			217 pp	

Source:[1,2,3]

¹ Effective interest rate – the share of the expenses related to the debt service in the debt stock of the previous year.² Primary budget deficit – the difference between total budget expenditures (excluding expenditures for debt service) and total budget revenues.

As a result, it is denoted that if the government established a pro-cyclical budgetary rule (30% of GDP), and during the reference period there is an economic boom, the budgetary expenditures will increase to the same extent as the GDP, the economy becoming supersaturated. In the event of an economic recession, the budgetary expenditures will decrease to the same extent, causing a progression of the budget deficit. Following the observance of the pro-cyclical fiscal rules, the variations of the economic growth and the budget deficit are much more volatile.

If the counter-cyclical fiscal rules are implied (nominal ceiling of budgetary expenditures), in the event of an economic boom, budgetary expenditures do not increase to the same extent as GDP, the additional revenue received becoming part of the balances which ultimately diminishes the debt. In the event of an economic recession, budgetary expenditures would not decrease as GDP, respectively, the government would use the budget surpluses from the “good” times to stabilize the economy and public finances, the variations of economic growth and the budget deficit becoming less volatile (see Figure no. 4 (Georgia). The beneficial aspects of the counter-cyclical fiscal rules can also be observed in the economies of the Scandinavian countries (Sweden, Finland).

The return of VAT stock remains an essential issue for governments in AMG countries. In this context, to boost economic growth, VAT refunds are sources available to the private sector, which could be used as private investments with a higher share of economic progress than government investments seem to be. The accumulation of VAT credits deprives the activity of working capital. Therefore, reducing the stock of VAT credits would improve the business climate and tax compliance.

PIMA FAD TA, technical assistance provided by IMF experts, is a mission to evaluate public investment management. Following the PIMA mission in Georgia, recommendations for improving and strengthening the public investment management framework were offered. This exercise could positively affect the level of under-execution of capital investment expenditures and the delays identified in the implementation of investment projects in Moldova. Improving the efficiency of public investments may also increase the potential for economic growth and address infrastructure gaps, even if fiscal space is limited.

The prioritization of capital expenditures financed from external sources is an important exercise for the governments of the AMG countries. At the same time, from the experience of Armenia, an ambitious fiscal adjustment mainly through the postponement of capital expenditures appeared inappropriate, GDP growth being much weaker.

Armenia and Georgia belong to the category of countries that have issued

a EUROBOND on the foreign financial market. The economic performance of these countries is also identified by the margin (sovereign spread) related to securities issued on the external financial market (see table no. 3), for Armenia – 3.69%, Georgia – 2.17%, Moldova – N / A. An important support was the implementation of the Memorandum of Understanding on the development of the capital market and the local currency signed with the EBRD. In 2017, the EBRD issued a EUROBOND in Lari (Georgia's national currency) being placed on the London Stock Exchange under GMTN.

EBRD is a very important development partner for Armenia and Georgia. The EBRD portfolio in Armenia constitutes – EUR 1.12 billion, in Georgia – EUR 781.0 million, in Moldova – EUR 470.0 million. At the same time, the EBRD is the largest single investor in Armenia.

From the point of view of the structure of external debt by creditors and instruments, Armenia and Georgia have a much more diversified structure of external public debt. In this regard, in addition to issuing of the EUROBOND, Armenia and Georgia have established strong partnerships with the Asian Development Bank (ADB), becoming one of the main external creditors of these countries. The sovereign loan portfolio for financing the investment projects approved by the ADB for Georgia constitutes – 2.42 billion US dollars, for Armenia – 1.05 billion US dollars, for Moldova – N/A.

The economic growth of the country is a basic component of the automatic dynamics of the fluctuation of the public debt (see table no. 3). Compared to Armenia and Georgia, notwithstanding the fact that Moldova holds the lowest share of public debt in GDP, due to the fact that the economic growth in Moldova is the lowest in this group, its contribution to the evolution of the debt is predominantly smaller than that registered in Armenia or Georgia. A factor could also be the efficiency of the implementation of the investment projects financed by sovereign loans, including their financial and economic feasibility.

Conclusions

Prudent fiscal policies are necessary to maintain state debt at a sustainable level. For the Republic of Moldova, it is imperative and as a result, the government is able to influence, through the elaboration and implementation of fiscal policies, the direction of the public finances and public debt on a sustainable and oriented path to creating competitive advantages and economic progress. In this regard, in order to improve the public debt management and to strengthen the fiscal framework in the Republic of Moldova, we can conclude on certain specific actions that need to be examined and implemented by the Government of the Republic of Moldova in the following period: (i) elaboration of a preventive action plan with information regarding the issuing of

the EUROBOND on international financial markets; (ii) initiating discussions with EBRD representatives in Moldova regarding the broadening of the spectrum of technical cooperation in the context of possible support in examining the development of the internal capital market and local currency market; (iii) examining the consistency of the legal framework in the Republic of Moldova related to the government securities market with the EU directives approved for this purpose, (iv) initiating discussions and examining the possibility of joining as a member of the Asian Development Bank (ADB) in the context of the subsequent financing of the investment projects of national importance.

Bibliographical references

1. IMF report (art. IV) Armenia, July 2017. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/07/19/Republic-of-Armenia-2017-Article-IV-Consultation-and-Fifth-and-Final-Review-Under-the-45107>
2. IMF Report (art. IV) Moldova, December 2017. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/12/21/Republic-of-Moldova-Article-IV-Consultation-and-Second-Reviews-under-the-Extended-Fund-45507>
3. IMF Report (art. IV) Georgia, June 2018. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/06/28/Georgia-2018-Article-IV-Consultation-Second-Review-under-the-Extended-Fund-Facility-46036>
4. <https://www.imf.org/external/datamapper/datasets>
5. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>
6. <http://www.doingbusiness.org/en/rankings?region=europe-and-central-asia>

THE ECONOMIC RESEARCH AS DEVELOPMENT OF ECONOMIC DOCTRINE

Alon MENIN ZVI, PhD student, Free International University of Moldova, Israel
(alonmenin@gmail.com)

Irina CROTENCO, PhD in Economic Sciences, Institute of International Relations of Moldova
(crotenco.irina@gmail.com)

Abstract

The new realities of a global, knowledge-based economy in the 21st century require a new approach to national economic policy based more on smart support for the building blocks of innovation and entrepreneurship and less on capital accumulation, budget surpluses, or social spending. Without an economic theory and doctrine that match the new realities, it will be very hard for policymakers to take the steps needed to foster economic growth

Keywords: *Economic Research, Economic Growth, Capital Accumulation.*

CZU: 330.8

JEL: A10, B00

Introduction

The new realities of a global, knowledge-based economy in the 21st century require a new approach to national economic policy based more on smart support for the building blocks of innovation and entrepreneurship and less on capital accumulation, budget surpluses, or social spending. Without an economic theory and doctrine that match the new realities, it will be very hard for policymakers to take the steps needed to foster economic growth [9].

Materials

Fortunately, a new theory and narrative of economic growth based on an explicit effort to understand and model how innovation occurs has emerged in the last decade. This new economics doctrine on the block called “innovation economics” – reformulates the traditional model of economic growth so that knowledge, technology, entrepreneurship, and innovation are positioned at the center of the model rather than seen as independent forces that are largely

unaffected by policy. Innovation economics – also called “new institutional economics,” “*new growth economics*,” “*endogenous growth theory*,” “*evolutionary economics*,” and “*neo-Schumpertarian economics*” – is based on two fundamental tenets. One is that the central goal of economic policy should be to spur higher productivity and greater innovation [24]. Second, markets relying on price signals alone will not always be as effective as smart public-private partnerships in spurring higher productivity and greater innovation.

According to Cole [10], the science of economics, as it took shape towards the end of the eighteenth century, had grown from two roots which must be clearly differentiated from one another. The great writings of the eighteenth century of which Adam Smith’s *Wealth of Nations* is by far the most important example, epitomized the work of previous writers and handed it down to posterity. They offer us two strands of thought that had long existed independently of each other. One of these strands originated in the study of the philosophers in the widest sense of the term, that is, those thinkers to whom social activities as such appeared as the fundamental problem and as an essential element in their conception of the world. This strand derived therefore from philosophy as the great mother of all sciences.

The other had been accumulated by people of various types whose primary motive had been their interest in practical problems of the day. It is the intention of the present writer to trace the genesis of these two strands, even though this must of necessity be done somewhat briefly. It must also be borne in mind that in some cases this division, however essential, tends to break down when applied to the facts, as any such classification occasionally does, and is then bound to appear as an arbitrary one. The ‘philosophic’ strand has its ultimate literary base in the thought of Ancient Greece and can clearly be distinguished from the conceptions of everyday life and the principles of legislators and founders of religions. This is true not only in the sense that the Greek thinkers expressed ideas of an economic character which in later years were to be formulated again independently, but also in the sense that the Greeks themselves influenced posterity [13].

Thus, an uninterrupted, or at least continuously reconnected, chain of references led from them to most of the authors from whom the works of Adam Smith derived, and finally to Smith himself. The Greek influences which are most important for us are those of Aristotle, Plato, the Stoics and Epicureans, if we put them in the order in which they have significance for us [14]. The value of what they had to offer must not, however, be over-estimated, apart from its historical significance. It would be a mistake to interpret every chance utterance in the sense which later thinkers have attached to similarly sounding statements. Moreover, certain fundamental statements which stand at the

threshold of economic theory are so simple and derive so naturally from the practical and half-instinctive knowledge of economic processes that their formulation cannot be considered as a particularly memorable achievement.

Economics doctrines don't emerge and become adopted on the basis of intellectual arguments alone. The economic and social structures of an era profoundly shape not only what economics doctrines emerge as dominant but also which policies stemming from economics doctrines are effective. Thus, for example, the dominant economics doctrine before World War II was classical economics, which supported the primacy of markets and a limited role for government. In the 1940s, with the Great Depression and the emergence of large corporations and large government after World War II, Keynesian economics emerged as the dominant paradigm. Keynesianism emphasizes using federal government spending and other policies to spur economic demand and manage the business cycle [16].

Further, in judging this branch of this research subject and more particularly its mercantilist highlights, the author must always bear in mind that they were the first in the field. From this point of view much for which they were blamed in fact redounds to their credit. This is especially true of their theory of the balance of trade; before we discuss whether they overestimated its importance or not which the author should indeed recognize that its discovery and formulation constituted a great achievement as a matter of fact it was the first step towards an analysis of economic factors. Incidentally, it is entirely wrong to assume that later protectionists compare all that favorably with the Mercantilists [18]. By far the majority of later arguments, if not all of them, could be met in their writings already, a fact which we cannot elaborate here, and it was only the knowledge of the objections and altogether the better training resulting from our discipline having fully matured in the meantime, that distinguish most later writers from their predecessors, whom, however they almost always disowned. In connection with this another achievement emerged: The lucid definition of national interests as distinguished from private ones and the recognition of the possibility of a clash between the two. No doubt, the economic Mercantilists doctrine over-estimated this possibility, but whatever we may think about this it is certain that the real or apparent proof for the harmony of all social and private interests was possible only on the basis of the preparatory work done by the Mercantilists [5].

They did not recognize the nature of the circular flow of economic life, even less did they have a correct idea of the interaction of the various spheres of individual economies within the framework of the national economy. The phenomenon of the national economy itself, however, was as it were discovered by them and conceived as something independent and real.

Definition of Economic Research

Sociologic in economic research, during the last decades, the sociology of scientific knowledge has been successfully developing as a new influential approach to the study of science. Unlike the traditional philosophy of science, which examines issues such as truthfulness, evaluation and logics of the choice between scientific theories, the sociology of science focuses on the social nature of scientific investigation. Most of what philosophers of science said is that science is irrelevant from its point of view because it is essentially social. While literature about the sociology of scientific knowledge draws its intellectual inspiration from a number of sources, two important influences can easily be found: the older tradition of the sociology of science based on Robert Merton, Karl Mannheim or Emil Durkheim, and the more recent historical (and some would add “relativistic”) turn within the philosophy of science, initiated by authors like **Thomas Kuhn and Paul Feyerabend**. The original earlier sociology of science is based on the work of Merton [17], which grasped science as a fundamentally social phenomenon. For Merton, there are external social factors that support or hamper the development of scientific knowledge, factors that can be studied through the sociology of science, although the objective content of scientific theories exists independently of these social factors. “**The Copernican revolution**’ in this area of inquiry consisted in the hypothesis that not only error or illusion or unauthenticated belief but also the discovery of truth was socially (historically) conditioned. As long as attention was focused on the social determinants of ideology, illusion, myth, and moral norms, the sociology of knowledge could not merge. The sociology of knowledge came into being with the signal hypothesis that even truths were to be held socially accountable, were to be related to the historical society in which they emerged.

The **Original Merton’s Sociology** of science was fairly cautious because it did not challenge the objective validity of science. Science brings reliable knowledge of the objective world and sociology focuses on examining the social and cultural context, which benefits or harms the scientific investigation. For the original Merton’s sociology of science, only the context of science, not the content of science, was socially conditioned. For a number of later sociologists, even the content of science was social. Sociologists of science replace the traditional problems of philosophy with a sociological approach. Trust in scientific results – theory and knowledge – does not stem from them alone but from something that is external in relation to them, that is, from various social conditions. In their opinion, scientific research and its results are social phenomena and must be studied and interpreted in a social context. It was already Max Weber who focused on some of the aspects of the social and intellectual

situation of an academic in his lecture “Science as a Vocation”. Weber examined the position of a scientist within a university system: a scientist is also supposed to qualify as a teacher. And yet someone may be an excellent scientist but a bad teacher or vice versa. Nobody can emancipate from the social environment. The sociology of science appears in the book “*Laboratory Life*” by Dasgupta [11]. This book enriches the sociology of scientific knowledge. Scientists invest into their own credibility. The result is formation of a market with scientific knowledge. Information has value because it allows others to make profit from investment capital. There is a demand for information on the part of investors and there is supply of information on the other side. “*If we consider the fluctuation of this market, scientists invest into their credibility wherever it is most profitable. They investigate interesting problems, lucrative objects, good methods’ and reliable colleagues. This is the reason why scientists keep moving from one problem area to another, enter joint projects, accept and reject hypotheses depending on circumstances, shift from one method to another and thus extend credibility*” [11].

The thesis that scientific theories are not about truthfulness because they reflect the social situation of the given period is one-sided. Knowledge in social sciences is a real phenomenon based on interaction of the learning person with their surroundings, similar to chemical reaction between various chemical substances and to biological interaction between animals and the surrounding world. This applies to both physical and social sciences. The sociology of science and the economics of science, although they seem to be contradictory at first sight, may shake hands because they emphasize similar motives for scientific investigation. The sociology of science operates in a world that is intellectually similar to the one observed by economists. It is a world with clear existence of economic explanations for individual behavior just as for social phenomena. As Coase [8] remarks: “*It is interesting that much of the recent sociology of science is based on analogies taken from economics. In these proposals, science is viewed as being similar to market economy, in which the players are producers seeking maximization, who compete with each other and pursue their own interests*”. In these concepts, emphasis is placed on scientist’s actions and on the goals included in such actions.

Economics of Science

The economics of science aims to understand the impact of science on the advance of technology, to explain the behavior of scientists, and to understand the efficiency or inefficiency of scientific institutions. The first economics of science may have been Adam Smith’s idealistic, but sadly untrue, discussion in the Theory of Moral sentiments of Newton having been motivated purely by

curiosity, rather than a desire to achieve fame and fortune. If Smith's account was the beginning of a positive economics of science, then Charles Babbage's argument for the inefficiency, and reform, of British scientific institutions, may count as one of the earliest instances of a mainly normative economics of science.

Also, usually mentioned as an early founder of the normative economics of science is C.S. Peirce who advocated of the application of economic tools of analysis to decide which scientific projects to adopt [31]. The "modern" economics of science grew out of three main issues. The first issue addressed how the advance of science contributed to the advance of technology, and hence productivity and growth. The second issue, which overlaps with concerns in history and philosophy of science, addressed how science advances. A third issue is the empirical data collection and econometric analysis of the supply, demand, compensation and productivity of scientists.

Diamond [4] and Stephan [16], both provide broad surveys of the economics of science, with Diamond perhaps devoting somewhat more space to interdisciplinary and policy issues. Special attention has been given to the contributions to the economics of science of three of the field's founders, Mansfield, Griliches and Stigler [25]. While the sociology of science tries to put science in a social context, a parallel discipline – economics of science – emphasizes the role of a scientist as a rational actor. If science is carried out in the community of scientists and we wish the social science to help to understand the behavior of these scientists, then economics seems to be a candidate for understanding science, besides sociology, anthropology or philosophy. A nucleus of an economic approach to science can be found in a treatise by Charles Sanders Peirce (1967), an American pragmatic philosopher. In this treatise, Peirce discusses the "economics of research" in a way that he not only uses marginal economic analysis but he does so in a completely contemporary manner. This treatise, originally published in 1979, would be quite easily accepted for publication in a modern economic journal. The Peirce's paper, which was influenced by pragmatic philosophy, was clearly a breakthrough in a number of respects. If we start from the difference between the sociology of science and the theory of scientific knowledge, and the economics of science is the application of economic theory for the purpose of explaining the behavior of scientists or the intellectual output of the scientific community. The economics of science uses the analytical apparatus derived from the economic theory in examining scientific knowledge. "*The doctrine of economics*", in general, treats of the relations between utility and cost. That branch of it which relates to research considers the relations between the utility and the cost of diminishing the probable error of our knowledge. Its main problem is, how, with

a given expenditure of money, time, and energy, to obtain the most valuable addition to our knowledge.

Thus, economics offers a new model of thinking, which enriches the theory of scientific knowledge. Similarly like the sociology of science argues that scientific knowledge is created in a social process, the economics of science claims that scientific knowledge is created in an economic process. A system of non-monetary rewards (such as publication or quotation) has been formed in science and these rewards motivate scientists to investigate. Michael Polanyi (1962) contributed to the development of the economics of science. Polanyi remarks that scientists cooperate with each other similarly like players in an economic market cooperate with each other. The community of scientists is committed to truth, which transcends the market. Nevertheless, their behavior has signs of a market process. Scientists react to each other; they publish and quote each other. The community of scientists is able to solve riddles more easily than an isolated person would be. Coordination of the individual efforts of scientists takes place similarly as coordination of the activities of producers and consumers on the market. It is the invisible hand' of coordination of independent initiatives, which contributes to progress in science, similarly like the invisible hand' on the market ensures the highest material satisfaction of the participants, when they act according to the price signals as independent producers and consumers. [19].

Lawrence Boland [6] points out that the economics of science is not looking for truth. The utility function of a scientist is combined with the wish to become famous and to make one's mark in the discipline. Rewards in the form of fame or quotations are extremely unequal and result from the person's merit for a discovery. The primacy of discovery is a form of an ownership right. Inequality in scientific productivity reflects the differences in the abilities of scientists to carry out high-quality research. Approximately 6% of publishing scientists are authors of more than half of all published papers. The basis on which economic investigation of science builds for the most part is the theory of human capital [3].

Conclusions

Scientists respond rationally to the rewards and costs of doing scientific research in the context of the complex social processes of scientific discovery. Becker focused on a dimension of science often ignored by the epistemologists – the role of time. Scientific research takes time. Utilizing a Becker-type allocation of time model, the professional scientist is considered to be an economic agent whose choices and behavior is sensitive to the opportunity cost of time.

Scientists will invest into their abilities particularly at the beginning of their life cycles. The number of publications increases at the beginning of their life cycles and then decreases after a certain age. Scientists often bring major discoveries when they are young and when they are not bound by the prevailing paradigm so much. Stephan [25] heretically points out that too much knowledge can be more of a burden in research because it constrains the researcher too much.

Scientists who cooperate with others are usually more productive and produce “better” science than the one pursued by individual researchers. However, science is not only about fame but also about luck. A scientist is faltering through a jungle of ideas and facts trying to make a system out of them. It often happens that a scientist discovers something of major importance, his primacy is forgotten and his idea is eventually appropriated, perhaps in new packaging, by someone else.

Science contributes to development of technology and, in turn, to economic growth. Some argue that science is a public good that a private sector would not create sufficiently. Others object that a private sector has both the incentives and abilities to support high-quality scientific research. This is true especially for applied research while basic research may have problems with finding generous donors.

Bibliographical references

1. Arrow K. The Economic Implications of Learning by Doing. *Review of Economic Studies*, 29(3), 1992, p. 155–173, <http://dx.doi.org/10.2307/2295952> (Date of visit: 15.10.2018).
2. Bartley W. W. *Unfathomed Knowledge, Unmeasured Wealth. On Universities and the Wealth of Nations*. La Salle, Ill.: Open Court. ISBN: 0812691067. 1990, p. 17.
3. Becker G. *Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN: 0226041204. 1993, p. 122 – 129.
4. Blaug M. *The Methodology of Economics. Or How Economists Explain*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 9780521436786. 1994, p. 325 – 329.
5. Blume S. B. *Toward a Political Sociology of Science*. New York: London, Macmillan. 2004, p. 58 – 61.
6. Boland L. A. *Methodology as an Exercise in Economic Analysis. Philosophy of Science*, 38(1), 105–117, <http://dx.doi.org/10.1086/288344> (Date of visit: 25.10.2018).
7. Brock W. A., Durlauf S. N. A Formal Model of Theory Choice in Science. *Economic Theory*, 14(1), 113–130, <http://dx.doi.org/10.1007/s001990050284> (Date of visit: 16.10.2018).
8. Coase R. The Market for Goods and the Market for Ideas. *American Economic Review*, 64(2), 384–391, <http://www.jstor.org/stable/1816070>. (Date of visit: 26.10.2018).

9. Coats A. W. The Sociology of Knowledge and the History of Economics. *Research in the History of Economic Thought and Methodology*, 2. 2004, p. 211–234.
10. Cole S. (1992). *Making Science. Between Nature and Society*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. ISBN 9780674543478. 1992, p. 198 – 205.
11. Dasgupta P. David, P. Toward a New Economics of Science. *Research Policy*, 23(5), p. 487–521, [http://dx.doi.org/10.1016/0048-7333\(94\)01002-1](http://dx.doi.org/10.1016/0048-7333(94)01002-1) (Date of visit: 11.10.2018).
12. Diamond A. M. Measurement, Incentives and Constraints in Stigler’s Economics of Science. *European Journal of the History of Economic Thought*, 12(4), 2005, p. 635–661, <http://dx.doi.org/10.1080/09672560500370292> (Date of visit: 20.10.2018).
13. Hands D. W. The Sociology of Scientific Knowledge. Some Thoughts on the Possibilities, in Backhouse, R., ed., *New Directions in Economic Methodology*. London – New York: Routledge, 2014, p. 75–108.
14. Hayek F. A. Economics and Knowledge. 4(13), 33–54, <http://dx.doi.org/10.2307/2548786> (Date of visit: 22.10.2018).
15. Latour B. Woolgar S. *Laboratory Life. The Construction of Scientific Facts*. Princeton: Princeton University Press. ISBN: 069102832X. 1986, p. 520 – 522.
16. Mäki U. Social Conditioning in Economics, in Marchi, N. ed. *Post-Popperian Methodology of Economics. Recovering Practice*. Boston: Kluwer. 1992, p. 65–104,
17. Merton R. *The Sociology of Science*. London: University of Chicago Press. 1973, p. 87 – 101.
18. Peirce C. S. Note on the Theory of the Economy of Research. *Operations Research*, 15(4), p. 643–648, <http://dx.doi.org/10.1287/opre.15.4.643> (Date of visit: 22.10.2018).
19. Polanyi M. *The Republic of Science. Its Political and Economic Theory*. Minerva, 1(1), p. 54–73, <http://dx.doi.org/10.1007/bf01101453> (Date of visit: 25.10.2018).
20. Popper K. R. *The Logic of Scientific Discovery*. New York: Harper & Row. 1998, p. 88 – 95.
21. Radnitzky G. Towards an “Economic” Theory of Methodology. *Methodology and Science*. 19, 2016, p. 124–147.
22. Radnitzky G. The “Economic” Approach to the Philosophy of Science. *British Journal for the Philosophy of Science*, 38(2), p. 159–179, <http://dx.doi.org/10.1093/bjps/38.2.159> (Date of visit: 22.10.2018).
23. Rosenberg A. Economics Is Too Important to Be Left to the Rhetoricians. *Economics and Philosophy*, 4(1), p. 129–149, <http://dx.doi.org/10.1017/S0266267100000377> (Date of visit: 20.10.2018).
24. Stansty D. *Economics of Economics: Why Economists Aren’t as Important as Garbagemen (but They Might Be)*. Torino: Instituto Bruno Leoni. 2010, p. 155 – 170.
25. Stephan P. E. The Economics of Science. *Journal of Economic Literature*, Vol. 34(3), p. 119–123. Available at: <http://www.jstor.org/stable/2729500> (Date of visit: 14.10.2018).

26. Stigler G. Nobel Lecture: The Process and Progress of Economics. *Journal of Political Economy*, 91(4), p. 529–545, <http://dx.doi.org/10.1086/261165> (Date of visit: 26.10.2018).
27. Stigler G. Blank D. M. The Demand and Supply of Scientific Personnel. New York: National Bureau of Economic Research. 1967, p. 330 – 341.
28. Tollison R. D. Economists as the Subject of Economic Theory. *Southern Economic Journal*, 52(4), p. 909–922, <http://dx.doi.org/10.2307/1059153> . (Date of visit: 19.10.2018).
29. Tullock, G. *The Organization of Inquiry*. Durham. NC: Duke University Press. 2006, p. 66.
30. Walstadt A. Science as a Market Process. *Independent Review*, 7(1), p. 5–45. Available at: https://www.independent.org/pdf/tir/tir_07_1_walstad.pdf (Date of visit: 23.10.2018).
31. Weber M. Science as a Vocation. *Daedalus*, 87(1), 111–134. <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-Science-as-a-Vocation.pdf> (Date of visit: 23.10.2018).
32. Wible J. R. *Economics of Science. Methodology and Epistemology as if Economics Really Mattered*. London: Routledge. 2008, p. 127 – 130.
33. Zamora Bonilla J. The Economics of Scientific Knowledge, in Maki, U., ed., *Philosophy of Economics*. London – New York: Elsevier, 2012, p. 823–862.

THE NEO – REALISTIC APPROACH IN MODERN ECONOMIC IMMIGRATION POLICY

Masri BUSHRA, PhD student, Free International University of Moldova, Israel
(rard@walla.co.il)

Iurii CROTENCO, doctor habilitate in Economic Sciences, university professor,
Institute of International Relations of Moldova
(crotenco@mail.ru)

Abstract

Over the last 20 years, many socio-economic transformations have taken place as a result of far-reaching immigration processes that have changed the character of the world, crossing boundaries and changing economic and human paradigms. The neo-realistic approach, which advocates different structures, has again reached the political headlines in the world. This paper will attempt to provide a theoretical view of the relationship between social access and social economic changes in the world of immigration.

Keywords: *Globalization, Modern Economics, Neo-realism.*

CZU: 314.7:341.215.43

JEL: F22, F59, J68, O15

Introduction

During the past three decades, the immigration phenomenon has spread out all over the world. In societies which absorb traditional immigration – such as Australia, Canada and the United States – the amount of immigration, as well as its composition have changed, in comparison to the situation in Europe. During this period of time, a great deal of populations has arrived from Asia, Africa and Latin America. During these years, in Europe, countries who used to reject immigrants, have become societies which absorb immigration. Over the years, the occupational needs have changed, and thus, as early as a bit after 1945, nearly all of the Western European countries have begun attracting significant numbers of workers from abroad, mainly from Eastern Europe. Towards the end of the 1960's, a change had occurred and most of the immigrants arrived from developing countries in Africa, Asia, the Caribbean Islands and the Middle East.

Materials

By 1980, even South-European countries, such as Italy, Spain and Portugal, which until the previous decade, used to send immigrants to Northern countries, have begun importing workers from Africa, Asia and the Middle East. At the same time, Japan, with its low birth rate. At the same time, Japan, with its low birth rate, aging population and high standards of living, has found itself absorbing immigrants from poor Asian and even South American countries in order to supply its working needs.

In light of the cultural-demographic changes, most of the advanced countries have become diverse, with multi-ethnic societies. Those societies which have not yet reached that stage are definitely progressing in that direction. The urgency of the international immigration within industrialized countries indicates the power and consistency of concealed economic interests. The great significance of the immigration to the developing countries has only recently begun to be understood by researchers of population and cultures. This is because the more the international immigration research increases, the more the academic world is still captured in the perceptual schools of the Nineteenth Century, and thus, are able to understand the future motives derived from the very existence of immigration.

According to Cozette [4], today there is no single theory of international immigration, but a selection of extensively developed theories, one in contradiction or the other, which are sometimes but not always disciplined by political boundaries. On the other hand, current migration patterns and trends can be deduced that a complete understanding of migratory processes will not be achieved by relying on rational – rational tools alone or focusing on local analysis of characteristics and trends (as in the State of Israel), on the contrary. Complex, many-faced. Therefore, according to Guzzini [7], a sophisticated theory is needed that will incorporate a wide range of perspectives, levels and hypotheses. Not coincidentally, opinion leaders from neo-liberalism have “aroused” and indeed point out that the trend is explained by the insights of social – economic – demographic – cultural theory.

The Neo-Realistic Theory

The approach entitled as “Neo-Realism” according to the rules of populations and cultures claims that the character of a given international structure is defined by its organizing principle, by anarchy, as well as by the amount of huge powers within the system [3]. The organizing principle of the international structure is decentralized, i.e. has no central formal authority. Each sovereign country within this system is equal. The actions of these countries are guided by the logic of self-help, meaning the countries are requesting to

implement their own interests and not to subjugate their own interests to those of other countries. If we look soberly, this is the EU's secret of existence.

The assumption is that these countries wish to, at the least, promise their survival, as this is a necessary condition in order to achieve other goals. This motivating force is the central factor which affects their behavior, and in turn, causes other countries to develop, for lack of other choice, military attack abilities as a means to increase their relative strength and intensity.

According to Hobson, [8] states do not know the future intentions of other states, creating distrust between the states, which requires them to be saved from relative losses of power that can allow other states to threaten their survival. Hobson [8] argues that this distrust is based on uncertainty, and is called the security dilemma. Countries are considered similar in terms of needs, but not in terms of achieving them. A researcher named Buzan [3], who leads the neo-liberal approach, argues that the positioning of countries in terms of economic – social – cultural and demographic capabilities determines the distribution of their citizens and their culture. The structural division of capabilities limits inter-state collaborations because of the greater relative fear of other countries, and the possibility of developing dependence on those countries.

The approach also argues, according to Brown & Ainsley [2], that every relative and ability of each state to maximize its relative power and limit others, creates a balance of power that shapes the international system. The balance of power raises the security dilemma that all countries face. There are **two ways** in which states create the balance of power. Single Pole Systems contain only one empire. An example of this can be found right after the Cold War. After this period of time, the international system had become a single pole system, in which the empire was the United States:

1. **Duale Pole Systems** contain only two empires. An example of this can be found during the Cold War, at which time the empires were the United States and the USSR.
2. **Multi Pole Systems** contain more than two major empires.

It is an option of thought and application that changes according to economic and social needs. Neo-realist researchers were argue that there are three possible of systems:

1. **Unipolar system** – contains only one superpower. An example of this can be seen immediately after the Cold War – at the end of which the international system became a unipolar system, with the great power being the United States. Or today, the European Union, which serves as an „umbrella” organization, can be discerned for dealing with problems and changing reality challenges. See the Corona Plague Treatment Example (Winter 2020).

2. **Bipolar system** – contains two large powers. An example of this is during the Cold War, when the powers were the United States and the Soviet Union. This system has attracted decades of economic-military tension that manifested itself in the Cold War, and during the Depression that led both countries in most of the world.
3. **Multi-polar system** – contains more than two large powers. And an example of the current years in which the US, Russia, China and some Arab countries (Iran, Saudi Arabia) are leading.

The same neo-realist researchers argue that a bipolar system is more stable than a multi-polar system, since it is possible to create a balance of power only through an internal balance with no other great powers that can be allied. The fact that there is only internal balance in a bipolar system has fewer opportunities for misconception, and therefore less likely to start a powerful war. According to the different researchers [2, 6, 9], the ideal approach, for the present reality, is the approach that combines unipolar with bipolar. This combination will succeed in increasing the capacity of countries that, for various and objective reasons, fail to achieve economic and employment prosperity (such as some Eastern European and South American countries).

This new approach attempts to explain and integrate the temporal theories of international migration. An innovative approach will be able to steer the migration process from a positive perspective and describe the international movement and even explain why the transnational population flow continues over time and space.

Conclusions and recommendations

Implementation of international migration models

There are a range of theoretical models has been proposed in an attempt to explain why international migration began. Although, the various theories ultimately seek to explain the same, they bring radically different ideas, hypotheses, and frames of reference.

Economists from the neo-realist approach focus on the difference in livelihoods and working conditions across countries, and on the economic – occupational cost of immigration. In fact, the approach focuses on the fact that the immigrant moves to another country in order to maximize income.

According to these ideas of the “new economy of immigration” consider conditions in a large number of markets, not just labor markets. The theory views immigration as a household in which decisions are made with minimal risk of family inclusion or overcoming financial difficulties and succeeding in maintaining the family unit. The economy and economics theory in its macro-concept ignore micro-level decision-making processes. Instead, they focus

on processes that operate at higher levels of immigrant accumulation and statistical analysis only.

Not only that, the different models reflect different objects, focuses and interests in research, and different ways to reorganize a very complicated subject and make it a current and current theory and theory.

According to the new immigration economy, represented by the neo-realist scholars, states must allow inter-country immigrant movement, and even encourage a culture of immigration to maximize populations, on the one hand, to economically and socially “wake up” Providing various solutions such as missing professionals (industry, medicine, nursing and welfare, agriculture, communication) and, on the other hand, allow populations to be satisfied at the level of both family and cultural cells. Limits of sovereignty should exist, immigration processes should be arranged and properly regulated, but not as expressed today.

Bibliographical references

1. Booth, K. Navigating the ‘Absolute Novum’: John H. Herz’s Political Realism and Political Idealism’. *International Relations*, 22, 2008. 510-526 p.
2. Brown, C., Ainley, K. *Understanding International Relations*. London: Palgrave. 2005, 28-31 p.
3. Buzan, B. The Timeless Wisdom of Realism? In *International Theory: Positivism and Beyond*, edited by Steve Smith, Ken Booth and Marysia Zalewski, London: Cambridge University Press, 1997. 47-65 p.
4. Cozette, M. Reclaiming the Critical Dimension of Realism: Hans J. Morgenthau on the Ethics of Scholarship’. *Review of International Studies*, 34, 2008. 5-27 p.
5. Donnelly, J. *Realism and International Relations. Themes in International Relations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000. Available at: DOI: 10.1017/CBO9780511612510.
6. Frankel, B. *Realism: Restatements and Renewal*. United States: Routledge. 1996, 358 -359 p.
7. Guzzini, S. *Realism in International Relations and International Political Economy: The Continuing Story of a Death Foretold*. London: Taylor & Francis. 1996, 211 p.
8. Hobson, J. *The State and International Relations*. London: Cambridge University Press. 2005, 87 p.
9. Jackson, R. and Sorensen, G. *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. New York: Oxford University Press. 2007, 98 -101 p.

THE IMPACT OF INTERNATIONAL LABOR MIGRATION ON THE SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF AZERBAIJAN THE HOST COUNTRY

Simuzer ASKEROVA, PhD student,
Institute of International Relations of Moldova, Azerbaijan
(simi.93@mail.ru)

Ludmila GOLOVATAIA, PhD in Economic Sciences,
Institute of International Relations of Moldova
(golovataya4@gmail.com)

Abstract

In the context of globalization global market labor migration is undoubtedly part of the formation of economies. Today, migration processes can influence the economic, social and political development of the host country. This study examines the dynamics of migration flows in Azerbaijan. A comparative analysis has been carried out in the employment of migrants. The positive and negative aspects of labour migration and its impact on the socio-economic development of Azerbaijan were analysed.

Keywords: *Labour migration; labor migrant; host country; cash flows; international labor market.*

CZU: 314.74(479.24)

JEL: J61, E24, F22

Today, in the period of globalization, the internationalization of production, as well as the strengthening of economic, political and cultural ties between countries, such as the international labor market, is of particular importance in the economic arena.

The international labor market is a sphere of exchange, purchase and sale of labor, the nature of which is largely determined by the interests of the world economy. They determine the terms of employment of international labor, the amount of remuneration and the nature of what is required in the labor market. The diversity of conditions for the development of the world economy and the world community creates a highly differentiated labor force. Along with the international market of goods and services and the capital market, the international labor market is now gaining more and more power. It is not just

the sum of national markets, but represents a new qualitative development of the labor market in the context of increasing processes of internationalization of production and the growth of communication between peoples. [1].

Transnational flows, as well as the movement of migrant workers between States, are now constant and continuous. Today, international labor migration is becoming a kind of lever that affects the socio-economic development of many countries. The problems of employment and the welfare of the population of countries issuing labor are currently being solved not only at the expense of national resources, but also with the involvement of the reserves of the host parties, generating in them social and economic processes. For a clearer assessment of the impact of migration flows and labor on the development of the national economy of Azerbaijan, first of all, it is necessary to consider the dynamics of these processes in the country.

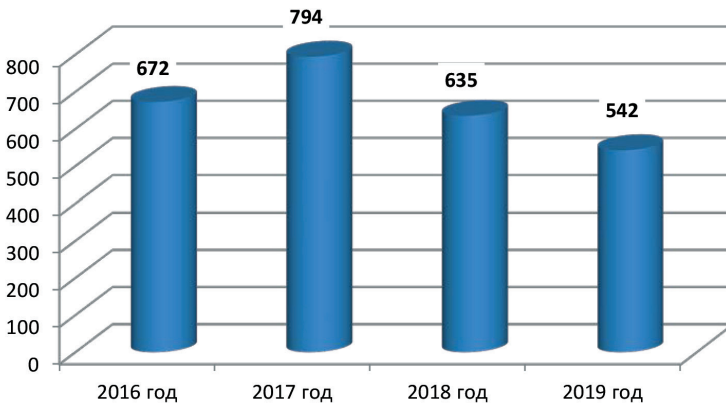

Figure 1. The number of labor migrants arriving in Azerbaijan per year (thousand people)

Source * Authoring based on <https://az.sputniknews.ru>

In the period from 2016 to 2019, Azerbaijan has seen a downward trend in the number of labor migrants in recent years, only in 2017 was the highest level of foreign labor arriving in the state. According to the State Migration Service of the Republic of Azerbaijan, the number of foreign workers who arrived in Azerbaijan in 2019 is 15% less than the figures for 2018. It was noted that the ranking of countries in 2019 where the labor force comes to Azerbaijan is as follows: Russia, Georgia, Turkey and Iran. Moreover, it should be noted that Russia and Georgia account for 74% of migrants. However, in 2018, Saudi Arabia was also the leader in the supply of labor migrants to Azerbaijan.

It should be remembered that the presence of foreign labor in a country primarily generates a constant and continuous flow of money between countries. Thus, in 2014, migrants from Azerbaijan sent \$ 800 million a year to various States, excluding investments. Sometimes this amount reached a billion. In

2019, the total cost of operations with foreign countries for repeated revenues is estimated at \$ 723 million. This is stated in the statistics of Azerbaijan's balance of payments for 2019. Receipts accounted for \$ 495.3 million and payments for \$ 227.7 million.

Figure 2. Cash flows in Azerbaijan in 2019. (millionsofdollars)

To Azerbaijan		From Azerbaijan	
Flow	Milliondollars	Flow	Milliondollars
Russia	\$443,2 million	Georgia	\$192.5 million
Turkeys		Turkeys	
USA		Ucrain	
EU countries		Russia	

Source*<https://media.az>

Money transfers to the country decreased by 16% and amounted to 443.2 million dollars, from the country-increased by 13.1% – to 192.5 million dollars. As a result, there was a positive balance on money transfers in the amount of \$ 250.7 million. In General, the positive balance from repeated income operations increased to \$ 267.6 million. [6]

However, it is worth noting that in contrast to Russia, where labor migrants either occupy unclaimed niches in the labor market, or create competition for the country's citizens, Azerbaijan has a different picture. Over the past five years, the country has officially registered migrant workers from 92 countries. Foreigners in Azerbaijan work in the oil, transport and construction sectors. These are mainly people who came from Turkey, Georgia, Russia, Iran, India, China, Great Britain, Northern Ireland, Ukraine and other countries. Such attractiveness of the Azerbaijani labor market for foreign labor migrants lies in the fact that wages in Azerbaijan have been quite high in recent years. For officially registered foreign workers, the salary in the oil sector reaches 1000-1200 manats (approximately \$600 US) per month.

However, it should be noted that the number of unofficial foreign workers fixed in the country always exceeds the number legally registered in the state. This means that it is not always easy for the local population to compete with the migration workforce for a number of economic reasons. It is the presence of illegal migrants that allows employers to save their own money resources to a greater extent. The economy is one of the few spheres of public life that are negatively affected by the prevalence of illegal migrants in the country.

Figure 3. Influence of foreign migrants on the economy of Azerbaijan

Positive	Negative
The creation of new jobs. An increase in migration flows to the country may lead to a decrease in the employment of the local population. However, the state is able to create new jobs, which automatically leads to a decrease in the unemployment rate in the country.	Capital outflow. Export of money earned by migrants from Azerbaijan.
State revenues are growing. Foreign specialists with high qualifications and education, working in high-paying jobs, pay taxes many times more than the local population.	Dumping on the labor market, which leads to lower wages for local workers.
Providing employment in unskilled jobs. Employment of migrants in «non-prestigious» sectors of the economy contributes to the vertical mobility of local workers.	The concentration of labor migrants occurs not in those industries and regions of the country that need additional labor, but in the capital, where there is no need for workers
Growth of direct investment (including foreign investment) due to the availability of cheap labor.	Growth of state expenditures on migration policy of Azerbaijan.

Source* <http://www.ictsd.org/bridges-news>

As a conclusion, it should be noted that international migration of labor to Azerbaijan has both positive and negative consequences for the country. The absolute positive aspect of this phenomenon include:

- * Cultural enrichment of the state, introduction to the culture of other countries.
- * Strengthening diplomatic ties. For example, the exchange of specialists between Azerbaijan and Turkey or Russia.

Negative factors include capital outflow, lack of incentive to modernize, increased competition in the labor market for the local population, and criminogenic factors, including an increase in crime.

Bibliographical references

1. Glushkova V. G. Regional economy. Demographic and migration policy. Moscow: KnoRus, 2013. 176 p
2. Mirza Agha-RzaogluRzayev, causes of labor migration in Azerbaijan // Science, technology and education. 2018. №10 (51)
3. Sheveleva N. P., Savkina N. G., Panarina D. A., the Impact of international labor migration on the socio-economic development of the host country // Society: sociology, psychology, pedagogy. 2018. №4.
4. <http://www.ictsd.org/bridges-news>
5. <https://az.sputniknews.ru/life/20191128/422459155/migracija-azerbaijan-sputnik.html>
6. <https://media.az>
7. <https://novosti.az/economy/35703.html>
8. <https://ru.echo.az/?p=67477>
9. <https://ru.oxu.az/economy/207529>
10. <https://www.kavkaz-uzel.eu/articles/293871/>

NATIONAL AND INTERNATIONAL LAW: THE PRACTICAL DIMENSION

CRIMINAL LIABILITY FOR THEILL WILL STATEMENTS IN THE STATES BELONGING TO THE ANGLO-SAXON LAW SYSTEM

Andrei NASTAS, PhD in Law, State University of Physical Education and Sport
(ady_bax@yahoo.com)

Sergiu CERNOMORET, PhD in Law, Institute of International Relations of Moldova
(cernomor2004@mail.ru)

Olesea CEBOTARI, MD in Law, paralegal at the Court of Law of Chisinau, Buiucani
headquarters
(justice.md@mail.ru)

Abstract

The practice shows that, in any state and in any period of time, there is a regulatory system, which results even from the material conditions of its life, as well as from the mental elements of the coexisting individuals, and which designates for each sphere of its activity, linking the each other through a series of state relations in the case of requests or requests for the provision of qualified legal assistance.

In any criminal system, the offenses against the execution of justice play the role of supporting the proper conduct of a judicial procedure. The primary role is the veracity of the information related by the witness, which will lead directly to the execution of justice.

Justice, in fact, represents that indispensable and particularly important social value, on which the entire social order depends. The present article is dedicated to the study of the offenses regarding the declarations with ill will, due to their incrimination in the laws of some states belonging to the Anglo-Saxon law system.

Keywords: *statement, justice, criminal law, criminal liability.*

CZU: 343.14+343.8

Ensuring accessible and functional justice is one of the tasks of importance and value already discussed in a certain measure of judicial and law reform, with regard to the creation of the conditions imposed on the development of the rule of law. The primary role in solving social conflicts here is owned by the state, but an imminent danger to the current justice is presented by statements with ill will, which irreversibly produce various legal consequences.

The interests of such a state, common with those of the society, are respected and subject to legal protection. In the following we propose to study the experience of the states in the Anglo-Saxon law system regarding the protection of the social relations affected by the statements with ill will.

In this respect, in the studies conducted, the author Ludmila Dumneanu aimed to answer the question: if by ordinary sources we understand the law (namely the codes) and the jurisprudence, then which of them is of greater importance? The defense attorneys of the Romanian-Germanic world ensure an undoubted priority to the law, while those of the *Common law* focus, prior to all, on the jurisprudence. Thus, at the moment, both the law and the case law are successively applied in both models of the world. [8, p. 415]

The Declaration of independence adopted in 1776 and the cessation of all connections with the United Kingdom from the USA part, did not derived into the renouncing on the English law system, applied in the territory. Moreover, the USA Congress has spread its action also to other territories as their valorization and inclusion in the USA state.

The reception of the legal norms of the former metropolis, which by itself represented, for the most part, a combination of the common law precedent and the statutory law was achieved differently: by including certain components of English common law in certain statutes, by applying the common law norms in the judicial practice and by adopting the general statutes or the constitutional provisions by which, in fact, it was authorized to apply, to a large extent, the English law in the territory.

The criminal law of the USA represents a quite diversified and complex phenomenon, being the result of the correlation between the following factors: first of all, in the USA, in fact as in the United Kingdom, the combination of the common law and the statutory law takes place. Secondly, there is no single legal-criminal system in the United States, fact determined by US federalism. As a basic source of the US federal criminal law, it includes: The Constitution of the United States of 1787, the acts of Congress and the normative acts subordinated to the law.

With regard to the subject of our theme, we mention that in the USA the states are endowed with federal legislation; at the same time, each state has its own legislation, including criminal law, namely criminal codes. So, for the US legislation, the development under conditions of federalism is specific, in which we can distinguish the existence of 53 legal systems. The problem of delimiting the jurisdiction of the federation and the state in part is not solved in the proper way, although there have been numerous attempts. Currently, the normative prescriptions of criminal law are practically concentrated in the statutory law and can be classified in federal norms and norms of the mem-

ber states of the federation. Federal norms are considered: Constitution, acts adopted by the US Congress, some acts subordinate to the laws. The sources of law of the member states of the federation refer to: Constitutions of states, criminal codes, acts subordinated to laws, issued by the state administration bodies. Theoretically, it is considered that criminal liability is within the competence of the laws of each state. Usually, federal bodies issue criminal laws only on certain cases. But sometimes the same offenses are provided by both, federal law and the federal states. In function of the action in space of the federal criminal law, the federal laws are divided into two groups: a) federal laws that act throughout the US territory; b) federal laws acting only in certain territories.

In American law there is the rule, according to which, in the case of the collision between two identical norms, provided also by the federal law and the law of a member state of the federation, priority is given to the first [8, p. 416]. The American criminal law provides for the following classification of criminal offenses: Felony – category of serious crimes, placed according to the degree of social danger between treason and misdemeanor – category of offenses for which the sentence in the form of deprivation of liberty is provided for up to 1 year or fine. In some states the notion of high misdemeanor is also encountered, here including crimes for which the measure of punishment in the form of deprivation of liberty from 1 to 2 years is included.

Here is relevant the American law, in which the criminal prosecution file does not exist, in the sense that it is not filed in court, the accusation being orally defended by the prosecutor, before the Court, and coordinated by the judge, and the evidence being perceived directly and contradictory in public hearing. In this way, the ease with which some courts perceive and administer the evidence during the judicial investigation is eliminated, limiting itself to a summary obedience of the defendant and the witnesses, without being actively involved in establishing all the circumstances that led to the commission of the deed.

On the other hand, too many guarantees and too limited accusations are offered to the accused, and the publicity of the procedures makes it difficult to collect the evidence and gives to the defendant the opportunity to make them disappear; in addition, the private plaintiff may not carry the process to the end, so that the interests of the society are not sufficiently guaranteed. Despite the so-called passive role, the prosecution has given the judge discretionary powers, his prerogatives in the field of evidence appreciation being total. In this context, many scientists recognize that the American judge has too much power. [14, p. 56]

We also review the finding that Anglo-Saxon law rejects the mediated con-

fession. The activity by means of witnesses having in their center the “institution” *cross-examination* – of the “shooting” intersected by questions to which the parties submit the witness – this prudence is explained by the lack of the intermediate connection, of the direct witness submitted to the questions and in this way to find out if he is lying or not, or if he is misleading. The Federal Probation Rules, which consecrate the *Hearsay* institution, prescribe – in rule no. 800 – that any statement, the source of which cannot be verified in court, will be removed. However, as a rule, no less than 29 exceptions are provided, which allow sufficient statements, the sources of which cannot be verified by the trial court and by the parties, to be admitted as evidence. [15, p. 22]

Also in the common law system, an extrajudicial statement, regardless of who was made, cannot be considered as evidence, if only the document containing it, not the person who made it, is presented in court. Although the *hearsay* rule contains many exceptions, it is explicitly stated in American law that they are not included “*criminal cases, matters observed by police officers and other law enforcement personnel.*” [15, p. 23]

We also highlight the point at which the credibility of the witness presents an extremely sensitive issue of criminal judicial practice and, in this sense, in the common law system, there is the possibility to directly investigate the credibility of a witness and, subsequently, his statement can be removed based on this reason, through the “*impeachment*” procedure. The defendants may be subject to criminal liability for false statements made during the court hearing, in cases where they appear as witnesses in their own cases.

In the *common law* system, the assessment of the statements of the accused or the defendant is another, because the accusation is also of a private nature – the state can also take part in the prosecution. A second difference is given by the presence of the jury and its more important role – at least because of the extended level at which it is found – in the Anglo-Saxon process, than in the European process (in the countries where it is admitted). Even the task of the submission at the court, in the USA, is entrusted not to the prosecutor (and not even to the investigating judge), but, in the vast majority of cases, to a special jury set up for it. In addition, prior to pleading guilty or innocent, the defendant may enter into full agreement with the prosecutor (private or public), following which this understanding between prosecution and defense will be brought to the knowledge of the judge – who may not accept it (or only partially). [16, p. 107]

In the judicial doctrine of the states of the Anglo-Saxon law system, several opinions were expressed about the procedural position of the expert. Thus, the expert’s position approached that of the witness, being considered a “scientific witness”. In Anglo-Saxon legislation the expert is treated as an expert testimo-

ny. According to rules 701-706 of the *Federal Rules of Evidence*, “If scientific, technical, or other specialized knowledge will help the judge to understand the evidence or determine a circumstance in the case, a witness qualified as an expert through knowledge, skill, experience, training or education may test in court, through an opinion, or in another form. The judge cannot refuse the experts nominated by the parties; the judge cannot compel an expert to perform the expertise, if he refuses; the expert is subject to cross-examination by the parties.” [1, p. 19]

From a comparative law point of view, it is required to mention that in some states several laws have been elaborated for the protection of victims at the point of their implication to probation. For example, in the United States of America, the Law on the Rights of Child Victims and Child Witnesses of 1990 determines the possibility of granting protection, as the case may be, to both minor victims and minor witnesses, victims benefiting from certain rights of protection, including the possibility to avoid the contact with the aggressor. [7, p. 240]

Regarding the assessment of the statements of the victims in *serious* or *very serious* condition, they have particularities due to the special situation in which the injured party is. First of all, that such victims cannot be transported and listened to at the headquarters of the judiciary, due to their condition and which endangers their health and even their lives. Then, often, his statements are made to relatives, friends, medical personnel, on the grounds that it was not possible to call and wait for a magistrate; these statements will have an extrajudicial character and will be brought to the attention of the authority subsequently, in the form of another means of proof. If, however, the judicial body is present at taking such a statement and the victim is admitted (or there is also a doctor), the hearing will be done with the opinion and under the supervision of the doctor, so that the injured party is not overly tired, or the condition of health worsens. Also, the doctor will determine if, at the time of the statement, the victim had kept its clarity. It is recommended that the questions and answers required be as short and focused as possible on the main elements of the crime. If the severity of the injury caused to the victim is extreme, thus the death occurrence is imminent, the injured party may, possibly, *in extremis*, with the latest energy resources, offer a so-called *dying declaration* – information communicated to others, regarding the deed and the doer. The judicial body, if it is present, will have to do as much as possible not to intervene and to record those statements. In assessing a deposition of the dying man, his ultimate state will be taken into account, his psychology being dominated by feelings of frustration and the desire for revenge. [9, p. 211]

Also, in American law, «*Fruit of the poisonous tree*», is an institution that

forbids the jury, or the judge, to form their intimate conviction on the basis of evidence or means of evidence, which were obtained by – a way that violates the criminal law, or the procedural one, for example, incriminating documents or material means of evidence, found following an irregularly conducted search, or for which the mandate of the judge was not obtained. [15, p. 22]

Although today's American laws are numerous, however, the codification has not really penetrated the American legislative universe. Current American codes are too far from being considered codes in the true sense of the word, such as those in Europe. At present, all US states have criminal codes, but they do not promote exclusive regulation of general and special problems in part, while also maintaining outdated rules.

The acts subordinate to the laws issued by the governing bodies of the states constitute a source of criminal law of the USA, in some cases determining the categories of crimes and the measures of punishment for them. The US Model Criminal Code fixes the criminal liability for falsifying documents (art. 224.1); the false statement (art. 241.1); the false oath regarding the circumstances of official importance (art. 241.2); the false complaint (art. 241.5).

US federal law contains a number of provisions (*hearsay, stricken evidence, exclusionary rules*) that drastically limit the means of obtaining evidence, making it impossible for an evidence, that does not fall within this framework to be admitted, or if its administration was nonetheless done, it stops the jurors from considering it for the purpose of forming the conviction. It is no less true that, in this way, even unclear situations have been reached: following the erroneous administration of such evidence – a witness statement, or a fraction of it – after the jury has heard it, the judge instructs the jurors not to take into account what they have heard, or to retain only certain passages. However, it is hard to believe that people without legal qualification, through impressionable excellence, will actually succeed to overlook (disregard) what they have heard and seen, especially if that evidence is in line or meets expectations, or a conviction about training – a conviction whose motivations will never be revealed. [16, p. 227]

In American criminal law there is a system of mandatory sentences, according to which the judge cannot lower the sentence below a certain limit. These mandatory sentence schemes can be criticized for lacking the freedom of judges to have, when penalties and acknowledgment of guilt or other mitigating circumstances impose, a lower penalty than the limits set. Specific to American criminal law is the system of guidelines, which sets for each crime an appropriate presumed sentence and which the judge is obliged to apply, unless it increases or reduces it in relation to aggravating or mitigating circumstances (guidelines). [10, p. 102]

The principle of the guidelines is to determine the duration of the sentence according to two parameters, that of the gravity of the crime and that of the criminal past of the perpetrator, the judge having only a reduced freedom of choice. This system is a kind of criminal equation and is expressed by a grid that contains the two parameters. Horizontally is the criminal past of the offender, divided into six sections in ascending order according to the severity of the convictions suffered and based on a points system (for example, three points for each previous sentence to prison that exceeds thirteen months, two points if the offender has committed the crime when he was in probation or if he had escaped). Vertically there are the norms of gravity of the crime in number of forty-three (for example, fraud is at level six, etc.). The judge determines the sentence, reading the figure that results from the intersection of the criminal past line with the seriousness line of the crime. The system described is apparently complicated. In fact, it allows full equality to be ensured between the perpetrators of the same crime in the same circumstances. [13, p. 236]

The US Federal Criminal Code and rules criminalize, in Chapter 1, paragraph 4 the fact of “Non-denunciation”, indicating that “The person, who knows about committing a crime, which can be qualified in the category of felony, under the jurisdiction of the US courts and conceals it, unwilling to declare those known within the shortest possible term to the judge or other US civil or military authority, is punished with a fine or deprivation of liberty for a term of up to three years.” [17, p. 340]

As the bibliographic sources indicate, in the legislation of Great Britain, one of the basic principles specific to the English criminal process manifested itself in the “improvement of the procedural guarantees of the inviolability of the person in the criminal procedure”. The English criminal trial was specific to a strictly established form of probation, in which the accused had a procedural status similar to that of the defendant in the civil trial. If the accused acknowledged the accusation brought to him, the litigation and the necessity to verify the probative material administered by the accusation disappear, respectively. If, however, the accused pleaded not guilty, then the purpose of the indictment was to prove his guilt before the jury. The accused was not forbidden to bring evidence in his favor. He also could not be forced to contribute to his own disguise in committing the crime. For this reason, the accused, the defendant who did not admit to committing the crime, could not be forced to make statements.

It should also be mentioned that in 1898, in the United Kingdom, the Law of Criminal Evidence was adopted, a model for this serving the similar law of the USA, adopted in 1874. According to art. 1 of this law, each accused, the defendant, as well as their close relatives could intervene, at any stage of

the criminal trial in order to issue statements. Also, this formulation of the law preserved the old rule according to which it was not allowed to transform the accused, the defendant into a source of information, to offer statements that could have been used in order to unmask it. The law established that the accused or the defendant could only appear as a defense witness. This meant that the statements of the accused, the defendant were admitted only at his own request or on the basis of his defense's action in this regard.

Regarding the right to remain silent, which means the right not to make statements, it has been noted in the doctrine that it is generally admitted in a more pronounced manner or not, as the case may be. Thus, in a large number of countries, he is admitted today, expressly. This is the case of England, Canada, Japan, Germany, Spain or Denmark. The right to remain silent is so important that the legislator has understood to provide the obligation to inform the suspect that he has this right before the interrogation, as is the case in England. [13, p. 906]

Provided by art. 14, para. 3, lett. g) of the International Covenant on Civil and Political Rights and at the constitutional level of the legislation of some states, such as the Fifth Amendment of the US Constitution (*no person shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself*), the right to silence was enshrined as a general principle of the criminal trial. Although not explicitly mentioned in the Convention, the Court has shown that the right to silence and the privilege against self-incrimination are at the heart of the notion of "fair trial". The reason for the guarantees offered by them consists, inter alia, in the protection of the person accused of committing an offense against the abusive coercion exercised by the authorities, in order to avoid judicial errors and to satisfy the requirements of art. 6. The privilege against self-incrimination implies in particular that the prosecutors prove the accusations made in the criminal proceedings without resorting to evidence obtained through coercion or pressure against the will of the accused, thus the right being closely linked to the presumption of innocence. The privilege against self-incrimination thus concerns, first of all, the observance of the accused's will to remain silent (CtEDO, *Saunders v. United Kingdom*, Grand Chamber, Decision of 17 December 1996, paragraph 68). [4, p. 828]

It follows from the Court's reasoning that there is a perfect overlap between the two notions. However, it has been shown that the right to silence concerns only the legal value of silence at the time of the hearing by the judicial bodies, while the privilege against self-incrimination, although it can be used in such situations, neither in theory nor according to the current doctrine, does not have a scope limited to the situation of persons obliged to answer questions. The issues raised by the privilege are much more widespread. Essentially these

are the justification and limits of the principle that no one should be obliged to produce evidence to its detriment, *nemo debet proderese impum*, an analysis that goes beyond the compulsion to make statements. [6, p. 152]

In England, Wales, where English law is enforced, before the suspect becomes a defendant, the policeman has an obligation to notify them of the right to remain silent, as well as the consequences of waiving such a right, warning them that everything he said may be used as evidence against him. [11, p. 132]

In England, if the accused understands to speak, two hypotheses are possible: a) the accused challenges the facts; In this case, in the countries of the common law, he first takes an oath, then he is interrogated by his lawyer (*examined in chief*) and then by the prosecutor (*cross examined*). At the same time, as a witness, he must tell the truth, under the criminal sanction otherwise the charge of perjury will be added; b) the accused confesses the facts. In this case, the judge immediately pronounces the sentence, the reproached acts being exempted from being tried. Although it does not belong to the *common law* system, Portugal has a close system (art. 344 CCP). [13, p. 300]

The notion of capacity consists in the competence conferred by law to a person to give statements as a witness in the criminal case. This can be better understood in its negative manifestation, namely the legal prohibition based on medical, social, religious or moral reasons according to which a person cannot be a witness in criminal proceedings. [7, p. 125]

Disability criteria have been a controversial topic in both the legislation and the doctrine of European states. Also, the English law of the eighteenth century provided for a whole series of categories of persons who could not be witnesses because of a legal presumption of lack of credibility, such as the non-Christians, the convicts, the parties involved in the trial or any other person who would have had an interest in the outcome of the trial. [6, p. 674]

We also review the moment that the exemption from the duty to witness against a close person is known everywhere. Thus, traditionally, in *common law*, if the accused's spouse is summoned to testify, he cannot be compelled. For example, the Canada Evidence Act of 1970 states that one spouse may not disclose the confidences he or she has obtained from the other spouse (arts. 4-3). Similarly, it is provided for in English law. However, this privilege is not absolute. For example, the Police and Criminal Evidence Act 1984 of the United Kingdom provides that the spouse may be forced to give testimony in two hypotheses: when the testimony is made in favor of the accused (art. 80, para. 2); at the request of the prosecution in certain very serious cases, such as assaults, beatings or threats against the woman or a minor. [13, p. 290]

In the category of exceptions from the duty to be a witness, the privilege of non-incrimination is also included in some laws, which prevents the witness

from hearing about facts that might incriminate him. In these circumstances, the witness is exempted from the obligation to testify. For example, in the United Kingdom, refusal to testify can be justified by this *privilege against self-incrimination*, even if certain texts contain some derogations (*Official secrets Act 1991*, art. 1, *Companies Act 1985* and *Serious Organized Crime and Police Act 2005*). The same principle we can also find in the United States, where after the Fifth Amendment “*no one may be compelled in a criminal case to testify against himself*.” [12, p. 172]

In the British prosecution, the witness’s hearing may be extended to circumstances that may show the credibility of the person being heard or tend to prove that the witness should not be believed. Thus, both the Public Ministry and the parties involved may ask questions to the witness regarding matters that are not related to the object of the evidence to suggest to the court from the witness’s answers that he is not worthy to be believed, is not a person credible, and therefore should not consider the reporting of the facts to be true.

Such questions are useful insofar as the truth of the allegation suggested by the question would seriously affect the opinion of the judiciary regarding the credibility of the witness in relation to the facts reported. Questions about its credibility are not useful to the cause if the suggested allegation concerns aspects of the distant past or aspects of the witness’s personality that would not affect or greatly affect the opinion of the judiciary regarding the credibility of the witness. [4, p. 382]

The credibility of the witness can be challenged or harnessed through a wide range of aspects: a) the witness’s consistency with the previous statements given; b) reproachable behavior, such as drug or alcohol addiction; c) relations of friendship, intimacy or enmity with one of the parties; d) previous criminal convictions; e) breach of contractual obligations; f) previous criminal cases in which the statements of the policemen heard as witnesses were removed and the perpetrators were acquitted (Court of Appeal of England and Wales, *Edwards*, 1991, 2 ALL E. R. 266). [4, p. 390]

We also draw attention to the fact that in the opinion of the English authors A. Ashworth and M. Redmayne, granting the status of threatened witness and, in particular, concealing the identity of the witness substantially limits the ability of the accused to ask questions to the witness, many times the defense finding out – it is impossible to analyze the reasons why the witness would give false statements. [1, p. 302]

We also note that, assuming the principle of freedom of belief, derived from the generous ideas of the French Revolution, the law of Great Britain specifies that it is not justified or does not correspond as much to the general theory of evidence (of French inspiration) as to the sovereign position and, of

course, free from any restriction of the judge in the prosecution. [14, p. 39]

We also point out that actual England is one of the rare states that has neither adopted a Criminal Code nor a Criminal Procedure Code. England's criminal law is a conglomeration of norms, based on the old English common law, modified and developed by rulings of authoritarian courts over a long historical period and richly enriched with legislative acts of Parliament, adopted to meet the requirements of the time. Another source of English *criminal law* is the statutory law, which has supplemented the case law. At the moment it is not possible to say which of these is more applied in England, as they are also based on the judgments of the courts. A specific feature of English criminal law is that the precedent is often used in explaining the legislative norms. It is specific that in England the problems of criminal law are solved with reference to various sources of law. Thus, English criminal law is the right with most sources of law. In England there are more than 300,000 registered precedents, almost 42 volumes of parliamentary acts and 100 volumes of acts issued by the delegation. [8, p. 412]

In Anglo-Saxon law, the methodology generally follows the same principles, with a particular note given by the socio-philosophical ideas that area impacted, such as utilitarianism. It should be noted that ordinary courts have been applying in *common law* for almost a thousand years the rule of *stare decisis* – which requires the maintenance of previous jurisprudence, if the circumstances of the criminal case do not offer reasons to change it. [14, p. 67]

Canada is also a territory covered by *Common Law* and also knows this specific form of court rules, also called rules of practice. Canada became one of the first states to codify criminal law, but this was a Criminal Code governing material and procedural criminal law (1892). And at present Canada has a Criminal Code, but it is not in the manner of continental Europe. [8, p. 417]

In Canada. The Evidence Act 1970 states that “no witness is exempted from answering a question on the ground that the answer to that question might incriminate him”, to stop adding that “this answer cannot be relied on is not admissible. As evidence against him in a criminal investigation or proceeding against him afterwards, except for the prosecution for lying testimony”. [12, p. 167]

We also find that in certain legal systems, there are no explicit texts, but the prohibition of torture or similar procedures results from jurisprudence. Thus, in *common law*, the jurisprudence created the notion of a “free and voluntary” statement, that is, of the declaration that was obtained neither through violence nor through fear arising from a threat or a promise of an advantage. In the United States, jurisprudence invokes *due process clause* arising from the Amendment 14 of the Constitution, which requires examination of all cir-

cumstances that could influence confession (brutality or threat, duration of interrogations, promises of leniency by the police or deprivation, such as the ban on telephoning family, administration by the police doctor of a painkiller to a drug addict etc.) [3, p. 167]. Apart from the *common law* states, the case law of some countries of continental Europe, such as that of Belgium, can be invoked. [5, p. 861]

The analysis of the legislation of some states of the continental and Anglo-Saxon law system gave us the possibility to draw the conclusion that the subject of legal protection of declarations producing legal consequences is given special attention and that the legislation of these states has essential differences in relation to the law of the Republic of Moldova.

The differences between the criminal law of the Republic of Moldova and the incrimination of the facts that attract criminal liability for declarations with ill will in other states refer to the presence and incrimination of a wider circle of socially dangerous facts that attend to these statements in their quality of object protected by the norms of criminal law.

Bibliographical references

1. Ashorth A., Redmayne M. The Criminal process. 4th edition. Ed. Oxford University Press, 2010.
2. Bonnie R. J., Coughlin J. C., Jeffries J. C., Low P. W. Criminal Law. New York, 1997.
3. Cedras J. La justice pénale aux États-Unis. Economica. Preses Universitaires d'Aix-Marseille, 1990.
4. Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Vol. I. Coordonator M. Udriu. Ed. C. H. BECK. București, 2015.
5. Declercq R. Éléments de procédure pénale. Bruylant, Bruxelles, 2006.
6. Dennis I. H. The Law of Evidence. 5th Edition. Ed. Sweet & Maxwell. London, 2013.
7. Dolea Igor. Drepturile persoanei în probatoriul penal – conceptul promovării elementului privat. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2009.
8. Dumneanu Ludmila, Legea – sursă ordinară de drept penal comparat. Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Ediție jubiliară. Seria „Științe socioumanistice”. Volumul I. Chișinău, 2006.
9. Green Eric D., Neeson Charles R. Problems, cases and materials on evidence. Little Brown & Co. New York, 1994.
10. Ivan Gheorghe. Individualizarea pedepsei. Ed. C. H. BECK. București, 2007.
11. Mateuș Gheorghică. Tratat de procedură penală. Partea generală. Volumul II. Ed. C. H. BECK. București, 2012.
12. Matsopoulou, H. Modalités de l'apreuve et transformations dans le recueil et l'administration de la preuve. Archives de politique criminelle, nr. 26/2004, Édition A. Pedone, Paris, 2004.

13. Pradel Jean. Droit pénal comparé. 3e edition. Paris: Dalloz, 2008.
14. Sava Alexandru, Meador Daniel John. American Courts. West Publishing Co. St. Paul, Minnesota, 1991.
15. Sava Alexandru, Mueller Christopher B., Kirk Patrick. Federal Rules of Evidence. Little Brown and Co. New York, 1994.
16. Sava Alexandru., Kamisar Z., La Fave W., Israel J. Modern criminal procedure. Cases and Materials. West Publishing Co., St. Saul, Minnesota, 1991.
17. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии). Сборник законодательных материалов. Изд. ЗЕРЦАЛО. М., 1999.

CONTENT OF THE RIGHT FOR DEFENSE IN THE CRIMINAL PROSECUTION PHASE: PROCEDURAL ASPECTS

Eugen GUȚANU, PhD in law, associate professor,
Institute of International Relations of Moldova
(egutanu@bk.ru)

Liliana STAVER, PhD student, Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs

Abstract

The article analyzes a fundamental right of the citizen who conflicts with the criminal law – the principle of ensuring the right for defense. The basic tasks of the jurisprudence can be fulfilled only by respecting the human rights and legal interests. A harmonious combination of personal and public interests with those of the state is an unwavering condition of a state of law is to not violating the rights of personality. Among the multitude of fundamental rights that the citizen has, an important place is the right to defend the suspect, the accused, the defendant. This constitutional principle is given a special place in the system of principles of a democratic state. The exercise of the right to defense is not only a manifestation of democracy, but also a necessary condition for the effective realization of justice. The observance of the procedural guarantees of the accused in the criminal process in which the contradictions between the legal interests of the person and those of the state is lacking, ensures the supremacy of law and justice in the process of carrying out the justice. The principle of assuring the accused of the right to defense is reflected in the humanism and democratization of justice. This constitutional principle contributes to the carrying out of justice and the realization of the function of a fair trial.

Keywords: *the right to defense, citizen, society, norms of law, state.*

CZU: 343.2 (043.2)

The basic tasks of the jurisprudence can be fulfilled only by following human rights and legal interests. Not violating the rights of the personality, the harmonious combination of personal and public interests with those of the state is an unwavering condition of a law state. Among the multitude of fundamental rights that the citizen has an important place is given to the right to defend the suspect, the accused, the defendant and the convicted. Bringing a new configuration of the fundamental rights and freedoms of the person, the Constitution of the Republic of Moldova reserves a special place for the right

to defense, claiming, in point 1 art. 26, that the right to defense is guaranteed. “The right to defense should not be confused with the assistance of the defender. The right to defense consists of all the prerogatives, faculties and possibilities that, according to the law, the justiciaries have for the defense of their interests” [4, p. 95]. The principle of ensuring the right to defense obliges the criminal prosecution body and the court to provide the suspect, the accused, the defendant with the right to qualified legal assistance from a defender chosen by him or appointed *ex officio*, independent of these bodies.

This constitutional principle is given a special place in the system of principles of a democratic state. The exercise of the right to defense is not only a manifestation of democracy, but also a necessary condition for an effective realization of justice. The observance of the procedural guarantees of the accused in the criminal process, in which the contradictions between the legal interests of the person and those of the state are lacking, ensures the supremacy of law and justice in the process of carrying out justice. The principle of assuring the right to defense of the accused is reflected in the humanism and democracy of justice. Also, the realization of this principle contributes to the fulfillment of education function. Defending against the accused is a right and not an obligation of the accused. He may or may not give explanations. He can acknowledge the blame or deny it. But in any case, the state is obliged to guarantee its right to defense. Therefore, one of the causes of judicial errors is the violation of the right of defense of the accused, the defendant in the process of criminal prosecution and judicial debates that excludes the unjustified and illegal possibility of criminal law, which can lead to the establishment of an illegal punishment. The real assurance of the defense is a guarantee of researching the complete and multilateral objectives of the problems, a necessary condition of finding the truth on the case, of defending the legal rights and interests of the person, of issuing a legal and well-founded sentence. The right of the accused to the defense is closely linked to the right of the inviolability to defense of the person that is declared by the Constitution of the Republic of Moldova, as well as with other fundamental principles. Considering the “*principle of assuring the right to defense*” and not the principle of the right of the accused to the defense, we refer to a real constitutional procedural notion and regulation.

Of course, it is important to a carefully and thoroughly strengthen in the law the accused’s rights. But it is no less important to regulate these by the scheme of procedural guarantees that ensure this right. This scheme is based on the fact that, for every right granted to the accused, it also corresponds to some obligations to the trial, to the criminal prosecution body, to the prosecutor to realize and respect this right. Thus, one of the primary tasks of a law state is not only the rapid detection of crimes, the identification of the culprits,

but also that a not guilty person shouldn't be brought to criminal liability and convicted. If the latter is not realized then the guilty person remains unpunished and using his freedom continues his criminal activity. This is why a special importance is given to the confinement of the not guilty persons by unfounded accusations. A major role, in this regard, plays also the institute of "the right to defense" in the criminal process, fulfilling a vital and importance task. The principle of ensuring the right to defense obliges the criminal prosecution body and the court to provide the suspect, the accused, the defendant with the right to qualified legal assistance from a defender chosen by him or appointed *ex officio*, independent of these bodies [4, p. 96]. It would be wrong to mention that the defense is necessary as a formal notion when the state has as primary obligation to defend the rights and the legitimate interests of the people. The *right to defense* is not a defense institution but a mandatory right to ensure the defense of the legitimate rights, freedoms and interests of citizens throughout the criminal process. "The parties have the principle of the right to defense throughout the entire period of criminal proceedings. The principle of ensuring the right to defense obliges the criminal prosecution body and the court to provide the suspect, the accused, the defendant with the right to a qualified legal assistance from a defender chosen by him or appointed *ex officio*, independent of these bodies" [4, p. 99].

In the specialized sources there is a division of the concept of the "defense" in the material and formal sense. The followers of this concept consider, in the first case, the actions of the accused or the suspect aimed at defending his rights and interests and in the second: – the corresponding actions of the defender on the case. "The right to defense is indispensable to its insurance guarantees. The criminal prosecution bodies, the court have the obligation to ensure the suspect, the accused, the defendant with the possibility of defense by all means provided by law" [6, p. 83-84]. Defending in the material sense is everything that does the accused to reject the accusation, that is, the defense is nothing else but the activity of the accused and his defender, aimed at combating the accusation or establishing mitigating circumstances in the process of determining objective truth. In the specialized literature there are also opinions that, besides the accused and defender, the defense subjects may also be the criminal prosecution bodies and the prosecutor. This opinion is based on the fact that these bodies are obliged to attach to the file both evidence that accuses the person and those that exculpate it.

The right to defense is a necessary and important right in the execution of justice in an objective and fair criminal trial. And if (or where) an accusation is present, there is a need for a defense against this accusation. The justice itself is interested in the fact that the circumstances of the case to be fully reflected

both on the part of the accusation as well as the defense. Only by consolidating these two provisions can be created an atmosphere that may lead to a legal and well-founded sentence. Also, it should not be excluded that the prosecuting officer himself, the prosecutor, the court doing a complete thing can make some mistakes. In these cases the accused as well as his defender must be able to remove them.

For these reasons, one of the important institutions of the criminal process is considered to ensure the protection of the legitimate rights and interests of the persons who are suspected or accused in committing illicit actions provided by the criminal law.

The defense, in the criminal case, represents the totality of the actions of the accused, the suspect or the defendant and his defender provided by the criminal procedural law, aimed at rejecting the accusation, clarifying the circumstances that could determine the acquittal of the accused or mitigating his liability.

In the composition of these actions there are a series of rights such as: the right to be informed of what is accused, to give explanations, to give evidence, to make appeals and actions etc. All these rights are regulated and guaranteed by the criminal procedural law in force and in the Constitution of the Republic of Moldova (art. 26).

In order to get into the essence of the right to defense, one must first determine the tangential points between it and other principles of law. One of the most appropriate principles in this regard is – the presumption of innocence, because the presumption of innocence ensures the determination of the objective truth and requires the law enforcement bodies to prove the accused's guilt, as well as to defend the person from unfounded accusations.

The criminal prosecution body, the prosecuting officer, the prosecutor and the court have obligations to notify the suspect, accused or defendant about the act for which he is suspected or accused, his legal qualification and to ensure the possibility to defend himself by all means and the methods established by law; they also have the obligation to inform the suspect, the accused of the right to defend themselves or to be provided by a defender with recording it in a report, and under the conditions and cases provided by law to insure them legal assistance, if he does not have a chosen defender or has no means, for the defender's payment (art. 17 paragraph (3) and (5) CCP). "By legal assistance we have to understand the support that the defender (the lawyer) gives to the parties in the criminal process through their explanations, advice and interventions" [7, p. 141]. The prosecutor is required to take an interrogation of the accused as soon as the accusation is considered. It is not allowed to interrogate the accused during the night only in cases that can not be delayed. After the

interrogation is completed, it is given to the accused to read it or, at his request, it is read by the criminal prosecution officer or prosecutor. The accused and the suspect have the right to ask for completion or to introduce corrections in it, according to his statements. Then the accused, the suspect confirms the statements that were right written by a signature on each page. The accused is granted the right to make requests to listen to witnesses, to face confrontations, to request the appointment of expertise, to attach evidence to the file and other actions that correspond to the law, and helps to establish the truth. He can also bring evidence (but he is not obliged) to exculpate him. Contacting the defender cannot be forbidden when the court has extended the duration of the arrest, but is mandatory when presenting the criminal prosecution material” [7, p. 155]. If there are the grounding provided by law, the accused has the right to makes appeals to the prosecution officer, the prosecutor, the expert or the interpreter. Every one of the given persons cannot participate in the trial if they are injured parties in the investigated case, civil part or civilly responsible, if they are relatives with the participants to a trial as the expert, the translator and so on.

As a basis for the recusal, there may be other circumstances that raise doubts about their impartiality. At the end of the criminal investigation the accused has the right to get acquainted with all the materials of the case without exceptions. Thus, the accused or the suspect has a series of possibilities for the full realization of the right or for the defense throughout the criminal investigation. “In certain situations, the law requires the obligatory legal assistance of the accused or the defendant. Such legal stipulations are a direct consequence of the conception that the defense is an institution of social interest that works not only in the interest of the accused or the convicted, but in the interest of ensuring a good conduct of the criminal trial [7, p. 143-144].

In this connection each right of the accused or the suspect corresponds to the obligation of the criminal prosecution officer or other person with the responsibility to perform it. Thus, the prosecuting officer is obliged to examine any request of the accused and to comply with it by making an order. This is regulated by art. 295 CCP which establishes that the prosecutor has no right to reject the suspect’s, accused’s or defendant’s request to listen to witnesses, to perform an expert’s report or other follow-up acts in order to collect evidence, if the circumstances whose finding are required and could be important for the cause. Also, according to the legislation in force, the body that carries out the criminal prosecution is obliged, in addition to detecting crime and clarifying the circumstances of the case, to establish and attach to the file the evidences found at the crime scene. In the criminal process one of the essential, fundamental principles that underlie the legality is the assurance of the

right to defense. This principle has been known for a long time, but it was not sufficiently implemented having a purely formal character. With the creation of international bodies, especially of the UN, in the contemporary criminal procedural activity, with the adoption of a series of international acts such as: Convention for the defense of human rights and fundamental freedoms amended by Protocols no. 3,5,8 and 11, adopted in Rome on November 4, 1950 and the Final Act from Helsinki in 1975, the Vienna's Documents from 1986, the Paris Charter from 1990, the Copenhagen Declaration from 1992, etc., – appeared the tendency of radical changes regarding the right to defense. In particular, article 6 point 2 of the Convention states: “Every accused has, in particular, the right: a) to be informed, in the shortest term, in a language he understands and in details, about the nature and the cause of the charge brought against him; b) have the time and facilities necessary to get ready to his defense;

Taking into account the primary importance it has, this principle was established in the Constitution of the Republic of Moldova in July 29, 1994 and other normative acts subordinated to them, especially in the Code of criminal procedure in art.17, approved by Law no. 122-XV from March 14, 2003.

In establishing the content of this principle, valid in all phases of the criminal process, some characteristics and procedural regulations were reflected in the phase of criminal prosecution, which presents some difficulties in implementing this principle. In determining the modalities and the procedure of applying the principle of assuring the right to defense in the phase of criminal prosecution, it is important to appreciate the moment of the appearance of the right to defense, the rights that belong to the suspect or the accused at this stage, the purpose and tactics of the defender's activity in criminal prosecution. “Therefore, it can be stated that the right to defense consists of all the means established by law for invoking and ascertaining the circumstances that support the defense, as well as for applying the legal provisions favorable to the party that claims its interests. These means of defense consist of procedural rights granted to the parties of the process, procedural guarantees for the exercise of these rights and the provision insurance of a quality legal assistance. [8, p. 90]

The issue of ensuring the right to defense in the criminal process is multilaterally discussed and refined during the changes of the procedural law, but the use of the norms of law and the practical application still presents some gaps and imperfections that require a scientific investigations and polemics. Raising the effectiveness of the defense requires the common and continuous enlargement and collaboration of legal science and practice. This requirement can be realized in different ways. First of all, in the direction of studying the legal norms governing the activity of the subjects of the criminal trial. Secondly,

through the study of national scientific elaborations and of the judicial practice of other European countries. Thirdly – it is necessary the joint activity and collaboration of the defense subjects. The results of observing this rule will contribute to a better realization and assurance of the principle of guaranteeing the right to defense.

The criminal procedure of the Republic of Moldova is, of course, based on the principle of guaranteeing the right to defense, but it is sometimes implemented insufficiently, ignoring in particular the real assurance of this constitutional principle about which multiple sentences are confessed to the ECHR.

Bibliographical references

1. Адаменко В.Д., Сущность и предмет защиты обвиняемого. Томск, 1993, 360 с
2. Adamescu Ioan, Dreptul omului (concept, legislație, practica statelor). Timișoara, 1994.
3. Алексеева Л.Б., УГОЛОВНЫЙ процесс. Москва, 1995.
4. Dolea Ig., D. Roman, Iu. Sedlețchi ș.a. Drept procesual penal. Ed. Cartier, 2005, 960 p.
5. Duculescu V., Protecția juridică a drepturilor omului. București, 1994, 420 p.
6. Гуценко К.Ф., УГОЛОВНЫЙ процесс. Изд., Зерцало, 2000, 608 с.
7. Neagu Ion, Tratat de procedură penală. Ed. PRO, 1997, 732 p.
8. Theodoru Gr., Tratat de Drept procesual penal. 2008, București, Editura Hamangiu, 2008, 1060 p.
9. Lazer C., Drepturile omului, Culegere de documente internaționale. Cimișlia, 1996, 190 p.

Legislation

10. Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale amendată prin protocoalele Nr. 3, 5, 8 și 11, adoptată la Roma la 04 noiembrie 1950, semnată de Republica Moldova la 13.07.1995, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24.07.1997, în vigoare pentru RM din 12.09.1997.
11. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și declarată la New-York de Adunarea Generală a O.N.U. prin Rezoluția 217 A (III), 10 decembrie 1948.
12. Pactul internațional cu privire la drepturile politice și civile, adoptat prin rezoluția 2200 A(XXI) a Adunării Generale a O.N.U. de la 16.12.1966, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990, în vigoare pentru RM din 25.02.1993.
13. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994, Monitorul Oficial, nr.1 din 12.08.1994.
14. Codul Penal al Republicii Moldova din 18 aprilie 2002.
15. Codul de procedură penală al Republicii Moldova din 14 martie 2003.
16. Legea cu privire la avocatură Nr. 1260-XV din 19.07.2002.

CRIMINOLOGICAL MANAGEMENT AS A FORM OF A SECURITY PROCESS

Mihail BÎRGĂU, doctor habilitat in Law, university professor,
Institute of International Relations of Moldova
(m.birgau@mail.ru)

Abstract

The task of each state is to protect its own citizens. To ensure protection, it is necessary to understand the primary source of the threat, as well as effectively counteract it. The study of criminological management as a legal discipline and its introduction into the practice of the work of the internal affairs bodies will allow us to effectively manage the process of combating and preventing crime, as well as organize various measures to reduce crime in general.

Keywords: *criminological management, internal affairs bodies, the Ministry of Internal Affairs, security, management of internal affairs bodies, protecting the rights of citizens, introducing criminological management.*

CZU: 343.9:355.45

Criminological management is an effective control in the field of combating crime and ensuring criminological security. In 2004, at a meeting of the Academic Council of the Kharkov National University of Internal Affairs of Ukraine, the dissertation “Organization of the work of the internal affairs bodies on crime prevention based on the materials of the Republic of Moldova” was submitted for consideration, and so for the first time in Moldova the term “Police Management” appeared in the fight against crime.

In a legal state, the problem of combating crime, protecting the rights and legitimate interests of citizens from criminal attacks is always relevant.

A person, his life and health, honor and dignity, integrity and security are recognized throughout the civilized world as the highest social value, which the state and its law enforcement bodies should guard. An important function of the state is a comprehensive multi-level crime response. Its offensive nature mainly ensures the activities of law enforcement agencies and, first of all, internal affairs bodies, which historically have played a leading role in keeping crime within certain stable boundaries. This redefines the relevance of the

task of finding and using reserves to increase the efficiency of the activities of internal affairs bodies, in particular the police in the post-crisis phase in the development of society and the state. The increase of criminological management in the effectiveness of the activities of the police authorities contributes, among other things, to the growth of public confidence in the entire law enforcement system, the level of which is increasingly seen as a criterion for the effectiveness of the activities of the relevant authorities.

If we talk about work, then this together determined the goal setting and the formation of a complex of applied tasks. The aim of the study was the development of a theory on crime prevention based on an analysis of the theoretical foundations of the legal regulation of the practical implementation by the police of the Republic of Moldova of crime prevention functions, as well as determining ways to improve this area. Criminological management itself distinguishes 2 types of management:

- 1) Public administration or central public authority and local public authority.
- 2) Management in the private sector.

The first type of criminological management is mainly associated with solving problems in the field of combating crime, which is carried out by state or local authorities. The second type implements the tasks of ensuring the criminological safety of business organizations.

The idea of state criminological management began to emerge during the USSR period in the early 70s thanks to the work of criminologists (Avanesov G., Bluvshstein Yu., Vitsina S., Ochinnikova S., Likholob V., Juzha A., and others). Centers of genuine practical and criminological management such as headquarters units in the Ministry of Internal Affairs system were created, where the main tasks were identified:

- Organization of information work in internal affairs bodies, improvement of the information system;
- A comprehensive analysis of the operational situation and the development on this basis of specific proposals for improving operational and official activities, increasing the level of analytical work;
- Organizational support of the measures taken by the leadership to improve the organizational operational and service activities of the bodies and units of the internal affairs;
- Development and implementation of measures together with industry services to respond in a timely manner to changes in the operational environment;
- Current planning of the work of the leadership of the Ministry of Internal Affairs and the board of the Ministry of Internal Affairs, control over the implementation of plans;

- Long-term planning of the activities of the internal affairs bodies on the basis of scientific forecasts, ensuring the coordinated activity of the Ministry of Internal Affairs with industry services in resolving issues requiring the integrated implementation and use of forces and means;
- Organized provision of measures agreed by other departments of the Ministry of Internal Affairs in order to more effectively strengthen the rule of law;
- Comprehensive inspection of internal affairs bodies;
- Coordination of research work;
- Organization of work on the generalization and implementation of the work of the Department of Internal Affairs of domestic and foreign best practices;
- Introduction into practice of internal affairs bodies of the scientific foundations of management and organization of labor.

Much attention was paid to personnel management, where future employees of the internal affairs bodies were selected according to their professional qualities in the direction of labor collectives and public organizations, and to a creative approach to work. Great importance was attached to business reputation. In modern criminological management, the formation of decision-makers responsible social and legal thinking is of fundamental importance. It should be recognized that not material, but spiritual and moral values are genuine criteria for the effectiveness of a politician and manager. Unfortunately, based on recent events, the level of criminological management in the Republic of Moldova does not meet the proper requirements.

It is necessary to create conditions so that power is understood not as a means of enrichment, but as selfless service to the people and the state. As we see, increasing the effectiveness of the fight against crime requires solving the problem of strengthening the credibility of law enforcement agencies. It is clear that this is possible only if the practice of commercializing criminal procedural decisions is eradicated.

A notable role is assigned to the security departments of SPIA MAI RM, SIB and other power units, including the prosecutor's office of the Republic of Moldova. In this regard, it is necessary to ensure the restructuring of their activities.

Criminological management in local public authorities is reflected in the organization of public order protection etc.

Local public authorities are organizing a system for the prevention of offenses, including among minors, attracting citizens of public organizations to hold meetings, rallies, street processions and demonstrations, and organizing sporting events to solve public order issues. Criminological management in

the private sector as a natural response to the business need for security. The Law of the Republic of Moldova dated July 4, 2003, No. 283-XV “On Private Detective and Security Activities (as amended on November 15, 2018)” makes it possible to provide security services by an enterprise specially approved for their implementation.

Criminological management in the private sector is aimed at ensuring the reliable functioning and sustainable development of the business entity to provide services for the prevention and suppression of criminal threats.

The objectives of criminological management are:

- Identification and forecasting of security threats, and their analysis;
- Studying and eliminating the causes and conditions of the commission of crimes;
- Creation of a mechanism and conditions for an operational response to security threats;
- Improving infrastructure;
- Effectively suppress threats to personnel and other individuals and citizens.

Criminological management must comply with the principles of legality, determination, scientific and comprehensive.

Objectivity. The criminological security system is based on an analysis of the real social situation.

Coordination. It assumes the coherence of the internal elements of the security system.

Originality. Achieved by uniqueness and implemented atypical protection measures.

Reliability. Elimination of the causes and conditions for the possibility of failures in the safety mechanism.

Stability. It characterizes the orientation of security personnel to high indicators in ensuring safety, professionalism and competence.

Combination of preventive and reactive measures. Preventive measures prevent the emergence and implementation of threats to criminological security. Reactive measures are applied in case of real threats.

Continuity. It assumes the functioning of an integrated system of criminological security.

Differentiation. The choice of measures to overcome the emerging threats that occur depending on the nature of the threat and severity.

Conspiracy. Indicates the confidentiality of relevant information and access to it of a strictly defined circle of persons.

Criminological management has its own antipode – criminal management, which reflects the effectiveness of the management of criminal organizations

and communities. Criminal management thrives when the level of criminological management is low. If the state cannot provide real protection of the interests of citizens, business and individuals, criminality begins to provide such services.

Bibliographical references

1. E. Burdus, I. Popa. Fundamentele managementului organizației. Ediția a 3-a. București, 2013, Tipografia Pro Universitatea, p. 18.
2. E. Burdus, I. Popa. Metodologii manageriale. București, 2014, Tipografia Pro Universitatea, p. 76-135.
3. M. Bîrgău. Formele și metodele de prevenire și combatere a corupției. Suport de curs. Chișinău, 2018, p. 116-132.
4. M. Bîrgău. Management polițienesc în prevenirea criminalității. Chișinău, 2005, Tipografie „Elena”, p. 8-17, 17-55.
5. V. Lefter, A. Diaconu, A. Monolescu. Managementul resurselor umane. București 2012, Tipografia Pro Universitatea, p. 249-252, 266-270.
6. М. Быргэу. Криминология и противодействие преступности. Кишинев, 2020, стр. 224-227.
7. М. Быргэу. Теоретико-управленческое понимание профилактики преступности: важная прикладная задача современной правоохранительной системы. Монография. Кишинев, 2008, стр. 9-15.
8. Н. И. Кабушкин. Основы менеджмента. Учебное пособие. Минск, 2002, стр. 7-20, 21-27.

THE STATE AND TRENDS OF DISCIPLINARY MISCONDUCT AND VIOLENCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: THEORETICAL-PRACTICAL APPROACHES

Anatolie FAIGHER, PhD in Law, "Alecu Russo" State University of Balti
(faigher@rambler.ru)

Sergiu CERNOMOREȚ, PhD in Law, Institute of International Relations of Moldova
(cernomor2004@mail.ru)

Andrei NASTAS, PhD in Law, State University of Physical Education and Sport
(ady_bax@yahoo.com)

Abstract

Modification of the specific social relations determined, by the phenomena inherent in the European space, affected by migration, substitution of socio-cultural values, mass disorders in the social protests, etc. have left their mark on the crime in the Republic of Moldova.

The monitoring of the state and of the trends of disciplinary misconduct and violence as a whole and of the specific types of crime has relevance for the elaboration of criminal policies aimed at preventing and combating crime.

The present article comes with some statistical data intended to reveal the specificity of crime in the Republic of Moldova, being supplemented by some representative examples from the judicial practice, which reveal the specificity and trends of national crime.

Keywords: *crime, violence, murder, personal injury.*

CZU: 343.2/7(478)

Violence is a phenomenon as old as humanity. With the development of civilization, its manifestations have not diminished but, on the contrary, have taken catastrophic proportions.

The problem of violence is not a new one in the history of mankind. Violence, along with crime, has accompanied the society throughout its existence, changing only its form, methods, object, technique, etc. People have always used violence: either to achieve their goals or to subdue the weakest, to satisfy their lusts and so on. It has been used throughout the centuries by both individuals and state power to subdue the masses of people, to conquer new

territories, to realize the inhumane ideas of the state leaders that are echoing until now.

In the contemporary period, violence has changed its sphere of activity and we can say vehemently that it has expanded its areas of action. Less violence was monitored in the family until the nineteenth and twentieth centuries, probably its explanation lies in the fact that education prevailed in the spirit of respecting moral and religious norms. In the modern society this phenomenon has taken on a great extent, (for example, in the territory of the Republic of Moldova in 2018, 909 cases of domestic violence were registered), [16] permanently causing new victims, especially women or children.

In the 21st century, violence represents a serious threat to human rights and, to the extent that it has negative consequences on health, the right to life and the right (of each individual) to be treated with respect.

Violence is an indication of the personal crisis of the individual who can no longer find logical outputs from a closed system. It is also a consequence of the crisis of the society that no longer offers viable models to its members, no longer manages to impose its values and is no longer able to enforce its rules.

From the point of view of criminology, violent crimes represent the whole of criminal facts, the commission of which involves at least one act of coercion, abusive, aggressive conduct of the participants, which causes the victim physical, mental suffering, injury or suppression of a right or liberties inherent to the person, inspiring fear or honor.

In the case of violent crimes, we must attribute only those criminal acts which: cause damage to the person, his subjective rights and freedoms, but not only to his physical status; these facts are committed in the field of non-institutional interpersonal relations, in the process of informal communication and for solving some personal problems; another characteristic feature is the direct lack of links with the fulfillment of roles in social organizations.

Considering that there are several opinions in the specialized literature regarding the classification of violent crimes, they can be classified according to various criteria:

- a) after the object of the attack: crimes that threaten the person's life; offenses that affect the health of the person; offenses that violate the person's freedom; crimes that violate the inviolability of the person; offenses that concern the person's patrimony;
- b) according to the number of subjects: group and individual offenses;
- c) after motivation: offenses in which violence is the motive and offenses in which violence is the purpose.

Violent criminality according to the level of social danger and the severity of the consequences caused exceeds many other criminal phenomena. It

causes considerable damage to the company, and sometimes even irreversible damage. [3]

The issue of violent crime attracted the attention of the international community even in 1973, when in Strasbourg at the international scientific conference “Violence in society” held under the aegis of the Council of Europe, the general increase of criminal aggressions during the period 1960-1970 was highlighted.

In order to effectively combat the violent crime, precise knowledge and data on its status, level, structure, dynamics and geography, as well as on the person of the offenders is needed. All these constitute the content of the criminological characteristic of both the criminality in general and certain types of crime.

Political, social-economic, legal, moral-psychological changes and other relations in the ex-Soviet space of the last 20 years, have led not only to positive results, but also to negative consequences, expressed, in particular, by the increase of criminal violence, of aggression and cruelty among the members of the society.

The violent criminality according to the level of social danger and the severity of the consequences caused exceeds many other criminal phenomena. It causes considerable damage to the company, and sometimes even irreversible damage.

According to the Explanatory Dictionary of the Romanian language, the notion of “criminality” means the commission of crimes; the totality of the crimes committed on a territory, in a certain period. [4]

The author Larii Iu., understands by criminality a negative social-legal phenomenon with mass character, historically variable, which is constituted by the totality of the crimes committed in a certain territory, in a determined period of time, which is characterized by quantitative indicators (level, dynamics) and qualitative (structure, character). [22]

As part of the general criminality, violent crime represents the totality of the crimes committed with the application of physical force or the threat of its application, having as an immediate purpose the attention to the person’s life or the damage of health, physical integrity, sexual freedom, as well as the totality of the persons who commit the crime. of violence in a certain period, on a certain territory. [27]

The author Birgau M., explains by the violent criminality: intentional criminal-sanctionable actions, which focus on the physical values (life, health) of the person and are committed against the will of the person through physical or mental violence. [2] Thus, as violent offenses the perpetrator includes: willful murder, intentional injury to bodily integrity or health, hooliganism

coupled with violence, rape, determination to suicide, threatening to death or serious injury to bodily integrity or health, ill-treatment or other intentional mistreatment of violence.

Some perpetrators extend the scope of violent crime and include in this category, offenses against the person and crimes against heritage, committed with the application of violence.

In Italy, violent crime includes murder, beatings, sexual assault, robbery and kidnapping and extortion offenses. Official statistics from the Russian Federation include in the category under discussion: violence against the person, serious injury and sexual assault. The sphere of violent crime is even more widespread in Australia: murder, attempted murder, sexual assault, felony murder, kidnapping, robbery, blackmail and injury. [1]

The economic, psychological and other changes of the last period in the Moldovan society, besides certain positive results, also had negative consequences, including aggravation of the criminogenic situation. Under the conditions of general stress, the demoralization of society, some major material difficulties and the diminution of general moral values, violence has acquired a natural character and has become a very frequent manifestation.

These circumstances indicate the quantitative and especially qualitative parameters of the violent crime, as well as the general increase of its intensity and the severity of the consequences, which in fact determines the significance of researching the problem of violent crime and the fight with its particularly serious components, such as the killing, rape or serious bodily injury of bodily integrity or domestic violence.

At present, as the statistical data shows, out of the total number of criminal cases examined by the courts of the Republic of Moldova, a high proportion have violent crimes.

According to the information of the Ministry of Internal Affairs in 2014, 41.8 thousand crimes were registered in the territory of the Republic of Moldova. Out of the total registered crimes, 19.4% (8090 cases) are in the category of exceptionally serious, particularly serious and serious, including 3.3% (1376 cases) are for exceptionally serious and particularly serious crimes, and 16.1 % (6714 cases) return to the serious ones. At the same time, compared to 2010, there were 15 percent more minor offenses, while the number of minor offenses increased by 65 percent. [8]

During 2014, every eighth offense was committed in public places, and with the application of firearms, explosives and grenades 54 cases were committed, including 16 cases of intentional injuries, 13 cases of hooliganism, 4 cases of robberies and 6 cases of murder. As a result of the crimes committed during 2014, 663 persons died or 35 persons less compared to 2013. Only 281

persons died as a result of serious crimes. The main causes of death were road accidents (34.2%), deaths (19.9%) and intentional injuries (16.3%). Also in 2014, 146 people were killed, on average 36 percent less compared to 2013, including 26 people were killed by the spouse, 4 – by other relatives and 116 people – by unknown people. At the same time, there were 226 people who suffered serious bodily injury, 910 people became victims of robberies, and 446 people were sacrificed for sexual offenses. [9]

According to the information of the Ministry of Internal Affairs in 2015, 39.8 thousand crimes were registered in the territory of the Republic of Moldova.

Each fifth offense is in the category of exceptionally serious, particularly serious and serious, including 3.6% for exceptionally serious and particularly serious, and 16.9% for serious. During the year 2015, almost every sixth offense was committed in public places, and with the application of firearms, explosives and grenades 75 crimes were committed, including 30 cases of hooliganism, 15 cases of intentional injury, 5 cases of robbery and 4 cases of murder. In 2015, the number of people who died as a result of the registered crimes decreased. Thus, every third person died as a result of road accidents (34.7%), followed by the death due to the killings (22.3%) and the intentional injuries (14.3%). As a result of the serious crimes, 260 people died. [10]

In 2015, the number of people who serve their sentence in penitentiaries increased by about 10% compared to 2014. From 6334 prisoners the murder cases determined the prison sentence for 1501 persons. Sentenced for sexual offenses – 626 persons, serious intentional injury – 604 persons, robberies – 597 persons. [10]

According to the information – operative of the Ministry of Internal Affairs regarding the state of criminality on the territory of the Republic of Moldova for December 2016, on the territory of the Republic of Moldova there were registered: 172 cases of murder (by 1.18% more than in the same period of 2015), 235 cases of serious intentional injuries (by 1.29% more than in the same period of 2015), 647 cases of average intentional injuries (by 5.89% more than in the same period of 2015), 291 cases of rape (by 7.38% more much compared to the same period of 2015), 1447 cases of domestic violence (by 20, 8% less than the same period of 2015). [6]

According to the data of the National Bureau of Statistics, in 2017, 35.6 thousand crimes were registered in the territory of the Republic of Moldova, registering a decrease of 15.0% compared to 2016, and compared to 2013 the level of crime decreased by 6.8 %. The crime rate is 100 crimes per 10 thousand inhabitants compared to 107 crimes in 2013.

In the year 2017, the number of persons who died as a result of the registered crimes constituted 585 persons. Thus, almost every one of the two

persons died due to road accidents (41.4%), followed by the death due to the killings (19.5%) and the deliberate injuries (9.7%). Most people died as a result of serious crimes – 484 people.

We propose for examination a case from the judicial practice: *X. was declared guilty in committing the offense provided by art. 151 para. 4 PC of the RM. In fact, X. on 01.07.2017, approximately at 19.00-20.00 min., being in a state of alcoholic drunkenness, being at his home in village xx, pursuing the purpose of serious injury of bodily integrity and health, which is dangerous to life during a conflict with cit. S. I., applied to the last multiple blows with the fists and with the legs in different regions of the body, as a result the latter dying on the spot. According to the medical-legal expertise report no. 133 D of July 7, 2017, the cause of death of cit. S. I. is reflective cardiac arrest as a trauma to the neck. The specialist has found: hemorrhages in the soft tissues of the bilateral neck, hemorrhages of the soft tissues at the level of the hyoid bone, of the thyroid cartilage, osontal bone fracture, excoriations on the face, neck, chest on the left, right arm, which as a whole qualifies as serious bodily harm. The cause of death is directly related to neck trauma.* [24]

In 2017, the number of people who serve their sentence in penitentiaries increased by about 17.4% compared to 2013. At the same time, out of the total inmates about 7.8% are women. Per 100 thousand inhabitants, on average, 177 detainees return. The murder cases determined the prison sentence for 1442 persons, these being followed by the people who committed robberies – 748 persons, serious intentional injury – 589 persons, assaults – 557 persons, and for rape and hooliganism – 589 and 486 persons respectively. [15]

According to the information of the Ministry of Internal Affairs, in the territory of the Republic of Moldova, in 2010, 32.0 thousand crimes were registered, registering a decrease of 10.0% compared to 2017, and compared to 2014 the level of crime decreased by 23.4%. The crime rate is 90 crimes per 10 thousand inhabitants compared to 117 crimes in 2014. In 2018, the number of people who died as a result of registered crimes constituted 608 persons. Thus, almost every third person died as a result of road accidents (37.0%), followed by the death due to the killings (23.5%) and the deliberate injuries (8.6%). [16]

In the Republic of Moldova, the number of crimes registered by type in the last years is numbered at:[17]

- murder: 215 – in 2013; 172 – in 2014; 177 – in 2015; 189 – in 2016; 154 – in 2017; 170 – in 2018.
- serious intentional injuries: 324 – in 2013; 320 – in 2014; 252 – in 2015; 250 – in 2016; 196 – in 2017; 208 – in 2018.
- rape: 349 – in 2013; 352 – in 2014; 303 – in 2015; 341 – in 2016; 301 – in 2017; 266 – in 2018.

- robbery: 146 – in 2013; 125 – in 2014; 113 – in 2015; 128 – in 2016; 98 – in 2017; 85 – in 2018.
- domestic violence: 1346 – in 2013; 2283 – in 2014; 1935 – in 2015; 1693 – in 2016; 857 – in 2017 [15]; 909 – in 2018. [16]

From the official statistical data, we can see that in the Republic of Moldova the level of crime in the years 2017-2018 is decreasing, however the level of violent crime is increasing from year to year, the tendency is alarming and puts us in a situation of discord between the measures taken to mitigate this form of crime, because the situation is contradictory, on the one hand some measures are taken to mitigate this phenomenon, but examining the statistical data we see that the trend of violent crimes is increasing, and the measures that are applied they are ineffective in preventing and combating violent crime.

According to the information – operative of the Ministry of Internal Affairs regarding the state of criminality (unclassified) on the territory of the Republic of Moldova for 01 months of 2019, there were 19 murders and 67 intentional injuries. [18]

According to the MAI statistical data during the 9 months of 2019, 21304 crimes were committed. Of which: rape -239, serious and medium intentional injuries – 595, murder – 127, robberies – 74, domestic violence – 630. [5]

An absolutely out of the ordinary situation are the murder-for-hire sting, especially the murder of a parent commanded by one child or one spouse by the other. This fact not only needs to be studied, analyzed and prevented by the competent law bodies, but it also raises a series of questions regarding the quality of the moral values of our society, the quality of the education of the growing generation and so on.

A special contribution to committing the crimes of violence is brought by the homeless, the persons who abuse alcoholic beverages and narcotic substances, the persons with a criminal record, who commit offenses of revenge, of hooligan intentions, settlement of accounts or for the purpose to hide another offense previously committed.

The increase of the qualitative and quantitative level of the criminal violence is also determined by the characteristics of the subjects of these crimes. Thus, crimes of violence committed by women with special cruelty are no longer a rare phenomenon. Of course, most often they commit crimes within the family, towards the spouse (themselves initially victims of domestic violence), against children (pruning, causing serious bodily harm), but this does not excuse the crime.

Violent crime is characterized by increased social danger, as it involves serious consequences for the victims. Violent criminality has in most cases a situational character, usual. [2, p. 26] At the same time, the number of organ-

ized crimes prepared in time increases, which is often characterized by extreme cruelty, impertinence and subtlety. The study of the dynamics of serious types of crime in the last years proves the presence of considerable negative changes both in quantity and quality. There are no obvious murders and hidden ones, played in the form of an accident, accidental / unintentional murder or suicide. Many people are missing data without trace. However, compared to other offenses, the latency of intentional killings and serious bodily injury is comparatively small.

It is worth mentioning that for a long period of time, murders based on conflicts of life, family or conflicts during drunkenness prevail. Lower in number are the killings for the purpose of concealing other crimes. At the same time, more and more murderous maniacs and killers are manifesting themselves.

The stringent problem of the studied area is the increase in the level of crime of violence among young people. Talking about young people we refer to people between 16 and 35 years old. They most often commit crimes of violence such as rape, murder, hooliganism, robbery, causing serious bodily harm, etc. Thus, in 2017, 11 minors were convicted of murder, 13 for rape. [13]

For example, an 82-year-old woman from the Rosu village, Cahul district, died after being attacked by her nephew with a hatchet, and the perpetrator's father and uncle were taken to the hospital in critical condition. After a family dispute, on January 4, 2011, the 22-year-old nephew, who was also in a state of drunkenness, with an uncommon fury, took the hatchet and struck his grandmother in the head. Grandma has died instantly. The boy did not stop here and, with the ax in his hand, applied several blows to his father and uncle, who arrived at the hospital with critical injuries. Hearing from the police, the young man acknowledged his facts, reasoning that he was intoxicated and did not know what he was doing. [21]

The statistical analysis shows that the year ahead worsens the social-psychological character of violent criminals, in connection with these fact criminologists already sound the alarm several years in a row. Incentives in the field of criminal violence began to manifest representatives of different social blankets, which had not previously appeared in this framework. Increasingly, it calls for the crime of violence not only the workers, but also the officials, the military, the students, the intellectuals, etc. On the other hand, crime of violence more and more embodies the female face. Relatively, but permanently, the number of violent crimes committed by women is increasing.

For example, T. N. was found guilty of committing the crime provided by art. 151 para. (1) Criminal Code of the RM. In fact, T. N., on November 28, 2017, at around 8 p.m., being at the domicil of cit. C. L. residing in the village.

C., Falesti district, following a spontaneous conflict with R. Iu., following the purpose of the personal injury of the person, intentionally, applied to him multiple kicks with the legs in the region of the thoracic box and of the head, as a result causing the victim bodily injury. In the form of closed thoracic-abdominal trauma with spinal cord injury with development of the hemoperitoneum, multiple bilateral costal fractures, closed cranio-cerebral trauma with concussion, contagious wound and bruises, which according to the judicial expert report no. 212D of 06.12.2017 qualifies as serious bodily injury, dangerous for life. [23]

Violent criminality is characterized by impulsivity, the unpredictability of the crime, as a rule the lack of an obvious motive, situationality. These characteristics are in accordance with the function of violent crime: to give free rein to the effects related to the disorganization of the personality which, in turn, is correlated with the disorganization of the social communities.

Violent crime has the same causes and conditions, which are characteristic of crime in general. At the same time, certain characteristics are characteristic of it.

As the determining factors of the violent crime are considered: the negative influence of the micro-environment, the drunkenness, the hostile human relations; conflict situations between the offender and the victim; deficiencies in the field of detecting violent crimes; increasing the number of people with a criminal record, unemployed and out of school minors; increasing the number of convicted offenders and those released conditionally on criminal penalties; increasing the number of persons declared irresponsible in committing socially dangerous actions against the life and health of persons; insufficient control over convicts in places of detention; gaps in the prevention of violent crime, etc.

For example: X was convicted in committing the offense provided by art. 145 paragraph 2 lit. e¹) CC of the RM. In fact, X been in relations of concubinage for about 7 years with cit. V. L. and living together in their home in the village xx, on 04.10.2017 at approximately 5.50 pm, intentionally, understanding the detrimental nature of his actions, being in a state of inebriation, in the result of a conflict with the last one, he applied vigorously two blows with a kitchen knife, one in the previous chest region and one in the posterior-inferior lung, from which VL died on the scene of the accident. [26]

For example, X was declared guilty of committing the offense provided by art. 187, para. (2), lit. e), f) CC of the RM. In fact, X., at approximately 04 am, being in the R. village, Singerei district, in a state of inebriation, intentionally, understanding the detrimental character of his actions, following the purpose of stealing other person's goods, with fists and with a hard-contodent object, applied several blows to different parts of Y's body, causing to the victim, according to the medical-legal expertise report insignificant bodily injury in the

form of excoriations, bruises on the face, marginal tooth fracture 9, after which he dispossessed the victim of the mobile phone model “Samsung Galaxy S-2” at the price of 5000 lei, a gold necklace with the price of 6916 lei, thus causing to the victim a considerable material damage in the amount of 11916. [25]

Several studies have shown that concrete measures taken to achieve gender equality in a country’s public and private life contribute to faster and more sustainable economic and democratic development. Although violent crime affects both women and men, as well as all spheres of society, regardless of gender, age, ethnic and religious affiliation, it disproportionately affects Moldovan women. [7]

Finally, we can see that the criminological portrait of the violent criminal is the following – a natural person who manifests a violent behavior towards other persons, whose purpose is to satisfy some personal needs (revenge, sexual desire, demonstration of superiority, possession of goods, etc.), by causing some suffering to the person, causing serious bodily injury or even death. Most often it is a man with the age between 16-35 years (but there are exceptions), comes from socially vulnerable families, does not possess higher education or even high school, often has a criminal record. The latter, commits criminal offenses in a state of inebriation, does not have a legal and permanent job, and sometimes earns his living through violence – robberies, murders of material interest or on order.

The monitoring of the state and trends of disciplinary misconduct and violence in the republic of Moldova, require further studies in this field. In particular, we opt for the creation of the Criminology Institute (following the model of the National Criminology Institute in Romania, National Criminology Institute in Budapest, National Institute of Criminology and Social Prevention in Prague, International Center for Comparative Criminology in Canada, International Criminology Society, Society European Criminology etc.), with the immediate purpose of carrying out criminological investigations and monitoring, including violent crime.

Bibliographical references

1. Balica E., *Criminalitatea violentă*. București, Oscar Print, 2008.
2. Bîrgău M., *Criminologie (Curs universitar)*. Ed. a 2-a rev. și compl. Chișinău, 2010.
3. Cernomoreț S., Faigher A. Unele reflecții privind infracțiunile violente săvârșite în stare de afect. În: *Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Particularitățile adaptării legislației Republicii Moldova și Ucrainei la legislația Uniunii Europene”* din 23-24 martie 2019, Chișinău, 2019.
4. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ed. Academiei, București, 1975.
5. http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf (accesat la 04.01.2020).

6. <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice> (accesat la 07.11.2019).
7. <http://www.osce.org/moldova/121602?download=true> (accesat la 22.11.2019).
8. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168> (accesat la 02.12.2019).
9. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4663&idc=168> (accesat la 02.12.2019).
10. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098> (accesat la 03.12.2019).
11. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098> (accesat la 03.12.2019).
12. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 01.12.2019).
13. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926&parent=0> (accesat la 13.12.2019).
14. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 28.12.2019).
15. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (accesat la 28.12.2019).
16. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
17. http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/12_AS.pdf (accesat la 05.12.2019).
18. <https://mai.gov.md/ro/date-statistice> (accesat la 03.12.2019).
19. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
20. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6268> (accesat la 17.11.2019).
21. <https://www.timpul.md/articol/moldova-zguduita-de-crime--ce-se-intampla-cu-noi-22233.html> (accesat la 02.12.2019).
22. Larii Iu. Criminologie. Chișinău, 2004.
23. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 01.03.2018. Dosar nr. 1-2/2018. În: jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 10.09.2019).
24. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 06.12.2017. Dosar nr. 1/2-229/2017. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 29.10.2019).
25. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 05.12.2017. Dosarul nr.1/2-217/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 04.10.2019).
26. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei din 15.12.2017. Dosar nr. 1/2-250/17. În: https://jbl.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 03.09.2019).
27. Мальков В. Д., Криминология, Москва, 2004.

*Materialele publicate în revista „Relații Internaționale Plus”
nu reflectă neapărat punctul de vedere al redacției.*

*Responsabilitatea asupra conținutului articolelor
revine în exclusivitate autorilor.*

Drepturile de autor asupra articolelor publicate aparțin autorilor.

Tirajul – 100 de exemplare

Periodicitatea – bianuală (trianuală)

Versiunea online: <http://irim.md/cercetare/revista-ri-plus/>

ADRESA REDACȚIEI:

str. Pușkin 54, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD 2005,

telefon/fax: 022-21-09-78;

e-mail: cnata1950@gmail.com

TIPOGRAFIA „PRINT-CARO”

*Materials published in the journal “International Relations Plus”
do not necessarily reflect the editorial point of view.*

*The responsibility for the content of the articles
rests exclusively with the authors.*

Copyrights on published articles belong to the authors.

Circulation – 100 copies

Periodicity – biannual (triennial)

Online version: <http://irim.md/cercetare/revista-ri-plus/>

EDITORIAL ADDRESS:

54 Pushkin Street, Chisinau, the Republic of Moldova, MD 2005,

telephone / fax: 022-21-09-78;

e-mail: cnata1950@gmail.com

PUBLISHING HOUSE „PRINT-CARO”